

TBMM
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

26. YASAMA DÖNEMİ I. DEVRE
FAALİYET RAPORU

2 KASIM 2015 - 5 ARALIK 2017

TBMM
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

26. YASAMA DÖNEMİ I. DEVRE FAALİYET RAPORU

Yayın No:

Adres: Halkla İlişkiler Binası B Blok 4. Kat
06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0 312 420 56 44

Faks: 0 312 420 24 92

E-posta: insanhaklarikom@tbmm.gov.tr

Baskı: TBMM Basımevi, Ankara, 2017

Bu kitabın dağıtımı TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yapılmaktadır.

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm> adresinden yayınlarımıza ulaşabilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	1
I. GENEL BİLGİ	4
1. Misyon ve Vizyon.....	4
2. Tarihçe	4
3. Görev ve Yetkiler.....	5
4. Çalışma Yöntemi.....	5
5. Komisyonun Yapısı.....	8
II. KOMİSYON ÇALIŞMALARI	12
1. Toplantılar ve Alınan Kararlar	12
2. Alt Komisyonlar.....	15
3. Havale Edilen Kanun Tasarıları ve Teklifleri	21
4. Diğer Çalışmalar	22
III. BAŞVURULAR	23
IV. YERLİ VE YABANCI HEYET KABULLERİ	33
EKLER	
EK-1: İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu	42
EK-2: Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu	45
EK-3: Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu	71
EK-4: Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu	87
EK-5: İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu	105
EK-6: Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu	131
EK-7: Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu	145
EK-8: Silopi İnceleme Raporu	153
EK-9: Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu	171
EK-10: Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu	191

SUNUŞ

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 26. Yasama Döneminin 2 Kasım 2015-5 Aralık 2017 tarihlerini kapsayan I. devre çalışmalarını sunmaktan kıvanç duyuyorum.

Komisyonumuz önceki yıllarda olduğu gibi bu dönem de insan haklarını koruma olanaklarının artırılması, güçlendirilmesi ve hak ihlallerinin azaltılmasına yönelik önemli katkılar sağlamıştır. Aziz milletimizin bu zaman diliminde karşı karşıya kaldığı azgın terörün vahşeti ve tarihimizde eşi benzeri olmayan 15 Temmuz hain darbe girişimi karşısında; başta yaşam hakkı olmak üzere temel hakların ve demokratik kurumların korunması için ve kamu düzenini hedef alan yıkıcı faaliyetlere karşı yürütmenin uygulamalarına yönelik denetim görevini aralıksız ve yüksek hassasiyetle yerine getirmiştir.

Geride bıraktığımız iki yılda Komisyonumuza yapılan başvurular incelenmiş, alt komisyonlar kurulmuş, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla görüşmeler yapılarak yerinde incelemeler gerçekleştirilmiş, raporlar hazırlanmış, meydana gelen hak ihlalleri tespit edilmiş ve gerekli önlemlerin alınmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Ayrıca kurulan alt komisyonlar ve heyetlerle hem yurt içinde hem de yurt dışında çalışmalar yapılmış, basın açıklamaları ve bildiriler yayımlanmış, yerli ve yabancı heyetler kabul edilmiştir. Ulusal - uluslararası sivil toplum örgütleri ve insan hakları kuruluşlarıyla görüşmeler sürdürülmüş, raporlar takip edilmiş ve bu raporlardan komisyon çalışmalarında faydalanılmıştır.

Komisyonumuz, 15 Temmuz 2016 hain darbe girişimi sonrası zorunlu olarak ilan edilen olağanüstü hal sürecinde bireysel hakların ihlal edilmemesi adına tüm gelişmeleri titizlikle takip etmiş ve çalışmalarını “insan hakkı ihlallerinin olmadığı bir Türkiye” hedefiyle büyük bir kararlılıkla sürdürmüştür.

Komisyonumuza bu dönemde yapılan başvuruların büyük bir kısmı kamu görevlilerinin şikâyetleri, cezaevlerinden yapılan başvurular ve yargı organlarının görev alanına ilişkin şikâyetlerden oluşmaktadır. Yapılan başvurularda önceki yasama dönemlerinden farklı olarak kamu görevlilerinin şikâyetleri ilk sırada yer almaktadır. Bunun sebebi ise 15 Temmuz Askeri Darbe Girişiminden sonra FETÖ/PDY oluşumu ile mücadele çerçevesinde görevlerine son verilen kamu çalışanlarının Komisyona yaptıkları yüksek sayıdaki başvurulardır. Başvurucuların haklarında tesis edilen işleme karşı itiraz dilekçeleri Komisyonumuz tarafından incelenmiş, açığa alınma itirazlarını içeren başvurular kurumlarına iletilmiş, görevden alınmalara karşı ise hukuki itiraz yolu hakkında başvurulara bilgi verilmiştir.

Diğer taraftan Komisyonumuz bünyesinde; Mülteci Hakları Alt Komisyonu, 12 Eylül Askeri Darbesinden Sonra Oluşturulan Diyarbakır 5 No’lu Cezaevi Alt Komisyonu, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu, Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği İnceleme Alt Komisyonu, 28 Şubat Sürecinde Gerçekleşen Hak İhlalleri ve Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu kurulmuştur.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, kurulduğu tarihten itibaren cezaevlerinin denetimine özel önem vermiş ve her dönem olduğu gibi bu dönemde de buralarda incelemeler gerçekleştirmiş, kabul ettiği raporlarda yer verilen tespit ve önerilerle ülkemizdeki cezaevlerinin uluslararası standartlara bir adım daha yaklaşmasına yardımcı olmuştur.

Yapılan önemli çalışmalardan bir diğeri de 12 Eylül Askeri Darbesinden Sonra Oluşturulan Diyarbakır 5 No’lu Cezaevi İnceleme Alt Komisyonu’nun kurulmasıdır. Alt Komisyon yapmış olduğu toplantılarda cezaevinde tutuklu olarak kalmış mağdurları ve yakınlarını, cezaevi görevlilerini ve mağdurların avukatlarını dinleyerek siyasal tarihimizin önemli bir dönemine ışık tutmaya çalışmıştır.

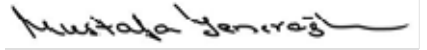
Mülteci Hakları Alt Komisyonu tarafından ülkemizde bulunan barınma merkezleri ve Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı bölgeler ile geri gönderme merkezlerinde incelemeler yapılmıştır. Ayrıca Almanya Parlamentosu milletvekilleri,

ilgili bürokratlar ve düşünce kuruluşlarıyla toplantılar gerçekleştirilmiş, Almanya'daki iki mülteci yurdunda incelemelerde bulunulmuştur.

Çalışmalarımız sadece yurt içinde ortaya çıkan insan hakları ihlallerini incelemekle sınırlı kalmamış, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik konuların da üzerine gidilmiştir. Bu amaçla “Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu” kurularak tüm dünyayı ilgilendiren bir tehdit olarak İslam düşmanlığı mercek altına alınmıştır.

Komisyon olarak yurt içi ve yurt dışındaki insan haklarıyla ilgili gelişmelere dair devamlı olarak kamuoyunu bilgilendiren ve insan hakları ihlallerine dikkat çeken basın açıklamaları yapılmış, insan hakları kuruluşları ile periyodik olarak bir araya gelmeye özen gösterilmiş, özellikle de farklı yaşam biçimlerine ve azınlık gruplarına yönelik zaman zaman yaşanan ötekileştirici medya diline tepki gösterilerek kamuoyu hassasiyetinin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır.

Tüm çalışmalarımızda insan haklarının gerçek savunucusu olmaya ve bu doğrultuda çalışmaya özen gösterdik. Çalışmalarımıza değerli katkılarından dolayı TBMM Başkanı Sayın İsmail KAHRAMAN'a, Komisyonumuzun değerli üyelerine, çalışanlarına ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. İnsan hakları ihlallerinin yaşanmadığı bir Türkiye ve dünya temennisiyle hepinize saygılarımı sunuyorum.

Mustafa YENEROĞLU

İstanbul Milletvekili
Komisyon Başkanı

I. GENEL BİLGİ

1. MİSYON VE VİZYON

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun misyonu, insan hakkı ihlallerinin olmadığı bir Türkiye meydana getirebilmek ve bu hedef için insan haklarına ilişkin uygulamaları gözetlemek ve denetlemek, gelişmeleri izlemek ve kamuoyunda bu bilincin oluşmasını sağlamaktır.

Komisyonun vizyonu ise, insan hakları alanındaki uygulamaları ve gelişmeleri izleyip, insan haklarına ilişkin sorunların gerek yasal düzeyde gerekse de uygulamada iyileştirilmesini sağlayarak etkili bir parlamenter denetim yoluyla insan hakkı ihlallerine etkin bir biçimde müdahale edildiği bir Türkiye ve Dünya oluşumuna katkı sağlamaktır.

2. TARİHÇE

1987 yılında Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusu sonrasında insan hakları konusunun gündemde öne çıkması ile insan haklarına ilişkin parlamenter düzeyde denetim mekanizması oluşmasını sağlayacak bir ihtisas komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda 18'inci Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen tüm siyasi partilerden milletvekillerinin imzalarını içeren kanun teklifi TBMM Başkanlığına sunulmuştur.

Kanun teklifinin gerekçesinde, bir ülkenin uygarlık derecesinin bilim ve teknoloji alanındaki başarısından çok insan haklarına gösterilen saygıyla ölçüldüğü, hür düşüncenin ve insan hakları konularının bütün dünya ülkelerinin gündemini işgal ettiği, uluslararası antlaşmalar çerçevesinde insan haklarının ne şekilde geliştirileceğinin ve bu konularda halkın bilinçlendirilmesinin önem kazandığı vurgulanmıştır. Yine gerekçede, Türkiye'nin Avrupa Konseyinin Avrupa hukuk sahasını oluşturma çalışmalarına aktif olarak katıldığı ve Türkiye'nin insan hakları alanındaki gelişmeleri izleyen devlet olmaktan çıkarak bu gelişmelere aktif olarak katılan devlet haline geldiği ifade edilmiştir.

Bu gerekçelerle TBMM Başkanlığına sunulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu teklifi, 5 Aralık 1990 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş, 8 Aralık 1990 tarihinde 20719 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (**Bkz. EK-1**).

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, ülkemizde insan haklarının ulusal düzeyde korunması amacına uygun olarak kurulan *ilk ulusal insan haklarını koruma mekanizması*dır. Komisyon diğer çoğu ihtisas komisyonundan farklı şekilde kanunla kurularak, kendisine özel görev ve yetkilerle donatılmıştır. Komisyon aktif ve kapsamlı olarak hem denetim hem de yasama faaliyetlerinde bulunmaktadır.

3. GÖREV VE YETKİLER

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun görevleri 5 Aralık 1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu'nun 4'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Komisyonun görevleri şunlardır:

- Uluslararası alanda genel kabul gören insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek
- Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla T.C. Anayasası ve diğer millî mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kanun tasarı ve teklifleriyle, kanun hükmünde kararnameleri görüşmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek
- Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek
- İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek
- Gerekliğinde dış ülkelerdeki insan hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlalleri o ülke parlamenterlerinin dikkatlerine doğrudan veya mevcut parlamenter forumlar aracılığıyla sunmak
- Her yıl yapılan çalışmaları, elde edilen sonuçları, yurt içi ve dışında insan haklarına saygı ve uygulamaları kapsayan bir rapor hazırlamak

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu görevlerini yerine getirirken, Bakanlıklarla Genel ve Katma Bütçeli Dairelerden, mahallî idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteyip buralarda inceleme yapabilir ve ilgililerini çağırıp bilgi alabilir. Ayrıca incelemelerini alt komisyonlar kurmak suretiyle yerine getirebilir; gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir ve Ankara dışında çalışabilir. Komisyon gerekli görmesi halinde inceleme konusunun sorumluları hakkında genel hükümlere göre kovuşturma veya işlem yapılabilmesi için, ilgili mercilere bildirimde bulunabilir.

4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu çalışmalarını 5 Aralık 1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu ve TBMM İçtüzüğü hükümlerine göre yerine getirmektedir.

Komisyon farklı siyasi kimliğe sahip parlamenterlerden oluşmakta, ancak çalışmalarını siyasi kaygılardan uzak olarak gerçekleştirmektedir. Komisyon

hükümetin bir parçası değildir. Çalışmalar dil, din, ırk, renk, siyasi görüş vb. hiçbir ayırım gözetilmeksizin, yansız ve bağımsız olarak gerçekleştirilmektedir.

Komisyon kendisine yapılan başvurular üzerine olduğu gibi, herhangi bir başvuru olmaksızın da gerekli gördüğü konularda inceleme ve araştırma yapabilmektedir.

Başvurular doğrudan Komisyona gelmekte veya TBMM Başkanlığı tarafından havale edilmektedir. Komisyona ulaşan başvuru, Komisyonun evrak bölümünde tarih ve sayı almakta, ardından uzmanlar tarafından incelenmektedir. Komisyon Başkanı tarafından uygun görülen başvurular hakkında işlem başlatılmaktadır. Başvurular Komisyonun görev alanına girdiği ölçüde incelenmekte ve gerekli görülürse ilgili kurumlardan bilgi talep edilmektedir. Komisyon, kendisine yapılan başvuruları Anayasa, 3686 sayılı Kanun ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde ele almakta; başvuru sahipleri hem yapılmakta olan işlem, hem de sonuca ilişkin olarak bilgilendirilmektedir.

Komisyon, rutin başvurular dışında ilke olarak çalışmalarını resen incelemelere dayandırmaktadır. Resen yapılan incelemeler alt komisyonlar kurmak, heyetler oluşturmak ve Komisyon Başkanlığınca girişimde bulunmak biçiminde gerçekleştirilmektedir.

Alt komisyonlar, Komisyonun kendi üyeleri arasından seçtiği üyelerden (genellikle 5, 7 veya 9 üye) oluşur ve bunların oluşumunda farklı siyasi partilerden üyelerin bulunmasına özen gösterilir. Alt komisyonlar, yerinde incelemeler yaparak, ilgili kişi ve kurumları dinleyerek ve bilgi-belge toplayarak çalışmalarını gerçekleştirirler. Alt komisyonlar hak ve özgürlüklerin ciddi biçimde ihlal edilme ihtimali olan yerlere yönelik genel denetleme yapmak amacıyla, medyada yer alan ve toplumun genelinde bilinen bir konunun incelenmesinin önemli görüldüğü hallerde veya başvurular üzerine kurulabilmektedir. Örnek olarak, kolluk birimlerinin uygulamaları, ceza infaz kurumları veya ülkemize sığınan kişilerin yaşam koşullarının incelenmesi alt komisyon incelemesine konu olabilmektedir. Alt komisyonların çalışmaları sadece görevlendirildikleri olay ve alanla sınırlı olmaktadır.

Alt komisyon çalışmalarının amacı, incelenen konuyu objektif olarak ve tüm açıklığıyla ortaya koymak, yansız bir süreçte tespitler yapmak ve çözümler önermektir.

Alt komisyonlar yaptıkları yerinde incelemeler sonunda rapor hazırlayarak Komisyona sunar. Komisyon tarafından kabul edilen raporlar kamuya açık duruma gelir ve ayrıca TBMM Başkanlığına sunulur. Komisyon raporları Danışma Kurulunun görüş ve önerisiyle Genel Kurul gündemine alınabilir ve okunmak suretiyle veya üzerinde görüşme açılarak bilgi edinilmesi sağlanabilir. Raporlar Başbakanlık ve ilgili bakanlıklara da gereği veya bilgi için gönderilir. Raporun doğrudan ilgilendiği kurumdan Komisyonun tespit ve önerileri hakkında geri bildirim istenir. 26. Yasama Döneminde, Komisyonda

görülmekte olan raporun muhatabı idare temsilcileri de toplantılara davet edilmiş, raporda yer alan tespit ve önerilere Komisyon toplantısı esnasında doğrudan cevap alınması sağlanmıştır.

Bir diğer resen inceleme biçimi heyet oluşturma biçimindedir. Yurtdışında yapılacak incelemeler için başvuru bu yöntemde, konu alt komisyon çalışması içinde değerlendirilmemekte, Komisyon kararıyla alınan bir yurtdışı çalışması için heyetler oluşturulmaktadır. Yine yurt içinde meydana gelen bir vaka ile ilgili ivedi olarak hareket edilmesini sağlamak amacıyla da Komisyon Başkanlık Divanı kararıyla o olaya özgü heyetler oluşturulabilmektedir.

Komisyon, Başkanın çağrısıyla veya Komisyon üyelerinin üçte birinin talebi ile belirlenen gündemler üzerine toplantılar yapar. Komisyon toplanarak gündemdeki konuları görüşür ve gerekirse çalışmalarına ilişkin kararlar alır.

24. Yasama Döneminin başında kabul edilen 6253 sayılı Kanun’la 3686 sayılı Kanun üzerinde yapılan değişiklikle Komisyon, kanun tasarı ve tekliflerini inceleme yetkisi edinmiştir. Böylece Komisyon yasama sürecine de aktif olarak dâhil olmaya başlamıştır.

Komisyon Başkanlığı, gündemdeki önemli olaylarda, insan hakları konulu günlerde veya Komisyonun çalışmaları hakkında basın açıklamalarında bulunmaktadır. Yine, Komisyon Başkanlığınca haberdar olunan hak ihlalleri iddialarıyla ilgili yazışmalar aracılığıyla resen girişimde bulunmaktadır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, denetim ağırlıklı bir komisyon olması ve insan hakları konusunun dinamizmi nedeniyle TBMM tatilde veya ara vermede olduğu zamanlarda da, TBMM Genel Kurulundan alınan kararla çalışmalarını sürdürmektedir.

5. KOMİSYONUN YAPISI

a) Üyeler

Komisyonun ne şekilde oluşacağı, 3686 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Komisyonun üye sayısı, siyasi parti grupları ile bağımsızların TBMM'deki sayılarının -boş üyelikler hariç- üye tamsayısına oranlanması ile bulunacak yüzde oranına uygun olarak temsil edilmelerini sağlayacak şekilde, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul tarafından belirlenir.

Üye sayısı, tüm siyasi parti gruplarının ve bağımsızların temsiline olanak verecek şekilde belirlendiğinden her dönemde farklılık arz edebilmektedir. Üye sayısı 18'inci Dönem'de 21, 19'uncu Dönem'de 23, 20'nci Dönem'de 25, 21'inci Dönem'de 25, 22'nci Dönem'de 24 ve 23'üncü Dönem'de 23 olarak belirlenmişti. 24. Dönem'de ise 26 olarak belirlenmiştir. Komisyon 25. Yasama Döneminde teşekkül etmemiş olup 26. Yasama Dönemindeki üye sayısı yine 26'dır.

Komisyon üyelikleri için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki yıldır, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi ise o yasama döneminin sonuna kadar devam eder.

Komisyon kendisine bir başkan, iki başkanvekili, bir sözcü ve bir kâp seçer. Bu seçimde siyasi parti gruplarının yüzde oranları dikkate alınır. Seçim, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanan Komisyonda, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun gizli oyuyla yapılır. Başkan, başkanvekilleri, sözcü ve kâpten müteşekkil kurul uygulamada *Başkanlık Divanı* olarak adlandırılmaktadır.

26'ncı Yasama Dönemi I. devrede Komisyonda görev yapan üyeler şu şekildedir:

<u>Üyenin Adı Soyadı</u>	<u>Komisyon Görevi</u>	<u>Partisi</u>	<u>Seçim Çevresi</u>
Mustafa YENEROĞLU	Başkan	AK Parti	İstanbul
Fatma BENLİ	Başkanvekili	AK Parti	İstanbul
Şenal SARIHAN	Başkanvekili	CHP	Ankara
Leyla ŞAHİN USTA	Sözcü	AK Parti	Konya
Ayhan BİLGİN ⁱ	Kâtip	HDP	Kars
Vedat BİLGİN	Üye	AK Parti	Ankara
Jülide SARİEROĞLU ⁱⁱ	Üye	AK Parti	Ankara
Aydın ÜNAL	Üye	AK Parti	Ankara
Atay USLU	Üye	AK Parti	Antalya
Orhan ATALAY	Üye	AK Parti	Ardahan
İsmail AYDIN	Üye	AK Parti	Bursa
Sait YÜCE	Üye	AK Parti	İsparta
Mehmet METİNER	Üye	AK Parti	İstanbul
Hulusi ŞENTÜRK	Üye	AK Parti	İstanbul
Nurettin YAŞAR	Üye	AK Parti	Malatya
Orhan MİROĞLU	Üye	AK Parti	Mardin
Ali İhsan YAVUZ	Üye	AK Parti	Sakarya
Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	Üye	CHP	İstanbul
Mahmut TANAL	Üye	CHP	İstanbul
Zeynep ALTIOK	Üye	CHP	İzmir
Veli AĞBABA	Üye	CHP	Malatya
Durmuş Fikri SAĞLAR	Üye	CHP	Mersin
Ayşe ACAR BAŞARAN	Üye	HDP	Batman
Sibel YİĞİTALP ⁱⁱⁱ	Üye	HDP	Diyarbakır
Burcu ÇELİK	Üye	HDP	Muş
Atila KAYA	Üye	MHP	İstanbul
Ruhi ERSOY	Üye	MHP	Osmaniye

ⁱ 15 Kasım 2017 tarihinde Komisyon üyeliğinden çekilmiş olup Komisyonda boş bulunan üyeliğe Diyarbakır Milletvekili Sibel Yiğitalp seçilmiştir.

ⁱⁱ 19 Temmuz 2017 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görevlendirildiği için Komisyon üyeliği İçtüzük'ün 21. maddesi uyarınca sona ermiştir. Rapor dönemi içerisinde boşalan üyelik için yeni bir görevlendirme yapılmamıştır.

ⁱⁱⁱ 15 Kasım 2017 tarihi itibarıyla Komisyon üyeliğine seçilmiştir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
26. Yasama Dönemi I. Devre Faaliyet Raporu

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİ

Mustafa Yeneroğlu
AK Parti İstanbul
Başkan

Fatma Benli
AK Parti İstanbul
Başkanvekili

Şenal SARIHAN
CHP Ankara
Başkanvekili

Leyla Şahin Usta
AK Parti Konya
Sözcü

Ayhan BİLGİN
HDP Kars
Katip

Vedat Bilgin
AK Parti Ankara

Jülide SARİEROĞLU
AK Parti Ankara

Aydın Ünal
AK Parti Ankara

Atay Uslu
AK Parti Antalya

Orhan Atalay
AK Parti Ardahan

İsmail AYDIN
AK Parti Bursa

Salt Yüce
AK Parti Isparta

Mehmet Metiner
AK Parti İstanbul

HULUSİ ŞENTÜRK
AK Parti İstanbul

Nurettin Yaşar
AK Parti Malatya

Orhan Miroğlu
AK Parti Mardin

Ali İhsan Yavuz
AK Parti Sakarya

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ
CHP İstanbul

Mahmut TANAL
CHP İstanbul

Zeynep ALTIOK
CHP İzmir

Veli AĞBABA
CHP Malatya

Durmuş Fikri SAĞLAR
CHP Mersin

Ayşe ACAR BAŞARAN
HDP Batman

Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır

Burcu ÇELİK
HDP Muş

Atilla KAYA
MHP İstanbul

Ruhi ERSOY
MHP Osmaniye

b) Personel

Rapor dönemini kapsayan 2 Kasım 2015-5 Aralık 2017 tarihleri arasında Komisyonda Kanunlar ve Kararlar Başkanlığına bağlı 5 Yasama Uzmanı ve 5 memur görev yapmıştır:

1. Zeynep Duran (Yasama Uzmanı)
2. Kamil Atlay (Yasama Uzmanı)
3. Mesut Aydınoglu (Yasama Uzmanı)
4. Evren Elverdi (Yasama Uzmanı)
5. Ahmet Kaymaz (Yasama Uzmanı)
6. Murat Yıldız (Şef)
7. Zehra Akçay (Memur)
8. Yusuf Aslan (Memur)
9. Ayten Bilgin (Memur)

II. KOMİSYON ÇALIŞMALARI

Komisyonun 27.06.2016 tarihli toplantısı

1. TOPLANTILAR VE ALINAN KARARLAR

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 2 Kasım 2015 – 5 Aralık 2017 tarihlerini kapsayan 26. Dönemin I. devresinde toplam 10 toplantı gerçekleştirmiştir.

❖ **30 Kasım 2015** tarihli 1'inci toplantıda,

- Başkan, 2 başkanvekili, sözcü ve katipten oluşan Başkanlık Divanı seçilmiştir.

❖ **17 Aralık 2015** tarihli 2'nci toplantıda,

- Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması kararı alınmıştır.

- Alt komisyon konuları için verilen önergeler gündeme alınmış ve *Mülteci Hakları Alt Komisyonu*, *12 Eylül Askeri Darbesinden Sonra Oluşturulan Diyarbakır 5 No'lu Cezaevi İnceleme Alt Komisyonu* ile *Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu* kurulması kararlaştırılmıştır.

❖ **7 Ocak 2016** tarihli 3’üncü toplantıda,

- Alt Komisyon önergeleri görüşülmeye devam edilmiş ve *Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu* kurulmasına karar verilmiştir.

❖ **17 Şubat 2016** tarihli 4’üncü toplantıda,

- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu Tasarısı (1/596) görüşülerek kabul edilmiştir.

❖ **27 Nisan 2016** tarihli 5’inci toplantıda,

- Mevcut alt komisyonların çalışmaları hakkında alt komisyon başkanlarınca Komisyona bilgi verilmiştir.

- Alt Komisyon önergeleri görüşülmeye devam edilmiş ve *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğini İnceleme Alt Komisyonu* kurulmasına karar verilmiştir.

- İzmir Kantar Polis Merkezinde meydana geldiği iddia edilen kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak Komisyonca inceleme yapılıp yapılmaması ile yapılacağı takdirde üye tespiti konusunda Başkanlık Divanına yetki verilmiştir.

❖ **9 Haziran 2016** tarihli 6’ncı toplantıda,

- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun hazırladığı *Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu (Bkz. EK-2)* görüşülerek kabul edilmiştir.

- Ülkemizde meydana gelen ve Komisyonun görev alanına giren gelişmelere ivedilikle müdahale edilmesi amacıyla muhalefet partisi üyelerinin de temsil edileceği inceleme heyetlerinin oluşturulması ile heyet üyelerinin tespiti ve inceleme yerlerinin belirlenmesi konularında Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesine karar verilmiştir.

- 3686 sayılı Kanun’un 4. maddesinin (b) ve (d) bentleri uyarınca, Komisyonca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ülkemiz hakkında vermiş olduğu ihlal kararlarının icrasının takip edilmesine dair bir mekanizma başlatılması kararı verilmiştir.

- 28 Şubat Sürecinde Gerçekleşen Hak İhlalleri ve Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu kurulmuştur.

❖ **6 Ekim 2016** tarihli 7’nci toplantıda,

- Komisyona yapılan başvurular doğrultusunda, “ceza infaz kurumlarındaki hak ihlali iddialarının görüşülmesi” gündemiyle toplanılmış, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yetkilileri

dinlenmiş, Komisyona ve üyelere iletilen başvurular kendilerine iletilerek gerekli önlemlerin alınması istenmiştir.

❖ **13 Ekim 2016** tarihli 8’inci toplantıda,

- Bir önceki toplantının devamı olarak, “ceza infaz kurumlarındaki hak ihlali iddialarının görüşülmesi” gündemiyle toplanılmış, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yetkilileri dinlenmiştir.

❖ **17 Mayıs 2017** tarihli 9’uncu toplantıda,

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun hazırlayarak sunduğu,

- o *Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu (Bkz. EK-3),*
 - o *Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu (Bkz. EK-4),*
 - o *İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu (Bkz. EK-5),*
 - o *Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu (Bkz. EK-6),*
 - o *Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu (Bkz. EK-7),*
- görüşülerek kabul edilmiştir.

❖ **15 Haziran 2017** tarihli 10’uncu toplantıda,

- Silopi’de meydana gelen bir polis panzeri kazasıyla ilgili Komisyonu temsilen bir heyetin olaya dair hazırladığı yerinde inceleme raporu (**Bkz. EK-8**) görüşülerek kabul edilmiştir.

❖ **8 Kasım 2017** tarihli 11’inci toplantıda,

- Devam etmekte olan alt komisyonlar çalışmaları hakkında Komisyona bilgi sunmuş, ardından *Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu (Bkz. EK-9)* ile *Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu (Bkz. EK-10)* görüşülerek kabul edilmiştir.

Komisyonun 8/11/2017 tarihli toplantısı

2. ALT KOMİSYONLAR

Komisyon, 3686 sayılı Kanun’la kendisine verilen Ankara dışında çalışma ve incelemeleri alt komisyonlar eliyle yapabilme yetkisi uyarınca, 26’ncı Dönem 1. Yasama Yılında toplam 6 adet alt komisyon kurmuş, alt komisyonların çalışmaları 2. Yasama Yılında da devam etmiştir. Alt komisyonlar ve çalışmaları şu şekildedir:

2.1. Mülteci Hakları Alt Komisyonu

Suriye iç savaşının başlaması sonrası bu ülkeden topraklarımıza 3 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı göç etmiştir. Bu durum ülkemizin göçmenlik/mültecilik konularında ciddi adımlar atarak uygun politika geliştirmesini ve fiziksel imkânlarını artırmasını gerektirmiştir. İnsani açıdan son derece kırılgan bir konu olan ve esasen ülkemizin sınırlarını aşan bu konuda yapılan çalışmaların denetimi de önem arz etmektedir. Mülteci hakları alt komisyonu bu kaygılarla kurulmuştur.

17 Aralık 2015 tarihinde kurulan Alt Komisyon; Antalya Milletvekili Atay Uslu, Isparta Milletvekili Sait Yüce, Konya Milletvekili Leyla Şahin Usta, Sakarya Milletvekili Ali İhsan Yavuz, İzmir Milletvekili Zeynep Altıok, Kars Milletvekili Ayhan Bilgen ve Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy’dan oluşmaktadır. Alt Komisyon ilk toplantısında Antalya Milletvekili Atay Uslu’nun başkan olmasını kararlaştırmıştır.

Kurulduğu tarihten itibaren Alt Komisyon, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğünü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünü, Milli Eğitim Bakanlığını, Hacettepe Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü Doç. Dr. Murat Erdoğan'ı, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye misyon şefini, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneğini, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi Başkanı Metin Çorabatır'ı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Kaya'yı, Suriye Dostluk Derneğini, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Misyon Şefini, Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Torunoğlu'nu, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürü Dr. Ahmet Sarıcan'ı, Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekili Prof. Dr. Hasan Mandal'ı, Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürü Bayram Selvi'yi ve Suriye Türkmen Meclisi Başkanı Dr. Emin Bozoğlu ve Türkmenevi eski Başkanı Dr. Davut Karataş'ı dinlemiştir.

*Alt Komisyonun 28-30 Kasım 2016 tarihli Almanya incelemesi kapsamında
Alman makamlarla toplantısı*

Alt Komisyon, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren Yabancılar Çağrı Merkezine 6 Nisan 2016'da inceleme ziyaretinde bulunmuştur. Alt Komisyon ayrıca 29-30 Nisan 2016 tarihlerinde Mardin Midyat'ta bulunan geçici barınma merkezlerinde ve Mardin Merkezde Suriyeli göçmen çocukların okuduğu bir okulda incelemeler gerçekleştirmiştir. Alt Komisyon, 25 Mayıs 2016 tarihinde Gaziantep'in Nizip ilçesinde bulunan geçici barınma merkezinde, 10 Haziran 2016 tarihinde ise Osmaniye'nin Cevdetiye Beldesinde bulunan geçici barınma merkezinde incelemeler gerçekleştirmiştir.

Alt Komisyondan bir heyet 28-30 Kasım 2016 tarihlerinde Almanya'da incelemeler gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda Almanya Parlamentosu

milletvekilleriyle, ilgili bürokratlarla ve düşünce kuruluşlarıyla toplantılar yapılmış, 2 mülteci yurdunda incelemelerde bulunulmuştur.

Alt Komisyon, 31 Mayıs 2017 tarihinde Ankara'nın Altındağ ilçesine inceleme ziyareti gerçekleştirmiş; ilçe kaymakamı ve belediye başkanı ile görüşmüş, sonrasında Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu mahallelerde incelemelerde bulunmuştur.

Alt Komisyon 24-25 Ekim 2017 tarihlerinde İzmir'de ve Aydın illerindeki Geri Gönderme Merkezlerinde bulunan göçmenlerin durumlarını yerinde incelemiştir.

Alt Komisyon, yeni yasama yılında da çalışmalarına devam etmeyi planlamakla birlikte, bugüne kadar yapmış olduğu inceleme ve diğer çalışmaları ara raporla Komisyona sunacaktır.

2.2. 12 Eylül Sonrası Kurulan Diyarbakır 5 No'lu Cezaevi Alt Komisyonu

Alt Komisyonun 18.02.1016 tarihli toplantısı

17 Aralık 2015 tarihinde kurulan Alt Komisyon Ankara Milletvekili Aydın Ünal, Ankara Milletvekili Jülide Sarıeroğlu, Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu, Mersin Milletvekili Fikri Sağlar, Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'dan oluşmuştur. Alt Komisyon Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu'nun başkan olmasına karar vermiştir.

Alt Komisyon yapmış olduğu 14 toplantıda; 20'si cezaevinde tutuklu olarak kalmış, 2'si tutuklu yakını, 3'ü görevli, 1'i gazeteci ve 1'i mağdurların

avukatlığını yapmış olan toplam 27 kişinin tanıklıklarına başvurmuştur. Alt Komisyon, 30 Kasım 2017 tarihli son toplantısında cezaevinde tutuklu olarak kalmış olan Alt Komisyon Başkanı Orhan Miroğlu'nu dinlemiştir.

Alt Komisyon, cezaevi ile ilgili ellerinde bulunan bilgi ve belgeleri paylaşmaları amacıyla Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı ile; ilgili cezaevinde bulunan tutukluların avukatlığını yapmış olanları tespit edebilmek amacıyla Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Van, Hakkâri, Bitlis, Muş, Ağrı, Siirt, Tunceli ve Elazığ Baroları ile; anılan cezaevinde tutulmuş kişilere yönelik yapılan rehabilitasyon çalışmalarına dair bilgileri temin edebilmek amacıyla da Türkiye İnsan Hakları Vakfı ile yazışma yapmıştır.

Bu çalışmalara ilaveten Alt Komisyon konuyla ilgili olarak döneme ait medya taraması yapmıştır. Alt Komisyon 2. Yasama Yılı itibarıyla tüm bu çalışmaları derleme ve raporlama aşamasındadır.

2.3. Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu

Alt Komisyonun 27 Ekim 2017 tarihli Muğla E Tipi Kapalı ve Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumlarında yaptığı inceleme

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu kurulduğu tarihten itibaren cezaevlerinin denetimine özel önem vermiş ve her dönem buralarda incelemeler gerçekleştirmiştir. Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu da bu nedenle Komisyonun Başkanlık Divanı seçimini takip eden 17 Aralık 2015 tarihli ilk toplantıda kurulması kararlaştırılan alt komisyonlardan biridir. Alt Komisyon Ankara Milletvekili Aydın ÜNAL, İstanbul Milletvekili Fatma Benli, İstanbul

Milletvekili Mehmet Metiner, Malatya Milletvekili Nurettin Yaşar, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Muş Milletvekili Burcu Çelik ve İstanbul Milletvekili Atıla Kaya'dan oluşmuştur. Alt Komisyon ilk toplantısında İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner'i başkan olarak seçmiştir.

Alt Komisyon 14 Ocak 2016 tarihinde ceza infaz kurumlarının genel durumu konusunda Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğünü ve 28 Ocak 2016'da ceza infaz sistemindeki temel sorunlar ile ulusal/uluslararası denetim mekanizmaları konularında Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST) temsilcilerini dinlemiştir. Akabinde 3 Mart 2016'da Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda, 31 Mart 2016'da Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda ve 1 Nisan 2016'da Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları kampüsünde incelemelerde bulunmuştur. Komisyonun 9 Haziran 2016 tarihli toplantısında *Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu* görüşülerek kabul edilmiştir.

Alt Komisyon 16 Haziran 2016 tarihinde Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda; 27 Ekim 2016 tarihinde Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında; 25 Kasım 2016'da İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında, 8 Şubat 2017'de Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve 9 Şubat 2017 tarihinde ise Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. İncelemelerin raporları 17 Mayıs 2017 tarihli Komisyon toplantısında kabul edilmiştir.

Alt Komisyon 27 Ekim 2017 Cuma günü Muğla E Tipi Kapalı ve Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumlarında, 17 Kasım 2017 tarihinde ise Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunmuştur. Komisyonun 8 Kasım 2017 toplantısında *Muğla E Tipi Kapalı ve Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu* kabul edilmiştir.

2.4. Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu

Alt Komisyonun 14.06.2017 tarihli toplantısı

İslam düşmanlığı, ABD’de yaşanan 11 Eylül saldırılarının ardından Batı ülkelerinde yaşayan Müslümanlara yönelik bakış ve söylem değişikliği ile artan saldırı ve eylemler nedeniyle uzmanlar tarafından ayrı bir kategoride değerlendirilmektedir. Toplumsal ilişkilerde düşmanlığın dışavurumu olarak en üst düzeyde saldırı olarak vücut bulan İslam düşmanlığı, günümüzde başta toplumsal, siyasal ve medyatik alanlar olmak üzere farklı şekillerde karşılık bulmaktadır. Batı ülkelerinde yaşayan Müslümanların İslam düşmanlığı bağlamında maruz kaldıkları eylem ve saldırılar ile yaşadıkları sorunların incelenip bunların üzerinde durulması gerekmektedir. Belirtilen nedenlerle ve batı ülkelerinde kurumsal alanda (yasama, yürütme, yargı) İslam düşmanlığına sebep olan hususları derlemek ve İslam düşmanlığının sonuçlarına ilişkin rapor hazırlamak amacıyla Batı Ülkelerindeki İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu kurulmuştur.

7 Ocak 2016 tarihinde kurulan Alt Komisyon Ardahan Milletvekili Orhan Atalay, Bursa Milletvekili İsmail Aydın, İstanbul Milletvekili Hulusi Şentürk, Sakarya Milletvekili Ali İhsan Yavuz, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Kars Milletvekili Ayhan Bilgen ve Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy’dan oluşmuştur. Alt Komisyon ilk toplantısında Sakarya Milletvekili Ali İhsan Yavuz’u başkan olarak seçmiştir.

Alt Komisyon,

- 30 Haziran 2016 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdür Vekili Prof. Dr. Halife Keskin’i;
- 20 Ekim 2016’da Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkan Yardımcısı Mehmet Köse’yi
- 27 Ekim 2016’da Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanı Hacı Ali Açıkgül’ü
- 7 Haziran 2017’de Dışişleri Bakanlığı Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Emlak Genel Müdür Yardımcılığı Genel Müdür Yardımcısı Ayda Ünlü’yü
- 14 Haziran 2017’de AGİT Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılıkla Mücadele Özel Temsilcisi Prof. Dr. Bülent Şenay ile Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürü Huzeyfe Yılmaz’ı dinlemiştir.

Alt Komisyon, Fransa, Belçika, Almanya ve Avusturya’ya çalışma alanı ile ilgili yurt dışı inceleme ziyaretleri gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Ayrıca yurtiçi toplantıların, alt komisyonun çalışma alanı ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin katılımı ile devam etmesi planlanmaktadır.

2.5. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğini İnceleme Alt Komisyonu

27 Nisan 2016 tarihinde kurulmuş olup Ankara Milletvekili Jülide Sarieroğlu, Ankara Milletvekili Vedat Bilgin, İstanbul Milletvekili Hulusi Şentürk, Malatya Milletvekili Nurettin Yaşar, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Muş Milletvekili Burcu Çelik ve Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy’dan oluşmuştur. İlk toplantısını 16 Haziran 2016 tarihinde gerçekleştiren Alt Komisyon, Ankara Milletvekili Jülide Sarieroğlu’nu başkan olarak seçmiştir. Alt Komisyon 16 Kasım 2016 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü yetkililerinden, 9 Mart 2016 tarihinde KESK, DİSK ve Hak-İş temsilcilerinden sunum almıştır.

2. 6. 28 Şubat Sürecinde Gerçekleşen Hak İhlalleri ve Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu

Komisyonun 9 Haziran 2016 tarihli toplantısında kurulmuştur. Alt Komisyon, ülke gündeminde meydana gelen değişiklikler dolayısıyla henüz çalışmalarına başlamamıştır.

3. HAVALE EDİLEN KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1/12/2011 tarihli 6253 sayılı Kanun ile 3686 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin (c) bendinde değişiklik yapılarak Komisyona “*Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen tasarı ve teklifleriyle, kanun hükmünde kararnameleri görüşmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının*

gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek,” görevi verilmiştir.

Komisyon TBMM Başkanlığınca 26. Yasama Dönemi itibarıyla havale edilen tasarı ve teklif sayısı 108 olup bunların arasından (1/596) esas numaralı “Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu Tasarısı” Komisyon tarafından 17 Şubat 2016 tarihinde esastan görüşülmüş ve 6 Nisan 2016 tarihinde Genel Kurul tarafından kabul edilerek kanunlaşmıştır.

4. DİĞER ÇALIŞMALAR

Komisyonun 9 Haziran 2016 tarihli toplantısında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının izlenmesi mekanizmasının başlatılması kararı alınmıştır. Ancak sözkonusu mekanizma rapor döneminde başlatılmamıştır.

Komisyon Başkanlığı eliyle de, insan haklarıyla ilgili önemli günlerde basın açıklamaları yapılmış, medya aracılığıyla haberdar olunan çeşitli ihlallere yazışma yapma, telefonla bilgi alma veya ilgili Savcılığa suç duyurusunda bulunma gibi araçlarla müdahil olunmuştur.

Komisyon heyetinin Silopi incelemesi

4 Mayıs 2017 tarihinde Şırnak’ın Silopi ilçesinde meydana gelen, zırhlı polis panzerinin Mesut Yıldırım’ın evine çarparak içeri girmesi ve iki çocuğun ölümüne neden olması olayıyla ilgili olarak Komisyonumuzu temsilen bir heyet 25-26 Mayıs 2017 tarihinde bölgeye giderek yerinde inceleme gerçekleştirmiş ve yetkililerden bilgi almıştır. İnceleme sonrasında hazırlanan rapor Komisyonun 15 Haziran 2017 tarihli toplantısında görüşülerek kabul edilmiştir.

Komisyonumuzu temsilen bir heyet, 23 Kasım 1992 tarihinde Almanya Mölln’de meydana gelen ve üç vatandaşımızın hayatını kaybettiği ırkçı kundaklama saldırısının 25. Yıl dönümü sebebiyle 23 Kasım 2017 tarihinde düzenlenen anma etkinliğine katılmıştır.

III. BAŞVURULAR

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin (e) fıkrasına göre “*insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek*” ile görevlendirilmiştir.

Bu bağlamda Komisyon, bireysel başvurular yoluyla idarenin veya özel işletmelerin işlem, eylem, tutum ve davranışlarından kaynaklanan insan hakları ihlallerini incelemekte ve bu doğrultuda denetim faaliyetini yerine getirmektedir.

Komisyonumuza 2 Kasım 2015 – 5 Aralık 2017 tarihleri arasında **9388**ⁱ başvuru yapılmıştır.

Başvurular elden teslim, posta ve faks yolu ile yapılabilmektedir. Komisyona ulaşan bir başvuru öncelikle Komisyonun evrak bölümünde tarih ve sayı almaktadır. Ardından Komisyonda görevli yasama uzmanları tarafından başvuruya hangi işlemin yapılabileceği belirlenerek Komisyon Başkanına sunulmaktadır. Başvurulara Başkanın uygun gördüğü şekilde işlem başlatılmaktadır.

Komisyon kendisine ulaşan başvurulardan gerekli gördüklerini ilgili kurum ve kuruluşlara ileterek başvuru konusu ile ilgili bilgi istemekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir. Başvuru konusu, Komisyonun görev alanı dışında bulunanlar hakkında (nakil talebi, genel af talebi gibi) işlem yapılmayıp başvuru bilgilendirilmektedir. Komisyon, kendisine yapılan başvuruları Anayasa, 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde ele almakta, başvuru sahipleri hem yapılmakta olan işlem hem de sonuca ilişkin olarak bilgilendirilmektedir.

Aşağıda, Komisyona 26’ncı Yasama Dönemi I. Devre içerisinde yapılan başvurular, konularına ve ihlal edildiği iddia edilen hak konularına göre tasnife tutulmuştur.

ⁱ Bu sayı bireysel ve toplu başvuruları içermektedir. Toplu başvuru, aynı konu hakkındaki başvuruların bir arada tek bir sayıyla işleme alınmasıdır.

➤ **Başvuruların Konularına Göre Dağılımıⁱ**

<u>Konu Adı</u>	<u>Sayı</u>
Askerlikle İlgili Şikâyetler	
Disiplin Cezasından Şikâyet.....	1
Askerlik Sırasında Kötü Muamele-İşkence.....	2
Askeri Personelin Özlük Hakları Sorunları.....	22
Askeri Personelin Kötü Muamele-İşkence Şikâyetleri.....	1
Askeri Öğrencilerin Sorunları	79
Askerde Şüpheli Ölümler	5
Diğer.....	13
Cezaevleri	
Keyfi Tutum ve İşlemler	1266
Fiziki Koşulların İyileştirilmesi.....	450
Kötü Muamele	394
İşkence.....	28
Nakil Talebi.....	348
Sağlık Sorunları	551
Cezaevinde Ölüm	5
Diğer.....	390
Eski Hükümlülerin Sorunları	
Göreve İade Talebi	1
İş Talebi.....	2
Gayrimenkul Sorunları	
Hazine Arazisi İhtilafı	1
Kadastro.....	3
İmar Durumu	2
Tapu.....	6
Kamulaştırma	2
Diğer.....	9
Terör Kaynaklı Sorunlar	
Terörden Doğan Zararların Tazmini Talebi	1

ⁱ Komisyona gelen başvurular birden fazla konuyu içerebilmektedir. Örneğin, cezaevinden gönderilen bir dilekçede hem verilen mahkûmiyet kararından hem de cezaevindeki koşullardan şikâyet yer alabilmektedir. Bu nedenle rakamların toplamı başvuru sayısından fazladır.

Faili Meçhul Cinayetler ve Kayıplar	1
Terör Örgütünce Gerçekleştirilen Kayıp ve Kaçırma Olayları.....	2
Güvenlik Kuvvetlerinin Uygulamalarından Şikayet	8
Köye Dönüş	1
Diğer	1

Kolluk Uygulamaları

Kötü Muamele	103
İşkence	28
Diğer	11

İşçi Sorunları

Bezdiri (Mobbing)	4
Çalışma Koşulları	2
İş Kazaları	69
İşten Çıkarılma	27
İşçi Alacakları	4
Sendikal Sorunlar	1
Diğer	4

Kamu Görevlilerinin Şikayetleri

Disiplin Cezaları	2
Göreve İade Talebi	3803
Nakil Talebi ve Sorunları	4
Bezdiri (Mobbing)	7
Müstafi Sayılma	1
Sendikal Sorunlar	4
Başörtüsü	91
Zam Talebi	3
Diğer	186

Engellilerin Sorunları

Evde Bakım Talebi	1
Maddi Yardım Talebi	8
İş Talebi ve İstihdam Edilmeme Şikayeti	5
Diğer	10

Üniversitelerle İlgili Şikayetler

Öğrenci Sorunları	10
Öğretim Üye ve Görevlilerinin Sorunları	7

Üniversite ve YÖK Kaynaklı Şikayetler	9
Başörtüsü	94

Yabancı Ülkelerle İlgili Sorunlar

Yasal Düzenlemelerden Şikayet	10
Uygulamalardan Şikâyet	4

Yabancıların Sorunları

Türk Vatandaşlığına Geçme Sorunları	11
Vize Sorunu	1
Diğer	11

Yardım Talebi

İş Talebi	14
Maddi Yardım Talebi	43
Diğer	42

Yargıya İlişkin Sorunlar

Şartlı Tahliye ile İlgili Sorunlar	37
Avukat Talebi	7
Genel Af/Özel Af Talebi	80
Mahkeme Kararının Uygulanması Talebi	4
Tutukluluk Süresinden Şikayet	323
Yargıtay Yargılamasının Uzun Sürmesi	6
Duruşmaya Çıkarılmama	1
Yargılamanın Yenilenmesi Talebi	154
Yargı Kararından Memnuniyetsizlik	1476
Bireysel Af ve Cezanın Ertelenmesi Talebi	19
Diğer	47

Yurtdışındaki Türklerin Sorunları

Cezaevlerindeki Türklerin Sorunları	2
Cezanın Bakiyesini Türkiye’de Çekme Talebi	1
Yasal Düzenlemelerden Şikayet	6
Uygulamalardan Şikayet	6
Diğer	7

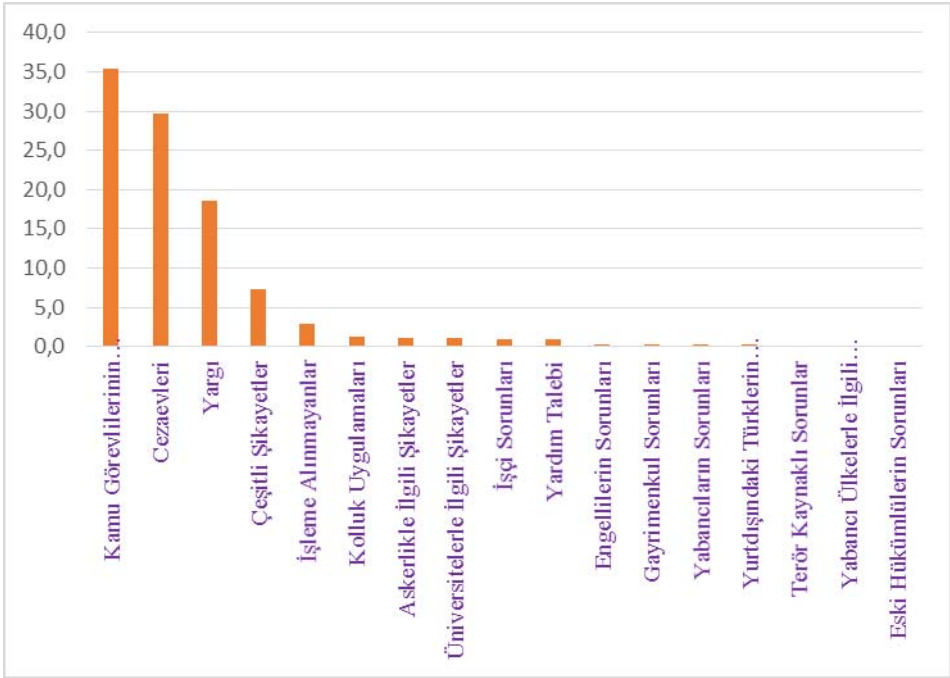
Çeşitli Şikayetler

Ailevi Sorunlar	7
Çevre Sorunları	3

Memuriyet Sınavı Sorunları	14
Ticari Sorunlar	5
Yasal Düzenleme Talebi.....	364
AIHM'ye Başvuru İçin Yardım Talebi	3
Köylülerin Sorunları	4
Yerinde İnceleme Talebi	138
Komisyonun Girişimde Bulunması Talebi	137
Sosyal Güvenlik İşlemlerinden Şikâyet.....	32
Kayıp Vakaları	15
Şehitlik ve Gazilik ile İlgili Sorunlar.....	4
Güvenlik Soruşturması Kaynaklı Sorunlar.....	1
Cinsel Taciz	2
Kaçak Göçmenlerin Sorunları	2
Sağlık Sorunları	43
Muhtelif Şikâyetler	71

İşleme Alınmayanlar

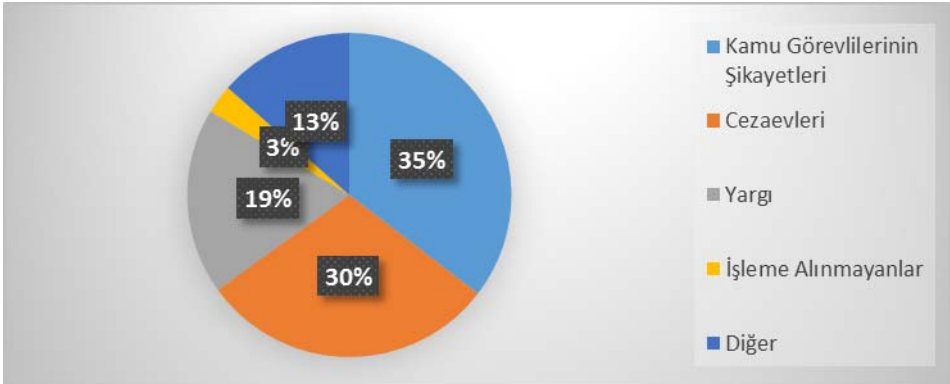
Ad-Soyad/İmza/İş-İkametgâh Adresinin Bulunmaması.....	88
Belli Bir Konuyu Muhteva Etmemesi	187
Şikâyet Konusunun Ortadan Kalkması	57

Yüzdelik oranlar itibarıyla başvuru dağılımı-1

Başvuru sayıları oransal olarak aşağıdaki şekildedir:

	<u>Sayı</u>	<u>Oran</u>
Kamu Görevlilerinin Şikayetleri	4101	(% 35,4)
Cezaevlerine İlişkin Sorunlar	3432	(% 29,6)
Yargıya İlişkin Sorunlar	2154	(% 18,6)
Çeşitli Şikayetler	845	(% 7,3)
İşleme Alınmayan Başvurular	332	(% 2,9)
Kolluk Uygulamaları	142	(% 1,2)
Askerlikle İlgili Şikayetler	123	(% 1,1)
Üniversitelerle İlgili Şikayetler	120	(% 1,0)
İşçi Sorunları	111	(% 1,0)
Yardım Talebi	99	(% 0,9)
Engellilerin Sorunları	24	(% 0,2)
Gayrimenkul Sorunları	23	(% 0,2)
Yabancıların Sorunları	23	(% 0,2)
Yurtdışındaki Türklerin Sorunları	22	(% 0,2)
Terör Kaynaklı Sorunlar	14	(% 0,1)
Yabancı Ülkelerle İlgili Sorunlar	14	(% 0,1)
Eski Hükümlülerin Sorunları	3	(% 0,02)

Yüzdelik oranlar itibarıyla başvuru dağılımı-2

Görüldüğü gibi başvuruların büyük bir kısmı (%84) kamu görevlilerinin şikayetleri, cezaevlerinden yapılan başvurular ve yargı organlarının görev alanına ilişkin şikayetlerden oluşmaktadır.

Komisyonla yapılan başvurularda önceki yasama dönemlerinden çok farklı olarak **kamu görevlilerinin şikayetleri** ilk sıradadır. Bunun sebebi, 15 Temmuz Askeri Darbe Girişiminden sonra FETÖ/PDY oluşumu ile mücadele çerçevesinde görevlerine son verilen kamu görevlilerinin Komisyonla yaptıkları yüksek sayıdaki başvurulardır. Başvurucuların haklarında tesis edilen işleme karşı itiraz dilekçeleri Komisyonumuzca incelenmiş, açığa alınma itirazlarını içeren başvurular kurumlarına iletilmiş, görevden alınmalara karşı ise hukuki itiraz yolu hakkında başvurularda bilgi verilmiştir.

Yine, bu başlık altında yer alan bir diğer yüksek oranlı şikayet konusu kamuda başörtüsü kullanımı ile ilgilidir. Söz konusu şikayet oranındaki artışın muhtemel sebebi, 28 Şubat Sürecinde Gerçekleşen Hak İhlalleri ve Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu kurulmasıdır. Ancak bu Alt Komisyon aktif olarak çalışmamış olup bu başvuruyla ilgili gerekli idari yazışmalar yapılmış ya da içeriğine göre ileriki dönemlerde yapılabilecek çalışmalarda değerlendirilmek üzere kayıtlara alınmıştır.

Cezaevlerinden gelen başvurularda, kapasite üstü barınma ve bu durumdan kaynaklanan diğer sorunlar (sıcak su kullanımı, yatak ve ortak alan kullanımı, spor etkinliklerine katılamama, hastane sevklerinin geç yapıldığı vs.), başka ceza infaz kurumlarına nakil talebi, disiplin cezalarının keyfi şekilde verildiği, mevzuatın keyfi biçimde yorumlandığı, ceza infaz kurumlarında yeterli sağlık hizmetinin olmadığı gibi iddialar hükümlü ve tutukluların en çok yakındığı konulardır.

Kötü muamele ve işkence iddialarının genellikle idarenin bazı tutumlarını protesto etmek amacıyla dile getirildiği görülmekle birlikte, münferit işkence ve kötü muamele iddialarında da bulunmaktadır.

Ceza infaz kurumlarındaki sağlık hizmetlerine şikâyetler devam etmektedir. Kurumlarda bulunan doktorların mahpuslara yeterince ilgi göstermediği, hastanelere sevklerin geç gerçekleştirildiği veya tedavilerinin yapılmadığı gibi sorunlar bulunmaktadır. Ayrıca hastalık sebebiyle salıverilme talepleri de dikkat çekmektedir.

Cezaevlerinden Komisyonla ulaşan söz konusu başvuruyla ilgili olarak, içeriklerine göre, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, ilgili Savcılıklar ve Ceza İnfaz Kurumları İzleme Kurulları ile yazışma yapılmış, şikayet konularıyla ilgili bilgi ve inceleme talep edilerek başvurularda bilgilendirilmiştir.

Komisyonla ulaşan başvurularda üçüncü sırayı **yargıya** ilişkin başvurular almaktadır. Yargılamanın uzun sürmesi, tutuklu yargılanmaya ve tutuklamanın süresine itiraz, mahkeme kararlarından, soruşturma aşamasından, hâkim ve

savcılarının tutumundan şikâyetler yoğun başvuru konuları arasındadır. Ancak kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkeleri gereği bu tür başvurulara Komisyon tarafından herhangi bir işlem yapılmamakta ve bu durum başvurucuya gerekçesi ile bildirilmektedir.

Önceki yasama döneminde çok az sayıda başvurunun yapıldığı **kolluk uygulamalarından şikâyet** ise bu dönemde nispi bir artış göstermiştir. Bu başvurular polis veya askerin görevi sırasında orantısız güç kullandığı, haksız uygulama yaptığı, görevini gerektiği gibi ifa etmediği, kötü veya aşağılayıcı muamelede bulunduğu iddialarını içermiştir.

Benzer şekilde, **askerlik hizmeti sırasında yaşanan sorunlara** dair şikâyetlerde de, bu dönemde artış gözlenmektedir. Bu başvurular, askeri öğrencilerin kapatılan okullar dolayısıyla mağduriyet iddiaları, askeri personelin özlük haklarından şikâyetleri, görevden alınma gibi konuları içermektedir.

Üniversiteler ve YÖK konulu başvurular, denklik sorunları, öğretim üyelerinin psikolojik taciz iddiaları ve 28 Şubat döneminden kaynaklı mağduriyetleri içermiştir.

İşçi hakları ihlali iddiaları da önceki dönemlere göre artış gösteren konular arasındadır. Bu artışın sebebi de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Alt Komisyonu kurulması olarak değerlendirilebilir. Başvuruların çok büyük kısmı ise iş kazalarına ilişkindir.

Vatandaşlarımızdan, **maddi yardım** talebi içeren ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından şikâyeti konu alan başvurular da Komisyonumuza ulaşmaktadır.

Engelli bireylerin başvurularında nispi bir azalma olmakla birlikte başvuru içerikleri önceki dönemlerle benzer olarak, engellilik oranının doğru tespit edilmemiş olması sebebiyle sosyal güvenlik hakkından faydalanamama, sağlık hizmetleri ve istihdam sorunları olmaktadır.

Gayrimenkul sorunları başlığı altındaki şikâyetler, kamulaştırma işlemleri ve orman statüsü verilmiş araziler konularıyla ilgilidir.

Yabancıların sorunları, terör örgütüne gerçekleştirilen kaçırma ve kayıp olaylarına ilişkin başvurular, yabancı ülkelerle ilgili şikâyetler, eski hükümlülerin başvuruları ve yurt dışında yaşayan Türklerin sorunlarına dair başvurular ise yok denecek kadar azdır.

Ayrıca Komisyonumuza, kayıp vakaları, şehitlik ve gazilik statüsü hakkında sorunlar, tedavi hizmetinin alımında ortaya çıkan sorunlar, ailevi sorunlar, çevresel sorunlar, ticari ilişkilerden kaynaklı şikâyetler, sosyal güvenlik hizmetlerinden yakınmalar gibi idarenin pek çok işleminden ve özel ilişkilerden kaynaklı temel hak ve özgürlüklere ilişkin olmayan ve ayrıca protesto niteliğinde **çeşitli şikâyetler** yapılmıştır. Bunların bir kısmı uygulamada karşılaşılan sorunlara dair yasal değişiklik yapılması taleplerini de içermektedir.

Yapılan başvurulardan belli bir şikayet konusu içermeyen, içinde ad-soyad/imza/adres bulunmayan ya da şikayet konusu ortadan kalkan başvurular işleme alınmamıştır.

➤ Başvuruların Hak Konularına Göre Dağılımı¹

Komisyon kendisine gelen başvuruları ihlal edildiği iddia edilen hak konusuna göre de sınıflandırmaktadır.

Haklar ve Özgürlükler	Sayı
Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü -----	3912
Hak Arama Hürriyeti -----	3744
Hükümlülerin ve Tutukluların Hakları -----	3115
Adil Yargılanma Hakkı -----	1901
Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı -----	410
Hak İhlali İçermeyen veya İnsan Hakları İhlaline İlişkin Olmayan -----	323
Eğitim ve Öğrenim hakkı -----	197
Kötü Muamele Yasağı -----	145
Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı -----	132
Çalışma Hakkı -----	113
Yaşam Hakkı -----	106
Din ve Vicdan Özgürlüğü -----	96
Sağlık ve Hasta Hakkı -----	93
Sosyal Güvenlik Hakkı -----	61
İşkence Yasağı -----	47
Mülkiyet Hakkı -----	37
Ayrımcılık Yasağı -----	28
Engellilerin Hakları -----	20
Aile Kurma ve Ailenin Korunması Hakkı -----	20
Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü -----	20
Özel Hayatın Gizliliği Hakkı -----	14
Çevre Hakkı -----	6
Uyrukluk Hakkı -----	6
İhraç, Sınır Dışı veya İade Etme Yasağı -----	5
Sığınma Hakkı -----	5
Çocuk Hakları -----	3

¹ Sınıflandırma, 1982 Anayasası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Ek Protokoller ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Sayıya toplu başvurular dâhil değildir. Ayrıca başvuruların konularına göre dağılımı sonucu çıkan sayı ile hak konularına göre dağılımı sonucu çıkan sayı birbirinden farklıdır. Bunun nedeni örnek olarak, bir tutuklu ve hükümlünün sorunu tutuklu ve hükümlü hakkı kapsamında değil de, sağlık hakkı kapsamında değerlendirildiğindendir.

Kadın Hakları -----	3
Haberleşmenin Gizliliği-----	3
Bilgi Edinme Hakkı -----	2
Konut Dokunulmazlığı -----	2
Dilekçe Hakkı -----	2
İletişim ve Basın Özgürlüğü-----	2
Düşünce ve İfade Özgürlüğü -----	2
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı -----	2
Bilim ve Sanat Özgürlüğü -----	1
Azınlık Hakları-----	1
Adli Hata Sonucu Tazminat Hakkı -----	1
Diğer Haklar -----	37

Yukarıda yapılan sınıflandırmada hem Anayasa hem de uluslararası temel insan hakları sözleşmeleri esas alınmıştır. Ancak bütün hak ve özgürlükleri sınıflandırma imkânı bulunmamaktadır ya da ihlal edildiği iddia edilen bir hak Anayasa veya uluslararası sözleşmelerde düzenlenmemiş olabilir. Komisyonumuza ulaşan başvuruların çok farklı talepler ve iddialar içermesi ve dolayısıyla her zaman için yukarıda sayılan hakların kapsamına konulamaması nedeniyle, *diğer haklar* şeklinde bir kategori de bulunmaktadır.

Önceki yıllara ilişkin faaliyet raporlarında da ifade edildiği gibi, Komisyonun kendisine gelen başvuruları hak konularına göre ayırması, bu hakların ihlal edildiğinin tespiti anlamına gelmemektedir. Burada yapılan sadece iddiaları ortaya koymak, bir dilekçenin hangi hak kapsamında değerlendirilebileceğini belirlemektir.

IV. YERLİ VE YABANCI HEYET KABULLERİ

Komisyon 26. Yasama Dönemi başından itibaren 53'ü yabancı, 30'u yerli olmak üzere toplam 83 resmi heyetle görüşmede bulunmuştur. Çeşitli sivil toplum kuruluşları ile yerli ve yabancı resmi makamlarla yapılan görüşmelerde bilgi alışverişi sağlanmış ve insan haklarına dair sorunlar ele alınmıştır.

1. YERLİ HEYETLER

Komisyonu yurt içinden 24 heyet ziyaret etmiştir.

Tarih	Heyet	Konu
04.12.2015	<i>Cumhuriyet Kadınları Derneği Sivas Şube Yöneticileri</i>	Tanışma ve siyasi partiler yasası teklifindeki kadınları ilgilendiren değişiklikler üzerinde değerlendirme
10.12.2015	<i>Libya Koroğlu Derneği</i>	Suliman Zubi'nin Barg Al-Naser Kuvvetlerince kaçırılması ile Türkiye ve Libya arasındaki vizelerin kaldırılması
10.12.2015	<i>Gürcistan Mağdur Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği</i>	Gürcistan'da vatandaşlarımızın haksız olarak tutuklanmaları ve mallarına el konulması
14.12.2015	<i>Kamu Denetçiliği Kurumu</i>	Tanışma ve bilgi alışverişi
17.12.2015	<i>Savunma Hizmetleri Sendikası</i>	Tanışma ve görüş alışverişi
17.12.2015	<i>Sivil Memurlar Sendikası</i>	TSK'daki sivil memurların çeşitli sorunlarına ilişkin bilgi alışverişi
06.01.2016	<i>Uluslararası Mülteci Hakları Derneği</i>	Tanışma, mülteci ve göç hukukundaki eksiklikler
19.01.2016	<i>Sabancı Üniversitesi Politika Grubu Öğrencileri</i>	İnsan hakları alanında yaşanan gelişmeler
04.02.2016	<i>Avrupa Dersim Dernekleri Federasyonu</i>	Tanışma ve 1938 Dersim olayları hakkında görüş alışverişi
04.04.2016	<i>Atanamayan Uzmanlar Derneği</i>	Türk Silahlı Kuvvetlerinden kendi isteği ile istifa etmiş veya sağlık nedeni ile ayrılmış olan uzman çavuşların kamuda istihdamının sağlanması
22.04.2016	<i>Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı 8. Yurtdışı Hukukçular Buluşması</i>	Komisyon görev ve faaliyetleri hakkında bilgi edinme
22.06.2016	<i>Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği</i>	Ülkemizde bulunan Uygur Türklerinin karşılaştığı sıkıntılar
06.09.2016	<i>Selçuk Üniversitesi İnsan Hakları Merkezi</i>	Komisyon çalışmaları hakkında genel bilgilendirme
12.10.2016	<i>Fransa İslamofobi Karşıtı Platformu</i>	Avrupa'daki İslamofobi
19.10.2016	<i>Türkmen Alevi Bektaşî Vakfı</i>	Tanışma ve bilgi alışverişi
25.10.2016	<i>Filistin Dayanışma Derneği</i>	Tanışma ve Filistin'de yaşanan genel duruma ilişkin bilgi alışverişi
26.10.2016	<i>Şüpheli Ölümler ve Mağdurlar Derneği</i>	Tanışma ve dernek faaliyetlerini aktarma

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
26. Yasama Dönemi I. Devre Faaliyet Raporu

24.11.2016	<i>Hamburg Türk Basın Birliği</i>	Basında Almanya ve Türkiye ilişkileri
26.01.2017	<i>Türk Musevi Cemaati</i>	Tanışma ve bilgi alışverişi
31.05.2017	<i>Balkanlarda Adalet, Haklar, Kültür ve Dayanışma Derneği</i>	Bulgaristan'da devam eden Belene kampı mağdurlarına ilişkin dava ve Türkiye'de bulunan Bulgaristan göçmeni vatandaşların genel sorunları
31.05.2017	<i>Uluslararası Hak Arama Derneği</i>	Almanya'daki Türk işçilerinin Alman makamlarınca kesilen primlerinin iadesine ilişkin çalışmalar
07.06.2017	<i>İnsan Hakları Derneği</i>	Güncel insan hakları gelişmeleri
07.06.2017	<i>Bosphorus Migration Studies (Boğaziçi Üniversitesi mezunlarının ve öğrencilerinin kurduğu grup)</i>	Komisyon faaliyetleri hakkında bilgilendirme
15.08.2017	<i>İnsan Hakları Ortak Platformu</i>	Bozcaada'da tutuklanan insan hakları savunucuları hakkında
16.08.2017	<i>Hak İnisiyatifi Diyarbakır Temsilciliği</i>	Güncel insan hakları konuları
04.10.2017	<i>Türkiye-Ermenistan Uzmanlar Diyalog Grubu</i>	Türkiye ve Ermenistan arasında her alanda ilişkilerin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için kurulan diyalog grubu ile işbirliği imkanları
04.10.2017	<i>İnsan Hakları Ortak Platformu</i>	Bozcaada'da tutuklanan insan hakları savunucuları hakkında
01.11.2017	<i>Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği</i>	Ceza infaz kurumlarındaki kadın mahpuslara hijyenik ürünlerin ücretsiz sağlanması taleplerinin iletilmesi
06.11.2017	<i>Hak İnisiyatifi</i>	Açlık grevi yapan Nuriye Gülmen ve Semih Özakça'nın durumu hakkında
16.11.2017	<i>İnsan Hakları Ortak Platformu</i>	Güncel insan hakları meseleleri

Şüpheli Ölümler ve Mağdurlar Derneğinin 26.10.2016 tarihli ziyareti

Ayrıca yurt içinde ve yurt dışında çeşitli vesilelerle ya da bizzat kendi merkezlerinde ziyaret edilerek insan hakları alanında çalışan sivil toplum örgütleri ile biraraya gelinmesine ve ilişkilerin güncel tutulmasına özen gösterilmiştir.

2. YABANCI HEYETLER

Komisyon 53 yabancı heyeti kabul etmiş olup, görüşmelerde ülkemizdeki ve dünyadaki insan hakları sorunları ele alınmıştır.

Tarih	Heyet	Konu
15.01.2016	<i>Alman Friedrich Ebert Vakfı</i>	Türkiye Almanya ilişkileri ile Türkiye'ye dönen ve Almanya'da yaşayan Türkler hakkında fikir alışverişi
20.01.2016	<i>Avustralya Büyükelçiliği</i>	Türkiye'de yaşayan azınlıkların durumları ile gündemdeki insan hakları konuları
11.02.2016	<i>Alman Friedrich Naumann Vakfı</i>	Tanışma ziyareti
25.02.2016	<i>UNICEF Türkiye Temsilciliği</i>	Çocuk hakları konusunda iş birliği imkanları
02.03.2016	<i>Almanya Federal Cumhuriyeti Federal Meclis İnsan Hakları ve İnsani Yardım Komisyonu</i>	Tanışma ve insan hakları çerçevesinde Almanya - Türkiye ilişkileri

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
26. Yasama Dönemi I. Devre Faaliyet Raporu

07.03.2016	<i>Almanya Federal Cumhuriyeti Devlet Bakanı Maria Böhmer</i>	Mülteci sorunu, eğitim ve kültür alanlarında iş birliği ile Almanya'daki PKK saldırıları
18.03.2016	<i>BM Zorla veya İrade Dışı Kaybolmalar Çalışma Grubu</i>	Grubun hazırladığı ülkemizde meydana gelen zorla veya irade dışı kaybolma vakaları
12.04.2016	<i>Müslüman Kardeşler Cemiyeti</i>	Mısır'daki insan hakları ihlalleri
13.04.2016	<i>Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Nils Muižnieks</i>	Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki son durum, yargı bağımsızlığı ve ifade özgürlüğü
21.04.2016	<i>Avrupa Konseyi İç Gözetim Direktörlüğü</i>	Avrupa Konseyi'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ulusal düzeyde uygulanmasına yönelik sağladığı desteğin etkililiğine ilişkin değerlendirmesi kapsamında Komisyonun bilgisine başvurma
27.04.2016	<i>Venedik Komisyonu</i>	Sokağa çıkma yasakları
11.05.2016	<i>Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Denetim Komisyonu</i>	"Türkiye ile Denetim Sonrası Diyalog" raporu çerçevesinde güncel insan hakları konuları
17.05.2016	<i>Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Alt Komitesi Heyeti</i>	Basın özgürlüğü mülteciler, sokağa çıkma yasakları ile ilgili parlamenter çalışmalar
22.06.2016	<i>Almanya Büyükelçisi</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri
28.06.2016	<i>Alman Friedrich Ebert Vakfı Türkiye Temsilciliği</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri ile Almanya'dan Türkiye'ye dönen ve Almanya'daki Türklerin sorunları
08.08.2016	<i>Almanya Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri ve güncel insan hakları konuları
26.08.2016	<i>Almanya Federal Cumhuriyeti Devlet Bakanı Michael Roth</i>	15 Temmuz sonrası taziye ziyareti ile Türkiye-Almanya ilişkileri
22.09.2016	<i>AB Türkiye Delegasyonu</i>	Olağanüstü hal kapsamında alınan önlemler nedeniyle meydana gelen temel insan hakları ihlalleri

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
26. Yasama Dönemi I. Devre Faaliyet Raporu

27.09.2016	<i>Almanya Federal Cumhuriyeti Federal Meclis Heyeti</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri
04.10.2016	<i>Avustralya "I Stand with Turkey" Sivil Toplum Kuruluşu</i>	Tanışma ve Avustralya'daki Türklerin sorunları ile ilgili iş birliği imkanları
05.10.2016	<i>AB Genişleme Grubu Heyeti</i>	Türkiye-AB ilişkileri hakkındaki gelişmeler, Türkiye'deki güncel insan hakları meseleleri
06.10.2016	<i>Konrad Adenauer Vakfı Türkiye Temsilciliği</i>	Güncel insan hakları konuları
11.10.2016	<i>Pakistan Başbakanı Keşmir Özel Temsilcileri</i>	Türkiye-Pakistan ilişkileri, Keşmir'de yaşanan insan hakları ihlalleri, Komisyon faaliyetleri
12.10.2016	<i>Almanya Federal Meclisi Heyeti</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri
19.10.2016	<i>Parlamentolararası Birlik Başkanlığı</i>	Güncel insan hakları konuları
26.10.2016	<i>Human Rights Watch Türkiye Heyeti</i>	HRW Türkiye raporu
02.11.2016	<i>AB Projesi Heyeti</i>	İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesinde parlamento rolünün güçlendirilmesi TBMM-AB Projesi
02.11.2016	<i>Almanya Federal Cumhuriyeti Federal Meclis Heyeti</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri ve Türkiye'deki güncel gelişmelerle ilgili Avrupa'daki yaklaşımın görüşülmesi
03.11.2016	<i>Almanya Federal Cumhuriyeti Devlet Bakanı Maria Böhmer</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri, Mülteci sorunu, eğitim ve kültür alanlarında iş birliği ile Almanya'daki PKK saldırıları
10.11.2016	<i>Hollanda Büyükelçisi</i>	Türkiye-Hollanda ilişkileri ve güncel insan hakları konuları
14.11.2016	<i>BM Düşünce ve İfade Özgürlüğü Özel Raportörü</i>	Türkiye'de basın ve ifade özgürlüğüne ilişkin son gelişmeler
23.11.2016	<i>Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Siyasi İşler ve Demokrasi Komisyonu</i>	Türkiye-AB ilişkileri
30.11.2016	<i>Birleşik Krallık Parlamentosu İnsan Hakları Ortak Komisyonu</i>	İş hayatında insan hakları konusunda bilgi alış-verişi (global şirketler, çocuk işçiler, vs.)
01.12.2016	<i>AB Türkiye Delegasyonu</i>	Tanışma ziyareti
18.01.2017	<i>Almanya'da mukim gazeteciler</i>	Türkiye - Almanya ilişkilerinin geliştirilmesi

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
26. Yasama Dönemi I. Devre Faaliyet Raporu

19.01.2017	<i>Alman Avukat Derneği</i>	Türkiye'nin terörle mücadele sorunu
02.02.2017	<i>Almanya Hristiyan Birlik Partisi (CDU/CSU) Gençlik Kolları Uluslararası Komisyonu</i>	Türkiye ve Almanya ilişkilerinde siyasi gelişmeler
07.02.2017	<i>Almanya Federal Meclisi İçişleri Komisyonu</i>	Türkiye'de ve Federal Almanya Cumhuriyetindeki güncel insan hakları meseleleri, Türkiye'deki basın ve ifade özgürlüğü
08.02.2017	<i>Almanya Federal Meclisi Türkiye-Almanya Dostluk Grubu</i>	Türkiye-Almanya ikili ilişkileri, Komisyon faaliyetleri ve OHAL kapsamında alınan tedbirler
22.02.2017	<i>AGİT Medya Özgürlüğü Temsilcileri</i>	İfade özgürlüğü ve medya
27.04.2017	<i>Fransa Senatosu Avrupa İşleri Komisyonu</i>	Anayasa değişikliği sonrası Türkiye'nin AB üyeliğinin durumu
02.05.2017	<i>Almanya Büyükelçisi</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri
17.05.2017	<i>EFTA Ülkelerinden Sorumlu Özel Temsilci</i>	Güncel insan hakları konuları
19.07.2017	<i>Almanya Büyükelçisi</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri
17.08.2017	<i>Avrupalı Türk Demokratlar Birliği (UETD)</i>	Almanya'da yaşayan Türklerin sorunları ile insan hakları meseleleri
26.09.2017	<i>Avustralya Büyükelçisi</i>	Türkiye-Avustralya ilişkileri ve ülkemizdeki gelişmeler
27.09.2017	<i>Almanya Büyükelçisi</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri ve güncel insan hakları konuları
01.11.2017	<i>İsveç Büyükelçisi</i>	Türk-İsveç ilişkileri ve ülkemizdeki gelişmelere dair görüşme
08.11.2017	<i>AB Türkiye Delegasyonu</i>	AB ilerleme raporu öncesi, Türkiye-AB ilişkilerinde pozitif gelişme imkanları
13.11.2017	<i>Almanya Devlet Bakanı Prof. Dr. Maria BÖHMER</i>	Türkiye-Almanya ilişkileri
14.11.2017	<i>TESA Vakfı (Arjantin)</i>	Türkiye'nin mültecilere ilişkin çalışmaları
21.11.2017	<i>Norveç Büyükelçisi</i>	Ülkemizdeki insan hakları gelişmelerine dair bilgi alış-verişi
21.11.2017	<i>BM Türkiye Mukim Koordinatörü</i>	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edilişinin 70. yılına dair ortak bir etkinlik yapma girişimi

Venedik Komisyonunun 27.04.2016 tarihli ziyareti

EKLER

EK-1

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU KANUNU

Amaç

Madde 1 – Bu Kanunun amacı; Dünya'da ve ülkemizde insan haklarına saygı ve bu konudaki gelişmeleri izlemek suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunu sağlamak ve başvuruları incelemek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – Bu Kanun; T.C. Anayasası ile İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi çok taraflı uluslararası belgelerde belirlenmiş bulunan insan hak ve hürriyetleri ile uluslararası alanda genel kabul gören insan haklarını kapsar.

Komisyonun Kuruluşu

Madde 3 – Üye sayısı Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca belirlenecek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda; siyasi parti grupları ile bağımsızlar Meclisteki sayılarının - boş üyelikler hariç - üye tamsayısına nispet edilmesi ile bulunacak yüzde oranına uygun olarak temsil edilirler.

Bu Komisyon üyelikleri için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç yıldır.

Komisyon, Siyasi Parti gruplarının yüzde oranlarına göre, bir başkan, iki başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer. Bu seçim, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanan Komisyonun, toplantıya katılanlarının salt çoğunluğunun gizli oyuyla yapılır.

Komisyonun Görevleri

Madde 4 – İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun görevleri şunlardır:

a) Uluslararası alanda genel kabul gören insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek,

b) Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası andlaşmalarla T.C. Anayasası ve diğer milli mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek,

c) (Değişik: 1/12/2011-6253/41 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kanun tasarı ve teklifleriyle, kanun hükmünde kararnameyi görüşmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek,

d) Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası andlaşmalara, Anayasa ve Kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek,

e) İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek,

f) Gerektiğinde dış ülkelerdeki insan hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlalleri o ülke parlamenterlerinin dikkatlerine doğrudan veya mevcut parlamenter forumlar aracılığıyla sunmak,

g) Her yıl yapılan çalışmaları, elde edilen sonuçları, yurt içi ve dışında İnsan Haklarına saygı ve uygulamaları kapsayan bir rapor hazırlamak.

Komisyonun Yetkileri

Madde 5 – İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, görevleri ile ilgili olarak, Bakanlıklarla Genel ve Katma Bütçeli Dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir ve Ankara dışında da çalışabilir.

Komisyonun Çalışma Usul ve Esasları

Madde 6 – İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

Komisyon, incelemelerini alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilir.

Komisyon, görevleri ile ilgili olarak hazırladığı raporları Türkiye Büyük Millet Meclisi Bakanlığına sunar. Bu raporlar Danışma Kurulunun görüş ve önerisi ile Genel Kurul gündemine alınabilir ve okunmak suretiyle veya üzerinde görüşme açılarak bilgi edinilir.

Komisyon raporları Başbakanlık ve ilgili bakanlıklara da Başkanlıkça gönderilir.

Komisyonun gerekli görmesi halinde; inceleme konusunun sorumluları hakkında genel hükümlere göre kovuşturma veya işlem yapılabilmesi için, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca Komisyon raporu ilgili mercie bildirilir.

Komisyon çalışmaları ile ilgili olarak, yurt içi ve yurt dışı görevlendirmelere ait giderler, Komisyonun Kararı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının onayı ile 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinden karşılanır.

İnceleme ve Sonucun Bildirilmesi

Madde 7 – İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale olunan başvurular ile ilgili konuları inceler.

(Değişik: 2/1/2003-4778/29 md.) Komisyon, başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlem hakkında başvuru sahibine en geç altmış gün içinde bilgi verir.

Uygulanacak İçtüzük

Madde 8 – İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun çalışmalarında, bu Kanunda sarahat olmayan hallerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümleri uygulanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü gereğince komisyonlar üzerinde haiz olduğu denetleme yetkisi bu Komisyon için de geçerlidir.

Yürürlük

Madde 9 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 10 – Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ile Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-2

**TEKİRDAĞ CEZA İNFAZ KURUMLARI
İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 17.12.2015 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TEKİRDAĞ CEZA İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU

I. BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nun 17 Aralık 2015 tarihli 26’ncı dönem 2’nci toplantısında kurulan Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu, 01 Nisan 2016 tarihinde Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları kampüsünde incelemelerde bulunmuştur.

Anılan Karara istinaden, 01.04.2016 tarihinde Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları kampüsünde incelemede bulunan heyet; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER, İstanbul Milletvekili Atila KAYA, Malatya Milletvekili Veli AĞBABA ve Muş Milletvekili Burcu ÇELİK ÖZKAN’dan oluşmuştur. İncelemeye Komisyon görevlisi Yasama Uzmanı Fazlı PEHLİVAN eşlik etmiştir.

II. BAŞVURUCULAR

26’ıncı Yasama Dönemi’nde, Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumlarından toplamda 21 adet başvuru İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’na iletilmiştir. Konusu itibarıyla bunlardan çoğu yargı mercilerinin kararlarından şikâyeteye ilişkin olup, diğer kalan kısım ise telefonla görüşme hakkının engellendiği, tecrit uygulandığı, kötü muameleye tabi kalındığı iddiası ile mevzuata aykırı disiplin cezası verildiği hususlarının yanı sıra, disiplin cezalarının kaldırılması, maddi yardım ve nakil taleplerini ihtiva etmektedir.

III. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı “İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu’nun 6’ncı maddesine göre, Komisyon; alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5’inci maddesine göre, gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki fiziki şartların ve kurum yöneticilerinin tutum ve davranışları ile mevzuattan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerin genel amacı, ceza infaz

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kurumlarında, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi temel haklarına ve ceza infaz kurumlarındaki yaşam koşullarına ilişkin şikâyetlerin olup olmadığının tespitidir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da, incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının artmasına imkân sağlamaktadır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon ilk olarak, Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Ahmet YAVUZ, Ceza İnfaz Kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısı ve ceza infaz kurumu yöneticileri ile gerçekleştirdiği görüşmede Cezaevi ile tutuklu ve hükümlülerin barındırıldığı şartlar hakkında kısa bir bilgi almıştır. Bilgilendirme toplantısının ardından Tekirdağ 1 ve 2 Nolu F Tipi ile 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Heyet tarafından rastgele seçilen koğuşlarda hükümlü ve tutuklularla ceza infaz kurumu idaresinden ve personelinden hiçbir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir. Son olarak tutuklu ve hükümlüler tarafından dile getirilen sorunlar ile ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunlarının ele alındığı değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

V. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar”, 9 Aralık 1988 tarihli “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü”, 14 Aralık 1990 tarihli “Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R(99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun” ve “Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük” hükümleri ile ilgili diğer mevzuatı dikkate almıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

VI. İNCELEMELER

VI.1. Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları Hakkında Heyete Sunulan Genel Bilgilendirme

Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde 2 Adet F Tipi Yüksek Güvenlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 2 Adet T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Açık Ceza İnfaz Kurumu ile toplam 5 Ceza İnfaz Kurumu ve Jandarma Taburu ile toplam 240 Adet Lojman bulunmaktadır.

Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde yaklaşık olarak 1000 personel çalışmakta olup, 240 personel Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde ikamet etmektedir. Personel ve aileleri ile hükümlü-tutuklularla Kampüs'te yaklaşık 5000 kişi barınmaktadır.

Kampüsün ısınmasını Tekirdağ 2 Nolu T Tipi ve 2 Nolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ısı merkezleri sağlamaktadır. Kampüsün elektrik, su, hükümlü sevk ve nakil işlemleri Tekirdağ Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yürütülmektedir.

Ceza İnfaz Kurumları Kampüsüne personel, aileleri ile ziyaretçilerin ulaşımı Tekirdağ terminalinden kalkış yapan Muratlı İlçesine çalışan toplu taşıma araçları ile yapılmaktadır. Kampüsün dış güvenliği Ceza İnfaz Kurumları Jandarma Koruma Taburu tarafından sağlanmaktadır.

Kampüs bitiminde istimlak edilen 116 dönümlük araziye 2 Adet L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İle Açık Ceza İnfaz Kurumunun İdari Binası ile eksik bölümlerinin yapılması planlanmaktadır.

Kampüsün içme suyu ihtiyacı 12 Km mesafedeki Muratlı İlçesindeki kuruma ait sondaj kuyularından karşılanmakta olup çok yetersiz kalmaktadır. Pompalar sürekli arıza vermekte olduğun için kampüs genelinde su kesintisi yapılma zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu sebeple süre gelen su sorununun köklü çözümü için arsa istimlak edilmiş, ayrıca tüm kampüsün uzun vadeli su ihtiyacını karşılamak üzere su isale hattı projesi ve yaklaşık maliyeti hazırlanarak, Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü onayına sunulmuş olup, tahsis edilen ödenek sonucunda işin ihalesi yapılarak yapım işlemi devam etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kampüsün ihtiyacı olan Sosyal Tesis projesi hazırlanarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün onayına sunulmuştur. Hizmetlerin bir araya toplanması ve daha randımanlı bir şekilde çalışılabilmesi için tüm kampüsün ihtiyacını karşılamak üzere genel mutfak, ısı merkezi, iş atölyeleri, depolar ve açık ceza infaz kurumu idari binasına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaçların Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü bünyesinde bulunması halinde daha verimli ve faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

Tekirdağ 1 Numaralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 50.000 m² arazi üzerine kurulmuş olup bunun yaklaşık 20.000 m² sinde Ceza İnfaz Kurumu ana binası ile diğer müstemilatı bulunmaktadır. 30.000 m² si ise güvenlik alanı ve bahçe olarak kullanılmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu betonarme, standart F Tipi Ceza İnfaz Kurumu binası olarak inşa edilerek, tamamı oda sistemindedir.

2000 yılında hizmete açılan F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu kapasitesi 368 dir. Kuruma A, B ve C olmak üzere 3 ana blok, 103 adet 3 kişilik oda, 59 adet de tek kişilik oda ile 2 adet süngerli odadan müteşekkildir. Ceza İnfaz Kurumunda 01/04/2016 tarihi itibarıyla 255 hükümlü 15 tutuklu olmak üzere 270 hükümlü/tutuklu barındırılmaktadır.

A Bloкта 13 adet ara koridor mevcuttur. Bunlardan 12 tanesinde, her koridorda üç adet olmak üzere 36 adet 3 kişilik, bir koridor da ise 15 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Ayrıca infaz ve koruma memurlarının dinlenebileceği ve uzman personelin görüşme yapabileceği oda mevcuttur. Dış spor sahasına(çim saha) çıkış, A Blok ana koridor üzerindeki çıkış kapısından yapılmaktadır. A Blok'a giden koridor üzerinde ayrıca hükümlü ve tutuklular ile personelin faydalandığı berber hane mevcuttur. A Blok üst katında el işi atölyesi bulunmaktadır.

B Blok, B1 Blok ve B2 Blok olmak üzere ikiye ayrılmıştır. B1 Bloкта 7 adet ara koridor mevcuttur. Burada 17 adet üç kişilik, 14 adet de tek kişilik oda, ayrıca kendilerine yönelik saldırganlığı olan, intihar riski taşıyan yada herhangi bir madde bağımlılığı bulunan hükümlü ve tutukluların gözlem altında bulundurulmaları için özel planlanmış deri kaplamalı iki adet de gözlem odası bulunmaktadır. B2 Bloкта da 7 adet ara koridor mevcuttur. Bunlardan 14 adet üç kişilik, 15 adet de tek kişilik oda, ayrıca şu an adli hükümlü ve tutukluların barındığı, cezaevi içindeki kadın hükümlü ve tutukluların çocuklarına yönelik olarak yapılan iki katlı kreş bulunmaktadır. Ayrıca infaz ve koruma memurlarının dinlenebileceği ve uzman personelin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

görüşme yapabileceği oda mevcuttur. B1 Blok üst katında Bakır Metal Atölyesi ve Resim Atölyesi, B2 Blok üst katında ise müzik aletleri atölyesi ve ağaç işleri atölyesi bulunmaktadır.

C Blokte 13 adet ara koridor mevcuttur. Burada 36 adet üç kişilik, 15 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Ayrıca İnfaz ve koruma memurlarının dinlenebileceği ve uzman personelin görüşme yapabileceği oda mevcuttur. Ayrıca dış spor sahasına(halı saha) çıkış, C Blok ana koridor üzerindeki çıkış kapısından yapılmaktadır. C Blok üst katında ise çini atölyesi bulunmaktadır.

Personelin, idari blok ile mahkum bloklarına giriş çıkışlarının kayıt ve kontrol altına alınması amacı ile binanın merkezinde, tüm sirkülasyonu organize etmek amacı ile geniş kırılmaz camla kaplı özel güvenli Merkez Kontrol Odası bulunmaktadır. Merkez Kontrol Odası iki katlı olup, içinde 40 adet monitör, 2 adet bilgisayar, 1 adet printer, 12 adet DVR cihaz, 2 adet RAID, 3 adet Touch Tracker Kamera Kontrol ve Seçme Ünitesi, 2 adet klima, Yangın Alarm Cihazı, müzik seti ve anfiler bulunmaktadır.

Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içerisinde 45.000 m² alanda kurulu olup, binanın kapladığı alan 25.900 m²'dir. Ceza infaz kurumu betonarme, standart F tipi cezaevi binası olarak inşa edilmiş olup, tamamı oda sistemindedir. Hükümlü/tutuklu kapasitesi ile Türkiye'nin en büyük F tipi kapalı ceza infaz kurumudur. Ceza infaz kurumu A, B, C, A ilave, C ilave ve D (idari bina) olmak üzere toplam 6 bloktan oluşmaktadır.

Kurumda 151 adet 3 kişilik, 79 adet tek kişilik olmak üzere toplam 230 adet oda bulunmakta olup, Kurum 532 hükümlü-tutuklu kapasiteli inşa edilmiştir. Kurumda bulunan hükümlü-tutukluların eğitim, spor, kültürel faaliyetlerinde yararlanmaları amacıyla 1 adet çim saha, 1 adet halı saha, 1 adet kapalı spor salonu, 1 adet kütüphane bulunmaktadır.

Tekirdağ 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 13/04/2012 tarihinde hizmete açılmış olup; 1084 kişilik hükümlü ve tutuklu kapasitesi ile Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları kampüsü içerisinde yer alan Ceza İnfaz Kurumlarından birisidir. Kurum 20.000 m² arazi üzerine kurulmuş olup; kapladığı alan 12.000 m²'dir. Kurumda hükümlü ve tutukluların barındırıldığı odaların bulunduğu 4 blok mevcuttur ve 62 adet 16 kişilik, 8 Adet 6 Kişilik, 18 adet tek kişilik oda bulunmaktadır. Ayrıca kendine zarar verme eğilimi olan tutuklu ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hükümlülerin kısa süreli olarak tutulduğu iki adet süngerli oda mevcuttur. Ceza İnfaz Kurumunun inceleme tarihi itibarıyla mevcudu 664 hükümlü, 171 tutuklu olmak üzere, 835'tür.

Ceza İnfaz Kurumu fiziki yapısı dâhilinde merkez kumanda, revir, mutfak, kantin, kütüphane, açık ve kapalı spor salonları, avukat görüş, açık ve kapalı görüş alanları, iş yurdu atölyeleri bulunmaktadır.

Kuruma yeni gelen tüm hükümlü ve tutukluların tanıma, tanıtma, yönlendirme faaliyetleri, rutin bireysel görüşmeler, Kurum doktoru, blok görevlileri ve diğer görevli personel tarafından yönlendirmesi yapılan tutuklu ve hükümlü ile görüşmeler, aile görüşmeleri psiko-sosyal servis tarafından yürütülmekte olup; iyileştirme çalışmaları kapsamında Bakanlıkça belirlenen ve eğitimleri tamamlanan grup çalışma programları uygulanmaktadır. Sosyal-kültürel faaliyetler de eğitim servisi ile birlikte düzenlenmektedir.

Eğitim Birimi tarafından, Ceza İnfaz Kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik olarak eğitim ve iyileştirme çalışmaları kapsamında eğitim-öğretim çalışmaları, sosyal ve kültürel faaliyetler, iş ve meslek eğitimi ile sportif faaliyetler uygulanmaktadır.

VI.2. Ceza İnfaz Kurumlarında Yapılan Gözlemler ile Hükümlü ve Tutuklularla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Alt Komisyon, Tekirdağ 1 ve 2 Nolu F Tipi ile 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında inceleme gerçekleştirmiştir. 2000'li yıllarda inşa edilmiş olan Kurum binalarının fiziki şartlarının olumlu olduğu görülmüştür. Koşullarda kapasite fazlası tutuklu ve hükümlü barındırılmadığı anlaşılmıştır.

Rastgele girilen odalarda Kurumlardaki mahpuslarca dile getirilen başlıca şikâyetler şunlardır:

- Ailelerinden uzakta bir cezaevinde bulunduklarından, aileleri sık sık ziyarete gelemedikleri için aile hasreti çektiklerini, bu nedenle ailelerine yakın cezaevlerine sevk taleplerinin olduğunu,

- Ödüllendirme mevzuatı kapsamında ziyaret saatlerinin artırılması uygulaması yapıldığını ancak ailelerinden uzak mahpusların ziyaretçilerinin çok nadir ziyarete

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gelebilmesinden dolayı ödül olarak sunulan bu imkândan bazı mahpusların gerçek anlamda yararlanamadığı,

- Bina akustiğinin kötü olması nedeniyle sorunlar yaşandığını,

- Lavabo da bulunan musluklarının bozuk olmasında dolayı hem su israfı yaşandığı hem de sıcak suyun belirli saatler arasında verilmesinden dolayı vücut ve koğuş temizliğı için suyu tasarruflu kullanamadıklarını,

- Öğle yemeklerinin akşam yemeklerine göre daha lezzetli ve daha kaliteli çıktığını, akşam yemeklerinin hazırlanmasında öğle yemeklerinin hazırlanmasındaki özen ve dikkatin gösterilmediğini,

- Bazı koğuşlarda kalan mahpusların havalandırma sürelerinin azaltıldığı, daha önceki yıllara nazaran disiplin cezası uygulamasına daha sık başvurulduğı ve dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığı hususuna ilişkin bilgi verilmediğı,

- Diğer cezaevinden buraya nakil geldikleri esnasında güvenliğı ihlal eder gerekçesi ile birçok kırtasiye malzemesinin içeri alınmadığını ve çıplak aramaya maruz kaldıklarını.

Bunların dışında genel olarak sosyal faaliyetlere katılma ve ziyaretçiler ile görüşme süresinin asgari seviyeden uygulandığı, futbol veya voleybol gibi sporların yapılması için daha fazla zaman ayrılması, istedikleri televizyon kanallarını izleyemedikleri, sık sık koğuş araması yapıldığı, hastane sevklerinde takipsizlikten dolayı aksamalar yaşandığı hususlarında şikayetler dile getirilmiştir. Kurum idaresinin uygulamalarına ilişkin olarak ise karşılaşılan problemlerin çözümünde İnfaz Kurumu üst idaresi ile daha fazla iletişim içerisinde bulunma taleplerinin yanında mevzuattan kaynaklı diğer sorunlar dile getirilmiştir.

VII. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesi şöyledir: *“Cezaevi sistemi, asıl amacı mahkûmların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olan bir sistem olarak ele alınacaktır.”* Bu hükme paralel düzenlemeleri 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da bulmak mümkündür. Zikredilen Kanunun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“infazda temel amaç” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir: “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”

Ceza infaz kurumlarının, özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu Devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla Devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının doğal sonucu olarak tutuklu ve hükümlüler için disiplin kurallarının öngörülmesi kaçınılmazdır. Ceza hukuku alanında olduğu gibi disiplin hukukuna ilişkin düzenlemelerde de hangi eylemlerin disiplin suçu sayılacağı ve bu eylemlerin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağı konusunda kanun koyucu takdir yetkisi ile donatılmıştır.

Ceza infaz kurumlarının, özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu Devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla Devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının doğal sonucu olarak tutuklu ve hükümlüler için disiplin kurallarının öngörülmesi kaçınılmazdır. Ceza hukuku alanında olduğu gibi disiplin hukukuna ilişkin düzenlemelerde de hangi eylemlerin disiplin suçu sayılacağı ve bu eylemlerin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağı konusunda kanun koyucu takdir yetkisi ile donatılmıştır.

Ceza infaz kurumlarında sağlık sorunu olan hükümlü ve tutukluların ilk muayene ve tedavi hizmetleri kurum revirinde verilmektedir. Kurum hekimi, aile hekimi veya dış hekiminin uygun gördüğü durumlarda, ileri tetkik, tedavi ve iyileştirme için, sağlık ocağı, devlet hastanelerine ve daha ileri sağlık hizmeti gerekenler ise üniversite hastanelerine sevk edilmektedir. Acil durumlarda ise derhal 112 Acil Servis’e haber verilerek gerekli tıbbi müdahalede bulunulmakta ve gerek görülmesi halinde ambulansla hastaneye sevk sağlanmaktadır. Kurum tarafından hastanelere sevk edilmesi gereken hükümlü ve tutuklular jandarmaya bildirilmekte, Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği’nin 76 ve 77.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

maddeleri kapsamında jandarma koruma birlik komutanlığınca istenilen gün ve saatte hizmete uygun olarak sevkler yapılmaktadır. Kelepçeli muayeneden kaynaklı şikâyetlere ilişkin olarak ise, bir mahpusun ne şekilde muayene olacağının muayeneyi yapan doktorun takdirinde bulunduğu genel itibari ile kabul edilmektedir.

Mahpuslar, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilir. Bu kapsamda: 1- Evli hükümlüler en geç üç ayda bir kez olmak üzere üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile kurum veya eklentilerinde mahrem şekilde görüştürülebilir. 2- Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir; kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılabilir; üst üste kullanılmayan en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullanılabilir. 3- Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir. 4- Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli veya daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir. 5- Haftalık harcama miktarı yarı oranında artırılabilir. 6- Tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı verilebilir. 7- Hediye verilebilir veya takdir belgesi veya tavsiye mektubu verilebilir.

Diğer taraftan görüşülen bazı mahkûmlar televizyonun bulunduğu rafın yüksekliğinin ayarlanması ve bozuk musluğun tamir edilmesi gibi bazı şikâyetleri dile getirmiştir. Çoğunlukla hemen çözülebilir nitelikteki bu sorunların ivedilikle ele alınıp giderilmesi yerinde olacaktır.

Sonuç olarak,

1- Şikâyet konusu olan en ciddi husus kuruma ilk girişte yapılan çıplak aramalara ilişkin olmuştur. Aramalara ilişkin usul ve esaslar 13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (madde 86) ve 06.04.2006 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük ile düzenlenmiştir. Her iki mevzuatta da aramalarda “insan onuruna saygının” esas olduğu belirtilmektedir. Tüzüğün 46’ncı maddesi “...kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde” belirlenen esaslar çerçevesinde çıplak arama yapılabileceğini kayıt altına almıştır. Bu hükümlerden çıplak aramanın belirli kıstaslara bağlanmış istisnai bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

uygulama olması gerektiği anlaşılmaktadır. Şartları oluştuğunda istisnai olarak uygulanması gereken çıplak aramanın bu ceza infaz kurumlarında genel bir kural haline getirilmiş olmadığı ve şartları oluştuğunda çıplak arama uygulaması yapıldığı kanısı oluşmuştur.

2- Dilekçelerin işleme alınmadığı iddiası incelemede bulunan ceza infaz kurumlarındaki ortak bir şekilde dile getirilen bir husustur. Özellikle mahpuslar yazdıkları mektup ve dilekçelerin kötü üslup kullanıldığı gerekçesi ile işleme alınmadığını belirtmişlerdir. İdare aleyhine şikâyeti muhtevi dilekçelerin Kurumların dışına çıkarılıp çıkarılmadığı hususu başta ceza infaz kurumu savcısı ve Adalet Bakanlığı olmak üzere denetim görevini yerine getirenlerin dikkatlerine sunulmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

3- Fiziksel koşullardaki iyileştirmenin tek başına yeterli olmayacağına, idarenin tutuklu ve hükümlülere yaklaşımında insani muameleyi esas tutmasının gerekliliğine değinilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür. Bu minvalde incelenen kurumlarda hemen çözülebilir nitelikteki bazı eksikliklerin idareye bildirilmesine rağmen giderilmediğine işaret etmek gerekir.

4- Sık sık disiplin cezası uygulaması yöntemine başvurulmasının mahpuslar arasında bu uygulamanın kötüye kullanıldığı algısına neden olduğu, bu bakımdan hem mahpusların hem de ceza infaz kurumları personelinin sorunların çözümüne daha çok hak temelli yaklaşması ve iletişimin geliştirilmesi yöntemi ile sorunlara çözüm aranmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

5- Ödül olarak ziyaretçiler ile görüşme sürelerinin artırılmasının mahpusların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması hedefini olumlu etkileyeceği ve özellikle ailelerinden uzakta cezalarını infaz edenler için mevcut sürenin artırılarak uygulanması takdir ile karşılanmaktadır. Mahpusların şartları gözetilerek ailesi uzakta bulunan ve sık sık ziyaret etme imkanı olmayan mahpuslar için ziyaret saatlerinin artırılması ödülü uygulaması yerine telefonla görüşme, sportif veya kültürel faaliyetlere katılma sürelerinin artırılması yönündeki ödüllendirme seçeceğinin uygulanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

6- Müebbet hükümlü olan ve tek başına bir oda da kalmak zorunda olan mahpusların ortak bir havalandırma alanı kullanmaları ve birbirleri ile birlikte bu ortak havalandırma alanına

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

çıkamak istemediklerinden dolayı bazı odaların havalandırma süresinde yeniden düzelemeye gidildiği için havalandırma süresinde kısaltmalar olduğu belirtilmiştir.

7- Ceza infaz kurumlarının çalışma şartlarının zorluğu ve çalışmak için son tercih edilen kurumlar arasında bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle zor çalışma şartlarının gereği olarak ve nitelikli personel istihdamına ciddi anlamda ihtiyaç vardır. Tekirdağ ceza infaz kurumlarını da ihtiyacı olan nitelikli personelin bir an önce giderilmesi arzu edilmektedir.

8- Heyet, ceza infaz kurumlarında yapılan meslek edinme kursları, atölye çalışmaları, spor ve sosyal faaliyetleri son derece başarılı ve memnun edici bulmuştur. Tahliye sonrası sosyal ve ekonomik hayata tutunma ve ceza infaz kurumunda bulunulduğu sürece geçirilen boş vakitleri değerlendirme bakımından bu tür çalışmaların büyük önemi bulunmaktadır.

9- Ceza infaz kurumlarının çalışma şartlarının zorluğu ve çalışmak için son tercih edilen kurumlar arasında bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle zor çalışma şartlarının gereği olarak ve nitelikli personel istihdamını artıracak düşüncesiyle, personel özlük haklarında yapılacak iyileştirmeler memnuniyetle karşılanacaktır.

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu'nun 01.04.16 tarihinde Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumu'nu ziyaret ederek hazırladığı Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Veli AĞBABA

Malatya Milletvekili

HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU'NUN TEKİRDAĞ CEZA İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU'NA MUHALEFET ŞERHİMİZDİR

Rapor'da bahsedilen, ceza infaz kurumlarında disiplinin sağlanmasının gerekliliği kabul edilmek ile birlikte, uygulamada disiplin adına çok yoğun insan hakkı ihlalleri, insan onurunu zedeleyici muameleler ve keyfi tutumlar sergilenmektedir. Görüşülen mahpuslar, cezaevi idaresinin keyfi tutumlarından şikayetçi olmakla birlikte, başka cezaevlerinde yasak olmayan uygulamaların Tekirdağ Cezaevinde yasak olduğunu belirtmişlerdir. Mevcut uygulamalar, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda öngörülen, cezaevlerinin mahkumları ıslah ve topluma yeniden kazandırma amaçlı olması gerekliliği ile çelişmekte, yapılan uygulamalar tam tersi etki yaratmaktadır.

Sağlık sorunu olan hükümlü ve tutukluların hastanelere sevkleri hususunda sıkıntılar yaşandığı tarafımıza iletilmiştir. Konuştuğumuz mahpuslardan bazıları, hastaneye sevk istemelerine rağmen bu konuda da bir keyfiyetin yaşandığını, bir yıldan uzun süredir işlemin yapılmadığını, sağlıklarının kötüye gittiğini ifade etmişlerdir. Kelepçeli muayene ise çok açık bir insan hakkı ihlalidir ve ne bir doktorun ne de cezaevi yönetiminin takdir yetkisinde olmaması gereken bir husustur.

Mahpusların yaşam koşulları Rapor'da belirtildiğinden oldukça farklıdır. Hükümetin terör örgütü ile yürüttüğü çözüm sürecinin bitmesinden ve 7 Haziran seçimlerinden sonra söz konusu cezaevindeki tüm mahpuslara yaklaşım ve uygulamalarda ciddi değişikliklerin gözlemlendiği tarafımıza defaatle iletilmiştir. Mahpuslar sürecin bitmesi ile cezaevi genelinde herkese yönelik baskıların yoğun şekilde arttığını, daha önce uygulanmayan disiplin cezalarının uygulanmaya başlandığını, havalandırma saatlerinin düşürüldüğünü, yemek kalitesinin bozulduğunu, bozulan muslukların bilinçli bir şekilde tamir edilmediğini ifade

etmişlerdir. Bir mahpus, daha önce sahibi olduğu flütü cezaevinde çalabildiğini, ancak çözüm süreci sonrası değişen tutum ile tamire gönderdiği flütü geri alamadığını belirtmiştir. Bu örnek, cezaevi yönetiminin siyasi konjonktüre göre sergilediği keyfi tutumu göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Cezaevinde yaşanan en büyük sorunlardan biri mektuplar ve mahpusların yaptıkları resimler ile ilgilidir. Mektuplara içinde siyasi değerlendirme olduğunda el konulduğunu belirten mahpuslar, hükümete yönelik eleştiriler içeren mektupların el konularak imha edildiğini ifade etmişlerdir. Terör örgütü IŞİD’i ve eylemlerini eleştiren mektupların “halkı paniğe sevk etmek” iddiası ile gönderiminin engellendiği, dolayısıyla Tekirdağ Cezaevinde IŞİD’i eleştirmenin bir manada yasak olduğu tarafımıza iletilmiştir. Kürtçe metinlere izin verilmediğini belirten hükümlü ve tutuklular, Mesud Barzani’nin eleştirildiği bir mektubun, devlet büyüğünü eleştirmesi nedeni ile, ilgili yerlerin karalandığını ifade etmişlerdir.

Mahpuslar cezaevinde yalnızca kara kalemın serbest olduğunu, kuru boya, sulu boya, pastel boya ve akrilik boyaya izin verilmediğini ifade etmişlerdir. Keza kara kaleme uygulanan serbestlik, kara kalemle çizilenler için geçerli değildir. Mahpusların kara kalemle çizerek hazırladığı, Ernesto Che Guevara’nın da resmi olan takvime cezaevi yönetimince “Che’nin terör örgütünün sembolü” olduğu gerekçesi ile izin verilmediğini, ancak mahkemenin Che’nin terör örgütü üyesi olmadığına karar vermesi ile takvimi geri aldıklarını ifade etmişlerdir. Panoya bayrak ya da Atatürk dışında resim asmanın yasak olduğunu, kuş resimlerine dahi izin verilmediği, Mahir Çayan resmi asıldığı için cezaevi yönetimince hücre cezası verildiği mahpuslarca belirtilmiştir.

Cezaevindeki baskı uygulamalarından biri de televizyon hususunda yaşanmaktadır. Türkiye’de tüm cezaevlerinde görüldüğü üzere Tekirdağ Cezaevinde de yalnızca hükümete yakın televizyon kanalları izlenebilmekte, muhalif nitelikteki hiçbir yayın mahpuslarca izlenememektedir. Aynı şekilde günlük gazeteler konusunda da cezaevi yönetimi, hükümete yönelik eleştiri içeren hiçbir yayına izin vermemektedir. Mahpuslar yalnızca hükümet yanlısı gazetelere ulaşabilmektedir.

Raporda belirtilen haliyle, çıplak aramanın genel bir kural haline getirilmiş olmadığı ve yalnızca şartlar oluştuğunda uygulandığı şeklindeki ifadeler gerçekleri yansıtmamaktadır. Çıplak arama hususu hem Tekirdağ Cezaevinde hem de ülkemizdeki tüm cezaevlerinde, idarelerin keyfi tutumlarının yansıdığı bir alan olarak genel bir kurala dönüşmüş ve şartlar oluştuğunda değil genellikle her daim uygulanmakta olan bir hale bürünmüştür. Çıplak aramanın keyfi şekilde uygulanıyor oluşu, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzük’te yer alan, çıplak aramanın insan onur ve haysiyetine saygılı olması gerektiği konusundaki düzenlemelere açık şekilde aykırılık teşkil etmektedir.

Tüm bu nedenlerle, hazırlanan Rapor’un, cezaevlerinde yaşanan insan hakkı ihlallerini, insan onuruna ve haysiyetine yakışmayan uygulamaların varlığını, hükümlü ve tutuklulara uygulanan psikolojik baskıyı, cezaevi idaresinin siyasi konjonktüre göre değişen keyfi tutumlarını tespit etmesi ve sorunlara çözüm üretmesi gerekirken, tüm bunların aksine bir görüş ortaya koymaktadır. Raporda birçok hak ihlalinin ve baskı uygulamalarının görmezden

gelinmiş olması ve yararlı çözümler önerileri getirilmemiş olmasının kabul edilmesi mümkün değildir. Raporda oluşturulan algının aksine, ölkemiz çok kapsamlı ve insan haklarına dayalı bir ceza infaz sistemi reformuna ihtiyaç duymaktadır.

TBMM HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU

BAŞKANLIĞINA,

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumlarında yapılan incelemeler sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki **muhalafet şerhim** aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Bureu Çelik Özkan

Muş Milletvekili

Hapsedilen bireyin hak ve özgürlüklerinin kısıtlı hale gelmesi, kişiyi insan onuruna uygun yaşama ve muamele görme hakkından alıkoymaz. Cezaevi incelemelerinde, inceleme komisyonlarının meseleye cezaevi idaresi cephesinden değil, tutuklu ve hükümlü hakları cephesinden bakması gerekir. Hazırlanan taslak raporda bu durumun yeterince gözetilmediği gözlemlenmiştir.

Cezaevinde gerçekleşen görüşmelerde, görüşülen tutuklu ve hükümlü sayısının belirtilmemesi; görüşülen tutuklu ve hükümlülerin kaçının adli ve kaçının siyasi olduğunun rapora yansıtılmaması eksikliklerdir. Ülkenin en büyük cezaevlerinden biri olan Tekirdağ ceza infaz kurumlarının inceleme raporunun üç buçuk sayfasının sadece kampüs hakkında sunulan genel bilgilendirmeden oluşması asli sorunları örtmeye dönük bir perde işlevi görmektedir.

Komisyonun amacı ve işlevi cezaevlerindeki sorunları, hak ihlallerini tespit etmek ve çözüm önerilerini geliştirmektir.

TEKİRDAĞ CEZAEVİNDE TESPİT EDİLEN SORUNLAR HAKKINDA

1. HASTA TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ HUSUSU

HDP Cezaevi Komisyonuna Tekirdağ cezaevinden gelen mektupların neredeyse tamamı siyasi tutuklu ve hükümlülerin şikayetlerinden oluşmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili kurum ve kuruluşların hazırladıkları Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumlarına dair hazırlanmış oldukları raporlar da bunu teyit eder niteliktedir. Söz konusu inceleme raporunda hasta tutsakların durumuna ilişkin tek bir belirleme dahi bulunmamaktadır. Oysaki Tekirdağ F1 ve F2 cezaevlerinde bulunan 21 hasta tutsağın listesi ve hastahkları şunlardır:

M. Emin ERSAY: İleri derecede kalp- ve tansiyon hastası.

Haydar TİKİZ: İleri derecede tiroid, romatoid artrit, reflü, gastrit (mide ve bağırsak sorunları), el ve ayak şişmesi

Dağıstan ÖZTÜRK: Kalp genişlemesi

Ali İlhan BAYER: Kalp ve tansiyon hastası, ilaçla tedavi edilmesine rağmen çoğu zaman kalp sıkışması yaşamaktadır.

Ekrem POLAT: Kalp ritminde düzensizlik, bu nedenle birkaç kez acile kaldırılmış.

Murat BULUT: Kalpten anjiyo yapılmış, kronikleşen rahatsızlıkları ve bel fıtığı var.

Kemal ÖZÇELİK: Kalp yetmezliği, tansiyon, damar tıkanıklığı, şeker (diyabet), kolesterol, anemi, kabızlık.

Ramazan ÇETEDİR: Çene ve diş yapısı olmadığından katı gıda tüketememe, sindirim sistemi bozukluğu, bacak ve ayak kısmında tahribata dayalı bozulma var. Sol çenesi parçalandığı için çiğneme ve sindirim işlevini yerine getiremediğinden kendisine uygun gıdalar verilmesi için yaptığı başvurular olumsuz sonuçlanmıştır. Cezaevinde çıkarılan yemekleri yiyemediği için sağlığı bozulmuş birçok hastalığı yakalanmıştır. Taleplerinin karşılanmasından ötürü “bu koşulları sağlayabilecek başka cezaevlerine nakil edilmesi” isteğine yönelik birçok defa yaptığı başvurularda cezaevi tarafından reddedilmiştir. (Ramazan ÇETEDİR/ Tekirdağ 2 No’lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, 14 Eylül 2015 tarihli mektup)

Bedri ÇAKMAK: Kemik erimesi ve sürekli ağrı, hiper tansiyon, kalp yetmezliği, böbrek problemi.

Naci KUTAŞ: Sürekli alerjik reaksiyon, gerilim, vücutta yanma ve ateş, kronik baş ağrısı, mide, sindirim bozukluğu.

Hatip ŞEK: Epilepsi, Bronşit, astım, varis ve bunun gibi rahatsızlıkları mevcut.

Mehmet Ali UĞUR: İleri düzeyde ülser.

İbrahim ER: Kronik bronşit ve nefes darlığı var. Sol kalçasındaki şarapnel parçası nedeniyle bacağı sakat kalmış, kalçada oluşan hasar sonucu oluşan çukurdan kaynaklı sol tarafında kısılma var ve yürümekte zorluk çekmektedir.

Cahit YAŞAR: Sağ bacağı protez, nefes darlığı, mide ülseri.

Aydın YAVUZER: Sağ eli bilekten kopuk, bel fıtığı, mide rahatsızlığı(%56 sakatlık raporu var)

Ferhat DALKAVUK: Şeker komasına girmiş ve beyin kanaması geçirmiştir. Edirne Devlet Hastanesi’nde yapılan ameliyat sonucunda 2 ay yoğun bakımda olmak üzere toplamda 3-4 ay hastanede tedavi görmüştür. Tansiyon ve kolesterol hastalıkları vardır.

Adem TİRYAKİ: Beyninde tümör var. Ameliyat olmuş fakat tümör beyne yakın olduğu için tümünden alınamamıştır. Hayati tehlikesi devam etmektedir. 6 ayda bir Edirne Devlet Hastanesi’ne, 3 ayda bir Tekirdağ Devlet Hastanesi’ne kontrole götürülmekte fakat bu muayeneleri yüzeysel olarak yapılmaktadır. Ayrıca Hepatit B hastasıdır.

Abdülkadir FIRAT: %80 oranında felçli olup, günlük yaşamını tek başına idame ettirememektedir. Aynı zamanda konuşma ve hareket etme yetisini kaybetmiştir. Hastane sağlık kurulu tarafından “cezaevinde kalamaz” şeklinde rapor verilmesine rağmen, Adli Tıp Kurumu tarafından bu rapor görmezden gelinerek tahliye talebi

reddedilmiştir. **HASTA HÜKÜMLÜLÜ, KOMİSYON ÜYELERİ TARAFINDAN KOĞUSTA GÖRÜŞÜLMÜŞTÜR.**

Erhan ÖZEL: 1 yıl önce anjiyo olmuş. Aortada yüzde 50 daralma mevcuttur. Kardiyoloji tarafından düzenli takip ve tedavisinin uygulanması gerekmektedir.

Abdulahap YILMAZ: Kalp, astım ve bel fıtığı hastalıkları var.

Lokman AKBABA: ALS hastasıdır. Yutmada ve solunumda sıkıntıları vardır. Bu ölümcül hastalıkta ortalama yaşam süresi 5 yıldır. Tam teşekkülü bir hastanede tedavisinin yapılması gerekmektedir. Kas tutulumu yaşaması nedeniyle cezaevinin olumsuz fiziki şartlarında yaşamını tek başına idame ettirmesi zor ve güçtür.

Şehmus KALIR: Hepatit B, Kalp rahatsızlığı

Hasta tutsakların beden ve ruh bütünlüklerinin korunarak tedavi edilmesi, yaşam hakkının korunması Türkiye'nin de taraf olduğu birçok insan hakları sözleşmesi kapsamında koruma altına alınmıştır. Ulusal mevzuat kapsamında ise 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun (CGTİK) Günlük Yaşamdaki Haklar ve Yükümlülükler adlı ikinci bölümünün "Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri" başlıklı 71. maddesinde "Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir." diyerek tutuklu ve hükümlülerin beden ve ruh sağlığının korunmasını, tedavi edilmesini bir hak olarak düzenlemiştir.

Ulusal ve uluslararası mevzuat açısından bu hakkın kullanımının engellenmesi veya hakkın hiç tanınmaması, sağlık hakkına erişimin engellenmesi, ağır hasta tutsakların sağlıkları açısından alıkonulmaya devam ettirilmesi, yeterli ve gerekli sağlık hizmetinin verilmemesi en temel insan haklarından; yaşam hakkı ve işkence yasağının da açıkça ihlalidir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun, "Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi" kenar başlıklı 16. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, "Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır." hükmü uyarınca, ceza infaz kurumundaki bir tutsağın hastalığı sebebiyle cezasının infazının geri bırakılabilmesi için, hastalığının hayatı için kesin tehlike teşkil etmesi aranmaktaydı. 24.01.2013 tarihli ve 6411 sayılı "Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 5275 sayılı Kanunun 16. maddesine eklenen altıncı fıkra hükmü uyarınca, "maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayaacağı değerlendirilen mahkûmun hapis cezasının infazının, iyileşinceye kadar geri bırakılabileceği" kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik; adli tıp veya üniversite hastaneleri tarafından maruz kaldığı ağır hastalık veya sakatlık nedeniyle hayatını yalnız idame ettiremeyeceği tespit edilen hasta tutsakların savcılık engeli ile

karşılaşmasına ve yaşamlarını yitirmesine neden olmuştur. Birçok hasta tutsak; savcılıklar önünde bekletilen veya direkt olarak reddedilen dosyaları sebebiyle adeta tekrar cezalandırılmış ve yaşam hakları ihlal edilmiştir.

Cezaevi içinde sağlık ve tedavi talepleri karşılanmayan tutuklu ve hükümlüler bir sağlık kuruluşuna sevk edildiklerinde de ihlallere maruz kalmaktadır. Bunlar; istenilen sağlık kuruluşuna sevk edilmeme, hastaneye sevk talebine çok geç yanıt verme, hiç yanıt vermeme, sevk için gittikleri hastane yolunda sözlü ve fiziki tacize uğrama gibi uygulamalardır. Uygulamada en sık karşılaşılan bir diğer sorun, hem cezaevinde, hem de sevk edilen sağlık kuruluşunda asker ve gardiyanların doktor muayenesinde hazır bulunmaları ve tutuklu ve hükümlüler elleri kelepçeli olarak muayene olmaya zorlanmasıdır.

2. İDARENİN TUTUMU ve DİSİPLİN CEZALARI

Raporda, idarenin keyfi tutumları, infaz koruma memurlarının görev ve yetkilerini aşan taraflı yaklaşımlarına yönelik bir vurgunun dahi bulunmaması raporun diğer önemli bir eksiğidir.

Türkiye’de yaşanan savaş koşullarının cezaevinde bulunan siyasi tutuklu ve hükümlülere yansımaları çok ağır olmaktadır. İdarelerin ve gardiyanların yaklaşımları insanlık onuru ile bağdaşmayan muamele ve işkence boyutlarındadır.

Tutuklu ve hükümlüler, özellikle Haziran ayı itibarı ile cezaevi idaresi ile infaz koruma memurlarının mevcut olumsuz yaklaşım ve fiillerinin şiddetlenerek arttığını, cezaevinde sürekli gergin ve tahrik eden bir tarz yürüterek özellikle ani ve keyfi aramaların sıklaştığını, bu aramalar sırasında odalarındaki eşyaların yerlere saçıldığını, el yazması notlarına ve cezaevinin “görüldü” damgası bulunan yazışma ve kitaplara dahi el konulduğunu, kırtasiye malzemelerinin cezavine girişine engel olduğu, renkli resim kalemlerinin verilmediği, açılmış olan kursların çeşitli bahanelerle kapatıldığını, satranç kursu taleplerinin reddedildiğini, yine yakın zamanda spor haklarının kullandırılmadığını, ortak alana yani sohbete çıkarmadıklarını, aylarca revire götürülmediklerini belirtmişlerdir. Tutuklu ve hükümlüler, cezaevi idaresi ile görüşme yapmaya çalıştıklarını fakat yine bu girişimden sonuç alamadıklarını, başgardiyanın sert tavır ve tutumlarının cezaevi müdüründen dahi daha belirleyici olduğunu belirtmişlerdir.

Ziyaret sırasında tutuklu ve hükümlülerin şikayet ettiği bir başka konu da raporda şöyle yer almıştır. “Bazı koğuşlarda kalan mahpusların havalandırma sürelerinin azaltıldığı, daha önceki yıllara nazaran disiplin cezası uygulamasına daha sık başvurulduğu ve dilekçelerinin işleme alınıp alınmadığı hususuna ilişkin bilgi verilmediği,” şeklindedir. Oysaki konuyla ilgili sivil toplum örgütleri; Tekirdağ Cezaevinde yaşanan bir hak ihlalini şu şekilde belgelemişlerdir;

“24 Mart 2016’da yaptığımız Seyithan Karababa, Serdar Şahin, Abdurrahim Çakar ile yaptığımız görüşmede:

Son bir haftada yazılı hiçbir gerekçe göstermeden Müdürün tutsak Turgay Ural’a sözlü beyanına göre Tekirdağ’da yaşanan baskı ve zulmün insan hakları ihlalinin düzeltilmesi yönünde verilen çok sayıdaki dilekçelerinizden sonra Adalet Bakanlığı’nın talimatı ile bir gün sonra 30 kişi Edirne’ye sürgün gönderildi. Esasında açlık grevlerinden sonra sürgünler yaşanmıştır. Bu sürgünlerden önceki bir tarihte aylık aramalardan birinde ikinci müdürün ve başgardiyanın eşliğinde bir grup arama için girdiği odada bir kolu olmayan tutsak Mehmet Ümit’ten kıyafetinin fermuarını açmasını istemiştir. Fermuarı tek kolu olmadığı için açmakta zorlandığından, hakarete uğrayıp, hırpalandığı sırada kendi ve odadaki diğer tutsakların sözlü müdahalesine karşı darp edilmişlerdir. Özellikle Sabır Akbalık, Mehmet Ferhat Yıldırım dövülerek odalarından çıkartılmış, süngerli odaya kapatılmış ve orada da darp edilmeye devam edilmiştir. Hatta darptan baygın düşenlerin üzerine soğuk su dökmüşlerdir. Darp edilenler, darp raporu almak istese de idare raporun verilmesine mani olmuştur. Bunu protesto etmek isteyen diğer tutsaklara yönelik biri 3 günlük, diğeri 7 günlük 2 ayrı hücre cezası verilmiştir. Tekirdağ’da müdür ve birçok gardiyan özellikle başgardiyan ve ikinci memur tarafından diğer memurlara verdikleri talimatlarla savaş sürecinin cezaevlerinde de etkisinin yoğun yaşanmasını sağlayacak provoke eden hareketlerine eylemlerine karşılık bulamasalar da açık ve aleni psikolojik ve fiziksel şiddetlerine devam etmektedirler. Tekirdağ Cezaevi’nde olası bir zindan katliamının şimdiden sinyallerini veren baskılar kendisini göstermektedir. Bu yüzden tüm duyarlı kurumların ve milletvekillerinin bu konuda gündem oluşturmasını ve zindanlardaki provokatif ve işkenceye varan eylemlerin durdurulması için çalışmaya davet etmektedirler.” şeklindedir.

Kanunda tutuklu ve hükümlülerin hangi eylemine, nasıl bir yaptırımın karşılık geldiği belirtilmiş olmasına rağmen cezaevi idareleri ve infaz hakimliği keyfi yaklaşımlar sergilemektedir. Tutuklu ve hükümlülerin Haziran ayından bu yana, bu keyfi yaklaşımları, Türkiye’de yaşanan savaş sürecine karşı, geliştirdikleri reflekslere karşılık olarak idarenin yönelimleri çok sert ve hukuki dayanağı olmayan disiplin cezaları ve sürgünler olarak geliştirilmektedir. İdarenin baskı ve tecrit politikaları ile beraber Kürt illerinde yaşanan sokağa çıkma yasaklarına karşı geliştirilen açlık grevleri, revire çıkmama, yemek almama gibi reflekslere karşılık iletişim imkanlarından men, sosyal etkinliklerden men, hücre cezaları vb. birden fazla yaptırıma aynı anda maruz bırakılmaktadırlar. Ancak 5275 sayılı yasanın 48/3-a bendinde “ (...) Bir cezanın infazı tamamlanmadan diğerinin infazına başlanmaz.” denmektedir. Uygulamada, bu maddenin karşılığını bulamıyoruz. Tutuklu ve hükümlüler, keyfi bir şekilde disiplin cezalarına çarptırılıyor. İlgili yasada disiplin cezalarına karşı izlenecek yol ve yöntemler tek tek sayılmış olmasına rağmen idareler ve infaz hakimlikleri kanunun gereğini yapmaktan imtina ediyor, tutuklu ve hükümlülerin hak arama özgürlükleri engelleniyor.

3. CEZAEVİNİN FİZİKİ DURUMU

Söz konusu raporda, “Tekirdağ 1 ve 2 Nolu F Tipi ile 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında inceleme gerçekleştirdiği ve bu kurumların binalarının fiziki şartlarının olumlu olduğu görülmüştür. Koşullarda kapasite fazlası tutuklu ve hükümlü barındırılmadığı anlaşılmıştır.” denmektedir.

F tipi yüksek güvenli cezaevlerinin yapısı, insan unsuru göz ardı edilerek yapılmıştır. F tiplerinde konu sadece güvenlik sorunu olarak algılanmakta ve cezaevi binasından başlayarak tam bir izolasyon hedeflenmektedir. Oysa insan toplumsal bir varlıktır. İzolasyonunun insanı kimliksizleştirmek, ağır psikolojik ve fiziki bozukluklar yaratmak gibi sonuçlarının olduğu bilimsel verilerle ortaya konulmuştur. Fiziksel, sosyal ve psikolojik insani gereksinimleri yok sayan izolasyon yaklaşımı ile hükümlü güven hissi, dayanışma, paylaşım gibi haklardan yoksun bırakılmaktadır.

Neredeyse bir kasaba büyüklüğünde bir nüfusa sahip olan ceza ve infaz kampüslerinin her türlü yerleşim alanından dikkat çekecek kadar uzak, ulaşımı zor ve geniş araziler içerisinde kurulmuş olması dahi başlı başına bir sorundur. Bu durumun cezaevi kompleksini, kamunun en dolaysız haber alma ve incelemesinden mutlak şekilde izole ettiği açıktır. Yine; ilgili kişilerin (avukat, görüşçü) ulaşım ve irtibatı açısından sorun olacağı ve muhtemel hak ihlallerinin tespit ve takibini de ciddi biçimde zorlaştırdığı defalarca kez bilgi ve belgeleriyle ortaya konulmasına rağmen komisyonun bina güzellemesi yapması bizim için kabul edilemezdir.

Bir diğer sorun olarak görülen “Bina akustiğinin kötü olması nedeniyle sorunlar yaşandığı” tespitinde bina akustiğinin hangi sorunlara sebebiyet verdiğinin belirtilmemiş olması önemli bir eksikliktir. Bilindiği üzere; F tipi cezaevlerinde akustik, tecrit ve izolasyonu derinleştirmek için henüz bina inşa edilirken bilinçli olarak kullanılan bir yöntemdir.

4. İDARENİN TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERE ÖDÜL UYGULAMASI

Söz konusu raporda görüşmeler sonucunda sorun alanı olarak ortaya konan “Ödüllendirme mevzuatı kapsamında ziyaret saatlerinin artırılması uygulaması yapıldığını ancak ailelerinden uzak mahpusların ziyaretçilerinin çok nadir ziyarete gelebilmesinden dolayı ödül olarak sunulan bu imkândan bazı mahpusların gerçek anlamda yararlanamadığı” şeklinde ifadesini bulan yaklaşım eksik ve sakat bir yaklaşımdır. Çünkü herhangi bir demokratik ülkede normal olarak tutuklu ve hükümlülere tanınması gereken haklar; “ödül” statüsünde, tutuklu ve hükümlüleri “ıslah etme” anlayış ve pratiğini güçlendirmek amacıyla formüle edilmiştir. Ödüllendirme uygulaması cezaevi idaresinin tutuklu ve hükümlüler üzerindeki baskı ve otoritesini güçlendirmek, tutuklu ve hükümlüler arasındaki dayanışmayı ortadan kaldırmayı hedefleyen bir içeriğe sahiptir.

5. YEMEK SORUNU

Yine aynı raporda yemeklere ilişkin yapılan vurgu ciddi bir sorun değilmiş algısı yaratmaktadır. Oysaki genel olarak cezaevlerinde yemekler hijyenden uzak olup (yemeğin içinden yabancı cisim çıkması, çok yağlı olması vs.) yenilemeyecek düzeydedir. Hasta tutsaklar ile sağlıkları görece iyi olan tutuklu ve hükümlülere aynı yemek verilmektedir. Perhiz yapması gereken tutuklu ve hükümlüler bu sebeple diyet yapamamakta ve hastalıkları ağırlaşmaktadır. Bazı cezaevlerinde diyet yemekleri için iase bedeli istendiğini de belirtmek durumundayız. Raporda öğlen yemeklerinin akşam yemeklerine istinaden daha iyi olduğu belirtilmiştir. Fakat bunun gerekçesi rapora yansımamıştır. Tutuklu, hükümlü ve infaz memurlarıyla yapılan görüşmelerde cezaevi idaresinin öğlen vaktinde cezaevinde bulunması sebebiyle öğlen yemeklerinin iyi olduğu komisyon üyelerine iletilmiştir.

6. ÇIPLAK ARAMA

Aynı raporda tutuklu ve hükümlülerin “diğer cezaevinden buraya nakil geldikleri esnasında güvenliği ihlal eder gerekçesi ile birçok kırtasiye malzemesinin içeri alınmadığını ve çıplak aramaya maruz kaldıkları belirtilmektedir. Oysa durum komisyonun tarif ettiği naiflikte değildir. Hasta tutsaklarla birlikte tüm tutuklu ve hükümlülerin cezaevlerinde yaşadıkları genel hak ihlallerinin başında işkence ve kötü muamele gelmektedir. Cezaevine ilk girişte, başka bir cezaevine nakil sırasında veya sevklerde, hastaneden ya da adliyeden dönüşte, aile ve avukat görüşü yapıldıktan sonra gardiyanlar tarafından zorla çıırılçıplak soyularak üst aramasına tabi tutulma, yasal çerçevede yapılan aramanın dışında 'ince arama' gerekçesiyle zorla çıplak arama, karşı çıkan tutuklu ve hükümlüleri darp etme, tekmeleme, zorla kıyafetlerini çıkartarak çıırılçıplak bekletip hakaret, taciz ve tehdit etme, itiraz edenleri süngerli odaya kapatma ya da hücre cezası ile cezalandırma vb. Rutin bir uygulama halini almış bu ihlaller, cezaevlerinde yaşanan işkence ve kötü muamelenin sistematikliğini ortaya koymaktadır.

Raporda “ ... şartları oluştuğunda çıplak arama uygulaması yapıldığı kanısı olmuştur” tespiti, çıplak aramanın bir uygulama olarak tespit edildiği ancak idareciler gözünden bakılarak rapora yansıtılmıştır. Bu uygulama Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmelerin açıkça ihlali anlamına gelmektedir.

7. NAKİL ve SÜRGÜNLER

Son günlerde cezaevlerinden gelen ihlal başvurularında öne çıkan “nakil” uygulamasına dair raporda herhangi bir tespitin yer almaması önemli bir eksikliktir.

Konu ile ilgili olarak, Adalet Bakanlığı'nın 05.03.2016 tarihinde tüm cezaevlerine gönderdiği genelge ile siyasi tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu bütün cezaevlerinde

olağanüstü bir sürece geçildiği bilinmektedir. Bu olağanüstü sürecin temel konsepti tecrit, izolasyon ve yaşam koşullarının minimize edilmesi şeklinde yansımaktadır. Zira siyasi tutuklu ve hükümlülerin kaldığı cezaevlerinde yapılan arama tarzları ve arama neticesinde el konulan eşyalara bakıldığında Türkiye cezaevlerinin tamamında aynı uygulama ile karşılaşmaktayız.

Bütün cezaevlerinde el konulan eşyaların başında daha önce idare denetiminden geçerek alınan semaver, çarşaf, battaniye, temizlik malzemelerine getirilen kotalar, yastık, masa vb. tutuklu ve hükümlülerin imkanları ile aldığı eşyalar gelmektedir. Bunların yanı sıra, kitap, gazete, görüldü damgası olan mektup ve kartpostallar gibi eşyalarına keyfi bir şekilde el konulması da yine sorun teşkil eden durumların başında geliyor. Görüldüğü üzere yeni konsept tutuklu ve hükümlülerin cezaevlerinde olabildiğince hareket alanının daraltılması, yaşam koşullarının insanlık onuru ile bağdaşmayacak şekilde zorlaştırılması amaçlanmaktadır.

8. TEKİRDAĞ T TİPİ CEZAEVİNDE KADIN VE ÇOCUKLAR HAKKINDA

Tekirdağ cezaevi daha çok erkek tutuklu ve hükümlülerden oluşmaktadır. Ancak yapılan görüşmelerde kadın koşullarına da ziyaret gerçekleşmiştir. Bu ziyaret esnasında karşılaştığımız tablo kadın ve çocuklar açısından cezaevi koşullarının uygun olmadığı görülmüştür. Kadın tutuklu ve hükümlülerin sayısının az olması, bu kişilerin ihtiyaçlarını, sosyal aktivite imkanlarını, kurs vb haklarının görmezden geldiğini göstermektedir. Cezaevindeki uygulamalar erkek egemen yapıya uygun şekillenmiştir. Bu da kadın tutuklu ve hükümlülerin haklarının ihlal edildiğini gösteriyor.

Rapordaki önemli eksikliklerden biri de anneleri ile birlikte cezaevinde kalan çocukların durumudur. Annesi ile birlikte kalan çocukların kreş, gıda, sağlık ve daha birçok haktan mahrum bırakıldığı yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Bu konunun komisyon tarafından ivedilikle ele alması gerektiğini düşünüyoruz.

9. HDP CEZAEVİ KOMİSYONUNA MEKTUPLARLA ULAŞAN DİĞER ŞİKAYETLER

Tüm bu temel hak ihlalleri ile birlikte Tekirdağ Cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin belirttiği şikayetler ise;

- Başka cezaevlerinde mahkûm koşullarında senede bir yapılan ilaçlama ve boyama gibi temizlik işlemleri bu cezaevinde hiç yapılmaması
- İaşe bedeline denk gelecek şekilde yemek çıkarılmaması
- Kantin satış ürünlerinin tamamı tek “marka” ürünler olup fahiş fiyatlarla satılması
- Ailelerinin üst aramasında; elle arama dışında özellikle iç çamaşırlarının çıkartılarak ince arama yapılmak istenmesi, bebeklerin çırtlıplak soyularak aranması, ailelerin ve yakınlarının sözlü ve fiziki tacize uğrayarak, görüşmeye

- girmelerine izin verilmemesi, özellikle eş görüşmeleri için gelenleri yıldırmaya çalışmak amacıyla cezaevi personeli tarafından rencide edici arama yapılması,
- Özellikle koşullu salıverilme hakkı yaklaşan tutuklu ve hükümlülere keyfi ve hukuksuz olarak disiplin cezaları verilerek, bu yolla serbest bırakılmalarının önüne geçilmesi,
 - Haftalık aile ile telefon görüşmeleri sırasında “askeri tekmil” uygulaması dayatılması, buna uymayanların telefon görüşmelerinin kesilmesi,
 - Tutuklu ve Hükümlülere gönderilen mektuplara, kitaplara, eşyalara el konulması, eşyaların verilmemesi ya da kullanılamaz hale getirilerek verilmesi.
 - Defalarca talep ve başvuruda bulunmalarına rağmen tutuklu ve hükümlülerin istedikleri gazete, kitap, dergilerin verilmemesi, televizyon kanallarında kısıtlamalar yapılması. Bazı cezaevlerinde yasak olmayan iletişim araçlarının diğer bazı cezaevi idarelerinin keyfi ve çoğu zaman kötü niyetli tutumlarından ötürü yasaklanması.
 - Bazı cezaevlerinde özel hayatın gizliliğini ihlal edecek şekilde özellikle havalandırma ve yatma yerlerine 24 saat izleme yapan kameraların takılması.
 - Sevk ve nakillerde uzun yolculuklar için kullanılan cezaevi araçlarının normal bir insanın içinde yolculuk yapacağı şekilde dizayn edilmemiş olması

ÖNERİLER

6411 sayılı Kanun ile getirilen “toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı” kriteri biran önce kaldırılmalı, Adli Tıp Kurumu veya üniversite hastaneleri tarafından maruz kaldığı ağır hastalık veya sakatlık nedeniyle hayatını yalnız idame ettiremeyeceği tespit edilen hasta tutsaklar serbest bırakılmalı, uygulamada Savcılıklar önünde dosyaları bekletilen veya direkt olarak reddedilen bu kişilerin serbest bırakılması için gerekli önlemler alınmalı, idari işlemlere hız verilmeli, prosedürel uygulamaların ortadan kalkması için yasal değişiklik yapılmalıdır.

Tüm tutuklu ve hükümlülerin sağlık hizmetlerine ve hekime erişebilme hakkı istisnasız ve idarenin takdir hakkına bırakılmayacak şekilde yasal güvence altına alınmalı, cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin cezaevi hekimine istedikleri zaman ulaşabilmesi sağlanmalı, çalışan doktor ve sağlık personelinin sayısı ve kalitesi artırılmalı, bu kişilerin görevlerini nasıl yaptıkları denetlenmeli, cezaevinde tedavisi mümkün olmayan kişilerin hastaneye sevkleri gecikmeden yapılmalıdır.

Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları arasında imzalanan, hasta tutsakların sağlık hakkı gibi tıbbi etiğe de aykırı olan ve birçok keyfi uygulamaların ve ihlallerin kaynağı olan Üçlü Protokol’ün kaldırılarak iptal edilmesi gerekmektedir.

Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personeli İlaçe Yönetmeliği başta olmak üzere tutuklu ve hükümlülerin beslenmeleri ile ilgili yasal mevzuata uygun davranılması, hasta tutsaklara kurum hekiminin belirleyeceği besinlerin tıbbi gereklilik ve mevzuata uygun olarak verilmesi hususunda gerekli tüm önlemlerin alınması gerekmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerin yeme, içme, ısınma ve kullanma suyu gibi temel ihtiyaçları mazeretsiz bir şekilde tam olarak yerine getirilmeli, keyfi ve bir cezalandırma yöntemi olarak aksi harekette bulunan veya tutuklu ve hükümlülerin bu haklardan yararlanmalarını engelleyen kişi ve kişiler cezalandırılmalıdır.

Cezaevinde yaşanan işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin olarak şikâyet sisteminin, tüm tutuklu ve hükümlülerin yararlanabileceği hale getirilmesi, mağdurların etkili başvuru yapma olanakları güvence altına alınarak, bu yönde yapılan başvuruların savcılar ve hâkimler tarafından ciddiye alınması ve failler hakkında derhal soruşturma açılması sağlanmalıdır. Az sayıda açılan adli ve idari soruşturmalarda caydırıcılık etkisini de artırmak amacıyla daha ağır cezalar verilmeli, faillerin indirim ve ertelemelerden yararlandırılmasından vazgeçilmelidir. Bunun için ilgili mevzuatın Birleşmiş Milletler İşkenceyle Mücadele Sözleşmesi İhtiyari Protokolü'ne uygun olarak tümüyle gözden geçirilmesi ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gereklidir.

Keyfi ve ağır bir şekilde uygulanan disiplin cezalarına son verilmeli, bu yetkiyi kötüye kullananlar hakkında yasal yaptırımlar getirilmelidir. İdare tarafından verilen disiplin cezalarına karşı itiraz etme hakkının etkin bir şekilde kullanımının sağlanması bakımından her türlü önlem alınmalı ve talepleri halinde mağdurlara hukuki yardım sunmak üzere ücretsiz avukat tayin edilmelidir.

Tutuklu ve hükümlülerin cezaevlerine, hastaneye yada adliyeye sevk ve nakilleri sırasında yaşanan işkence ve kötü muamele olaylarının önüne geçilmesi için her türlü tedbir alınmalıdır.

Haftalık 10 saat olan ortak alan kullanım hakkı, sohbet hakkı, havalandırmaya çıkarılma hakkı vs. gibi tutuklu ve hükümlülere tanınan haklar düzenlendikleri mevzuat çerçevesinde tam ve amacına uygun olarak uygulanmalı, uygulama hiçbir şekilde cezaevi idaresinin takdirine bırakılmamalı, kanuna aykırı bir şekilde hakların kullanımını kısıtlayan ya da hakları kullandırmayan sorumlular hakkında idari ve cezai yaptırımlar getirilmelidir.

Tutuklama tedbirine istisnai olarak başvurulmasını temin edecek şekilde yargısal bir uygulama geliştirilmeli, cezaevlerinin kapasiteleri üzerindeki doluluğa ve bu durumun sebep olduğu insanlık dışı muamelelere son verilmelidir. Bu amaçla yapılan yasal değişikliklerin uygulamada hayata geçirilmesi için gerekli tedbir ve önlemler alınmalıdır.

Cezaevlerinin izlenmesine ilişkin standartlar, BM standartlarına uygun hale getirilmeli, cezaevi izleme kurullarının etkin çalışması sağlanmalıdır. Bu kurulların, cezaevlerini etkili bir şekilde izleme hakları ve kaynakları yaratılmalıdır.

Cezaevlerinde yaşanan ve yaşanabilecek ihlalleri engellemek, cezaevi idaresinin ve cezaevi personelinin (gardiyanlar, infaz memurları, doktor ve jandarma dâhil) hukuka aykırı eylemlerini izlemek, denetlemek ve daha sonrasında müdahale edebilmek için Paris ilkelerine uygun olarak OPCAT kapsamında oluşturulması gereken “izleme kurulları” bir an önce oluşturulmalı ve faaliyete geçirilmelidir.

EK-3

**KIRIKKALE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 17.05.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun 17 Aralık 2015 tarihli 26'ncı dönem 2'nci toplantısında kurulan Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu, 16 Haziran 2016 tarihinde Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur.

Anılan Karara istinaden, 16 Haziran 2016 Perşembe günü Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemede bulunan heyet; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER, İstanbul Milletvekili Fatma BENLİ, Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN ve Muş Milletvekili Burcu ÇELİK'ten oluşmuştur. İncelemeye Komisyon görevlisi Yasama Uzmanı Fazlı PEHLİVAN eşlik etmiştir.

II. BAŞVURUCULAR

26'ıncı Yasama Dönemi'nde, Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan toplamda 14 adet başvuru İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na iletilmiştir. Konusu itibarıyla bunlardan üçü yargı mercilerinin kararlarından ve disiplin cezalarının kaldırılması taleplerine ilişkin olup, diğerleri ise sohbet haklarının engellendiği, ortak alanlara çıkarılmadıkları, haftada sadece 2-3 saat spora çıkarıldıkları, revire çıkma taleplerinin geç yerine getirildiği, hastaneye sevk yapıldığında ise kelepçe ile muayeneye zorlandıkları, temizlik ihtiyaçlarının zamanında karşılanmadığı, kaloriferlerin yeterli yakılmadığı, elektrik ücretini taraflarından tahsil edildiği ve yakınları ile olan görüşme saatlerinin uzatılması gerektiği hususlarını ihtiva etmektedir.

III. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu'nun 6'ncı maddesine göre, Komisyon; alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5'inci maddesine göre, gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki fiziki şartların ve kurum yöneticilerinin tutum ve davranışları ile mevzuattan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerin genel amacı, ceza infaz

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kurumlarında, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi temel haklarına ve ceza infaz kurumlarındaki yaşam koşullarına ilişkin şikâyetlerin olup olmadığının tespiti.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da, incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının artmasına imkân sağlamaktadır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon ilk olarak, Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcı Vekili Ali ONÜŞ ve ceza infaz kurumu yöneticileri ile gerçekleştirdiği görüşmede Cezaevi ile tutuklu ve hükümlülerin barındırıldığı şartlar hakkında kısa bir bilgi almıştır. Bilgilendirme toplantısının ardından Ceza İnfaz Kurumu'nda Heyet tarafından rastgele seçilen koşullarda hükümlü ve tutuklularla ceza infaz kurumu idaresinden ve personelinden hiçbir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir.

V. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar”, 9 Aralık 1988 tarihli “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü”, 14 Aralık 1990 tarihli “Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R(99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun” ve “Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük” hükümleri ile ilgili diğer mevzuatı dikkate almıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

VI. İNCELEMELER

1. Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Heyete Sunulan Genel Bilgilendirme

Kırıkkale İli Merkeze bağlı Hacılar Beldesi sınırları içerisinde bulunan Kurum, şehir merkezine 20 km. uzaklıkta olup 124.175 m2 arsa üzerine kurulmuştur. Kurum binası A,B,C ve D olmak üzere 4 bloktan oluşmaktadır. D blok; idare bölüm, mutfak, açık ve kapalı ziyaret, avukat ziyaret alanları, kapalı spor salonu, sağlık birimi, mahkûm kabul, kalorifer dairesi, çamaşırhane ve sığınaklardan oluşmaktadır. A, B ve C bloklarda ise hükümlü/tutukluların barındırıldığı odalar ile tekli odaların üst kısmında yer alan toplam 12 adet sınıf ve iş atölyeleri bulunmaktadır.

Kurumda hükümlü-tutukluların barındırıldığı 103 adet 3 kişilik, 59 adet tek kişilik, 2 adet yumuşak malzeme ile kaplı oda olmak üzere toplam 164 oda bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumunun toplam kapasitesi 368 kişidir. Ancak kreş olarak projede bulunan oda, iç hizmetlerde çalışan iyi halli adli hükümlülere tahsis edildiğinde kapasitesi 15 kişi daha artmaktadır. Kurumda sadece yetişkin erkek hükümlü-tutuklu barındırılmaktadır. İnceleme tarihi itibarıyla toplamda 319 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır.

Kurum, sıvı (kal-yak) yakıtlı merkezi kalorifer sistemi ile ısıtılmakta olup su ihtiyacı ise Hacılar Belediyesine ait şehir şebekesinden sağlanmaktadır. Elektrik ihtiyacı BEDAŞ Kurumu tarafından karşılanmakta, elektrik kesildiğinde 800 KVA gücünde jeneratör bulunmakta olup; proje gereği jeneratörden hükümlü/tutukluların kalmakta olduğu odalara elektrik enerjisi verilememektedir.

Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında düzenlenen protokol gereğince Kurumda sağlık hizmetleri, Kırıkkale Valiliği Sağlık İl Müdürlüğünce görevlendirilen 1 aile hekimi tarafından haftanın 2 yarım günü, dış sağlığı hizmetleri ise haftada 2 yarım gün olmak üzere dönüşümlü bir şekilde karşılanmaktadır. Yine Kırıkkale İl Sağlık Müdürlüğünce geçici olarak görevlendirilen 4 sağlık memuru Kurumda 24 saat vardiyalı olarak görev yapmaktadır. Bunların dışında kadrolu 5 sağlık memuru aracılığı ile revir ve il içi hastane hizmetleri yürütülmektedir.

Kurumda 2016 yılı ilk döneminde kurum tabipliğince 1996 hükümlü ve tutuklunun muayenesi yapılmış ve dış hekimliği tarafından 278 hükümlü ve tutuklu olmak üzere toplam

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2274 hükümlü ve tutuklunun ilk basamak sağlık hizmeti sağlanmış olup 773 hükümlü ve tutuklu ikinci basamak olan Yüksek İhtisas Hastanesine sevk edilmiş ve buradan da 135 hükümlü ve tutuklu üçüncü basamak sağlık kuruluşu olan Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine sevkleri yapılmıştır.

5275 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi gereğince hakkında işlem başlatılarak, ceza tehiri işlemine esas olmak üzere alınan sağlık kurulu raporuna istinaden ceza tehirini gerektirmediği hususunda 16 hükümlünün işlemleri sonuçlandırılmıştır. Ceza Tehiri işlemlerine esas olmak üzere aynı madde gereğince hakkında işlem başlatılan ve yapılan işlemler neticesinde Adli Tıp Kurumu Başkanlığınca 8 hükümlü hakkında mütalaa kararı verilerek dosyaları sonuçlandırılmıştır. Ceza tehiri işlemlerine esas olmak üzere hakkında işlem başlatılan ancak hükümlü ve tutuklunun kendi isteği ile dilekçesine istinaden yapılan işlemleri kabul etmediği için 8 hükümlünün işlemleri sonlandırılmış veya başka ceza infaz kurumuna nakil edilmiştir.

Barındırılan hükümlü ve tutukluların kişisel temizliklerini yapabilmeleri için her odaya haftada iki gün ikişer saat ve haftada 4 gün yarım saat sıcak su verilmektedir. Bir adet berberhane ise hükümlü ve tutuklulara ücretsiz olarak hizmet vermektedir.

Kurumda bir kapalı spor salonu ile iki adet açık çim saha bulunmakta olup, hükümlü tutukların Psiko-Sosyal Servis ve Eğitim Birimi memurlarınca düzenlenen bir plan dâhilinde faydalanmaları sağlanmaktadır. Yine yönetmelik hükümleri çerçevesinde açık görüş mahallerinde en fazla 10 kişilik gruplar halinde sohbet faaliyetlerine katılmakta ve yine en fazla 10 kişilik gruplar halinde haftada bir saat spor faaliyetlerinden yararlanmaktadırlar. Eğitim-öğretim, sosyal ve kültürel faaliyetler; derslikler, kütüphane, iş atölyeleri, açık görüş yerleri ve çok amaçlı spor salonunda gerçekleştirilmektedir. Halk eğitimi aracılığı ile bilgisayar, saz kursu, berberlik kursu ve aşçılık kursu açılmıştır ve halen bilgisayar, berberlik ve bağlama kursları devam etmektedir.

Psiko-sosyal servis faaliyetleri kapsamında dilekçe ile servise başvuran, kuruma yeni gelen ve servisçe tespit edilen tutuklu-hükümlüler ile görüşülerek, gerekli psiko-sosyal müdahalede bulunmaktadır. Ayrıca kurumda fazla sayıda ağır psikolojik sorunu olan hükümlüler bulunmakta ve servisçe takip edilerek hastanelerin psikiyatri servislerine yönlendirilmektedirler. Kuruma yeni gelen tutuklu-hükümlülerle yapılan ön görüşmelerde, kendilerine kurum işleyişi ve sosyal-kültürel faaliyetler hakkında bilgi verilmekte ve gerekli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yönlendirmeler yapılmakta olup, tutuklu-hükümlüler hakkında UYAP sistemi üzerinden YARDM (yapılandırılmış ruhsal değerlendirme ve müdahale formu) doldurulmaktadır. Ayrıca servisçe zaman zaman öfke kontrolü grup çalışmaları açılmaktadır.

Hazırlanan sohbet-spor programları 3'er saat iki farklı günde toplam 6 saat sohbet, 1 saat 15 dakika spor olmak üzere toplamda haftalık 7 saat 15 dakika sosyal faaliyet uygulanmaktadır. Programlar 2 ayda bir idare ve gözlem kurulu kararıyla güncellenmektedir.

2. Ceza İnfaz Kurumlarında Yapılan Gözlemler ile Hükümlü ve Tutuklularla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Alt Komisyon, Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda inceleme gerçekleştirmiştir. 2008 yılında hizmete giren Kurum binalarının fiziki şartlarının olumlu olduğu görülmüştür. Koşullarda kapasite fazlası tutuklu ve hükümlü barındırılmadığı anlaşılmıştır.

Rastgele girilen odalarda mahpuslarca dile getirilen başlıca şikâyetler şunlardır:

- Ailelerinden uzakta bir cezaevinde cezalarının infaz edilmesi nedeniyle, ailelerinin sık sık ziyarete gelemediklerini, tutuklu bazı mahpuslar ise yargılamalarının başka şehirde yapılmasına rağmen burada cezalarını infaz ettiklerini, bu bakımdan ailelerine yakın veya yargılamanın devam ettiği şehirlerdeki cezaevlerine sevk taleplerinin olduğunu,

- İncelemenin Ramazan ayı içerisinde gerçekleşmiş olması nedeniyle ziyaret edilen odalardaki mahpusların çoğu niyetli olduklarını beyan etmiş ve akşam yemeğinin iftardan çok önce dağıtıldığını ve akşam yemeği ile birlikte sahur menüsünün de odalara bırakıldığını, bu bakımdan sıcak bir yemek ile iftar etmelerine imkân olmadığını ve sahur için bırakılan yiyeceklerin ise sıcak havalardan dolayı bozulma riski ile karşı karşıya kaldığını,

- Daha önceki yıllara nazaran disiplin cezası uygulamasına daha sık başvurulduğu, dilekçelerinin işleme alındığını ancak sakıncalı görülmesi suretiyle belirtilen adreslere postalanmadığını,

- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan ve mahpuslara gösterilmeyen genelge ile odalarda arama yapıldığı, bu arama esnasında spor yapmak için içi su dolu 5 litrelik bidonlar ile birden fazla leğen, kova, çek pas gibi temizlik alet ve edevatları

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ile plastik ayakkabı dolabı gibi bazı eşyalara el konulduğunu, bu aramalar sırasında bazı odalarda zor kullanmak suretiyle arama gerçekleştirildiğini,

- Özellikle odaların temizlik ihtiyacının giderilmesi ve odaya sağlık bir yaşam koşulları kazandırılması amacıyla kullanılan temizlik alet ve edevatlarının toplatılmasının ciddi sağlık riskleri ile mahpusları karşı karşıya getirdiği,

- Hücre cezası çeken bazı mahpusların bir başka arkadaşı ile ortak havalandırma alanına çıkarılmadığı,

- En küçük bir hususta bile disiplin cezası uygulamasına gidildiği ve yargı mercilerine yapılan itirazlar sonrasında da etkili bir sonuca ulaşılamadığı.

Bunların dışında genel olarak sosyal faaliyetlere katılma ve ziyaretçiler ile görüşme süresinin biraz daha artırılması gerektiği, kışın bazı zamanlar havaların soğuk gitmesinden dolayı koğuşlarının ısınmadığı, hastane sevklerinde aksamalar yaşandığı, hasta ve hastalığının cezanın infazına engel olduğu düşünülen hasta mahpuslar için girişimde bulunulması gerektiği, sevk taleplerinin yerine getirilmediği ve elektrik kullanım ücreti istendiği hususlarında şikâyetler dile getirilmiştir.

VII. DEĞERLENDİRME VE SONUC

Bilindiği gibi 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un; "*İnfazda temel ilke*" kenar başlıklı 2'nci maddesinde "*(1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.*"

(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz." hükümleri ile,

"İnfazda temel amaç" kenar başlıklı 3'üncü maddesinde, "*(1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve*"

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.” hükümlerine yer verilmiştir.

Bahse konu mevzuat uyarınca; ceza infaz kurumlarında hiçbir tutuklu ve hükümlüye işkence veya kötü muamele yapılmasının söz konusu olamayacağı, ceza infaz koruma personeli ile hükümlü ve tutuklular arasındaki ilişkinin Kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerçekleşmekte, bu hususta şikâyeti olan hükümlü ve tutukluların şikâyetleri ise derhal ilgili ve yetkili mercilere iletilerek şikâyet konusu olan personel hakkında adli ve idari soruşturmalar başlatılmaktadır.

Disiplin cezaları ve haksız şekilde ceza verildiği hususları ile ilgili olarak 5275 sayılı Kanun’un 26’ncı maddesinin birinci fıkrası; *“Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür”* hükümlerine yer verildiği, buna göre; cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına uyma yükümlülüğü söz konusudur.

Yine aynı Kanun’un 37’nci maddesinin birinci fıkrasında; *“Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.”* hükümlerine yer verilmiştir. Buna göre disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları düzenlendiği, ayrıca ceza infaz kurumuna gelen tüm hükümlü ve tutuklulara imza karşılığında tebliğ edilen tutuklu/hükümlü bilgi rehberinde *“kurumda kalmakta olan hükümlü ve tutukluların tüm görevli personele karşı saygılı davranmaları”* hususları bildirilmektedir.

Sağlık hizmetlerinden yararlanmada hükümlü ve tutukluların öncelikle ilde bulunan hastanelere, il düzeyinde tedavi imkânı bulunamaması halinde diğer illerdeki hastanelerin ilgili bölümlerine ve üniversite hastanelerine sevk edildikleri, hasta hükümlü ve tutuklunun hangi uzmanlık alanında tetkik ve tedavi görmesine muayene eden kurum doktorunun, kurum doktoru bulunmuyorsa sağlık ocağı veya hastanede görevli doktorun karar verdiği ve bu aşamada kurum idaresinin hiçbir yetkisinin bulunmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Acil durumlarda ise derhal 112 Acil Servis’e haber verilerek gerekli tıbbi müdahalede bulunulmakta ve gerek görülmesi halinde ambulansla hastaneye sevk sağlanmaktadır. Kurum tarafından hastanelere

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sevk edilmesi gereken hükümlü ve tutuklular jandarmaya bildirilmekte, Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 76 ve 77. maddeleri kapsamında jandarma koruma birlik komutanlığınca istenilen gün ve saatte hizmete uygun olarak sevkler yapılmaktadır. Kelepçeli muayeneden kaynaklı şikâyetlere ilişkin olarak ise, bir mahpusun ne şekilde muayene olacağının muayeneyi yapan doktorun takdirinde bulunduğu genel itibari ile kabul edilmektedir.

Başka bir ceza infaz kurumuna sevk edilebilmek için, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 54'üncü maddesinde sayılan şartlar sağlanarak, bulunan ceza infaz kurumu idaresine başvurulması gerekmektedir. Fakat cezaevlerindeki kapasite yetersizliğinden dolayı sevk taleplerinin idare tarafından karşılanamadığı Komisyonumuzun bilgisi dâhilindedir. Komisyonumuz bu yetersizliğe hazırladığı raporlarda dikkat çekmektedir. Ancak bu eksikliğin kısa vadede ortadan kaldırılması mümkün görünmemektedir. Ayrıca çevre il ve ilçelerdeki ceza infaz kurumlarının dolu olması, birçok kurumda kapasitenin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılması, sorun çıkaran, disiplinsiz davranışları olan her hükümlü ve tutuklunun naklinin, sorunu çözmekten çok gönderildikleri kuruma yansıtılmasına yol açmış olması da sevk taleplerinin yerine getirilmesinde dikkate alınmaktadır.

Sonuç olarak,

1- Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ceza infaz koruma personeli tarafından uygulanan fiziksel şiddet, dayak ve darp gibi kötü muamele veya aşağılayıcı söylem, tavır ve tutum içinde bulunulmadığı kanaatine varılmıştır.

2- Mahpusların ailelerine yakın veya yargılamanın yapıldığı yerlerdeki ceza infaz kurumlarında tutulmalarına ilişkin talepleri son derece makuldür. İnsan haklarına ilişkin uluslararası belgeler de bu değerlendirmenin haklılığını teyit etmektedir. Nitekim Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilen “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü”nün “İkametgâhına yakın bir yerde tutulma hakkı” başlıklı 20'nci maddesinde, “Tutulan veya hapsedilen kimse talep ettiği zaman eğer mümkünse genellikle ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapishanede tutulur.” denilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

3- Odalarda bulundurulmasına imkân ve izin verilen eşyaların mevzuat ile belirlendiği, mevzuat gereğince de odalarda fazladan bulundurulan leğen, çek pas gibi eşyalara el konulduğu, Diyarbakır D Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda gerçekleşen firar olayı münasebetiyle böyle bir uygulamaya gidildiği, bu bakımdan izin verilen sayıdaki saplı temizlik alet ve edevatlarının sap uzunluklarının da yine mevzuat gereğince kısa tutulmasının zorunluluk olarak ortaya çıktığı anlaşılmıştır.

Çamaşır, bulaşık leğeni, çek pas gibi odada temizlik ve hijyen için kullanılan temizlik alet ve edevatlarının birden fazla şahıs ile ortak kullanılması sonucunda oluşabilecek herhangi bir sağlık riskine karşı ise, bir mahpusun oda arkadaşlarının sağlığını tehlikeye atma durumu, bulaşıcı bir hastalığı olduğu noktasında kuvvetli emareler olması halinde veya kısa saplı temizlik aletleri ile temizlik yapılması sonucunda kişinin vücut bütünlüğünü ve sağlığını tehdit oluşturacak bir durumun hasıl olduğunun doktor muayene ve tetkikleri sonucunda raporlanarak tespit edilmesi halinde söz konusu uygulamalardan mağduriyeti oluşan mahpuslara bahis konusu olan temizlik alet ve edevatlarından sadece kendilerine has kullanım için tedariki her zaman için mümkün olmalıdır.

4- İncelemenin Ramazan ayı içerisinde ve yaz ortasında gerçekleşmesi göz önünde bulundurularak niyetli olan tutuklu ve hükümlülerin daha iyi şartlarda iftar ve sahur açmalarına imkân sağlamak amacıyla akşam ve sahur menülerinin dağıtım zamanlarında zaman değişikliğine gidilebilmesi için her ceza infaz kurumu nezdinde şartların buna göre ayarlanması memnuniyetle karşılanacaktır.

5- Ceza infaz kurumlarında barındırılan tüm hükümlü ve tutukluların sağlık sorunları ile ilgili gerekli tüm tetkik ve tedavilerin özenle yerine getirilmesi ve infaz kurumlarında yaşayan hükümlü ve tutukluların, özgürlüğünden yoksun olmayan her vatandaşın yararlanabildiği sağlık haklarından ve hizmetlerinden öncelikli olarak yararlandırılması gerekmektedir.

6- Yine ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların kurum uygulamalarına karşı öncelikle infaz hâkimliklerine şikâyet, infaz hâkimliği kararlarına karşı da ağır ceza mahkemelerine itiraz edebildikleri, kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararlara karşı ise, süresinde bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz imkânının bulunduğu, yargı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bağımsızlığına sahip hâkim kararlarına karşı idarenin hiçbir şekilde telkin veya tavsiye suretiyle müdahale imkânı bulunmadığını vurgulamak gerekmektedir.

7- Ceza infaz kurumlarında çalışan personelin mesleki haklarında yapılacak iyileştirmelerin, Komisyon tarafından memnuniyetle karşılanacağını belirtmek gerekmektedir.

KIRIKKALE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMU'NDA YAŞANAN HAK İHLALLERİ

16 Haziran 2016 tarihinde İHİK'nun Cezaevi Alt Komisyonu, olarak KIRIKKALE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA İNFAZ KURUMU'na düzenlediğimiz ziyarete ilişkin olarak düzenlenmiş olan raporda eksik olduğunu saptadığım kimi yakınmaları ve bunlara ilişkin görüşlerimi ekte sunuyorum:

1- Düzenlenmiş olan raporda anılan cezaevinde herhangi bir kötü muamele, aşağılayıcı söylem ve kötü muamele ile karşılaşmadığı ifade edilmektedir. Oysa görüştüğümüz tutuklu ve hükümlüler, Diyarbakır L Tipi Cezaevinden kaçma olayının ardından bu cezaevinde de "Gizli Genelge" geldiği iddiasıyla yoğun hak kayıpları ortaya çıktığını belirterek, bu genelgeyi uygulamak için hücrelere baskınlar düzenlendiği, Ekmek kovası, su kovası, bulaşık ve çamaşır leğeni, plastik ayakkabılık, plastik tabure gibi eşyaların alınarak teke indirildiğini, çekpasların sopalarının yarıya indirildiğini açıklamışlardır. Bu baskınlar sırasında haksız bir biçimde Mehmet Emin Ülper ve Mehmet Bağrıyanık hakkında Memura mukavemetten dava açıldığını, ayrıca Ülper'e 15 günlük hücre cezası verildiğini, buna karşın daha sonra da anılan "gizli genelgeyi" defalarca istemelerine rağmen kendilerine tebliğ edilmediğini belirtmişlerdir. Yasal dayanağı olmaksızın yapılan bu işlemlerin "kötü muamele" olduğu açıktır. Baskın ve zor uygulamak yerine "gizli" denilerek, bir idari işlemin ilgisine bildirilmemesi, aynı zamanda görevin kötüye kullanılmasıdır. Raporda bu uygulamanın "mevzuat gereği" olarak nitelendirilmiş olmasını kabul etmek olanaksızdır.

Ayrıca, tutuklu ve hükümlüler, Cezaevi ikinci Müdürünün, infaz koruma memurlarından bazılarının ve Cezaevi öğretmenin kendilerine hakaret ettiklerini ve özellikle sol gruba karşı ideolojik tutum aldığını belirtmişlerdir. Bu iddianın araştırılması konusunda bir önerme gereği açıktır.

2- Raporda sağlık hizmetlerine ilişkin prosedüre yer verilmiş olmasına karşın, sonuç bölümünde, üç kişinin kaldığı bir yerde özellikle giysi yıkanan çamaşır leğenlerinin ve yiyecek temizliğinde de kullanılan bulaşık leğenlerinin alınmış olmasının ciddi sağlık sorunları yaratacağına değinilmiş, ancak tehlike yaratma durumunun doktor raporu ile tespiti istenilmiştir. Bu denli açık ve bilinir bir hijyen kuralının varlığına karşın, idareden doktor raporu istenilmesi gibi dolaylı bir yola neden olacak bu açıklamanın yanlış olduğu inancındayım. İdareye, hatalı olan işlemin açıkça belirtilerek, gerçekten sağlık konusundaki sorumluluklarını anımsatmak gerektiğini düşünüyorum.

3- Tutuklu ve hükümlülerin yakınmaları arasında, sohbet saatlerinin idarecilerin de ifade ettiği gibi 10 saatten 6 saate indirildiği, kütüphaneye gitme isteklerinin sürekli biçimde ret olduğu, resim atölyesine ve diğer etkinlik alanlarına götürülmedikleri, boya kalemi alınmadığı, aile hekimin haftada 2 gün gelmesi nedeniyle ciddi sağlık sorunları yaşandığına ilişkin yakınmalara raporda değinilmemiş ve çözüm de önerilmemiştir. Tutuklu ve hükümlülerin sosyal hakları, yasa ve tüzükle korunmaktadır. Bu hakların, hukuki olmayan bir gerekçe ile ortadan kaldırılması kabul edilemez.

4- Yakınmalar arasında yer alan, sağlık sorunları nedeni ile ceza erteleme isteyen kişiler hakkında Kırıkkale Hastanesi'nin objektif raporlar vermediği iddiası da raporda yer almamıştır. Ceza erteleme isteği, doğrudan sağlık sorunları ile ilgili olduğundan yaşam hakkı gibi temel bir hakkı ilgilendiren bu yakınmanın gerçekliğinin araştırılması gerektiği düşüncesindeyim.

5- Görüşmelerde, hastaneye ve duruşmalara sevk sırasında ters kelepçe uygulamasının halen sürdüğü, ayrıca muayeneleri esnasında kelepçelerinin çıkarılmaması nedeniyle pek çok tutuklu ve hükümlünün muayene olmadan geldiği, doktorla görüşürken de kelepçelerin açılmıyor oluşunun hukuksuzluğu

raporda eksik bırakılmıştır. Doktor görüşmelerinde, uygulanan Protokol'ün yasaya dayalı olmadığına mutlaka işaret edilmelidir.

6- Görüş saatlerinin 1 saatle sınırlı olduğunu, 15 kişi dahi gelse tek tek bu 1 saati kullanmak durumunda olduklarını, görüşçülerin tek tek getirilip götürülmesi nedeniyle süre kaybı yaşandığını, böylece görüşmelerin usulüne uygun yürümediğine ilişkin iddianın yasalar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekilmesi yerinde olacaktır.

Saygılarımla bilgilerinize sunarım. 22.05.2017

Şenal Sarıhan
Ankara Milletvekili

TBMM HÜKÜMLÜ ve TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu incelemeleri sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım

Ayşe ACAR BAŞARAN

Batman Milletvekili

Cezaevlerinde uzun süredir ağır insan hakkı ihlalleri ve insan onuruna aykırı uygulamalar yaşanmakta ve bu uygulamalar sıklıkla ailelerinin başvuruları ve basın yayın yoluyla da gündeme gelmektedir. Tutuklu ve hükümlülere yönelik uygulanan kötü muamele ve hak ihlalleri ikinci bir ceza haline gelmekte bunların sonucunda da ölümlere kadar varabilen ağır sonuçlar doğmaktadır. Bu uygulamaların bir kısmı meclis gündemine de gelip basına yansıdığı ve kamuoyu tepkisiyle karşılandığı halde, cezaevi politikalarında bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu durum Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak varlığını korumuştur.

Cezaevlerinde rutin bir şekilde tutuklu ve hükümlülere yönelik darp, hakaret, tehdit, işkence ve kötü muamele, hukuki dayanağı olmayan sevk ve nakiller, çıplak arama, başta hasta tutsaklar olmak üzere sağlık hakkına erişiminin engellenmesi, keyfi şekilde verilen disiplin cezaları ve bu cezalara karşı savunma haklarının engellenmesi, avukat görüşmelerine kısıtlama getirilmesi, mahkeme süreci devam eden tutuklu ve hükümlülerin yargı çevresinden uzaklaştırılarak adil yargılanma haklarının ihlal edilmesi, iletişim hakkının engellenmesi, Türkçe dışındaki dillerde konuşma yasağı, televizyon ve radyo yayınlarının kısıtlanması, hapishanelerde askeri darbe ürünü uygulamalarının dayatılması (tekmil, sohbet hakkının sınırlandırılması ve cezaevlerindeki doluluk oranının yol açtığı sosyal hakların kısıtlanması, yerlerde beton zemin üzerinde yatılması, ayakta sayım, kimlik dayatması vb.) baskın tarzında gelişen aramalar, günlük kullanılan araç gereçlere el konulması gibi uygulamalar cezaevi politikası halini almıştır.

Özellikle son iki yıllık süreçte yaşanan çatışmalı ortam, 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi ve hemen ardından ilan edilen olağanüstü hal kararı cezaevlerini de doğrudan etkilemiş, yaşanan hak ihlalleri ve kötü muamele üst bir boyuta taşınmıştır. Bugün cezaevlerinde hiçbir hukuki dayanağı olmayan uygulamalar, cezaevlerini her zamankinden daha fazla kolektif cezalandırma mekânlarına dönüştürmüştür.

Uygulamalardan da ortaya çıkmaktadır ki cezaevleri OHAL kararının ilk uygulandığı alandır. Olağanüstü hal uygulamasının cezaevindeki yansımaları olarak; avukat görüşlerinin kısıtlanması veya tamamen engellenmesi, avukat görüşlerinin izlenebilir veya dinlenebilir hatta kayda alınabilir şeklinde kararname çıkartılması, aile ve aile dışından 3 kişi ile görüş hakkının yasaklanması, tutuklu ve hükümlülere yönelik telefon ve mektup yasağı üzerinden geliştirilen son derece katı iletişim yasağı, kitap sınırlamasının getirilmesi, bazı gazetelerin cezaevine girişinin engellenmesi, cezaevi idaresinin keyfî tutumları ve tahliyelere izin verilmemesi gibi özgürlüklerinden mahrum bırakılmış insanların sahip olduğu sınırlı sayıda hakkın tamamen askıya alınması ve antidemokratik uygulamaların derinleşmesi olarak açığa çıkmaktadır.

4 Kasım 2016 itibariyle başlayan operasyonlarla HDP Eş Genel Başkanları dahil 10'un üzerine milletvekilimiz gözaltına alınmış ve bazıları tutuklanmıştır. Anayasa Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin lehe emsal kararları varken halen çeşitli cezaevlerinde 10 milletvekili tutuklu bulunmaktadır. Bununla birlikte İnsan Haklarını inceleme Komisyonunda üye olan 3 milletvekilimizden 2'si halen tutuklu durumdadır. Bu milletvekillerimizden biri de Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olan Muş Milletvekili Burcu Çelik'tir. Yine HDP'li ve DBP'li binlerce seçilmiş siyasetçi, yönetici ve üyeler ağır cezaevi koşullarında tutuklu bulunmaktadırlar.

Sonuç olarak bu kadar hak ihlali ortadayken, Muş Milletvekili Burcu Çelik'in Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olarak ziyaretleri gerçekleştirmesi sebebiyle raporlara şerh yazması gerekirken cezaevinde bulunduğundan, taslak raporlara genel olarak karşı olduğumuzu belirterek yukarıda değindiğimiz nedenlerle muhalefet ediyoruz.

EK-4

**ESKİŞEHİR H VE T TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 17.05.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 17 Aralık 2015 tarihli toplantısında, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere “Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu” kurulmasına karar vermiştir. Anılan karara istinaden, 27.10.2016 tarihinde Eskişehir H ve T Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda incelemede bulunan Alt Komisyon Heyeti; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER ile Malatya Milletvekilleri Nurettin YAŞAR ve Veli AĞBABA’dan oluşmuştur. Alt Komisyona Yasama Uzmanı Zeynep Duran eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı *İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun* 6’ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5’inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının da artmasına hizmet etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*” ve “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*”, “*Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*” hükümleri ile ilgili diğer mevzuat dikkate alınmıştır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Komisyona 24. Yasama Döneminde 65; 25 ve 26. Yasama Dönemlerinde 53 başvuru iletilmiştir. 24’üncü Yasama Döneminde Komisyon tarafından ziyaret edilmesi gündeme gelmiş, gerekli ayarlamalar yapılmış ancak seçim çalışmaları ve üyelerin programındaki değişiklikler gibi nedenlerle inceleme iptal edilmiştir. Komisyon tarafından, daha önce de Kurumda herhangi bir yerinde inceleme gerçekleştirilmemiştir. Bu nedenle 2. Yasama yılının ilk ziyaretinin Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu olmasına karar verilmiştir.

Alt Komisyon Heyetine öncelikle İnfaz Savcısı ve yardımcısının da bulunduğu ortamda Kurum Müdürü Kamil Özdemir tarafından cezaevi ile ilgili genel bilgi verilmiş, ardından Heyet tarafından rastgele koğuşlar seçilerek mahpuslarla cezaevinden hiçbir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir. Son olarak, ceza infaz kurumları idaresinden bilgi ve belge toplanmıştır.

V. KOMİSYONA YAPILMIŞ BAŞVURULAR

25. ve 26. Yasama dönemleri içinde Kurumdan Komisyona toplam 53 başvuru olmuştur. Bu başvurular içinde Komisyon görev alanına giren konular; tedavi talepleri/şikayetleri, kötü muamele iddiaları, fiziksel şartlardan şikayet, dilekçe hakkının engellenmesi, Kurum içinde çalışma talebi ve havalandırma kullanım süresinin artırılması talebi olarak sıralanabilir. Geri kalan başvurular ise mahkeme kararlarından şikayet, nakil talepleri, koğuş değişiklik talepleri, açık ceza infaz kurumuna geçme talepleri, mevzuat

¹ Kanuni bir tabir olmamakla beraber, “mahpus” kelimesi tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü anlamlarının her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU**

değişikliği talepleri, maddi yardım talepleri ile organ bağıışı için izin isteme konularını içermektedir.

**VI. 10.05.2016 TARİHLİ ESKİŞEHİR CEZA İNFAZ KURUMLARI VE
TUTUKEVLERİ İZLEME KURULU RAPORUNDA DEĞİNİLEN HUSUSLAR**

- Mahpus sayısına nazaran personel sayısı geçmiş zamana göre azalmıştır.
- Eski koğuşların elektrik, su ve tuvalet-lavabo tesisatları değiştirilmiştir.
- Mutfak genişletilerek sebze işleme odası, soğuk hava deposu ve et işleme odası oluşturulmuştur.
- Kadın kuaför salonu ile erkek ve kadınlar için spor salonu oluşturulmuştur.
- Yaşlı ve engelliler için özel koğuş yapılmaktadır.
- 9 adet eş görüşme odası yapılmıştır.
- Aile hekimi sağlık hizmeti vermektedir. Diş hekimi tüm hafta Kurumda bulunmaktadır. Aylık 600-700 adet muayene yapılmaktadır. Yeni alınan diş muayene aletleri ve röntgen cihazı ile sevk sayısında azalma yaşanmıştır.
- Açık görüş günleri 4,5 güne çıkarılmıştır.
- İnfaz bürosunda iş yükünün fazla olması dolayısıyla personel sayısının artırılması gerekmektedir.

VII. İNCELEMELER

1. Kurum İdaresi Tarafından Komisyonumuza Yapılan Bilgilendirme

- 1579 hükümlü ve tutuklunun barındırılmakta olduğu ceza infaz kurumu H ve T tipi olmak üzere (2) kısımdan oluşmaktadır.
- Kurum kapasitesi 1410 olup hâlihazırda %11 kapasite fazlası bulunmaktadır.
- Kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların 318'i hakkında örgütlü suçlar, 13'ü hakkında organize suçlar, 1238'i hakkında adli ve diğer suçlar dolayısıyla işlem yapılmıştır. Hükümlü ve tutukluların 9'u çocuk, 84'ü kadın, 1476'sı erkek ve 19'u cinsel yönelim bozukluğu kategorisinde değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 1986 yılında hizmete açılmış kurumun H tipi bölümü 112 adet 4, 6 ve 8 kişilik odalar ile 11 adet disiplin odası ve 25 adet tekli odadan ibarettir. 15-18 yaş grubu çocuk tutuklular bu blokta barındırılmaktadır.

- Kurumun diğer bölümü olan T tipi ise, 2012 yılında hizmete açılmıştır. Bu bölüm, H tipi bölümüne iki koridorla bağlanmış ve birbirinin benzeri iki bloktan oluşmaktadır. Her bir bloğunda üçer kısım bulunmaktadır. Bu kısımların ikisinde 10'ar koğuş, birinde de altışar koğuş bulunmaktadır. Kadın koğuşları bu blokta bulunmaktadır. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarının infazı da, bu bölümde bulunan 64 adet tekli odalarda gerçekleştirilmektedir. İki kattan ibaret bu bölümde ihtiyaca cevap verebilecek konumda sağlık merkezi, minyatür futbol ve voleybol oynanan iki adet halı saha, iki adet fitness salonu ve bir adet çok amaçlı salon bulunmaktadır.

- Ceza infaz kurumunda 9'u uzman personelden (1 öğretmen, 3 psikolog ve 5 sağlık memuru) oluşan 325 personel görev yapmakta olup; bu personelin yarısı Kurumun güvenlik hizmetinde çalıştırılmaktadır. Kurumda 4'lü vardiya sistemi uygulanmaktadır.

- Ceza infaz kurumunda Revir Hizmetleri, Adalet Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında 30/04/2009 tarihinde imzalanan Protokol hükümleri esasları çerçevesinde yürütülmekte olup; bu Protokol'ün 5.maddesi esasları gereğince, Kurumda haftanın 5 tam günü görev yapan Aile Hekimi bulunmaktadır. Yanı sıra; Kurumda Dış Üniteli de bulunması nedeniyle, yine aynı Protokol hükmü gereğince, haftanın 5 tam günü Dış Hekimi Kuruma gelmektedir. Bunlara ilave olarak da; haftanın 1 günü Psikiyatri Uzmanı, 15 günde bir Nöroloji veya Beyin Cerrahisi veya Ortopedi Uzmanı, ayda bir kez de Diyetisyen gelmektedir.

- Ceza infaz kurumunun ısıtma sisteminde LNG/sıvılaştırılmış gaz kullanılmakta iken, 2016 yılı Kasım ayından itibaren kurumun ısıtma sisteminde doğalgaz kullanılacaktır.

- Hükümlü ve tutukluların rehabilite edilerek topluma kazandırılması amaçlı olarak, eğitim ve öğretim faaliyetlerine önem verilmektedir. Bunun sonucunda, 96 hükümlü ve tutuklu Açık İlköğretim Okulunda, 183 hükümlü ve tutuklu Açık Öğretim Lisesinde, 93 hükümlü ve tutuklu Açık Öğretim Fakültesinde ve 12 hükümlü de Uzaktan Eğitim Fakültelerinde öğrenim görmektedir. Bunun yanı sıra, hükümlü ve tutukluların meslek sahibi olmalarını temin amacıyla, 2016 yılı başından bugüne kadar talepler doğrultusunda 10 adet kurs açılmıştır.

- Kurum Kütüphanesinde toplam 7502 kitap bulunmakta olup, kayıtlı bu kitapların ismini gösterir listelerin kitapçık haline getirilerek koğuşlara dağıtımı işleminde son aşamaya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gelinmiştir. Hükümlü ve tutuklular, bu listelerden seçmiş oldukları kitapları, mevzuatta belirtilen hükümler çerçevesinde talep etmektedir.

- Kurumda İşyurdu faaliyeti olarak Konfeksiyon Atölyesi, Lületaş Atölyesi, Kantin işletmeciliği ve Terzilik işkolları bulunmakta olup, bulunan bu atölyelerde 36 hükümlü sigortalı olarak çalıştırılmaktadır.

- Kurumda hafta içi 5 gün kapalı ve açık ziyaretler, mevzuat hükümleri çerçevesinde yaptırılmaktadır. Telefon görüşmeleri ise perşembe, cuma, cumartesi ve pazar günleri yaptırılmaktadır.

- Kurumda 2015 yılı Mayıs ayında başlatılan tadilat ve onarım çalışmaları halen devam etmektedir.

- Hükümlü ve tutukluların banyo ihtiyaçlarını gidermek ve kişisel eşyalarını yıkamalarını sağlamak için salı, perşembe ve pazar günlerinde sabah 09:00'dan 20:00'ye kadar sıcak su verilmektedir. Ayrıca, hafta içinde 09:00-10:00 saatleri arasında da ihtiyaç için ayrıca 1 saat sıcak su verilmektedir.

- Hükümlü ve tutukluların yemekleri 2000 kişiye hizmet verebilecek kapasitede bulunan Kurum mutfağından karşılanmaktadır.

- Kurumda 5275 sayılı Kanun'un 65.maddesine dayanılarak 0-6 yaş grubu 6 çocuk annelerinin yanında kalmakta olup; annelerinin yanlarında kalan 2 çocuğa, 31/10/2016 tarihinden itibaren dışarıda kreş hizmeti verilecektir. İlaveten Kurumda çocukların yararlanabileceği Oyun Salonu da bulunmaktadır.

2. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Hükümlü ve Tutuklularla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Genel olarak Kurumun fiziksel imkânlarına bakıldığında, H Tipi bölümlerinin oldukça eski ve bakımsız, yeni yapılmış olan T tipinin ise daha kullanışlı olduğu, çocuk bölümünün yeni boyanmış ve rengarenk olduğu gözlenmiştir.

Muayene odası, acil gözlem odaları, ecza odası ziyaret edilmiştir. Her türlü tahlilin yapıldığı bir tıbbi laboratuvarın olması, verilen hizmetin kalitesi ve maliyeti azaltması bakımından takdirle karşılanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Heyet; kadın, çocuk ve LGBT bireylerin bulunduğu koğuşlar ile erkek adli ve örgütsel suç mahpuslarının bulunduğu koğuşları rastgele ziyaret etmiştir. Bu bölümlerde Heyete iletilen bilgi, sorun ve talepler aşağıdaki gibidir:

Kadın Mahpuslar:

- Ücretsiz kuaför hizmetinden memnunuz (Kuaför, cezaevinde bulunan mahkumlar arasından olmakta ya da dışarıdan gelmektedir).
- Nakil taleplerimiz karşılanmamaktadır.
- Kıyafet ve terlik ile leğen, fırça gibi eşya sınırlaması mahpusları zorlamaktadır.
- Kantinden el örgüsü için ip, tığ, şiş gibi malzeme alma hakkına son verilmesinden şikayetçiyiz.
- Sağlık sevkleri çok geç çıkmaktadır.

Erkek Mahpuslar:

- Yemek, sıcak su gibi günlük ihtiyaçlar konusunda idare uygulamalarından şikayetimiz yoktur. Ancak 15 Temmuz sonrası FETÖ tutukluları için alınan önlemlerin tüm mahpuslara teşmil edilmesinden kaynaklı uygulama şikayetleri bulunmaktadır (ayda bir yapılan açık görüşlerin iki ayda bir yapılması, 15 günde bir 3 saat olan sohbet hakkının sınırlandırılması gibi).
- Açık ve kapalı görüşlerin süresi için mevzuatla idareye verilen takdir hakkı kalabalık ve kapasite kaynaklı olarak mevzuattaki alt sınırdan kullanılmaktadır.
- Futbol ve voleybol gibi sportif etkinliklere ortalama 2 ayda bir sıra gelmektedir.
- İdare kurulu kararıyla yasaklanan kitaplar bulunmaktadır.
- Atölyelerden yararlanma imkanları da kalabalık yüzünden kısıtlanmıştır. Ancak durumu anlayışla karşılıyoruz.
- Çıplak arama uygulaması insan onuruyla bağdaşmamaktadır.
- Kelepçeli muayene konusunda inisiyatif doktorda olsa dahi genel uygulamada kelepçeler hiç açılmamaktadır.
- Paspas sapının 75 cm. ile sınırlandırılması mağduriyet doğurmaktadır.
- Cezaevine doktorun verdiği değil ucuz olan muadili getirildiği için bazı hastalıklarda sorun yaşanabilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Aile Hekimi :

Kalabalık bir gruba sağlık hizmeti verilmektedir. Sağlık Bakanlığına ait Medula sistemi cezaevi içinde kullanılamadığı için hastanın geçmişini görememe kaynaklı sorun yaşanmaktadır.

LGBTİ Mahpuslar :

- Başka cezaevlerinde çeşitli cinsel taciz vakalarına maruz kaldık. Burada bir sıkıntı yaşamadık. Ancak durumumuzdan ötürü etkinliklerden yeterince yararlanamıyoruz.
- Bizim bulunduğumuz koşullara gelmek için sahte rapor alanlar olmaktadır.
- Gey, lezbiyen ve trans bireyler karışık olarak aynı odalarda kalmaktadır.
- Yaptığımız boncukların satılmamasından şikayetimiz var.
- Hastane sevklerinin çok geç olması mağduriyet yaşıyor.
- Bize son iki üç gündür ihtiyaçlarımızın verilmesinden sizin geleceğinizi anlamıştık.
- Arada 1-2 personelden kıyafetlerimize karışıldığı, teşhircilik olmasın diye art niyetle değil, uyarıldığımız oluyor. Ancak doktorumuzdan da müdürümüzden memnunuz.

VIII. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Eskişehir H ve T Tipi Ceza İnfaz Kurumu Komisyonumuz tarafından daha önce ziyaret edilmediğinden Alt Komisyon, 2 Yasama Döneminin ilk ziyaretini buraya gerçekleştirmiştir. Komisyona iletilen başvurular ve İzleme Kurulu Raporlarında yer verilen hususlar dışında dikkat çekici bir sorunla karşılaşmamıştır.

Görüşülen mahpusların genel olarak idari uygulamalardan memnun olduklarını belirtmeleri, günlük ihtiyaçlarına dair sıkıntılarının olmaması, hem infaz koruma memurlarının hem de yönetimin kendilerine iyi niyetle ve yapıcı bir şekilde yaklaştıklarını ifade etmeleri, 15 Temmuz sonrası birtakım haklarının kısıtlanmasından şikayet etmelerine karşılık bunun cezaevi idaresi ile ilgisinin olmadığını belirtmeleri takdirle karşılanmıştır.

Yine, kurumda verilen sağlık hizmetinin kalitesi memnuniyet vericidir. Cezaevinde, sağlık birimlerinin fiziksel imkanları ile laboratuvarın her türlü tahlilin yapılmasına imkan verir olması takdirle karşılanmıştır. Sağlık personelinden mahpusların (özellikle LGBT) övgüyle söz etmesi de son derece olumludur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Heyetimize iletilen konularla ilgili olarak Komisyonumuz tespit ve önerileri aşağıdaki gibidir:

Ziyaretler ve Nakil Talepleri:

Heyetimizin hemen her cezaevi incelemesinde mahpuslardan aldığı en büyük şikâyet aile ziyaretlerinde yaşanan sıkıntılar ve buna bağlı olarak nakil talepleridir. Ceza İnfaz Kurumunun yeri, il dışından ziyarete gelen ailelerin ulaşımında yaşadıkları zorluklar, ziyaretleri büyük ölçüde etkilemektedir. Buna bağlı olarak mahpuslar ikamet yerlerine yakın ceza infaz kurumlarına nakil talep etmektedirler. Adalet Bakanlığı'nın yeni ceza infaz kurumları inşası ile bu taleplerin zaman içinde karşılanacağı düşünülmektedir.

Cezaevinde Bulundurulacak Eşyalar:

Bilindiği üzere ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri kişisel eşya, gıda, tıbbi malzeme ve diğer ihtiyaç maddelerine ilişkin sınırlama bulunmaktadır. Heyetimize özellikle kadın mahpusların kıyafet sınırına ilişkin şikayetleri iletilmiş olsa da anılan sınırlamanın güvenlik-ihtiyaç dengesinde ciddi bir mağduriyet doğurmadığı düşünülmektedir.

İlaveten, koğuşlarda bulunan paspasların saplarının 75 cm ile sınırlandırılmasının kullanımda zorluk çıkardığı Heyetimize iletilmiştir. Bu konuda daha önce de Komisyonumuza yapılmış olan çeşitli başvurular olmuştur. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün Komisyonumuzun yazısına vermiş olduğu 11/10/2016 tarihli cevapta aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

“Ceza infaz kurumlarında bulundurulabilecek eşya ve maddeleri ilgili yönetmelik ile ayrıntılı olarak düzenlendiği; odalarda bulundurulabilecek eşyalara ilişkin olarak, anılan Yönetmelik hükümlerine uyulması, koğuş oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek bazı eşyaların standartlarının belirlenmesi, ayrıca firar olaylarının fiziki olarak engellenmesi ile alınması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak Cumhuriyet Başsavcılıklarına 24/03/2016 ve 17/05/2016 tarihli iki adet genel yazı gönderildiği, söz konusu malzemelerin hükümlü ve tutukluların barındırıldıkları oda veya koğuşlardaki kişi sayısı dikkate alınarak yeteri sayıda verildiği, fazla malzemelerin hükümlü ve tutuklu adına kurumdan ayrılınca alacağı şekilde kurum deposuna kaldırıldığı veya hükümlü ve tutukluların ailesine iade edildiği, kurum

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

uygulamalarının yasal mevzuat çerçevesinde yerine getirildiği, herhangi bir keyfi uygulama veya usulsüzlüğün bulunmadığı, ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların kurum uygulamalarına karşı öncelikle infaz hâkimliklerine şikâyet, infaz hâkimliği kararlarına karşı da ağır ceza mahkemelerine itiraz edebildikleri bildirilmiştir.”

Anılan cevaba göre, uygulamanın güvenlik tedbiri dolayısıyla gerçekleştirildiği açıktır. Buna karşılık uygulama neticesinde günlük hayatta meydana gelen sıkıntıların değerlendirilmesi ve güvenlik zafiyeti doğurmayacak ölçüde çözüm üretilmesi yerinde olacaktır.

Muadil İlaç:

Heyetimize iletilen bir diğer şikâyet konusu mahpusların kendilerine reçete edilen ilaçlar yerine daha ucuz olan muadil ilaçların verilmesi konusudur. Cezaevi hekimi ve yönetimi tarafından konuyla ilgili olarak; Sağlık Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasındaki protokol uyarınca söz konusu uygulamanın gerçekleştiği, yazılan ilacın alınması için aradaki fark miktarının hasta tarafından ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Sağlık Bakanlığı İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü’nün Türk Eczacıları Birliği ile Türk Tabipleri Birliğini muhatap 18.06.2009 tarihli yazısında da muadil ilaçların orijinal olanlarla aynı etkiyi sağlamadığı yönünde yapılan propagandaların hiçbir bilimsel ve hukuki dayanağının olmadığını, Bakanlıkça biyoeşdeğerliğini ispat etmeyen hiçbir ilaca ruhsat verilmediği, uygulamanın kamu maliyesinde de tasarruf sağladığını belirtmektedir.

Uygulamanın Kurum idaresinin tasarrufunda olmadığı açıktır. Düzenlemenin genel sağlık politikaları çerçevesinde tartışılması gerekmektedir.

Açık Görüşler:

Heyetimize iletilen şikâyetler arasında 15 Temmuz sonrası alınan önlemler kapsamında ayda bir yapılan açık görüşlerin iki ayda bir yapılması yer alsa da, Kurum idaresi ile ziyaret sonrası yapılan telefon görüşmesinde Kasım ayından itibaren görüşlerin tekrar ayda bir yapılmasına karar verildiği öğrenilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kapasite Kaynaklı Sorunlar:

- İyileştirici Faaliyetler/Atölyeler ve Diğer İmkânlar;

Artan kalabalık nedeniyle mahpuslar atölye faaliyetlerinden oldukça kısıtlı bir şekilde yararlanmaktadır. Yine Genel Müdürlük emriyle şiş, tığ gibi malzemelerin kantinde satışı yasaklanmış, mahpusların odalarında bulunanlar ise alınmıştır.

Ceza infazının amacı hükümlünün *ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması* ise rehabilite edici ve meslek edinme kurslarının/atölyelerinin sayılarının ve niteliklerinin artması gerektiği açıktır.

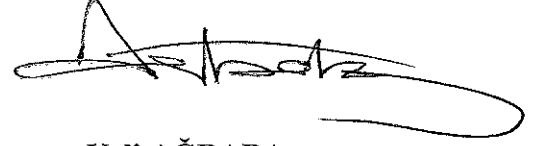
Atölyelerin ve kursların yetersizliği yanında kısıtlı fiziksel imkânlar nedeniyle mahpuslar haftada yalnızca bir saat spor faaliyetinden yararlanmaktadır. Bu durum özellikle çocuk mahpuslar için yetersizdir. Sürenin mümkün olduğunca uzatılması için gerekli tedbirlerin alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Zira mahpusların atıl bir şekilde koğuşlarında vakit geçirmeleri ne iyileştirme ne de ıslah ilkeleriyle örtüşmektedir.

- Sağlık Sevkleri;

Yine kalabalık bir mevcuda karşılık gelmeyen dış güvenlik personeli dolayısıyla hastane sevkleri geç kalmaktadır. Bu konuda da İçişleri Bakanlığının gerekli önlemleri alması yerinde olacaktır.

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu ile ilgili Muhalefet Şerhimiz ektedir.

Veli AĞBABA

Malatya Milletvekili

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu “Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu” tarafından 27.10.2016 tarihinde Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda gerçekleştirilen incelemeler sonucu hazırlanan Rapor, adı geçen cezaevlerindeki sorunların ve hak ihlallerinin tespit edilmesi ve çözümü noktasında bazı değerlendirmeler içermektedir. Raporda, tarafımızca tespit edilen birçok sorun ve hak ihlali ya gerektiği gibi yansıtılmamış ya hiç yer verilmemiş ya da tespit edilmiş olmasına rağmen çözüm üretilmemiştir.

RAPORUN GENELİNE İLİŞKİN TESPİTLER

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanmış olan Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu’nun Değerlendirme ve Sonuç bölümlerinde belirtilen konu başlıklarına dair tespitleri, bir çözüm üretmekten çok bahane üretmek temeline dayanmaktadır. Komisyon Raporunda, yapılan başvurular ve gözlemlenen sorunlara dair çözüm önerisi sunulmamakta, aksine ya sorunun kaynağına meşru bir gerekçe bulmaya çalışılmakta ya da yetkili mercii olarak başka makamlar gösterilmektedir. Tespit edilen sorunlara çözüm önerisi getiremeyecek ise komisyonun kurulma amacı nedir, öncelikli olarak tartışılmalıdır.

Bu sebeple, Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarına ilişkin tespitlerimiz ve görüşlerimiz aşağıda sıralanmıştır.

- 14 kişilik koğuşlarda kapasite fazlasıyla 16 hatta 18 kişi kalmaktadır. Yerde yatan mahkumlar vardır.
- Cezaevlerinde yasal olarak uygulanması gereken 10 kitap sınırlandırmasına uyulmamaktadır. 3 Kitapla sınırlandırılmıştır.
- 15 günde bir kez telefonla görüşme izni verilmektedir.
- Eşcinsel olduğunu belirten erkek mahkumlar da LGBTİ koğuşuna gönderilmektedir. Eşcinsel ve trans mahkumlar aynı koğuşta kalmaktadır. LGBTİ mahkumlar bu konuda taciz olaylarının yaşandığını belirtmektedir.

- Trans mahkumların etek giymesine izin verilmediği, bazı görevlilerin giyim ve makyajlarına müdahalede bulundukları belirtilmiştir.
- Hastalara yazılmış olan ilaçların kendisi değil muadili verilmektedir. Mahkumlar, muadil ilaçların yan etki gösterdiğini, tedaviye iyi gelmediğini belirtmektedirler. Yıllardır aynı ilacı kullanan ve tedavisinde devamlılık gerektiren mahkumlar bulunmaktadır. Raporda muadil ilaç uygulaması meşru gösterilmeye çalışılmışsa da, komisyonun bu konuda değerlendirme yapmaya tıbbi bir yetkinliği yoktur.
- Mahkumlar, kapalı görüşün 30 dakika, açık görüşün 45 dakika yaptırıldığını belirtmektedir. Ailelerinden uzak yerlere gönderilen mahpusların görüş hakkı fiilen engellenmektedir. Görüş için doğudan uzak illerden yakınları gelen birçok mahkum bulunmaktadır.
- Siyasi mahkumlara sohbet hakkı, 15 günde 3 saat olarak uygulanmaktadır.
- Diş ağrısı çeken mahkumun sevki bir hafta sonra ancak yapılmakta, dolgu için 9 ay sonraya gün verilmektedir.
- Cezaevi İdaresinin siyasi mahkumlarla, adli mahkumlar arasında ayrımcı uygulamalar yaptığı belirtilmektedir.
- Sevk ve nakil taleplerinde ciddi sorunlar yaşandığı mahkumlarca belirtilmiştir. Aile fertlerini yılda bir ya da iki kez ancak görebildiklerini ifade etmektedirler.
- Mahkumlar, çıplak aramanın rutin bir uygulama olarak yapıldığını, çıkarmazlarsa zor kullanarak giysilerinin çıkarıldığını belirtmektedir.
- Terlik 1 adet, ayakkabı ise 3 adet bulundurmaya izin verilmektedir. Bere, atkı, şapka gibi giyim eşyalarına izin verilmemektedir. Kapüşonlu hırka, kaban gibi giysilerin kullanımına da izin verilmediği ifade edilmektedir. İklim şartlarının özellikle kışın çok sert geçtiği Eskişehir’de bu uygulamanın hiçbir izahı bulunmamaktadır.
- Ailelerin kargoyla gönderdikleri ya da görüş sırasında getirdikleri hiçbir ihtiyaç malzemesinin mahkumlara verilmediği ifade edilmiştir.
- Gazete sınırlaması yapıldığı, yasak olmayan kitapların da Cezaevi Eğitim Birimince yasaklandığı ve verilmediği belirtilmiştir.
- Kelepçenin tedavi sırasında bile çıkartılmadığını, hatta diş tedavisinde bile mahkumlar ellerinin kelepçeli olarak yapıldığını belirtilmektedir.
- Komisyonun ziyareti sırasında da gözlemlendiği üzere havalandırma problemi vardır, ancak ödenek geldiği ve yapılacağı belirtilmesine rağmen yakın zamana kadar hala yapılmadığı bilgisi alınmıştır.

- Raporda da belirtildiği üzere paspas sapı genelge ile 75 cm. ile sınırlandırılmıştır.
- Leğen sınırlaması olduğu 5 kişiye bir leğen verildiği belirtilmektedir. Ayrıca kova vb temizlik gereçlerinin de hiç verilmediği belirtilmiştir.
- 2012 den beri hemen hemen hiçbir etkinlik yapılmadığı belirtilmektedir.
- Futbol, voleybol gibi sporların ancak 2-3 ayda bir yapıldığını belirtmektedirler.
- Kadın mahkumlar kıyafet sınırlamasından muzdarip olduklarını ifade etmişlerdir. 2 kazak, 2 tişört, 1 eşofman, 1 hırka ile sınırlanmıştır. 1 terlik sınırı vardır 2.si verilmemektedir.
- Bir kadın mahkum 7 aydır çocuğunu göremediğini belirtmiştir.
- Kadın koğuşlarında 14 kişilik koğuşta 19 kişi kalmaktadır. 5 kişi yerde yatmaktadır.
- Eskiden verilen ip, tığ, tahta şiş gibi gereçler artık verilmemektedir.
- LGBTİ mahkumlar cımbızın yasaklandığını, makyaj malzemesi, epilasyon malzemelerinin verilmediğini belirtmektedir.
- Hem kadın mahpuslar hem erkek mahpuslar hastane sevklerinin çok geç çıktığını belirtmektedirler.

SONUÇ

Bugün ülkemizde, ceza infaz mantığındaki sorunlar ve sıkıntılar ile cezaevindeki kötü yaşam koşullarının; çok ciddi hak ihlalleri ve insanlık dışı manzaraların doğmasına sebebiyet verdiği bilinmektedir. Cezaevi ziyaretlerinde karşılaştığımız fiziki koşullar, tarafımıza aktarılan hak ihlalleri ve keyfi uygulamalar; cezaevlerinde kapsamlı fiziki yenileme projelerine ve insan haklarına dayalı bir ceza infaz sistemi reformuna ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, cezaevi koşullarının insanlık onuruna yakışır bir hale getirilmesi ve adil bir ceza infaz sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan Raporların bu bakış açısı ile hazırlanması gerekmektedir. Hazırlanacak Raporlar ve çözüm önerileri gerçekçi ve kapsamlı olmakla birlikte, kısa, orta ve uzun vadeli çözüm önerileri içermelidir.

Yapısal ve kalıcı çözüm önerilerine yer vermeyen Rapor'da birçok tespiti yer verilmiş olmasına rağmen görmezden gelinen birçok hak ihlali ve sorun olduğu tarafımızdan açıkça tespit edilmiştir.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında;

Rapor'da birçok hak ihlalinin, sorunun ve sıkıntının ciddiyetinin ve öneminin görmezden gelinmiş olmasının ve etkili çözüm önerileri getirilememiş olmasının kabul edilmesi mümkün değildir. Bu sebeple,

- Cezaevlerindeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi,
- Mevcut hak ihlalleri ile sorunların tespit edilmesi
- Cezaevi yönetimlerinin keyfi uygulamalarına çözüm üretilmesi noktasında

hazırlanan Rapor amacına hizmet edecek bir içeriğe sahip değildir.

Sonuç olarak, hazırlanmış olan Rapor'un Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yaşanan hak ihlalleri, cezaevlerindeki yaşam koşulları ve diğer sıkıntı ve sorunların çözümü noktasında yetersiz kalacağı düşüncemiz ile Rapor'a ilişkin muhalefet şerhimizi bilgilerinize sunuyoruz.

TBMM HÜKÜMLÜ ve TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu incelemeleri sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım

Ayşe ACAR BAŞARAN

Batman Milletvekili

Cezaevlerinde uzun süredir ağır insan hakkı ihlalleri ve insan onuruna aykırı uygulamalar yaşanmakta ve bu uygulamalar sıklıkla ailelerinin başvuruları ve basın yayın yoluyla da gündeme gelmektedir. Tutuklu ve hükümlülere yönelik uygulanan kötü muamele ve hak ihlalleri ikinci bir ceza haline gelmekte bunların sonucunda da ölümlere kadar varabilen ağır sonuçlar doğmaktadır. Bu uygulamaların bir kısmı meclis gündemine de gelip basına yansıdığı ve kamuoyu tepkisiyle karşılandığı halde, cezaevi politikalarında bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu durum Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak varlığını korumuştur.

Cezaevlerinde rutin bir şekilde tutuklu ve hükümlülere yönelik darp, hakaret, tehdit, işkence ve kötü muamele, hukuki dayanağı olmayan sevk ve nakiller, çıplak arama, başta hasta tutsaklar olmak üzere sağlık hakkına erişiminin engellenmesi, keyfi şekilde verilen disiplin cezaları ve bu cezalara karşı savunma haklarının engellenmesi, avukat görüşmelerine kısıtlama getirilmesi, mahkeme süreci devam eden tutuklu ve hükümlülerin yargı çevresinden uzaklaştırılarak adil yargılanma haklarının ihlal edilmesi, iletişim hakkının engellenmesi, Türkçe dışındaki dillerde konuşma yasağı, televizyon ve radyo yayınlarının kısıtlanması, hapishanelerde askeri darbe ürünü uygulamalarının dayatılması (tekmil, sohbet hakkının sınırlandırılması ve cezaevlerindeki doluluk oranının yol açtığı sosyal hakların kısıtlanması, yerlerde beton zemin üzerinde yatılması, ayakta sayım, kimlik dayatması vb.) baskın tarzında gelişen aramalar, günlük kullanılan araç gereçlere el konulması gibi uygulamalar cezaevi politikası halini almıştır.

Özellikle son iki yıllık süreçte yaşanan çatışmalı ortam, 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi ve hemen ardından ilan edilen olağanüstü hal kararı cezaevlerini de doğrudan etkilemiş, yaşanan hak ihlalleri ve kötü muamele üst bir boyuta taşınmıştır. Bugün cezaevlerinde hiçbir hukuki dayanağı olmayan uygulamalar, cezaevlerini her zamankinden daha fazla kolektif cezalandırma mekânlarına dönüştürmüştür.

Uygulamalardan da ortaya çıkmaktadır ki cezaevleri OHAL kararının ilk uygulandığı alandır. Olağanüstü hal uygulamasının cezaevindeki yansımaları olarak; avukat görüşlerinin kısıtlanması veya tamamen engellenmesi, avukat görüşlerinin izlenebilir veya dinlenebilir hatta kayda alınabilir şeklinde kararname çıkartılması, aile ve aile dışından 3 kişi ile görüş hakkının yasaklanması, tutuklu ve hükümlülere yönelik telefon ve mektup yasağı üzerinden geliştirilen son derece katı iletişim yasağı, kitap sınırlamasının getirilmesi, bazı gazetelerin cezaevine girişinin engellenmesi, cezaevi idaresinin keyfî tutumları ve tahliyelere izin verilmemesi gibi özgürlüklerinden mahrum bırakılmış insanların sahip olduğu sınırlı sayıda hakkın tamamen askıya alınması ve antidemokratik uygulamaların derinleşmesi olarak açığa çıkmaktadır.

4 Kasım 2016 itibariyle başlayan operasyonlarla HDP Eş Genel Başkanları dahil 10'un üzerine milletvekilimiz gözaltına alınmış ve bazıları tutuklanmıştır. Anayasa Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin lehe emsal kararları varken halen çeşitli cezaevlerinde 10 milletvekili tutuklu bulunmaktadır. Bununla birlikte İnsan Haklarını inceleme Komisyonunda üye olan 3 milletvekilimizden 2'si halen tutuklu durumdadır. Bu milletvekillerimizden biri de Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olan Muş Milletvekili Burcu Çelik'tir. Yine HDP'li ve DBP'li binlerce seçilmiş siyasetçi, yönetici ve üyeler ağır cezaevi koşullarında tutuklu bulunmaktadırlar.

Sonuç olarak bu kadar hak ihlali ortadayken, Muş Milletvekili Burcu Çelik'in Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olarak ziyaretleri gerçekleştirmesi sebebiyle raporlara şerh yazması gerekirken cezaevinde bulunduğundan, taslak raporlara genel olarak karşı olduğumuzu belirterek yukarıda değindiğimiz nedenlerle muhalefet ediyoruz.

EK-5

**İSTANBUL ÇOCUK EĞİTİMEVİ İLE
ÜMRANİYE E VE T TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 17.05.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 17 Aralık 2015 tarihli toplantısında ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu kurulmasına karar vermiştir.

Anılan Karara istinaden, 25 Kasım 2016 tarihinde İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında incelemede bulunulmuştur. Alt Komisyon Heyeti; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER ile Malatya Milletvekili Veli AĞBABA'dan oluşmuştur. Heyete, Komisyon görevlisi Yasama Uzmanları Kamil ATLAY ve Mesut AYDINOĞLU eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı *İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun* 6'ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5'inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak yurt içi ve dışındaki muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının da artmasına hizmet etmektedir.

III. BAŞVURULAR

İncelemenin ana bileşenini İstanbul Çocuk Eğitimevi incelemesi oluşturmaktadır. Komisyona anılan ceza infaz kurumundan yapılan başvuru bulunmamakla beraber ülkemizde bulunan çocuk eğitimevlerinde 23'üncü yasama döneminden (2010 yılı) bu yana inceleme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gerçekleştirilmemiş olmasından hareketle çocukların ruhsal, bedensel ve eğitsel ihtiyaçlarının karşılanması, yeniden suça sürüklenmelerinin engellenmesi ve topluma kazandırılmaları için alınan tedbirlerin yerinde incelenerek aksaklıkların tespiti ve çözüm önerileri sunulması amacıyla söz konusu inceleme gerçekleştirilmiştir.¹

İnceleme gerçekleştirilen diğer kurumlardan *Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu*'ndan 26'ncı yasama döneminde 6 başvuru Komisyona iletilmiştir. Başvuruların 3'ü cezaevi idaresinin keyfi uygulamalarından ve cezaevi şartlarından şikâyet, 1'i yargı kararlarından şikâyet, 1'i af talebi ve 1'i nakil talebi içeriklidir.

Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan ise anılan dönemde 5 adet başvuru Komisyona iletilmiş olup 2'si cezaevi idaresinin keyfi uygulamalarından ve cezaevi şartlarından şikâyet, 1'i yargı kararlarından şikâyet, 1'i af talebi ve 1'i nakil talebi konusundadır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon Heyeti tarafından birbirleri ile yakın mesafede bulunan çocuk eğitimevi ve ceza infaz kurumlarında 25 Kasım 2016 tarihinde yapılan incelemede öncelikle Ceza İnfaz Kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısının da hazır bulunduğu bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiş, toplantıda ceza infaz kurumu yöneticileri tarafından kurumlar ve infaz uygulamaları ile ilgili bilgi verilmiştir. Bilgilendirme toplantısının ardından Heyetimiz tarafından çeşitli ünitelerde ve rastgele seçilen odalardaki mahpuslarla² kurumdan hiçbir görevli olmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İncele süresince mahpuslar tarafından iletilen şikâyetlere ilişkin ceza infaz kurumu idarecilerinden bilgi alınmış ve kısa vadede çözülebilecek hususlar idarecilerin dikkatine sunulmuştur. Son olarak, ceza infaz kurumlarından bilgi ve belge toplanmıştır.

¹ 23'üncü yasama döneminde incelemeler sırasında faaliyette bulunan Elazığ, Ankara- Keçiören ve İzmir-Buca Çocuk Eğitimevi'nin de aralarında bulunduğu çocuk eğitimevleri ile çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarında incelemeler gerçekleştirilmiş ve incelemeler neticesinde "*Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları ve Eğitimevleri İnceleme Raporu*" kabul edilmiştir. Anılan raporu şu adresten erişilebilir: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/cocuk_ve_genclik.pdf

² Kanuni bir tabir olmamakla beraber, "*mahpus*" kelimesi tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü anlamlarının her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak Komisyon raporlarında yer almaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

V. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için Prensipler Bütünü*”, 20 Kasım 1989 tarihli “*Çocuk Haklarına dair Sözleşme*”, 14 Aralık 1990 tarihli “*Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları)*”, 14 Aralık 1990 tarihli “*Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri)*”, 29 Kasım 1985 tarihli “*Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kurallar (Pekin Kuralları)*”, 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler için Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri için Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu*” Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*”, “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*” ve “*Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*” hükümleri ile ilgili diğer mevzuat dikkate alınmıştır.

VI. İNCELEMELER

1. İSTANBUL ÇOCUK EĞİTİMEVİ İNCELEMESİ

A. Eğitimevine İlişkin Bilgilendirme

10.12.2014 tarihinde faaliyete başlayan İstanbul Çocuk Eğitimevi, 14.584 m² kapalı alana 13.888 m² çevre alanına sahip olup idari bina ve ziyaret kabul binası olmak üzere iki binadan oluşmaktadır. Kurumda ikisi engelli hükümlüler için tasarlanmış toplam 144 oda bulunmaktadır. Kurumda ayrıca 1 mutfak, 2 yemekhane, 3 oyun odası, 2 televizyon odası, 2 kafeterya, 2 terzihane, 2 berberhane, 1 çamaşırhane, 1 çok amaçlı kapalı spor salonu, 1 aile grup eğitim odası ve 4 aile görüş odası yer almaktadır.

5275 sayılı Kanun uyarınca kurumda firara karşı engel bulunmamakta, kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurumda 1 kurum müdürü, 1 idare memuru, 50 infaz ve koruma görevlisi, 1 öğretmen, 1 psikolog, 1 vaiz, 1 sayman vekili, 1 sağlık memuru, 1 katip, 2 kaloriferci ve 1 elektrik teknisyeni olmak üzere toplam 61 personel görev yapmaktadır.

Eğitimevinde 71 hükümlü çocuk barındırılmaktadır. Kurumda barındırılan çocukların 67'si 15-18 yaş aralığında, 4'ü ise 18-21 yaş aralığındadır. 5275 sayılı Kanuna göre kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve 18 yaşını dolduran çocukların eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından 21 yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilmektedir. Ayrıca, çocuk hükümlülerden 5275 sayılı Kanunun 46'ncı maddesinde yer alan disiplin cezası nedeniyle çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına ya da kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine gönderilen çocuklar altı ay sonrasında eğitimevine dönmektedir.

Hükümlülerin suç türlerine göre dağılımı; 30 kişi cinsel suçlar, 17 kişi hırsızlık, 14 kişi uyuşturucu ticareti, 5 kişi gasp, 3 kişi adama öldürme, 1 kişi yaralama ve 1 kişi kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma şeklindedir.

Çocuk eğitimevleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kapsamda kurumda çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri 1 öğretmen ve 2 infaz ve koruma memurundan oluşan eğitim biriminin koordinatörlüğünde yerine getirilmektedir. Ümraniye İlçe Müftülüğüne görevlendirilen 1 cezaevi vaizi ve 1 dini danışman da kurumda görev almaktadır.

Açılışından 24.11.2016 tarihine kadar, 104 öğrenci açık orta öğretimi, 137 öğrenci açık öğretim lisesini, 8 öğrenci örgün liseleri ve 3 öğrenci çıraklık eğitimini tamamlamış olup 9 öğrenci açık orta öğretime, 34 öğrenci açık öğretim lisesine, 9 öğrenci örgün liselere ve 19 öğrenci çıraklık eğitimine devam etmektedir.

Örgün eğitime devam eden 9 çocuk, lise eğitimleri için her gün belirlenen zaman çizelgesine göre okula gitmektedir. Bu çocukların tamamına Türk Kızılayı tarafından eğitim bursu verilmektedir. Ayrıca 19 çocuk Çıraklık Eğitim Merkezi ile yapılan çalışma kapsamında çeşitli iş kollarında meslek edinmek amacıyla çalışmaktadır.

Kurumda açılan veya eğitimi devam eden kurslar arasında okuma yazma kursları, katı ve sıvı yakıtlı kalorifer ateşçiliği kursu, doğalgaz yakıtlı kalorifer ateşçiliği kursu, guaj boya resim - su bazlı boyama - duvar resmi uygulama kursları, fotoğrafçılık kursu, berberlik kursu,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

toprak işleme kursu, Kur'an-ı Kerim kursu, bilgisayar kullanım kursu, bağlama eğitimi kursu, erkek gömlek ve işçi tulumu dikimi kursu ve ebru kursu gibi çeşitli kurslar yer almaktadır.

Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü 6 derslik, 8 hobi odası, 8 iş atölyesi, 1 kütüphane, 1 etüt salonu ve 1 kapalı spor salonu bulunmaktadır. Bu alanlarda ve farklı yerlerde 1 bilgisayar sınıfı, 1 resim atölyesi, 1 zeka oyunları odası, 1 oyun konsolu odası, 1 bağlama sınıfı, 1 terzi atölyesi, 1 saç sakal kesimi kursu atölyesi ve 1 satranç sınıfı yer almaktadır. Kurumda ayrıca 2142 adet kitabın bulunduğu bir kütüphane de bulunmaktadır.

Kurumda bir spor eğitmeni eşliğinde belirlenen gruplar ile haftanın 4 günü sportif aktiviteler gerçekleştirilmektedir. Kurumun kapalı spor salonu ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarının açık alanında bulunan açık futbol sahası her hafta aktif olarak kullanılmaktadır.

Sosyal ve kültürel çalışmalar çerçevesinde çocuklar dış etkinlikler kapsamında gezilere, müzelere, tiyatro gösterilerine ve konserlere götürülmektedir. Ayrıca kurumda şiir dinletileri, konserler, zeka oyunları, satranç, sinema gösterisi, bilgi yarışması, münazara, konferans, eğitsel oyunlar ve resim sergisi gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Kurumda örgün eğitime veya işe gitmeyenler için günlük program sabah 08.00'de uyandırılmalarıyla başlamaktadır. Sabah sayımının ardından çocuklar yemekhanede kahvaltı yapmakta, kahvaltı sonrasında saat 09.00'da grup liderlerinin³ içtima almasıyla haftalık programları çerçevesinde eğitimlere devam edilmektedir. Haftalık akışta çocuklar için meslek edindirme, okuma yazma ve hobi kursları, sivil toplum kuruluşlarıyla atölye çalışmaları, açık ve kapalı sahalarda spor aktiviteleri, dış geziler, önemli gün ve haftalarda kurum içerisindeki gerçekleştirilen tören ve etkinlikler, televizyon saati ve oyun saati yer almaktadır.

Kurumdaki hükümlerin ve görevlilerin yemek ihtiyacı Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan karşılanmaktadır. İaşe yönetmeliği çerçevesinde çocuk hükümlü ve tutuklulara verilen günlük iaşe tutarı (6 TL) diğer mahpuslara verilenden (5 TL) daha yüksek belirlenmiştir. Kurumdaki hükümlü çocuklara ilave iaşe, ara öğünlerde kuruyemiş ve meyve verilmesi suretiyle kullanılmaktadır.

³ Hükümlü-tutukluların ortak yaşam alanlarında birebir görev yaparak, onların asayiş ve güvenliğini sağlayan, ortak yaşam alanı içerisinde çeşitli aktivitelerde bulunarak, hükümlü-tutuklu çocukların psiko-sosyal servisi, eğitim birimi, infaz, sağlık problemleri gibi her türlü problemleriyle ilgilenip bunları raporlayan, tüm birimlerle koordineli bir şekilde çalışarak koşullarda bulunan hükümlü-tutuklu çocukların güvenlerini kazanan, çocukların kendisine güven duyduğu, her türlü problemini rahatlıkla paylaşabildiği, çocukların infazlarından sonraki hayatlarında bile örnek alabileceği şekilde koşu içinde görev yapan personele "grup lideri" denilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bir psikolog tarafından yürütülen psiko-sosyal servis faaliyetleri ile çocuk hükümlülerin ruh sağlığına ilişkin koruyucu, geliştirici programlar uygulanmakta ve çocuklara psikolojik destek sağlanmaktadır. Hükümlüler bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi (BİSİS) kapsamında doldurulan formlar ve yapılan ön görüşmeler çerçevesinde değerlendirilmekte, psikolojik destek alması gerektiği düşünülen hükümlüler bireysel görüşmeye alınarak takipleri sağlanmaktadır.

Kurumda sağlık hizmetleri düzenli olarak haftanın bir günü Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan gelen aile hekimi ve kurumda daimi olarak görev yapan sağlık memuru tarafından yürütülmektedir. Acil durumlarda doktor ile iletişime geçilerek kuruma gelmesi sağlanmakta ya da 112 acil servis hizmeti kullanılmaktadır. Kurumda dış tedavileri için bir muayene odası bulunmakta olup Sancaktepe Ağız Dış Polikliniğinden 15 günde bir gelen dış hekimi tarafından basit müdahaleler bu birimde yapılmaktadır. İleri dış tedavileri için en yakın dış hastanelerine sevk sağlanmaktadır.

Hükümlü çocukların aileleriyle ilişkilerinin kopmaması amacıyla infaz sisteminde çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kapsamda hükümlü çocuklara, 5275 sayılı Kanunun 51'inci maddesi uyarınca ödüllendirme kapsamında kurumdaki dört aile görüş odasında, en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir. Aileler Kurum görevlilerince aranarak çocukları ile zaman geçirmeleri teşvik edilmektedir. Bununla birlikte bazı aileler ziyarete gelmeyi kabul etmemektedir.

Çocuk hükümlülere ayrıca, Tüzüğün 140'ıncı maddesi uyarınca aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile yılda en çok üç kez olmak üzere her defasında yol hariç üç güne kadar izin verilebilmektedir.

Hükümlü çocukların 5275 sayılı Kanunun 66'ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ücretli telefonlarla serbestçe görüşme hakkı da bulunmaktadır.

Ziyaret yönetmeliği uyarınca çocuk hükümlülerin görüşmeleri her zaman açık görüş şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Maddi durumu iyi olmayan çocuklara sivil toplum kuruluşları, vakıflar ve gönüllü burs verenler aracılığıyla destek sağlanmaktadır. Ayrıca örgüt eğitime devam eden çocukların tamamına Türk Kızılayı tarafından eğitim bursu verilmektedir.

Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinin 7'nci maddesine göre çocuk eğitimevinde cezası infaz edildiği sırada eğitime devam etmeyenler on sekiz yaşını bitirdiklerinde, eğitime devam edenler ise yirmi bir yaşını bitirdiklerinde suç türüne

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bakılmaksızın açık kuruma gönderilmektedir. Açık kuruma gönderilenlerin on sekiz yaşını doldurmadan önce işlediği diğer suçların cezaları da açık kurumlarda infaz edilmektedir.

B. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Hükümlü Çocuklarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyet, sunulan bilgilendirmenin ardından Ceza İnfaz Kurumunda rastgele belirlediği odalarda ve çeşitli ünitelerde incelemeler gerçekleştirmiştir.

Çocuklar tek kişilik odalarda kalmaktadır. Odalarda banyo, tuvalet ve dinlenme bölümü bulunmaktadır. Yatak çarşaflarının haftalık olarak değiştirildiği, çarşafların ve çocukların günlük kıyafetlerinin haftalık aralıklarla çamaşırhanede yıkanarak kendilerine teslim edildiği öğrenilmiştir. Eğitim faaliyetlerinin devam etmesi nedeniyle hükümlü çocuklarla odalarında görüşme gerçekleştirilememiştir.

Kurum kütüphanesinde yapılan incelemede kütüphanenin yeterli genişlikte olduğu, kitapların sayıca yeterli olduğu ve çeşitlilik arz ettiği gözlemlenmiştir. Burada görüşülen çocuklar; kurumdan ve sunulan imkanlardan memnun olduklarını, çeşitli eğitim faaliyetlerine katıldıklarını ve yeniden suça sürüklenmemek için çaba sarf edeceklerini belirtmişlerdir. Kurum yetkilileri ise kütüphanedeki kitapların yeterli olduğunu belirtmekle beraber dışardan gönderilecek yayınları da memnuniyetle karşılayacaklarını ifade etmişlerdir.

Heyet o sırada din kültürü eğitimi dersinin verildiği sınıfta ve bilgisayar odasında da incelemeler gerçekleştirmiştir. Buradaki hükümlü çocuklar kurumda herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadıklarını, verilen eğitimden ve öğretmenlerden memnun olduklarını, maddi durumu iyi olmayanlara maddi destek sağlandığını belirtmişler ve yemeklerde daha sık döner verilmesini talep etmişlerdir.

Meslek edindirme kursları kapsamında berberhanede yapılan incelemede haftanın 4 günü uygulamalı eğitim verildiği öğrenilmiştir. Buradaki kursiyer çocuklar da eğitimevindeki koşullar ve uygulamalara ilişkin benzer hususları dile getirmişlerdir.

Heyet ayrıca; oyun salonunda, satranç odasında ve televizyon odasında incelemelerde bulunmuş, bu ünitelerin yeterli ekipmanlarla donatılmış olduğu gözlemlenmiştir. Kurum yetkilileri, spor malzemelerinde bazı eksiklikler olduğunu ve çocukların fitness salonu açılmasını talep ettiklerini belirtmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2. ÜMRANIYE E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEMESİ

A. Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin Bilgilendirme

Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 21.07.1995 tarihinde faaliyete başlamıştır. Ceza İnfaz Kurumunun 625.225 m²'si güvenlik sahası, 26.275 m²'si inşaat alanı olmak üzere toplam arsa alanı 651.500 m²'dir. Güvenlik sahasının içerisinde İstanbul Çocuk Eğitimevi de yer almaktadır.

2003 yılına kadar koğuş sistemiyle faaliyet gösteren ceza infaz kurumu, bu tarihte 5 bloktan oluşan 58 adet değişik kapasitede oda ve 48 adet tek kişilik müşahede odası olmak üzere 800 kişi kapasiteli oda sistemine dönüştürülmüştür. 2008 yılında ise ek ranzaların konulması suretiyle kurumun kapasitesi 1000 kişiye çıkarılmıştır.

Kurumda iki katlı 33 oda ve üç katlı 9 oda bulunmaktadır. İki katlı odalarda 10 ila 25, 3 katlı odalarda ise 30 ila 45 mahpus barınabilmektedir. Zemin katlarında mutfak ve ortak kullanım alanı bulunan odaların diğer katları yatakhane olarak kullanılmaktadır.

Türkiye genelince ceza infaz kurumlarında yaşanan doluluk nedeni ile Kurum mevcudu zaman zaman 1300-1400 kişiye kadar çıkabilmektedir. Kapasitenin yapılan düzenlemelerle 800 kişiden 1000 kişiye çıkarılması ve kimi zaman bu sayının da aşılabilmesi ile birlikte bir takım sorunlar yaşanmaktadır. Barınma sorunu odalara ilave ek ranza konulması ve ek ranzaların da yetersiz kaldığı durumlarda ranza aralarına yer yatağı serilmesi suretiyle çözülmeye çalışılmaktadır.

21.11.2016 tarihi itibarıyla Kurumda 868'i hükümlü, 18'i hükümlü olmak üzere toplam 886 kişi bulunmakla beraber Adalet Bakanlığı tarafından nakli uygun görülen 201 kişinin katılımıyla kurum mevcudu 1087 kişiye çıkacaktır.

Kurumda 1 müdür, 4 müdür yardımcısı, 212 çeşitli kademelerde infaz ve koruma görevlisi, 3 psikolog, 2 öğretmen, 3 sağlık memuru ve 23 diğer görevliler olmak üzere toplam 248 personel görev almaktadır.

Kurumun yemek ihtiyacı 2 aşçının görev yaptığı kurum mutfağından karşılanmaktadır.

Kurumda mahpuslara yönelik çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Eğitim birimi 2 öğretmen ve 6 infaz koruma memuru ile hizmet vermektedir. Eğitim birimi tarafından 2016 yılında 34 kurs açılmış, bu kurslara kaydı yapılan 1468 mahpustan 215'i başarılı olarak başarı belgesi almaya hak kazanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurumda; temel muhasebe kursu, bilgisayarlı muhasebe kursu, bilgisayar işletmenliği kursu, birinci ve ikinci kademe okuma-yazma kursları, birinci ve ikinci kademe Kur'an-ı Kerim kursları, Arapça kursu, yağlı boya resim kursu, bağlama kursu, ebru kursu ve sınavlara hazırlık kursu olmak üzere halen devam eden 14 kurs bulunmaktadır. Bu kurslara toplam 248 kursiyer katılmaktadır.

Kurumumu birinci kademe okuma kursunda 20, ikinci kademe okuma kursunda 15, açık öğretim ortaokulunda 56, açık öğretim lisesinde 141, açık öğretim fakültesinde 26, İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde 8 ve Erzurum Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde 16 öğrenci öğrenimine devam etmektedir.

Kurumda toplam 6086 kitabın bulunduğu ve haftalık ortalama 150-200 kitabın okunduğu bir kütüphane bulunmaktadır.

Kurumda ayrıca belirli gün ve haftalarda tören, anma programları, tiyatro gösterileri, seminerler ve konferanslar düzenlenmektedir.

Kurumda sağlık hizmetleri 1 aile hekimi, her ay için ayrı ayrı görevlendirilmek üzere gelen 1 diş hekimi, biri sözleşmeli olmak üzere toplam 4 sağlık memuru ile 4 infaz ve koruma memuru ile sağlanmaktadır.

Psiko-sosyal servis bünyesinde 3 psikolog ile 3 infaz koruma memuru ile hizmet verilmektedir. Kuruma yeni gelen mahpuslarla tanıma ve bilgilendirme görüşmeleri yapılmaktadır. Ayrıca mahpusların talebi ve birime yapılan yönlendirmeler doğrultusunda bireysel görüşmeler gerçekleştirilmektedir. 2016 yılında kuruma yeni gelen 1378 mahpus ile bireysel görüşme yapılmış, yapılan görüşmeler sonucunda 8 kişinin rehabilitasyon merkezlerine sevk edilmesi, 248 kişinin ise psikiyatrik açıdan değerlendirilmesi için gerekli işlemler başlatılmıştır. İntihar riski bulunan 27 kişi ile ilgili gerekli önlemler alınmıştır. Servis bünyesinde ayrıca sigara, alkol ve madde bağımlılığı programı grup çalışmaları kursu açılmış ve başarılı olan 13 kişiye sertifikaları verilmiştir.

B. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Mahpuslarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyetimiz, rastgele belirlediği odaları ziyaret ederek mahpuslarla görüşme gerçekleştirmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Mahpuslar kurum görevlilerinden memnun olduklarını, kendilerine hakarete veya kötü muamelede bulunulmadığını ancak kalabalıklaşma nedeniyle barınma, beslenme ve temizlik gibi temel gereksinimlerin karşılanmasında sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Yemekler konusunda bazı mahpuslar herhangi bir şikayetlerinin bulunmadığını belirtmesine rağmen mahpusların diğer bir kısmı yemeklerin kalitesiz olduğunu, hazırlanmasında özen ve dikkat gösterilmediğini, aşırı yağlı hazırlandığını ve yemeklerden kimi zaman yabancı maddeler çıkabildiğini belirtmişlerdir. Şikayetlerin iletildiği kurum yetkilileri; yemeklerin hazırlanışı konusunda gerekli özenin gösterdiğini, mahpusların genel anlamda yemeklerden memnun olduklarını kendilerine ilettiklerini, iye bedeli olarak belirlenen tutarın yetersiz olması nedeniyle her öğünün aynı kalitede çıkarılamamasına rağmen yemeklerin hazırlanışında Sağlık Bakanlığınca belirlenen 1 kişi için günlük ortalama kalori değerinin esas alındığını belirtmişlerdir.

Mahpuslar tarafından ayrıca ısınma konusunda sorun yaşandığı ve sabah saatlerinde kaloriferlerin yanmadığı belirtilmiştir. Şikayetlerin iletildiği kurum yönetimi ise ağırlaşan kış şartları nedeniyle kaloriferlerin sürekli yakıldığını belirtmişler ve bu bilgi diğer mahpuslarca da teyit edilmiştir.

İnceleme yapılan çoğu odanın soğuk olduğu heyet tarafından da gözlenmekle beraber odalarda sigara içilmesi nedeniyle havalandırma amacıyla pencerelerin açık tutulması nedeniyle ısı birikiminin gerçekleşmediği değerlendirilmiştir. Kurumun eski bir yapı olması diğer havalandırma alternatiflerini de güçleştirmektedir. Bununla birlikte yatakhane katının 8 dilimli tek bir kalorifer peteği ile ısıtmaya çalışıldığı ve peteğin kıyafet kurutma amacıyla kullanıldığı gözlemlendiğinden kalorifer peteklerinin sayısı ile genişliğinin artırılmasının ve peteklerin üzerinin kapatılmamasının ısınma sorunu bir nebze çözebileceği değerlendirilmiştir.

Mahpuslar soğuk su ile ilgili sorun yaşamadıklarını, sıcak suyun akşam 2-3 saat süreyle verildiğini ve ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Mahpuslar kurum kantini ile ilgili olarak ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğunu, kantin siparişlerinin çoğu zaman eksik geldiğini belirtmişler ve özellikle para sıkıntısı olan mahpuslar için aileleri tarafından dışarıdan daha düşük fiyatla temin edilen eşyaların kantinde satıldığı gerekçesiyle kabul edilmemesinden şikayet etmişlerdir. Konunun iletildiği kurum yöneticileri yaşanan yoğunluk nedeniyle bazı ürünlerin temininde zaman zaman aksamlar yaşanabildiğini, aynı ürünün alternatif fiyat ve kalitedeki çeşitlerinin bulundurulmaya çalışıldığını, eksikliklerin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kısa sürede giderileceğini ve Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik uyarınca bazı eşyaların odalarda bulundurulmasının kurum kantininden temin edilmesi koşuluna bağlı olduğunu belirtmişlerdir.

Yaşanan yoğunluk nedeniyle sağlık hizmetlerinde aksamalar yaşandığı, özellikle dış tedavisi taleplerinin aylarca yerine getirilmediği ve başka bir ceza infaz kurumuna nakil taleplerinin Bakanlık tarafından sürekli reddedildiği şikayetleri de dile getirilmiştir

Heyetimize, odalarda bulunabilecek temizlik fırçalarının boyunun 75 cm ile ve sayısının mahpus sayısına göre birkaç adet ile sınırlanmasının ve bazı malzemelerin bulundurulmasına izin verilmemesinin odalarda temizlik yapılmasını zorlaştırdığına ve durumun sağlık açısından risklerin doğmasına yol açabileceğine ilişkin şikayetler de iletilmiştir. Konu kurum idaresine ve ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısına iletilmiş; uygulamanın firar olaylarının fiziki olarak engellenmesi ile alınması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Cumhuriyet Başsavcılıklarına gönderilen 24/03/2016 ve 17/05/2016 tarihli iki adet genel yazı çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu malzemelerin mahpusların barındırıldıkları oda veya koğuşlardaki kişi sayısı dikkate alınarak yeterli sayıda verildiği, fazla malzemelerin mahpus adına kurumdan ayrıldığında kendisine teslim edilmek üzere kurum deposuna kaldırıldığı veya mahpusun ailesine teslim edildiği öğrenilmiştir.

Bazı mahpuslar kaldırılan süper lig maç yayınlarının yeniden verilmesini talep etmişler, sunulan 30 televizyon kanalının yetersiz olduğunu ve çeşitlendirilmesini istemişlerdir. Konunun iletildiği kurum idarecileri, kanal sayısına ilişkin mahpuslardan kendilerine iletilen bir şikayet olmadığını ve listede hangi kanalın yer alacağını 3 aylık aralıklarla mahpuslar arasında yapılan anketler sonucunda belirlendiğini belirtmişlerdir.

Mahpuslar, sosyal ve kültürel etkinliklerin yeterli olduğunu ancak ayda bir kez futbol etkinliğine çıkarılmalarının yetersiz kaldığını belirtmişler, bazı mahpuslar ise etkinlik sayılarında önceki yıla nazaran azalma gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

Mahpuslar ayrıca 5275 sayılı Kanunda “*Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı*” başlıklı madde 105/A ve “*Koşullu salıverilme*” başlıklı 107’nci maddeye ilişkin 671 sayılı KHK ile yapılan düzenlemeden⁴ bazı suç türlerinden hükümlü olanların ve mükerrir

⁴ 5275 sayılı Kanuna 9/11/2016 tarihli ve 6757 sayılı Kanunun 28. maddesi ile değiştirilerek kabul edilen 15/8/2016 tarihli ve 671 sayılı KHK’nın 32. maddesiyle eklenen Geçici Madde 6’ şu şekildedir:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hükümlülerin yararlanamamasından yakınmışlar, kendilerini de kapsayacak yasal düzenleme yapılmasını talep etmişlerdir. Yasal düzenlemelerle ilgili olarak ayrıca açık ceza infaz kurumuna ayrılma gibi bazı hakların kullanılmasında engel teşkil eden disiplin cezalarının affedilmesi ve Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelikte değişikliğe gidilerek ziyaret edebilecek kişilerin kapsamının genişletilmesi yönünde çalışmalar yapılması talepleri dile getirilmiştir.

Mahpuslar son olarak gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında yer alan emniyet ve yargı mensuplarının FETÖ/PDY terör örgütü soruşturması kapsamında kamu görevinden çıkarılması ve bazılarının tutuklanması dikkate alınarak yeniden yargılanmaları yönünde yasal düzenleme yapılması talebinde bulunmuşlardır.

İncelemeler esnasında mahpusların yanı sıra, ceza infaz kurumu personelinin de talep ve sorunları heyetimize aktarılmıştır. İnfaz koruma memurları özlük haklarının yetersizliğinden, yıpranma hakkının tanınmamasından ve silah taşıma ruhsatlarının emekliliklerinde bulundurma ruhsatına dönüştürülmesinden şikâyet etmişlerdir. Hâlihazırda genel idari hizmetler sınıfında yer alan infaz koruma memurları, güvenlik hizmetleri sınıfına geçirilmeleri durumunda yaptıkları işin karşılığı olan haklara kavuşabileceklerini belirtmişlerdir.

“Geçici Madde 6 – (Ek: 15/8/2016-KHK-671/32 md.; Değiştirilerek kabul: 9/11/2016-6757/28 md.)

(1) 1/7/2016 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kasten öldürme suçları (madde 81, 82), üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar (madde 102, 103, 104, 105), özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar (madde 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu (madde 188) ve İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar hariç olmak üzere, bu Kanunun;

*a) 105/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bir yıl”lık süre “iki yıl”,
b) 107 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “üçte iki”lik oran “yarısı”,
olarak uygulanır.”*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

3. ÜMRANIYE T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEMESİ

A. Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin Bilgilendirme

Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 31.04.2007 tarihinde hizmete açılmıştır. Bir bölümü yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olarak faaliyet göstermektedir. Oturum alanı 16.000 m², güvenlik alanı 4.000 m² olan kurum toplamda 20.000 m²lik alanda konuşlanmıştır. Kurumun iç ve dış güvenliğinin sağlanmasında sürekli faal 192 kamera kullanılmaktadır.

Kurumda 69 adet 12 kişilik, 3 adet 10 kişilik ve 39 adet tek kişilik oda, 1 adet yumuşak oda ve yeni gelen hükümlüler için 2 adet on ikişer kişilik geçici oda bulunmaktadır.

Normal kapasitesi 604 kişi, arttırılmış kapasitesi 898 kişi olan kurumda 748'i hükümlü ve 181'i hükümlü olmak üzere toplam 929 kişi barındırılmaktadır.

Kurumda 1 kurum müdürü, 4 kurum ikinci müdürü, 198 çeşitli kademelerde infaz koruma görevlisi, 3 psikolog, 1 öğretmen, 3 sağlık memuru ve 14 diğer görevliler olmak üzere toplam 224 personel görev almaktadır.

Kuruma yeni gelen tüm mahpusların tanıma, tanıtma, yönlendirme faaliyetleri; rutin bireysel görüşmeler; kurum doktoru, blok görevlileri ve diğer görevli personel tarafından yönlendirmesi yapılan mahpuslarla yapılan görüşmeler ve aile görüşmeleri psiko-sosyal servis tarafından yürütülmektedir.

Psiko-sosyal serviste 2016 yılında 1269 bireysel görüşme yapılmıştır. 134 mahpusla intihar, açlık grevi ile bedensel ve ruhsal sorunları hakkında görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca grup çalışmaları kapsamında öfke kontrol programı, kişisel gelişim programı gibi çalışmalar yürütülmüştür. Kurumda mahpuslar için psiko-sosyal servis tarafından seminerler düzenlenen öfke kontrol odası da bulunmaktadır.

Kurum sağlık biriminde 1 aile hekimi, 1 diş hekimi, 3 sağlık memuru ve 3 infaz ve koruma memuru görev almaktadır. Sağlık sorunu olan mahpusların ilk muayene ve tedavileri kurum revirinde gerçekleştirilmektedir. Aile hekimi veya diş hekiminin uygun gördüğü durumlarda ileri tetkik, tedavi ve iyileştirme için ilgili sağlık kuruluşlarına sevk yapılmaktadır. Kurum revirinde 2016 yılında 14.080 hasta mahpus muayene edilmiş, 3.753'ünün hastaneye sevkine karar verilmiştir. Kurum dış doktorluğunda ise 2016 yılında 2.518 mahpus muayene edilmiş olup bunların 685'inin dış hastanelerine sevk gerçekleştirilmiştir. Sağlık biriminde 1

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

diş hekim odası, 1 doktor odası, 1 pansuman odası, 1 sağlık memuru odası ve 2 adet altışar kişilik revir müşahede odası bulunmaktadır.

Kurumda görevli personel ve mahpusların yemek ihtiyacı kurum mutfağından karşılanmaktadır.

Eğitim Birimi tarafından, ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik yürütülen çalışmalar kapsamında eğitim ve öğretim faaliyetleri, sosyal ve kültürel faaliyetler, iş ve meslek eğitimi ile sportif faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Kurumda eğitim ve iyileştirme faaliyetlerin yapıldığı 5 adet dersane, 1 adet bilgisayar sınıfı, 1 adet grup çalışma odası, 4 adet eliş (makrome) atölyesi, 2 adet maket atölyesi, 1 adet çok amaçlı konferans salonu, 1 adet kütüphane, 1 adet üstü açık egzersiz ve spor aletlerinin bulunduğu açık spor alanı, 1 adet kapalı spor salonu içerisinde voleybol ve basketbol sahaları bulunmaktadır.

Kurumumu birinci kademe okuma-yazma kursunda 57, ikinci kademe okuma-yazma kursunda 6, açık öğretim ortaokulunda 53, açık öğretim lisesinde 174, açık öğretim fakültesinde 31 ve uzaktan eğitim fakültelerinde 13 öğrenci öğrenimine devam etmektedir. Ayrıca anılan eğitimleri desteklemek üzere açık öğretim lisesi hazırlık kursu ve uzaktan eğitim fakültesi etüt programı faaliyet göstermektedir.

Kurumda 3600'ü aşkın yayının bulunduğu bir kütüphane bulunmaktadır. Burada bulunan yayınlar, mahpuslar ile diğer kişi ve kurumların bağışlarıyla ve Bakanlık tarafından gönderilen kitaplarla büyük ölçüde güncellenmiştir. Ayrıca sürekli olarak kitap bağışı kampanyaları düzenlenerek güncellenme çalışmaları sürdürülmektedir. 2016 yılında okunan toplam yayın sayısı 3348 olup toplam 653 mahpus kütüphaneden yararlanmıştır.

İş ve meslek eğitimi kursları bünyesinde 2016 yılında bilgisayar kursu, drama kursu, uygulamalı tiyatro kursu, giysi tadilatçılığı kursu, matbaa ve ofset kursu, resim sanat eğitimi (kara kalem) kursu ve pasta çıraklığı kursu açılmıştır. Bu kurslara katılan 162 kursiyerin 110'u sertifika almaya hak kazanmıştır.

Mahpusların meslek edinmelerini sağlamak amacıyla İşyurdu Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren tekstil atölyesinde 48 kişi çalışmaktadır. Kurumda ayrıca 73 kişinin çalıştığı makrome (ip örme) ve maket hobi atölyesi bulunmaktadır.

Kurumda sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler kapsamında bilgi yarışmaları, münazaralar düzenlenmektedir. Tiyatro, diksiyon ve drama eğitimleri verilen mahpuslarca tiyatro oyunları sergilenmekte, dini ve milli önemli gün ve haftalarda etkinlikler yapılmakta,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

merkezi yayın sistemiyle sosyal, kültürel ve kişisel gelişim konularında belgesel filmler gösterilmektedir.

Sportif faaliyetler kapsamında mahpuslar haftanın belirlenen bir gününde açık spor ve kapalı spor salonlarından, egzersiz ve spor aletlerinin bulunduğu spor alanından, voleybol ve basketbol sahalarından ve masa tenisi ünitelerinden oluşan spor tesislerinden yararlandırılmaktadır.

Kurumda yürütülen tüm eğitim ve iyileştirme çalışmaları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer kamu kuruluşlarıyla işbirliği çerçevesinde yürütülmektedir.

Kurumda, Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında yapılan protokol kapsamında mahpusların dini ve ahlaki gelişimlerini desteklemeye yönelik hizmetler de yürütülmektedir. Bu kapsamda İlçe Müftülüğü tarafından görevlendirilen 1 vaiz haftada 24 saat görev yaparak mahpuslara temel dini bilgiler vermekte ve mahpuslardan gelen talepler doğrultusunda oda ziyareti ve bireysel görüşmeler gerçekleştirmektedir. Kurumda ayrıca Kur'an-ı Kerim kursu ve Arapça kursu açılmakta ve dini gün ve gecelerde programlar düzenlenmektedir.

Mahpusların ödüllendirilmesi kapsamında, 5275 sayılı Kanunun ilgili 51'inci maddesinde 24.1.2013 tarihli ve 6411 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi ile yapılan değişiklik ardından 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği Nisan 2013 tarihinden 25.11.2016 tarihine kadar 614 eş görüşü, 654 açık ve kapalı ziyaret uzatma, 19 kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırma, 141 telefon görüşme süresinin artırılması, 1 haftalık harcama miktarının yarı oranında artırılması, 1 takdir belgesi verilmesi ve 1 tavsiye mektubu verilmesi ödülü olmak üzere toplam 1431 ödül verilmiştir. Kurumda aile görüşmelerinin gerçekleştirildiği 6 oda bulunmaktadır.

B. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Mahpuslarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyetimiz, rastgele belirlediği odaları ziyaret ederek mahpuslarla görüşme gerçekleştirmiştir.

Mahpuslar kurum idaresinin herhangi bir hakaret, baskı ve kötü muamelesine maruz kalmadıklarını; yemeklerden memnun olduklarını; haftanın 3 günü ve her gün akşam yemeği sonrasında bulaşık ihtiyacının giderilmesi amacıyla verilen sıcak suyun yeterli olduğunu;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ısınlma sorunu yaşamadıklarını ve kimi zaman kapasitenin üzerinde kişinin odada barındırılmasına rağmen genel anlamda kalabalıklaşma sorunu yaşanmadığını; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katıldıklarını ve özellikle Kuran Kursu eğitiminden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Terör vasıflı suçlar nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan mahpuslar ise idareden kaynaklı sorun bulunmadığını, olağanüstü hal kararı çerçevesinde alınan tedbirler nedeniyle bazı kısıtlamalar yaşandığını, sportif faaliyetlere ve atölye çalışmalarına daha az çıkarıldıklarını, bazı yayınların kendilerine verilmediğini, verilen yemek miktarının yetersiz olduğunu, yemeklerin kötü hazırlandığını ve İstanbul içinden gönderilen kolilerin kabul edilmediğini belirtmişlerdir. İstanbul içinden gönderilen kolilerin kabul edilmemesi hususu kurum idaresine sorulmuş ve uygulamaya yaşanan yoğunluk nedeniyle güvenlik sorunu yaşanmaması amacıyla geçildiği, uygulamanın tüm mahpuslar için geçerli olduğu, sınırlamanın ziyaretçilerin yanlarında getirdiği eşyalar ve İstanbul dışından gönderilen eşyalar için geçerli olmadığı öğrenilmiştir.

Kimi mahpuslar nakil taleplerinin olumsuz neticelenmesinden, açık ceza infaz kurumuna ayrılma hakkı kazanan bazı hükümlülerse bürokratik işlemlerin uzaması nedeniyle açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarının gecikmesinden yakınmışlardır. Konunun iletildiği ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısı, yapılan yasal düzenlemeler nedeniyle adliyelerin infaz kaleminde yoğunluk yaşandığını, Başsavcılığın açık ceza infaz kurumlarına ayrılma içerikli dosyaların öne alınması talimatını verdiğini ve çalışmaların bir an önce tamamlanarak ceza infaz kurumlarında kalabalıklaşmanın önlenmesine çalışıldığını belirtmiştir.

Mahpuslar son olarak FETÖ/PDY terör örgütü soruşturması kapsamında özellikle emniyet ve yargı mensuplarına ilişkin alınan tedbirlerin yeniden yargılamayı zorunlu hale getirdiğini ifade etmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

VII. DEĞERLENDİRME ve SONUC

Çocuk ve suç hiçbir zaman bir arada olması arzulanmayan kavramlar olmakla beraber suça sürüklenen çocuklar toplumun bir gerçeği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuklar aile içi sorunlar, aile bireylerindeki bedensel, ruhsal ya da zihinsel yetersizlikler, ebeveynlerin ölümü, ihmal, istismar, sosyal ve kültürel çevre, ekonomik yoksunluk, özent, kısa sürede kazanç elde edebilme düşüncesi veya suç örgütlerince suçta kullanılmaları gibi gerekçelerle suça itilebilmektedir. Çocuk suçluluğunun nedenlerinin bilinmesi; çocuk suçluluğunu engelleyecek toplumsal politikaların ortaya konmasında, çocukların yeniden topluma kazandırılması için uygulanacak tedbirlerin saptanmasında ve başarı ile uygulanmasında da yol gösterici olacaktır.

Çocuk ve suç kavramlarının bir araya geldiğinde çocuğun cezalandırılmasının değil, suçtan ve suça sürükleyen unsurlardan uzaklaştırılarak kazanılmasının birincil amaç olması ve çocuk ceza adalet sisteminin cezalandırmaya değil onarmaya yönelik olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Çocukların konumu itibarıyla hapsedilme koşulları, onlara özgü yasal düzenlemeler, mekanizmalar, yöntemler, kadrolar ve fiziki koşullar içermeli ve tüm bu unsurlar düzenlenirken çocuğun yüksek yararının korunması temel ölçüt alınmalıdır.

Uluslararası mevzuatta suça sürüklenmiş çocuklarla ilgili çeşitli düzenlemeler yer almaktadır. *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları), Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri), Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kurallar (Pekin Kuralları) ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “Hükümlülerin İyileştirilmeleri için Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları)* bunların başında gelmektedir.

Anılan sözleşmenin 3’üncü maddesinde “*Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.*” ve 37’nci maddesinde; “*Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri göz önünde tutularak davranılacaktır. Özgürlüğünden yoksun olan her çocuk, kendi yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, özellikle yetişkinlerden ayrı tutulacak ve olağanüstü durumlar dışında ailesi ile yazışma ve görüşme yoluyla ilişki kurma hakkına sahip olacaktır.*” ifadelerine yer verilerek çocuklara ilişkin infaz rejiminde gözetilecek temel ilkeler sıralanmıştır.

Havana Kurallarının 12’nci maddesinde ise “*Özgürlükten yoksun bırakma, çocukların insani haklarına saygı gösterilmesinin sağlandığı şartlarda ve ortamlarda yerine getirilir. İslah evlerinde tutulan çocukların sağlıklı ve özsaygılı yaşamalarına yardım ve destek olacak, sorumluluk*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

duygularının gelişmesini arttıracak ve toplumun bir üyesi olarak potansiyellerini geliştirmelerinde yardımcı olan davranış ve yeteneklere sahip olmalarını teşvik edecek türden faaliyet ve programlardan yararlanmaları sağlanır.” ifadesiyle çocukların tutuklu ve hükümlülüğünün genel çerçevesi çizilmiştir.

Yukarıda bahsedilen ilkeler çerçevesinde düzenlemeler içeren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 11’inci maddesi uyarınca, tutuklu çocuklar eğitim ve öğretim verilmesi ilkesi çerçevesinde faaliyet yürüten kapalı ceza infaz kurumları ya da çocuk sayısının az olduğu ve çocuk kapalı ceza infaz kurumunun olmadığı illerde yetişkin ceza infaz kurumlarının çocuklar için ayrılmış bölümlerinde; hükümlü çocuklar ise, çocuk eğitimevlerinde barındırılmaktadır. Çocuk eğitimevleri; çocukların eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçlarının yerine getirildiği kurumlardır. Bu kurumlarda firara karşı engel bulunmamakta, kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanmaktadır.

Ülkemizde halen, tutuklu çocuklar için 3 müstakil kapalı ceza infaz kurumu (Ankara, Maltepe ve İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları), hükümlü çocuklar için ise 2’si müstakil toplam 3 çocuk eğitimevi (İstanbul Çocuk Eğitimevi, Ankara Çocuk Eğitimevi ve Denizli/Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu ve Çocuk Eğitimevi) faaliyet göstermektedir.

Eğitimevlerinde barındırılan çocuklar yaş ve eğitim durumlarına göre ilk, orta veya yüksek eğitim kurumlarına, sosyal aktivitelere, sportif faaliyetlere ve kendilerini geliştirebilecekleri kurslara devam edebilmektedir. Ayrıca çocukların gelişimleri ve yetenekleri göz önüne alınarak sunulan mesleki eğitim olanaklarıyla, tahliye sonrasında yeniden suça sürüklenmelerin önlenmesine ve topluma faydalı, üretken, geçimlerini kendi imkanlarıyla temin edebilen bireyler olmaları desteklenmektedir.

Eğitimevlerinde görev alan personelin niteliği de çocukların kazanılması açısından büyük önem arz etmektedir. Muhatabın çocuk olması yapılan işin hassasiyetini artırmaktadır. Kurumlardaki görevlilerin öncelikle bu işi severek yapmaları ve gerekli eğitimlerden geçirilip özel olarak görevlendirilmeleri gerekmektedir.

İncelemenin kapsamına girmemekle beraber, suça sürüklenmiş çocuklara tahliyeleri sonrasında da destek sağlanması, onların topluma yeniden kazandırılmaları açısından büyük önem arz etmektedir. Bu süreçte çocuğun düzenli ve uygun bir çevre içerisinde barınması, iş, eğitim ve psikolojik yardım gibi unsurlar ile desteklenmesi infazın koşulları kadar önem taşımaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Hükümlü çocuklar, özel önem ve öncelik taşıyan hassas gruplar olduğundan çocuklara ilgili infaz rejiminde çocuğun yüksek yararı ilkesine uygun olarak yetişkinlerden farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler çocukların suça sürüklenmelerine neden olan etkenlerin ortaya çıkarılmasını, gerekli önleyici müdahalelerin yapılmasını ve çocuğun sosyalleşerek yeniden toplumla bütünleşmesinin sağlanmasını hedeflemektedir. Bu düzenlemelerden başlıcaları aşağıda sıralanmaktadır.

Öncelikle çocuk eğitimevlerinde firara karşı engel bulunmamakta, kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve denetiminde sağlanmaktadır. Eğitimevlerindeki çocuklar özgün ve yaygın eğitimden yararlanmaktadır. Hükümlülerin istekleri halinde, kurum dışındaki eğitim, ağaçlandırma, çevre düzenlenmesi ve temizlik faaliyetlerine; doğal afet sonrası yardım faaliyetlerine; tiyatro, konser veya benzeri sosyal ve kültürel çalışmalara ve spor karşılaşmalarına katılmalarına izin verilebilmektedir.

Çocuk hükümlüler ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilmekte, görüşlerini her zaman açık görüş şeklinde gerçekleştirmekte ve ziyaret süreleri bir saatten az üç saatten fazla olmamak üzere belirlenmektedir. Çocuk hükümlülere aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile yılda en çok üç kez olmak üzere her defasında yol hariç üç güne kadar izin ve ödüllendirme kapsamında en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar ana ve babası veya vasisi ile kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi ödülü verilebilmektedir.

Eğitimevinde barındırılırken disiplin cezası nedeniyle çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına ya da kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine gönderilen çocuk hükümlüler altı ay sonrasında eğitimevine dönmektedir.

Çocuk eğitimevinde cezası infaz edildiği sırada eğitime devam etmeyenler on sekiz yaşını bitirdiklerinde, eğitime devam edenler ise yirmi bir yaşını bitirdiklerinde suç türüne bakılmaksızın açık kuruma gönderilmektedir. Açık kuruma gönderilenlerin on sekiz yaşını doldurmadan önce işlediği diğer suçların cezaları da açık kurumlarda infaz edilmektedir.

İncelemenin gerçekleştirildiği İstanbul Çocuk Eğitimevinin gerek fiziki koşulları gerekse de yürütülen eğitim ve iyileştirme çalışmaları açısından gerekli altyapıya sahip olduğu gözlenmiştir. Her çocuk geceleri kapısının içeriden kilitlenebildiği, bünyesinde banyo, tuvalet ve dinlenme bölümünün bulunduğu tek kişilik odalarda barındırılmaktadır. Kurum; derslikler,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

görüşme odaları ve spor olanakları açısından yeterli donanımına sahiptir. Çocukların kurum görevlilerinin kendilerine yönelik yaklaşımlarından memnun oldukları gözlenmiştir. Çocuklara sunulan örgün ve yaygın eğitim faaliyetlerinin, eğitim kurslarının, meslek edindirme kurslarının, sosyal ve kültürel çalışmaların, sportif faaliyetlerin ve psiko-sosyal servis faaliyetlerinin yeterli yoğunlukta olduğu ve çocuklarca memnuniyetle karşılandığı görülmüştür.

Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştirilen incelemede ise kalabalıklaşma ve ısınma sorunu yaşandığı gözlemlenmiştir. Bazı mahpuslar yemeklerin hazırlanışı konusunda ve kantinde bazı ürünlerin temin edilemediğine ya da geç temin edildiğine ilişkin şikayetlerini iletmışlerdir. Kurumda, özellikle son dönemde ülkemiz genelinde ceza infaz kurumlarında yaşanan genel yoğunluktan kaynaklanan kalabalıklaşma sorunu konusunda gerekli çalışmalar yapıldığı gözlenmiştir. Isınma konusunda yaşanan sorunun havalandırma amacıyla pencerelerin açık tutulmasının yanı sıra koğuşlarda ısınma için yeterli sayıda ve genişlikte kalorifer peteğinin olmamasından ve peteklerin kıyafet kurutma amacıyla kullanılmasından kaynaklanabileceği değerlendirilmiştir. Yemeklere ve kantin hizmetine ilişkin şikayetler kurum yönetimine iletilmiş ve gerekli tedbirlerin alınması istenmiştir.

Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında gerçekleştirilen incelemede de kalabalıklaşma sorunu yaşandığı gözlenmiş ancak bu husus mahpuslar tarafından önemli bir sorun olarak dile getirilmemiştir. Mahpuslar temel sorun olarak İstanbul içinden kendilerine gönderilen eşyaların kabul edilmemesinde yakınmıştır. Kurum idaresinden uygulamanın yaşanan yoğunluk nedeniyle güvenlik sorunu yaşanmaması amacıyla geçildiği öğrenilmişse de ekonomik durumu elvermeyen mahpuslar için gönderilen eşyaların alınmamasının mağduriyet oluşturduğu ve anılan eşyaların güvenlik açığı oluşturmayacak tedbirler çerçevesinde kabul edilmesine dönük çalışmaların yapılmasının yerinde olacağı kurum yönetimine iletilmiştir.

Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılan çok sayıda mahpus, yargılanmalarına ilişkin soruşturma ve kovuşturma aşamasında görev alan emniyet ve yargı mensuplarının FETÖ/PDY terör örgütü soruşturması kapsamında kamu görevinden çıkarılması ve bazılarının tutuklanması dikkate alınarak yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sonuç olarak;

- 1) İnceleme gerçekleştirilen hiçbir kurumda, infaz ve koruma görevlilerince işkence ve kötü muamelede bulunulduğu iddialarına yer verilmemesi memnuniyetle karşılanmıştır.
- 2) İstanbul Çocuk Eğitimevinin fiziki koşullarının yeterli olduğu; kurumun hükümlü çocuklara sunulan eğitim öğretim imkanları, meslek edindirme kursları, sosyal, kültürel ve sportif olanaklarıyla bir infaz kurumundan ziyade eğitim birimi gibi faaliyet gösterdiği görülmüştür.
- 3) Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde yürütülen çalışmaların, eğitimevi kütüphanesinde kitapların çeşitlendirilmesi ve eksik spor ekipmanlarının temini konusunda da sürdürülmesi yerinde olacaktır.
- 4) Eğitimevindeki çocukların tahliye sonrası yeniden suça sürüklenmelerini önlemek amacıyla rehberlik hizmetleri ve çeşitli meslek edindirme kursları yürütüldüğü görülmüştür. Destek hizmetlerinin tahliye sonrası da sunulması konusunda gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 5) Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında kapasitenin üzerinde kişi barındırıldığından ve mevcudun artması beklendiğinden barınma, beslenme, temizlik ve salgın hastalıkların önlenmesi gibi hususlarda gerekli tedbirlerin alınması önem taşımaktadır.
- 6) Ülke genelinde ceza infaz kurumlarında yaşanan kalabalıklaşmanın önlenmesi açısından devam eden yeni ceza infaz kurumu inşaatı çalışmalarının hızlandırılması yerinde olacaktır.
- 7) Ümraniye E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalorifer peteklerinin yetersizliği, üzerinin kapatılması ve odaların havalandırması amacıyla pencerelerin açık tutulmasından kaynaklı olduğu değerlendirilen ısınma sorununun çözülmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 8) Odalarda bulunabilecek temizlik malzemelerinin boyunun ve sayısının sınırlandırılmasının ve bazı malzemelere izin verilmemesinin güvenlik tedbirinde kaynaklandığı anlaşılmakla beraber, uygulama neticesinde günlük hayatta meydana gelen sıkıntıların değerlendirilmesi ve güvenlik zafiyeti doğurmayacak ölçüde çözüm üretilmesi yerinde olacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 9) Mahpusların büyük çoğunluğunun ekonomik koşullarının yetersizliği de dikkate alınarak Ümraniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki mahpuslara İstanbul içinden gönderilen eşyaların kabul edilebilmesi için kurum güvenliğini ve iç işleyişini aksatmayacak şekilde gerekli tedbirlerin alınması memnuniyetle karşılanacaktır.
- 10) Ceza infaz kurumları çalışma şartları ve sunduğu özlük hakları itibarıyla meslek grupları içerisinde cezbedicilikten uzak bir konumdadır. Ceza infaz kurumu personelinin zor ve stresli bir iş yaptığının kabulü gerekmektedir. Yaptıkları işin gereği olarak ve nitelikli iş gücünün istihdamını sağlamak amacıyla, personelin özlük haklarının gözden geçirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

TBMM HÜKÜMLÜ ve TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu incelemeleri sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım

Ayşe ACAR BAŞARAN

Batman Milletvekili

Cezaevlerinde uzun süredir ağır insan hakkı ihlalleri ve insan onuruna aykırı uygulamalar yaşanmakta ve bu uygulamalar sıklıkla ailelerinin başvuruları ve basın yayın yoluyla da gündeme gelmektedir. Tutuklu ve hükümlülere yönelik uygulanan kötü muamele ve hak ihlalleri ikinci bir ceza haline gelmekte bunların sonucunda da ölümlere kadar varabilen ağır sonuçlar doğmaktadır. Bu uygulamaların bir kısmı meclis gündemine de gelip basına yansıdığı ve kamuoyu tepkisiyle karşılandığı halde, cezaevi politikalarında bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu durum Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak varlığını korumuştur.

Cezaevlerinde rutin bir şekilde tutuklu ve hükümlülere yönelik darp, hakaret, tehdit, işkence ve kötü muamele, hukuki dayanağı olmayan sevk ve nakiller, çıplak arama, başta hasta tutsaklar olmak üzere sağlık hakkına erişiminin engellenmesi, keyfi şekilde verilen disiplin cezaları ve bu cezalara karşı savunma haklarının engellenmesi, avukat görüşmelerine kısıtlama getirilmesi, mahkeme süreci devam eden tutuklu ve hükümlülerin yargı çevresinden uzaklaştırılarak adil yargılanma haklarının ihlal edilmesi, iletişim hakkının engellenmesi, Türkçe dışındaki dillerde konuşma yasağı, televizyon ve radyo yayınlarının kısıtlanması, hapishanelerde askeri darbe ürünü uygulamalarının dayatılması (tekmil, sohbet hakkının sınırlandırılması ve cezaevlerindeki doluluk oranının yol açtığı sosyal hakların kısıtlanması, yerlerde beton zemin üzerinde yatılması, ayakta sayım, kimlik dayatması vb.) baskın tarzında gelişen aramalar, günlük kullanılan araç gereçlere el konulması gibi uygulamalar cezaevi politikası halini almıştır.

Özellikle son iki yıllık süreçte yaşanan çatışmalı ortam, 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi ve hemen ardından ilan edilen olağanüstü hal kararı cezaevlerini de doğrudan etkilemiş, yaşanan hak ihlalleri ve kötü muamele üst bir boyuta taşınmıştır. Bugün cezaevlerinde hiçbir hukuki dayanağı olmayan uygulamalar, cezaevlerini her zamankinden daha fazla kolektif cezalandırma mekânlarına dönüştürmüştür.

Uygulamalardan da ortaya çıkmaktadır ki cezaevleri OHAL kararının ilk uygulandığı alandır. Olağanüstü hal uygulamasının cezaevindeki yansımaları olarak; avukat görüşlerinin kısıtlanması veya tamamen engellenmesi, avukat görüşlerinin izlenebilir veya dinlenebilir hatta kayda alınabilir şeklinde kararname çıkartılması, aile ve aile dışından 3 kişi ile görüş hakkının yasaklanması, tutuklu ve hükümlülere yönelik telefon ve mektup yasağı üzerinden geliştirilen son derece katı iletişim yasağı, kitap sınırlamasının getirilmesi, bazı gazetelerin cezaevine girişinin engellenmesi, cezaevi idaresinin keyfî tutumları ve tahliyelere izin verilmemesi gibi özgürlüklerinden mahrum bırakılmış insanların sahip olduğu sınırlı sayıda hakkın tamamen askıya alınması ve antidemokratik uygulamaların derinleşmesi olarak açığa çıkmaktadır.

4 Kasım 2016 itibariyle başlayan operasyonlarla HDP Eş Genel Başkanları dahil 10'un üzerine milletvekilimiz gözaltına alınmış ve bazıları tutuklanmıştır. Anayasa Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin lehe emsal kararları varken halen çeşitli cezaevlerinde 10 milletvekili tutuklu bulunmaktadır. Bununla birlikte İnsan Haklarını inceleme Komisyonunda üye olan 3 milletvekilimizden 2'si halen tutuklu durumdadır. Bu milletvekillerimizden biri de Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olan Muş Milletvekili Burcu Çelik'tir. Yine HDP'li ve DBP'li binlerce seçilmiş siyasetçi, yönetici ve üyeler ağır cezaevi koşullarında tutuklu bulunmaktadırlar.

Sonuç olarak bu kadar hak ihlali ortadayken, Muş Milletvekili Burcu Çelik'in Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olarak ziyaretleri gerçekleştirmesi sebebiyle raporlara şerh yazması gerekirken cezaevinde bulunduğundan, taslak raporlara genel olarak karşı olduğumuzu belirterek yukarıda değindiğimiz nedenlerle muhalefet ediyoruz.

EK-6

**BALIKESİR L TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMU İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 17.05.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 17 Aralık 2015 tarihli toplantısında, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere “Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu” kurulmasına karar vermiştir. Anılan karara istinaden, 8.2.2017 tarihinde Balıkesir L Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda incelemede bulunan Alt Komisyon Heyeti; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER, Malatya Milletvekili Nurettin YAŞAR ve Muş Milletvekili Burcu ÇELİK’ten oluşmuştur. Alt Komisyona Yasama Uzmanları Zeynep DURAN ve Kamil ATLAY eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı *İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu*’nun 6’ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5’inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının da artmasına hizmet etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*” ve “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*”, “*Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*” hükümleri ile ilgili diğer mevzuat dikkate alınmıştır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon Heyetine öncelikle Ceza İnfaz Kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısının da bulunduğu ortamda Kurum Müdürü Bekir Karataşoğlu tarafından cezaevi ile ilgili genel bilgi verilmiş, ardından Heyet tarafından rastgele koğuşlar seçilerek mahpuslarla cezaevinden hiçbir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir. Son olarak, ceza infaz kurumları idaresinden bilgi ve belge toplanmıştır.

V. KOMİSYONA YAPILMIŞ BAŞVURULAR

Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 8.2.2017 tarihi itibarıyla Komisyona 27 başvuru iletilmiştir. Kurum, 24’üncü Yasama Döneminde de fazla sayıda başvuru gelen kurumlar arasındadır (75). Başvurularda temel olarak koğuş değişikliği talepleri ile kendi isteği dışında nakilden (güvenlik gerekçeli nakil) şikayetler, kantin fiyatlarından şikayetler ve keyfi tutum ve işlemlerden şikayetler yer almaktadır. Son dönemde ise FETÖ/PDY kapsamında yapılan tutuklamalara itirazlar ağırlık kazanmıştır.

24’üncü Yasama Döneminde bu kurumda inceleme yapılması gündeme gelmiş, ancak bugüne değin herhangi bir yerinde inceleme gerçekleştirilmemiştir.

VI. İNCELEMELER

1. Kurum İdaresi Tarafından Komisyonumuza Yapılan Bilgilendirme

- Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Balıkesir İli Kepsut İlçesi Camii Cedit Mahallesi Kurtuluş Caddesi No: 2 adresinde olup 17/04/2010 tarihinde faaliyete geçmiştir.

¹ Kanuni bir tabir olmamakla beraber, “mahpus” kelimesi tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü anlamlarının her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Ceza İnfaz Kurumu 255.250 m² alan üzerine kurulmuştur ve ihata duvarı içerisindeki alan 45.407 m², kurum binasının alanı ise 29.483 m²'dir.

- Kurumun çevresinde 5 m. yüksekliğinde ihata duvarı bulunmakta, kurum binası ile ihata duvarı arası 20 m.'dir. İhata duvarı dışında 9 adet jandarma nöbet kulesi, kuruma ait lojmanlarda, her blokta 20'şer daire olmak üzere 3 blokta toplam 60 daire bulunmaktadır. Jandarma Bölük Komutanlığı binası ve mahpus yakınlarının ziyaretleri sırasında gereken kayıt ve kontrollerin yapıldığı ziyaretçi salonu bulunmaktadır.

- Kurum 6 bloktan oluşmaktadır. Bloklardan 5 adedi mahpusların barındırılması, biri ise idari hizmetlerin yürütülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

- Kurum binası L Tipi olarak inşa edilmiş olup, kapasitesi yapılan düzenlemeler ile 1766 kişi olarak belirlenmiş ve bir kısmı yüksek güvenlikli ceza infaz kurumudur.

- Bloklarda koğuşlar, bir adet açık futbol sahası, 2 adet iş atölyesi, 2 adet rizikosuz bireysel yaşam odası (gözlem odası), tek kişilik odalar, kantin, merkez kontrol odası, çok amaçlı kapalı spor salonu, hazır kuvvet odası, kütüphane, fuaye salonu, 2 adet genel bütçe ambar deposu bulunmaktadır.

- Ceza İnfaz Kurumunun dış güvenliğini sağlayan Jandarma Bölük Komutanlığının mevcut personel durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ÜNVANI	SAYISI
Subay	1
Astsubay	5
Uzman Çavuş	20
Er ve Erbaş	87

- Kurumun iç ve dış kısımları toplam 318 güvenlik kamerası ile izlenmektedir. Ayrıca 6 adet blok kontrol odalarında bulunan monitörden sadece o bloğa ait koğuş içleri, havalandırma bahçeleri ve koridorları 24 saat izlenmektedir.

- Kurumun Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan iç güvenlik ve idari işler personeli durumu aşağıdaki gibidir:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ÜNVANI	KADRO	MEVCUT	MÜNHAL
KURUM MÜDÜRÜ	1	1	-
KURUM II. MÜDÜRÜ	5	5	-
İDARE MEMURU	2	2	-
MUHASEBE YETKİLİSİ	1	1	-
ÖĞRETMEN	1	3	-
PSİKOLOG	2	2	-
SOSYAL ÇALIŞMACI	1	1	-
CEZAEVİ KATİBİ	6	6	-
AMBAR MEMURU	1	-	1
SAĞLIK MEMURU	5	4	1
ŞOFÖR	7	8	-
AŞÇI	2	3	-
KALORİFERCİ	2	1	1
GEÇİCİ İŞÇİ	2	1	1
MEMUR	1	2	-
TEKNİSYEN	6	5	1
TEKNİSYEN YARDIMCISI	1	-	1
İNFAZ VE KORUMA BAŞMEMURU	19	13	6
İNFAZ VE KORUMA MEMURU	263	204	58
İNFAZ VE KORUMA MEMURU (657 4-B)	4	1	3
TOPLAM	332	263	69

• Kurum merkezi kalorifer sistemi ile ısınmakta olup, yakıt olarak fuel-oil kullanılmaktadır.

• Kurumda Devlet Su işleri Müdürlüğünce onaylı 3 adet artezyen kuyu bulunmakta olup, biyolojik ve bakteriyolojik kontrolleri İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Müdürlüğü aracılığı ile belirli periyodlarla tahlilleri yapılmaktadır.

• Kurumda, firar ve çevreden gelecek sabotajları engellemek amacıyla, muhtelif yerlerde projektör aydınlatmaları ve sokak lambaları bulunmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Kurumda meydana gelebilecek yangınlarda kullanılmak üzere yangın söndürme teçhizatı bulunmaktadır.
- Kurumun genel temizliği İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı Kararı ile Kurum iç hizmetlerinde çalıştırılması uygun görülen iyi halli hükümlüler tarafından görevli personel nezaretinde yapılmaktadır.
- Kurumda mahpusların berber ihtiyacı kendi aralarında seçilen 3 berber hükümlü tarafından karşılanmaktadır.
- Mahpusların kişisel eşyaları belirlenen program çerçevesinde görevliler tarafından toplanarak kurum bünyesinde bulunan çamaşırhanede yıkanarak kurutulmuş olarak hükümlü ve tutuklulara iade edilmektedir.
- Haftanın her günü sabah 08.30-09.30 saatlerinde ve haftada iki gün olacak şekilde 09.30-12.00 ile 13.00-16.00 saatleri arasında koğuşlara sıcak su verilmektedir.
- Mutfak kısmında, mutfğa giren çıkan malzemelerin kontrollerinin yapıldığı ayrı bir giriş (x-ray) bulunmaktadır. Bu bölümün bloklara açılan giriş kapısı vardır. Bölüm içerisinde Kurumun tüm yiyecek gereksinimini karşılayacak düzeyde geniş bir mutfak, bulaşıkhanesi ve erzakların saklanması amacı ile mutfaktan bağımsız bir yerde 1 adet depo, 4 tane soğuk hava ile mutfak kısmının havalandırma tertibatını sağlayan fan mevcuttur. Mutfakta İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı Kararı ile Kurum iç hizmetlerinde çalıştırılması uygun görülen iyi halli hükümlüler çalıştırılmaktadır.
- Mahpusların Kuruma kabul işlemlerinin, hastaneye ve mahkemelere sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği duyarlı kapı ve x-ray cihazı bulunan ayrı bir giriş ve çıkış kapısı bulunmaktadır. Mahkum Kabul biriminde Kuruma kabulü yapılan tüm hükümlü ve tutukluların fotoğrafları çekilerek UYAP sistemindeki dosyalarına kayıt edilmekte, yine Kuruma kabul işlemleri yapılan tüm hükümlü ve tutukluların dijital olarak parmak izi ve avuç içi izi alınarak sisteme kaydı yapılmaktadır.
- Kuruma kabulü yapılan tüm hükümlü ve tutukluların ilk muayeneleri Kurum Aile Hekimi tarafından yapılmaktadır.
- Kuruma tahsis edilen 3 adet hizmet aracı ile 8 adet ring aracı bulunmaktadır.
- Kurumda, 08/02/2017 tarihi itibari ile 848 tutuklu ve 1171 hükümlü olmak üzere toplam 2019 hükümlü ve tutuklu barındırılmaktadır.
- Hükümlü ve Tutuklardan;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Terör Örgütü Mensubu olmak suçundan (FETÖ/PDY) 486 erkek 37 kadın olmak üzere toplam **523 TUTUKLU**,

Terör Örgütü Mensubu olmak suçundan (BTÖ PKK) toplam **112 HÜKÜMLÜ-TUTUKLU**,

Olmak üzere toplam **635 TERÖR SUÇLUSU HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU**,

Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis cezasına hükümlü olarak bulunan 14 Adli ve 1 Terör suçlusu olmak üzere **15 HÜKÜMLÜ**,

- Adam öldürmek suçundan 11
- Yağma ve Hırsızlık suçlarından 3
- Uyuşturucu Ticareti suçlarından 7
- Cinsel İstismar suçlarından 4
- Yarama suçlarından 1
- Diğer suçlardan 9

Olmak üzere toplam **35 KADIN HÜKÜMLÜ-TUTUKLU**,

- Yağma suçundan 1
- Hırsızlık suçlarından 11

Olmak üzere toplam **12 SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK HÜKÜMLÜ-TUTUKLU**
Bulunmaktadır.

• Mahpuslar hakkında 2017 yılı başından bu yana yapılan disiplin soruşturmaları sonucunda;

- 14 Kınama Cezası
- 6 Bazı etkinliklere Katılmaktan Alıkoyma Cezası
- 11 Ziyaretçi Kabulünden Yoksun Bırakma Cezası
- 4 Haberleşme ve İletişim Araçlarını Kullanmaktan Yoksun bırakma cezası
- 12 1 ile 10 gün arası Hücreye Koyma Cezası
- 12 11 ila 20 gün arası Hücreye Koyma Cezası verilmiştir.

• Kurumda barındırılmakta olan mahpuslara belirlenen program çerçevesinde mevzuat hükümlerine uygun şekilde haftada 1 kez kapalı ziyaret ve ayın ilk haftasında açık ziyaret yaptırılmaktadır. Ayrıca Adalet Bakanlığınca verilen günlerde de açık görüş yaptırılmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Mahpuslara haftada bir kez 10 dakika olmak üzere kendilerinin Kurum idaresine bildirdikleri kişiler ile bedeli kendileri tarafından karşılanmak koşulu ile Kurum koridorlarında bulunan ankesörlü telefonlar vasıtası ile telefon görüşmesi yaptırılmaktadır.

- Mahpusların meslek edindirilmeleri, var olan mesleklerini geliştirmek ve topluma hazırlanma çalışmaları kapsamında İşyurtları Daire Başkanlığına bağlı olarak faaliyet göstermekte olan Gümüş İşleme (8 hükümlü çalışmaktadır), Yarı Değerli Taş İşleme (2 hükümlü çalışmaktadır) ve Tekstil Atölyeleri (9 mahpus çalışmaktadır) açılmış olup halen faaliyet göstermektedir.

- İşyurdu Müdürlüğü bünyesinde Kurum kantini işletilmekte olup, burada da toplam 15 hükümlü çalıştırılmaktadır.

- Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğünün faaliyetleri sonucunda 2016 yılında 790.202,74 TL kâr elde edilmiş olup, İşyurtlarında çalıştırılmakta olan hükümlü ve tutuklulara da bu kardan yıllık olarak kar payı ödemesi yapılmaktadır.

- Sağlık hizmetleri 1 Aile Hekimi, 1 Aile Sağlığı Elemanı, 4 Sağlık Memuru ve 6 İnfaz ve Koruma Memuru ile verilmektedir. Kuruma 15 günlük periyodlarla Psikiyatri ve Diş doktoru da hizmet vermektedir. Yıllık olarak yaklaşık 20-25 bin hastaya hizmet verilmektedir.

- 5275 Sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi gereğince maruz kaldığı ağır hastalık veya sakatlık hali nedeniyle ceza infaz kurumunda tek başına hayatını idame ettiremeyecek durumda bulunan hükümlü ve tutuklulardan 20 hükümlü ve tutuklu hakkında ceza tehir işlemi başlatılmıştır. Bu hükümlü ve tutuklulardan 12'sinin yapılan ilk tetkikleri sonucunda olumsuz rapor verilmiş olup, 8 hükümlü ve tutuklu hakkındaki ceza tehir işlemleri halen devam ettirilmektedir.

- Eğitim servisi 3 ceza infaz kurumu öğretmeni ve 5 infaz ve koruma memuru tarafından yürütülmektedir.

- Kütüphane kayıtlarında 890 kitap bulunmaktadır.

- Eğitim servisi faaliyetleri kapsamında 2016 yılı içerisinde Ahşap Yakma Sanatı Kursu, Arapça Dili Kursu, Arı Yetiştiriciliği Kursu, Bağlama Eğitimi Kursu, Bilgisayar Kullanımı Kursu, Kur-An Kursu, Meyve ve Sebze Satış Elemanlığı Kursu, Saç ve Sakal Kesimi Kursu, Servis Görevlisi Kursu verilmiştir.

- Kurumda TV yayını merkezi olarak kapalı devre yayın ile verilmekte olup halen 19 ulusal kanal yayınlanmakta ayrıca iki kanaldan DİĞİTÜRK yayını verilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Ceza İnfaz Kurumunda barındırılmakta olan hükümlü ve tutukluların kurumda kaldıkları süre içerisinde okuma yazma bilmeyenlerin okuma yazma öğrenmeleri, mezun olan hükümlü ve tutukluların üst okullara devam etmeleri, üniversite eğitimi almalarına yönelik olarak yoğun çalışmalar yapılmakta olup, yürütülen çalışmalara ilişkin 2016 yılı faaliyetleri tablo halinde çıkarılmıştır.

- Psiko-sosyal serviste 2 psikolog ve 1 sosyal hizmet uzmanı ile uzmanlara yardımcı olmak ve büro işlerini yapmak üzere 3 infaz ve koruma memuru görevli olarak bulunmaktadır

- Psiko-sosyal servis çalışmaları kapsamında personele yönelik yapılan çalışmalar da bulunmakta olup 2016 yılı içerisinde Kurumda 77 personel ile bireysel görüşme gerçekleştirilmiş, personele yönelik olarak 4 ayrı seminer düzenlenmiş ve bu seminerlere toplam 330 personel katılmıştır.

- Kurum psiko-sosyal servis hizmetleri bünyesinde takip edilen ve annesinin yanında kalmakta olan 2 erkek ve 1 kız çocuğu bulunmakta olup, bu çocukların ihtiyaçları işbirliği içerisinde bulunan diğer kurum ve kuruluşlar ile STK'larla irtibatlı olarak sağlanmaya çalışılmaktadır. Hükümlü ve Tutuklulardan herhangi bir talep gelmemesi ve kendilerinin rızası olmaması nedeniyle çocuklar herhangi bir kreşe gönderilmemektedir.

2. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Hükümlü ve Tutuklularla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyet; kadın, çocuk ile erkek adli ve örgütsel suç mahpuslarının bulunduğu koğuşları rastgele ziyaret etmiştir. Bu bölümlerde Heyete iletilen bilgi, sorun ve talepler aşağıdaki gibidir:

Kadın mahpuslar

Kadın mahpuslar Kurum görevlilerinden memnun olduklarını, kendilerine hakarete veya kötü muamelede bulunulmadığını belirtmişlerdir. Ancak, cezaevinde erkek mahpus sayısı fazla olduğu için erkek bakış açısına uygun bir yönetim tarzı bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Kadın mahpuslar ısınma konusunda sorun yaşandığı, koğuşun kuzey cephede yer alması ve yeterince ısıtılmaması nedeniyle soğuk ve rutubetli olduğundan şikâyet etmişlerdir.

Kadın mahpuslar sıcak suyun miktarının ve sıcaklığının yeterli olmadığını, yemeklerin kalitesiz olduğunu ve miktar olarak da yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kendilerine yönelik etkinlik yapılmadığını, zaman zaman verilen dilekçelerin işleme alınmadığını, çocukların parka çıkma saatlerinin yetersiz ve düzensiz olduğu da şikâyetler arasındadır.

Ayrıca doktor muayenesine çıkabilmek için uzun süre beklemek gerektiği de belirtilmiştir.

Çocuk mahpuslar:

Çocuk mahpuslar kurum görevlilerinden memnun olduklarını, kendilerine hakarete veya kötü muamelede bulunulmadığını ancak spor ve etkinlik imkânlarının çok az olması dolayısıyla sıkıldıklarını belirtmişlerdir.

Erkek mahpuslar:

Mahpuslar kurum görevlilerinden memnun olduklarını, kendilerine hakarete veya kötü muamelede bulunulmadığını ancak kalabalıklaşma nedeniyle barınma, beslenme ve temizlik gibi temel gereksinimlerin karşılanmasında sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kapasite fazlası sorununun 15 Temmuz darbe girişimi öncesinde de yaşanmakta olduğunu, darbe girişimi sonrası yoğunluğun daha da arttığını, yoğunluğun sadece fiziksel imkânsızlık doğurmadığını, aynı zamanda psikolojik olarak da etkilediğini ifade etmişlerdir.

Yemekler konusunda bazı mahpuslar herhangi bir şikâyetlerinin bulunmadığını belirtmesine rağmen mahpusların diğer bir kısmı yemeklerin kalitesiz ve iâşe bedelinin düşük olmasından kaynaklı olarak yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Sıcak suyun haftada 2 kez ve 3 saat olarak düşük basınçla verildiğini, bunun hem temizlik hem çamaşır için yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Mahpuslar kurum kantini ile ilgili olarak ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğunu, kantinde kalitesi düşük ürünler satıldığını ve bunların da aşırı pahalı olduklarından şikâyet etmişlerdir.

Yaşanan yoğunluk nedeniyle sağlık hizmetlerinde aksamalar yaşandığını, doktor muayenelerine çok uzun sürede sıra geldiğini, hastane sevklerinin aylar sonraya kaldığını, özellikle dış tedavisi taleplerinin aylarca yerine getirilmediğini ve dış doktorunun kelepçeli muayene ettiğini bildirmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Koğuşlardaki kameraların açısının sadece giriş kısmını değil ortak yaşam alanını ve yatakhane bölümünü de görmesinden şikâyetçi olmuşlardır. Toplu fotoğraf çektirilmesine izin verilmediğini, en fazla 3 kişinin yan yana fotoğraf çektirebildiğini ifade etmişlerdir.

Mahpuslar genel olarak dilekçelerine olumlu veya olumsuz bir cevap verilmediğini, nakil taleplerine ise genellikle olumsuz cevap verildiğini bildirmişlerdir.

Sportif faaliyetler ve atölye faaliyetlerinden çok kısıtlı şekilde yararlandırıldıklarını, sohbet hakkının ise kullanılmadığını bildirmişlerdir.

Önceden bildirilen açık görüş gününün son anda iptal edilmesi nedeniyle özellikle uzak mesafelerden görüşe gelen ailelerin mağdur olduğunu bildirmişlerdir.

VII. DEĞERLENDİRME ve SONUC

Cezaevi kapasitesinin üzerinde mahpus bulundurulması; cezaevi yönetim organizasyonunda aksamalara sebep olduğu gibi mahpusların yemek, temizlik, kişisel eşyaların muhafazası, ortak yaşam alanlarının kullanımı, atölyeler, spor ve etkinliklerden faydalanma gibi günlük yaşam şartlarını olumsuz etkilemekte, hatta mahpusların psikolojik durumlarını bozarak aralarındaki gerginliği artırmaktadır.

Mevcudun fazlalığı nedeniyle koğuşlarda fazla mahpusun kalması kısıtlı sürelerde verilen sıcak suyun yetersizliğine, demirbaş eşyaların yetersizliğine, ısınma, havalandırma, güvenlik vb. durumlarda sıkıntılar yaşanmasına, mahpusların açık görüşte aileleriyle nitelikli görüşme yapamamalarına neden olmaktadır.

Kapasite fazlalığı, en çok şikâyet edilen husus olan sağlık hizmetlerinde yetersizliğini de beraberinde getirmektedir. Alt komisyonumuza cezaevi yönetimince yıllık 20-25.000 muayene yapıldığı ifade edilmiştir. Buna göre, yılda 200 işgünü olduğu hesaba katılırsa, günde 100-125 hasta muayene edilmektedir. Sadece 1 doktor tarafından verilen sağlık hizmeti mahpuslar tarafından ulaşılabilir olmaktan çıkmakta, aciliyet gerektiren durumlarda hastane sevklerinin uzun süreler sonra yapılabilmesine yol açmaktadır. Diş doktorunun 3 aydır olmaması sağlık hizmetlerine ulaşmada bir başka sorundur.

Bu fazlalık, cezaevinde başka amaçlarla kullanılması gereken alanların da koğuşa çevrilmesine neden olmuştur. Kültürel, eğitsel ve spor faaliyeti yapılmak amacıyla düzenlenmiş alanların koğuşa çevrilmesi, mahpusların bu tür faaliyetlere erişimini ortadan kaldırmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bu konuda Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi raporlarında şu ifadelere yer verilmektedir: *Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir.*²

Komisyonumuzun önceki raporlarında da benzer şekilde ifade ettiği gibi, anılan kalabalık sorununun çözümüne acil olarak ihtiyaç duyulmakta, yukarıda belirtilen çoğu şikayetin bu sorunun ortadan kalkmasıyla çözüleceğine inanılmaktadır. Adalet Bakanlığının yeni cezaevi inşasına hız vermesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, özellikle spor ve diğer kültürel olanaklardan çocukların faydalanması için azami hassasiyet gösterilmelidir.

İlaveten iase bedelinin artması yer yer gelen yemek şikayetlerini azaltacaktır.

Sıcak su saatlerinin artması ise kalabalık dolayısıyla sıcak su kullanımındaki zorluğu giderecektir.

Kurum kantininin, imkanlar ölçüsünde, yukarıda sayılan şikayetlere karşılık gelecek şekilde genişletilmesi değerlendirilebilir.

Kurum imkanlarının kadın mahpusların ihtiyaçlarına göre de şekillendirilmesi gerekmektedir. Bilhassa oyun alanları, kreş gibi imkanların sağlanması önemlidir.

Bununla birlikte Komisyonumuza ziyareti sırasında iletilen ve Kurum idaresi ile gerekli iletişimin kurulmamasından kaynaklanan bireysel sorunlar da not alınmış ve Komisyonumuzca takip edilerek çözümlenmiştir.

² bkz. CPT Standartları, CPT Genel Raporlarının Temel Bölümleri, Eylül 2002, s.17.

TBMM HÜKÜMLÜ ve TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu incelemeleri sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım

Ayşe ACAR BAŞARAN

Batman Milletvekili

Cezaevlerinde uzun süredir ağır insan hakkı ihlalleri ve insan onuruna aykırı uygulamalar yaşanmakta ve bu uygulamalar sıklıkla ailelerinin başvuruları ve basın yayın yoluyla da gündeme gelmektedir. Tutuklu ve hükümlülere yönelik uygulanan kötü muamele ve hak ihlalleri ikinci bir ceza haline gelmekte bunların sonucunda da ölümlere kadar varabilen ağır sonuçlar doğmaktadır. Bu uygulamaların bir kısmı meclis gündemine de gelip basına yansıdığı ve kamuoyu tepkisiyle karşılandığı halde, cezaevi politikalarında bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu durum Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak varlığını korumuştur.

Cezaevlerinde rutin bir şekilde tutuklu ve hükümlülere yönelik darp, hakaret, tehdit, işkence ve kötü muamele, hukuki dayanağı olmayan sevk ve nakiller, çıplak arama, başta hasta tutsaklar olmak üzere sağlık hakkına erişiminin engellenmesi, keyfi şekilde verilen disiplin cezaları ve bu cezalara karşı savunma haklarının engellenmesi, avukat görüşmelerine kısıtlama getirilmesi, mahkeme süreci devam eden tutuklu ve hükümlülerin yargı çevresinden uzaklaştırılarak adil yargılanma haklarının ihlal edilmesi, iletişim hakkının engellenmesi, Türkçe dışındaki dillerde konuşma yasağı, televizyon ve radyo yayınlarının kısıtlanması, hapishanelerde askeri darbe ürünü uygulamalarının dayatılması (tekmil, sohbet hakkının sınırlandırılması ve cezaevlerindeki doluluk oranının yol açtığı sosyal hakların kısıtlanması, yerlerde beton zemin üzerinde yatılması, ayakta sayım, kimlik dayatması vb.) baskın tarzında gelişen aramalar, günlük kullanılan araç gereçlere el konulması gibi uygulamalar cezaevi politikası halini almıştır.

Özellikle son iki yıllık süreçte yaşanan çatışmalı ortam, 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi ve hemen ardından ilan edilen olağanüstü hal kararı cezaevlerini de doğrudan etkilemiş, yaşanan hak ihlalleri ve kötü muamele üst bir boyuta taşınmıştır. Bugün cezaevlerinde hiçbir hukuki dayanağı olmayan uygulamalar, cezaevlerini her zamankinden daha fazla kolektif cezalandırma mekânlarına dönüştürmüştür.

Uygulamalardan da ortaya çıkmaktadır ki cezaevleri OHAL kararının ilk uygulandığı alandır. Olağanüstü hal uygulamasının cezaevindeki yansımaları olarak; avukat görüşlerinin kısıtlanması veya tamamen engellenmesi, avukat görüşlerinin izlenebilir veya dinlenebilir hatta kayda alınabilir şeklinde kararname çıkartılması, aile ve aile dışından 3 kişi ile görüş hakkının yasaklanması, tutuklu ve hükümlülere yönelik telefon ve mektup yasağı üzerinden geliştirilen son derece katı iletişim yasağı, kitap sınırlamasının getirilmesi, bazı gazetelerin cezaevine girişinin engellenmesi, cezaevi idaresinin keyfî tutumları ve tahliyelere izin verilmemesi gibi özgürlüklerinden mahrum bırakılmış insanların sahip olduğu sınırlı sayıda hakkın tamamen askıya alınması ve antidemokratik uygulamaların derinleşmesi olarak açığa çıkmaktadır.

4 Kasım 2016 itibariyle başlayan operasyonlarla HDP Eş Genel Başkanları dahil 10'un üzerine milletvekilimiz gözaltına alınmış ve bazıları tutuklanmıştır. Anayasa Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin lehe emsal kararları varken halen çeşitli cezaevlerinde 10 milletvekili tutuklu bulunmaktadır. Bununla birlikte İnsan Haklarını inceleme Komisyonunda üye olan 3 milletvekilimizden 2'si halen tutuklu durumdadır. Bu milletvekillerimizden biri de Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olan Muş Milletvekili Burcu Çelik'tir. Yine HDP'li ve DBP'li binlerce seçilmiş siyasetçi, yönetici ve üyeler ağır cezaevi koşullarında tutuklu bulunmaktadırlar.

Sonuç olarak bu kadar hak ihlali ortadayken, Muş Milletvekili Burcu Çelik'in Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olarak ziyaretleri gerçekleştirmesi sebebiyle raporlara şerh yazması gerekirken cezaevinde bulunduğundan, taslak raporlara genel olarak karşı olduğumuzu belirterek yukarıda değindiğimiz nedenlerle muhalefet ediyoruz.

EK-7

**BURSA H TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 17.05.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU**

I. BAŞLANGIÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 17 Aralık 2015 tarihli toplantısında, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere “Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu” kurulmasına karar vermiştir. Anılan karara istinaden, 9.2.2017 tarihinde Bursa H Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda incelemede bulunan Alt Komisyon Heyeti; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER ve Malatya Milletvekili Nurettin YAŞAR’dan oluşmuştur. Alt Komisyona Yasama Uzmanları Zeynep DURAN ve Kamil ATLAY eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı *İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu*’nun 6’ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5’inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının da artmasına hizmet etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Avrupa Metni” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*” ve “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*”, “*Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*” hükümleri ile ilgili diğer mevzuat dikkate alınmıştır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon Heyetine öncelikle Ceza İnfaz Kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısının da bulunduğu ortamda Kurum Müdürü Selahattin Tutkun tarafından cezaevi ile ilgili genel bilgi verilmiş, ardından Heyet tarafından rastgele koğuşlar seçilerek mahpuslarla cezaevinden hiçbir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir. Ardından Kurumun iş atölyeleri ziyaret edilerek bilgi alınmış ve son olarak, ceza infaz kurumları idaresinden bilgi ve belge toplanmıştır.

V. KOMİSYONA BURSA H TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMUNDAN YAPILMIŞ OLAN BAŞVURULAR

Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 9.2.2017 tarihi itibarıyla Komisyona 15 başvuru iletilmiştir. Başvurularda çeşitli cezaevi uygulamalarından şikâyetler ile yargı kararlarına itirazlar yer almıştır.

VI. İNCELEMELER

1. Kurum İdaresi Tarafından Komisyonumuza Yapılan Bilgilendirme

- Bursa H Tipi Ceza İnfaz Kurumu; ana bina, jandarma binası, atölyeler, spor salonu, çim saha ve tesisleri, giriş nizamiye ve ziyaretçi bekleme salonu, garaj, kömürlük deposu vs. olmak üzere 13.580 m² kapalı alan, 15.200 m² güvenlik alanı olmak üzere toplam 28.780 m² alan üzerine 1987 yılında kurulmuştur.

- Şehir merkezine yaklaşık 15 km uzaklıkta olup, Nilüfer ilçesi Balat Mahallesi'nde E Tipi Ceza İnfaz Kurumuna bitişik olarak hizmet vermektedir.

¹ Kanuni bir tabir olmamakla beraber, “mahpus” kelimesi tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü anlamlarının her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 2001 yılında cezaevlerinin harflerle isimlendirilmesi kararı üzerine H tipi olarak isimlendirilmiş, yapılan tadilatlarla koğuş sisteminden oda sistemine dönüştürülmüştür.
- Toplam 623 kişi kapasite ile hizmet veren Kurumda mahpus sayısında görülen aşırı yoğunluk nedeniyle kapasite artırımı yapılmış ve bu sayı 720 kişiye kadar çıkartılmış olup, zaman zaman 900-1000 kişi barındırılabilir.
- Şu anki toplam mevcut hükümlü ve tutuklu sayısı 1220'dir.
- Personel sayısı, bir 1.müdür, dört 2.müdür, üç idare memuru, üç psikolog, bir sosyal çalışmacı, üç öğretmen, bir aile hekimi, bir diş hekimi, altı sağlık memuru, 10 infaz koruma başmemuru, 184 infaz koruma memuru olmak üzere toplam 238 kişiden oluşmaktadır.
- Kurumun ısınma sistemi doğalgaz ile çalışan kalorifer tertibatı ile sağlanmaktadır.
- Kurumun kullanım ve içme suyu ihtiyacının 1/3'ü 2012 yılından beri bahçede açtırılan sondaj kuyusundan sağlanmaktadır. Diğer su ihtiyacı ise şehir şebekesinden karşılanmaktadır.
- Sıcak su ihtiyacı doğalgaz tertibatı ve cezaevi çatısına kurulan güneş enerji sistemiyle karşılanmaktadır.
- Kurumun belirli noktalarında yangın söndürme tertibatı kurulu olup bina içinde gerekli yerlerde yangın söndürme panoları, hortumları ve vanaları mevcuttur. Ayrıca yangın söndürme tüpleri mevcut olup, bunların 6 ayda bir periyodik bakımları yapılmaktadır.
- Kuruma ait 2 servis aracı, 2 hizmet aracı ve 10 adet mahkum ring aracı bulunmaktadır.
- Hükümlü ve tutuklular (anne, baba, eş, çocuk ve kardeşlerinin ölümü, ağır hastalıkları veya doğal afet halleri dışında) haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak 10 dakika süreyle görüşme yapabilir.
- Hükümlülerin telefonla görüşme gün ve saatleri, kurumda bulunan telefon adedi, başvuru sırası, kurumun asayiş ve güvenliği dikkate alınarak idare tarafından belirlenmektedir. Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilmektedir.
- Hükümlü ve tutuklular, Ziyaret Yönetmeliği doğrultusunda, belirtilen ziyaret gün ve saatlerinde haftada üç kez kapalı ve ayda bir kez de açık ziyaret yapabilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Hükümlü ve Tutuklularla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyet; erkek mahpusların bulunduğu koğuşları rastgele ziyaret etmiştir. Bu bölümlerde Heyete iletilen bilgi, sorun ve talepler aşağıdaki gibidir:

- Sıcak suyun veriliş saati ve miktarı konusunda şikâyetle bulunularak, daha uygun zamanlarda verilmesi talep edilmiştir.

- Cezaevi kütüphanesinin yetersiz olduğu, dışarıdan kitap getirilmesine izin verilmediği ve daha kaliteli kitaplara yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Terör vasıflı suçlardan cezaevinde bulunanların koğuşunda ise Heyete iletilen bilgi, sorun ve talepler aşağıdaki gibidir:

- Cezaevinde çoğunlukla tutukluların kalması nedeniyle sürekli bir değişimin olmasının düzensizliğe yol açtığı ifade edilmiştir.

- Sportif faaliyetler ve atölye faaliyetlerinden çok kısıtlı şekilde yararlandırıldıklarını, sohbet hakkının ise kullanılmadığını bildirmişlerdir.

- Görüşlerin yoğunluktan kaynaklı olarak 30 dakikaya düşmüş olduğu bildirildi.

- Yağmur yağdığı zaman bacanın aktığını, bunun da rutubete yol açtığı ifade edildi.

- Yaşanan yoğunluk nedeniyle sağlık hizmetlerinde aksamalar yaşandığını, doktor muayenelerine 15 gün sonra ancak sıra geldiğini, hastane sevklerinin aylar sonraya kaldığını, bildirmişlerdir.

VII. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Cezaevinde bulunan iş yurtlarının fiziksel imkânları ve çalışma şartları diğer cezaevlerine örnek olacak niteliktedir. Mahpusların bu yurtlarda çalışarak cezaevi sonrası hayata alışma ve meslek sahibi olma becerileri geliştirmesinin yanı sıra toplumun üreten bireylerinden biri olarak hem kendi iâşelerini kazanmaları hem de ailelerine maddi destekte bulunmaları Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır. Adalet Bakanlığı'nın önemli değer üreten yerler haline gelmiş iş yurtlarının mevcut imkân ve şartlarını daha da artırarak gelişme sağlaması ekonomik ve toplumsal olarak önem arz etmektedir.

Alt Komisyonumuzun önceki raporlarında da belirttiği üzere, kapasite üstü mevcut; yemek, kişisel eşyaların muhafazası, ortak kullanım alanlarında yetersizlik, yatak-dolap gibi demirbaş eşyalarında yetersizlik gibi günlük yaşam şartlarını olumsuz etkilemekte, hastane

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sevklerinde gecikmelere, sportif ve sosyal faaliyetlerin kısıtlanmasına ve mahpusların açık görüşte aileleriyle nitelikli görüşme gerçekleştirememelerine sebebiyet vermektedir. Adalet Bakanlığının ceza infaz kurumları inşasına hız vermesi aciliyet taşımaktadır.

Sıcak su saatleri ve miktarı konusundaki şikayetlerin giderilmesi için gereken önlemler alınmalıdır. Benzer şekilde kütüphane imkanları da artırılmalıdır.

Bununla birlikte Komisyonumuza ziyareti sırasında iletilen ve Kurum idaresi ile gerekli iletişimin kurulmamasından kaynaklanan bireysel sorunlar da not alınmış ve Komisyonumuzca takip edilerek çözümlenmiştir.

TBMM HÜKÜMLÜ ve TUTUKLU HAKLARI ALT KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Eskişehir H ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İstanbul Çocuk Eğitimevi ile Ümraniye E ve T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu incelemeleri sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım

Ayşe ACAR BAŞARAN

Batman Milletvekili

Cezaevlerinde uzun süredir ağır insan hakkı ihlalleri ve insan onuruna aykırı uygulamalar yaşanmakta ve bu uygulamalar sıklıkla ailelerinin başvuruları ve basın yayın yoluyla da gündeme gelmektedir. Tutuklu ve hükümlülere yönelik uygulanan kötü muamele ve hak ihlalleri ikinci bir ceza haline gelmekte bunların sonucunda da ölümlere kadar varabilen ağır sonuçlar doğmaktadır. Bu uygulamaların bir kısmı meclis gündemine de gelip basına yansıdığı ve kamuoyu tepkisiyle karşılandığı halde, cezaevi politikalarında bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu durum Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak varlığını korumuştur.

Cezaevlerinde rutin bir şekilde tutuklu ve hükümlülere yönelik darp, hakaret, tehdit, işkence ve kötü muamele, hukuki dayanağı olmayan sevk ve nakiller, çıplak arama, başta hasta tutsaklar olmak üzere sağlık hakkına erişiminin engellenmesi, keyfi şekilde verilen disiplin cezaları ve bu cezalara karşı savunma haklarının engellenmesi, avukat görüşmelerine kısıtlama getirilmesi, mahkeme süreci devam eden tutuklu ve hükümlülerin yargı çevresinden uzaklaştırılarak adil yargılanma haklarının ihlal edilmesi, iletişim hakkının engellenmesi, Türkçe dışındaki dillerde konuşma yasağı, televizyon ve radyo yayınlarının kısıtlanması, hapishanelerde askeri darbe ürünü uygulamalarının dayatılması (tekmil, sohbet hakkının sınırlandırılması ve cezaevlerindeki doluluk oranının yol açtığı sosyal hakların kısıtlanması, yerlerde beton zemin üzerinde yatılması, ayakta sayım, kimlik dayatması vb.) baskın tarzında gelişen aramalar, günlük kullanılan araç gereçlere el konulması gibi uygulamalar cezaevi politikası halini almıştır.

Özellikle son iki yıllık süreçte yaşanan çatışmalı ortam, 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimi ve hemen ardından ilan edilen olağanüstü hal kararı cezaevlerini de doğrudan etkilemiş, yaşanan hak ihlalleri ve kötü muamele üst bir boyuta taşınmıştır. Bugün cezaevlerinde hiçbir hukuki dayanağı olmayan uygulamalar, cezaevlerini her zamankinden daha fazla kolektif cezalandırma mekânlarına dönüştürmüştür.

Uygulamalardan da ortaya çıkmaktadır ki cezaevleri OHAL kararının ilk uygulandığı alandır. Olağanüstü hal uygulamasının cezaevindeki yansımaları olarak; avukat görüşlerinin kısıtlanması veya tamamen engellenmesi, avukat görüşlerinin izlenebilir veya dinlenebilir hatta kayda alınabilir şeklinde kararname çıkartılması, aile ve aile dışından 3 kişi ile görüş hakkının yasaklanması, tutuklu ve hükümlülere yönelik telefon ve mektup yasağı üzerinden geliştirilen son derece katı iletişim yasağı, kitap sınırlamasının getirilmesi, bazı gazetelerin cezaevine girişinin engellenmesi, cezaevi idaresinin keyfî tutumları ve tahliyelere izin verilmemesi gibi özgürlüklerinden mahrum bırakılmış insanların sahip olduğu sınırlı sayıda hakkın tamamen askıya alınması ve antidemokratik uygulamaların derinleşmesi olarak açığa çıkmaktadır.

4 Kasım 2016 itibariyle başlayan operasyonlarla HDP Eş Genel Başkanları dahil 10'un üzerine milletvekilimiz gözaltına alınmış ve bazıları tutuklanmıştır. Anayasa Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin lehe emsal kararları varken halen çeşitli cezaevlerinde 10 milletvekili tutuklu bulunmaktadır. Bununla birlikte İnsan Haklarını inceleme Komisyonunda üye olan 3 milletvekilimizden 2'si halen tutuklu durumdadır. Bu milletvekillerimizden biri de Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olan Muş Milletvekili Burcu Çelik'tir. Yine HDP'li ve DBP'li binlerce seçilmiş siyasetçi, yönetici ve üyeler ağır cezaevi koşullarında tutuklu bulunmaktadırlar.

Sonuç olarak bu kadar hak ihlali ortadayken, Muş Milletvekili Burcu Çelik'in Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu üyesi olarak ziyaretleri gerçekleştirmesi sebebiyle raporlara şerh yazması gerekirken cezaevinde bulunduğundan, taslak raporlara genel olarak karşı olduğumuzu belirterek yukarıda değindiğimiz nedenlerle muhalefet ediyoruz.

EK-8

SİLOPİ İNCELEME RAPORU

(Komisyonun 15.06.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KONU: 4 Mayıs 2017 tarihinde Şırnak'ın Silopi ilçesinde meydana gelen, zırhlı polis panzerinin Mesut Yıldırım'ın evine çarparak içeri girmesi ve 7 yaşındaki Muhammet ve 6 yaşındaki Furkan kardeşlerin hayatlarını kaybetmesine neden olması (Konu ile ilgili 10.05.2017 tarihinde Komisyon olarak savcılığa suç duyurusunda bulunulmuş olup, 11.05.2017 tarihli Başkanlık Divanı kararı ile bütün partilerden milletvekillerinin katılabilmesi için 5 kişilik bir heyetle yerinde inceleme yapılmasına karar verilmiştir).

İNCELEME TARİHİ: 25-26 Mayıs 2017

İNCELEME HEYETİ:

Fatma Benli, İstanbul Milletvekili
Şenal Sarıhan, Ankara Milletvekili
Orhan Atalay, Ardahan Milletvekili
Ayşe Acar Başaran, Batman Milletvekili
Ruhi Ersoy, Osmaniye Milletvekili

A- GERÇEKLEŞTİRİLEN ZİYARETLER VE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1- SİLOPİ KAYMAKAMLIĞI

Heyet 25 Mayıs günü ilk olarak Silopi Kaymakamlığını ziyaret etmiş, Kaymakam vekili ve Habur Mülki İdare Amiri Vali Yardımcısı Ümit Altay ile görüşmüştür. Görüşmede hazır bulunan Silopi İlçe Emniyet Müdürü Selçuk Erdoğan;

Referandum öncesi süreçte, AK Parti ve MHP teşkilatlarının Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde saldırılara maruz kalabilecekleri gerekçeleriyle ilçede birtakım tedbirler alındığını, MHP İlçe Teşkilatının mahalle arasında yeni kurulduğunu, konumu nedeniyle Teşkilatın bulunduğu binaya devriye personel aracılığıyla koruma sağlandığını,

Olay tarihi akşam saatlerinde Cudi dağından 8-10 kişilik teröristin sızdığı şeklinde bilgi edinildiğini, bu bilgi doğrultusunda ilgili polis ekiplerinin operasyona başladığını, bölgede operasyon kapsamında zırhlı panzerlerin sürekli çalışır olması, silahların atışa hazır olması şeklinde talimatlar verdiğini, bölgedeki güvenlik riski düşünüldüğünde en etkili araçların bu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

zırhlı panzerler olduğunu, araçların eski olduğu ancak aynı kapasiteye sahip başka araç olmadığını, araçların sürekli çalışır vaziyette olmaması durumunda arızalanabildiklerini, olay anında kendisinin bu çalışmaları denetlediğini, telsiz anonsuyla kaza haberini aldığını,

Olay yerine yaklaşık 3-5 dakika içinde ulaştığını, panzerin evin duvarının içine girdiğini ve etrafında büyük bir vatandaş kalabalığı olduğunu gördüğünü, bir polisin ve iki çocuğun yaralı olduğu bilgisinin olduğunu, olay yerine polis ekiplerinin de ivedi bir şekilde ulaştıklarını,

Olay yerine gittiğinde, her iki çocuğun da enkazdan alınmış olduğunu, birinin bir komiser tarafından, diğerinin ise vatandaşlarca hastaneye götürüldüğünü öğrendiğini, yine aracı kullanan polis memurunun da hastaneye götürülmüş olduğunu,

Panzer ağır silahlarla dolu olduğundan herhangi bir güvenlik sıkıntısı yaşanması ya da panzerin altında başka biri olması riskine karşılık aracın çekilmesi talimatını verdiğini, başka bir polis memurunun aracı çalıştırarak bölgeden uzaklaştırdığını, ardından molozları aradıklarını ve anonsları takip ederek hastaneye gittiklerini,

Araçlarda personelin 12 saat çalışma 12 saat dinlenme sistemine göre çalıştığını, personelin yoğunluğuna göre haftada 1 gün ya da 4-5 günde 1 gün istirahat verilebildiğini,

Şoför polis memurunun aracı devriye gezdirdikten sonra MHP İlçe Teşkilatı binası önüne park ederken aracın stop etmesi üzerine aracın aşağı kaydığını, söz konusu araçların otomatik vites olup park sistemi ve el freni bulunmadığını, kazanın meydana geldiği sokağın eğimli ve kıvrımlı olup evin sokağın tam kıvrım noktasında bulunduğunu,

Aracı kullanan polis memurunun panzeri ve kendisini kurtarmak için o sokağa girdiğini düşündüğünü, sokakta önünde duvar olarak gördüğü yere çarptığını, panzerlerin görüş açısının çok dar olduğu için duvarın eve ait olduğunu fark etmemiş olabileceğini,

Araç içinde tek bir polis memuru olduğunu, diğer polisin MHP binası dışında güvenliğini sağladığını,

Kullanılan araçların 1994 model ve ABD patentli olduğunu, yedek parça imkânının bulunmadığını, yalnızca tamir yöntemiyle bakımlarının yapıldığını, ağırlığının 12 ton civarında olduğunu,

Aracın yalnızca gaz, fren ve otomatik vites donanımına sahip olup kullanımının çok kolay olduğunu, araçların kullanımı için eğitim verildiğini, bu eğitimlerde aracın elektrik motor aksamı ya da olası arıza durumlarında alınabilecek önlemlere dair bilgiler verildiğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İlçede toplam 4 zırhlı panzere karşılık 2 eğitimli personelin bulunduğunu, güvenlik açığı ve 15 Temmuz sonrası görevden alınmalar dolayısıyla yaşanan nitelikli/eğitimli personel açığı dolayısıyla eğitimsiz personelin de bu araçları kullandığını,

Kazayı yapan polis memurunun panzeri kullanma eğitiminin olmadığını, aracın otomatik vites kullanımının kolay olduğunu, yaklaşık 8 aydır bu aracı kullandığını,

Araçla ilgili bilgilerin bir kısmının Şırnak'ta, bir kısmının da bu araçların tamir edildiği Diyarbakır'da tutulduğunu, kendi dosyalarında bir bilgi bulunmadığını, alınan bilgilerin adli makamlara iletildiğini,

Aracı kullanan polis memurunun daha önce araçla ilgili herhangi bir kaza yapmadığını ve aracın da benzer bir kazası ya da arızası bulunmadığını,

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün talimatı uyarınca sonradan zırhlandırılmış araçların personelin ehliyet sınıfı yetiyorsa kullanabildiğini,

Daha önce o bina önüne Ural adında daha küçük bir araç konduğunu ancak hassas noktalara karşı istihbarat bilgisi geldiği için MHP binası önüne panzer konduğunu, panzerlerin roket saldırılarına karşı dahi korunaklı olduğunu,

Çatışmalarda en etkili ve en sağlam araç zırhlı panzerler olduğundan kullanılmaya devam edildiğini, ancak bu araçların motor ve fren aksamalarının çok eskidiğini düşündüğünü, fakat mevcut durumda bu araçların yeni bir araçla değişiminin mümkün olmadığını, diğer araçların aynı derecede koruma sağlamadığını,

Olayda kullanılmış olan panzerin Tugay Komutanlığına çekilerek kullanımdan kaldırıldığını,

MHP binası önündeki kameralardan aracın stop ettiğinin ve farlarının söndüğünün görüldüğünü, stop ettiğinde direksiyonun kas gücüyle çok zor döndürüldüğünü,

Panzerlerin teknik aksamından az sayıda insanın anladığını, bu nedenle arıza ya da kontrol durumlarında aracın elektrikçilere gösterildiğini, onların yapabileceği bir şey yoksa aracın Şırnak'a ya da Diyarbakır'a gönderildiğini,

Daha evvel gerçekleşmiş olan panzer kazalarına dair bilgisinin olduğunu, örneğin 2007'de bir panzerin stop ederek yoldan aşağı uçtuğunu, içinde bulunan 6 polis memurunun emniyet kemerleri bağlı olmadığından yaralandıklarını,

Bu panzerlerin üretim amacının personel taşıma olduğunu, ancak daha sonra değişiklik yapılarak kule ve silah donanımı eklendiğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Araçların donanımlarının ne kadar iyi olursa olsun, sokakların dar ve asfaltsız, personelin iş yükünün çok fazla ve çalışma saatlerinin çok uzun olduğu, araçların çok sık kullanılarak eskitildiği bir bölgede bu tür kazaların olmasının muhtemel olduğunu düşündüğünü,

Daha önce de aynı evin aynı duvarına bir sivil aracın çarptığını, ancak bu kazayı takiben herhangi bir tedbir alınmadığını, duvarın önüne beton blok ya da bariyer gibi bir mekanizma yapılsaydı kazanın sonuçlarının farklı olabileceğini, ancak mahalde benzer evlerin sayısının oldukça fazla olduğunu, sokakların kıvrımlı ve düzensiz, evlerin konumunun uygunsuz olduğunu, yıkılması gereken çok sayıda ev bulunduğunu, bununla birlikte hepsi özel mülkiyet olduğu ve sorumluluk mülk sahibine ait olduğu için kişi ancak Kaymakamlığa müracaat ederse kendilerine yardımcı olunabildiğini,

belirtmiştir.

Kaymakam Vekili ve Habur Mülki İdare Amiri Vali Yardımcısı Ümit Altay da kazanın meydana geldiği evle ilgili alınabilecek tedbirler ile bölgedeki risk altındaki evlerin tespiti ve önlem alınması konularına ilişkin Heyetimizin sorularına karşılık; evin durumuyla ilgili alınabilecek tedbirlerin Belediyenin yetkisinde olduğu için Kaymakamlıkça herhangi bir girişimde bulunulmadığını, Şırnak'ın çok zor günler geçirdiğini, güvenlik kaygıları dolayısıyla tüm önlemlerin bu çerçevede alındığını ve ancak son zamanlarda alt yapı/üst yapı çalışmalarıyla ilgilenebildiklerini, kazada çocuklarını kaybeden aileye Kaymakamlıkça gereken yardımların yapıldığını, ailenin evi boşalttığını ve kira yardımı aldıklarını ifade etmiştir.

2- AİLE ZİYARETİ:

Komisyon Heyetimiz aynı gün aileye taziye ziyaretinde bulunarak anne-baba ve diğer akrabalarla görüşmüş, olay yerinde incelemelerde bulunmuştur. Söz konusu görüşmelerden edinilen bilgiler aşağıdaki gibidir:

Mesut Yıldırım, Baba:

Kendisinin dayısıyla birlikte elektrik malzemeleri satarak geçindiğini, kaza sırasında yan odada uyuduğunu, gürültüye uyandıklarını, her yerin toz duman olduğunu, sonrasında içerisinde kalabalıklaştığını ve çocukları hastaneye getirdiklerini,

Kazaya karışan panzeri sokaklarında ilk defa gördüğünü, genelde küçük araçların devriye gezdiğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bölge insanının panzerlerin çok hızlı gitmesinden, çarşı içinde ters yöne gitmesinden şikâyet ettiklerini,

Polis memurunun tecrübeli olması halinde sokağın başındaki rampada aracı durdurabileceğini düşündüğünü,

Kesinlikle kasıt olduğunu düşünmediklerini, mahallelerinde hendek dahi kazılmadığını,

Panzerin hemen çekilmesine şaşırdıklarını, aracın çekilmemesi gerektiğini ve enkazda başka kimse olmadığını söylediklerini, buna rağmen aracın Savcı gelmesinden önce çekildiğini,

Evin aynı duvarına daha önce de bir sivil aracın kaza sonucu çarptığını, herhangi bir yaralanma olmadığı için şikâyetçi olmadıklarını, kazanın duvara verdiği hafif zararı kendilerinin onardıklarını, ancak ilave tedbir alacak maddi imkânlarının olmadığını, imar planlarındaki değişiklik çalışmaları nedeniyle bölgedeki binaların yıkılma durumu olduğunu, bu nedenle evleri satamadıklarını ya da yıkamadıklarını, yine de duvarı onarmak istediklerini ancak yapamadıklarını,

Evlerine gelerek, telefonla arayarak acılarını hafifletenlere çok teşekkür ettiklerini, Şırnak Valisinin aynı gece geldiğini, gönüllü avukatlarının çok sayıda olduğunu, ifade etmiştir.

Ahmet Yıldırım, Amca; olayın 23:50 civarında gerçekleştiğini, olay sırasında çocuklarla aynı odada bulunduğunu, TV izlediğini, dışarıdan gelen herhangi bir ses duymadığını, olayla birlikte şoka girdiğini, çocukların duvarın tam dibinde yattıklarını, başlarının duvar yönünde olduğunu, evin kapısını zorlamasına rağmen kapının açılmadığını belirtmiştir.

Suat Yıldırım, Amca; gürültüyü duyar duymaz hemen eve koştuklarını, kapının molozlar yüzünden bir süre açılmadığını, sonunda tekmeyle kapıyı açabildiklerini, kolonların çocuklar üzerine yıkıldığını, olay anında çocukların vefat ettiğini düşündüğünü, polisin araçtan inmediğini ve arabayı çalıştırıp geri çekerek gittiğini, aracın farlarının yanık vaziyette olduğunu, çocukları komşuların yardımıyla hastaneye götürdüklerini, ekibin gelerek kalabalığı dağıttığını, aracın Savcı gelmeden çekildiğini, Savcının geldiğinde kızdığını, panzerin hep MHP binası önünde durduğunu ifade etmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

3- SİLOPİ BAŞSAVCILIĞI

Heyetimiz 26 Mayıs 2017 tarihinde Silopi Başsavcılığını ziyaret ederek soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı Mustafa Dağlı ile görüşmüş ve dosyanın bir örneğini almıştır. Sayın Dağlı,

O gece nöbetçi savcı olduğunu, dosya savcısının değişmediğini, olay yerinin muhafaza altına alınması ile ilgili olarak telefonla gerekli talimatı verdiğini ve olaydan yaklaşık 1 saat sonra olay yerine gittiğini, araçta uçaksavar ve ağır silahların çalışır vaziyette bulunduğu ve etrafında büyük bir kalabalığın olduğu gerekçesiyle Emniyet Müdürü'nün aracı çektiğini, daha fazla can kaybı olması ihtimalinin önlenmesi için tedbir alınmasının makul olduğunu, olayın fotoğraflarının bulunduğunu, panzerdeki ağır silah donanımının açıkta olduğu bilgisi kendisine verilse aynı emri vereceğini, delil karartma gibi bir durumun ya da aracın çekilmesinin dosyayı olumsuz etkilemesi gibi bir durumun olmadığını,

Aracın o gece çalışır şekilde çekildiğini, daha önce kaza yaptığına dair bir bilgi bulunmadığını,

Makine bilirkişisinin Keşfe gittiğini ve aracı kullandığını, eğimli bölgede aracın stop ettiğinde direksiyon ve fren sisteminin kitlendiğinin görüldüğünü, düz yerde giderken sorun olmayıp eğimli yerde sorun olduğunu, araçta el freni bulunmadığını, teknik bilirkişi raporunun hazırlanmakta olduğunu,

Panzerin 1994 tarihli ve ABD menşeli bir araç olduğunu, bu araçların en donanımlı teknik servislerinin sadece Emniyet Genel Müdürlüğünde olması dolayısıyla bilirkişi atamasında zorluk yaşadıklarını, bir hafta sonra Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığındaki makine görevlisini makine bilirkişisi olarak, Batman 14. Üs Komutanlığındaki elektrik teknikeri ve Batman Adliyesinin bilirkişi listesinde bulunan elektrik teknisyenini elektrik bilirkişisi olarak, Silopi Jandarma Komutanlığına bağlı görevlileri de trafik bilirkişisi olarak atadıklarını,

2014'teki aynı evle ilgili yapılan diğer kazayla ilgili olarak Takipsizlik Kararı verildiğini,

ifade etmiştir.

Heyetimizin mahalle sakinlerinin panzerlerin hızından şikâyetçi olduğunu bildirmesi üzerine Sayın Dağlı konuyu Emniyet Müdürü ile görüşeceğini belirtmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

4- POLİS MEMURU Ö.Y.:

Heyetimiz, Şırnak T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunan olay anında panzeri kullanan polis memuru Ö.Y. ile görüşmüştür. Polis memuru;

Görevleri gereği MHP İlçe Teşkilat Binası önünde durduklarını, 3-4 dakika bina önünde devriye görevi yaptığını, görev arkadaşının bina önünde uzun namlulu silahla irtibat aldığını, kendisinin devriye yapıp aracı park etmeye çalıştığı esnada aracın stop ettiğini, farların söndüğünü, elektrik aksamında problem olabilir diye düşündüğünü, ana güç şalterini kapatıp açtığını, farların geri geldiğini, çalışma tuşuna bastığını fakat aracın motorunun çalışmadığını, meyilli bir yer olduğu için aracın hızlanmaya başladığını, ilk rampayı direksiyonu hafif çevirerek aldığını ama sonra aracın tamamen kitlendiğini, kayarak evin bulunduğu sokağa girdiğini, olanların tamamının 4-5 saniye içinde gerçekleştiğini düşündüğünü,

Kazadan sonra kazayı anons ettiğini, ambulans ve ek ekip istediğini, 2,5-3 dakika içinde ekiplerin olay yerine geldiğini, ön kapı açılmadığı için aracın arka koltuğundan çıktığını, çocukların enkaz altından çıkarılmasına yardımcı olduğunu, yanındaki polislerce başından darbe aldığının fark edilmesi üzerine kendisinin de hastaneye götürüldüğünü, kendisi giderken aracın olay yerinde olduğunu, aracı kimin geri çektiğini bilmediğini,

Amacının aracı çalıştırıp freni devreye sokmak olduğunu, aracın çift zırlı ve 18 tonluk son derece donanımlı olduğunu, darbe alsa takla atsa bile tekrar çalışmaya başladığını, ancak bir kaza sırasında içerideki personelin kafalarını zırha çarptıklarından yüksek oranda şehit verildiğini bildiğini, araçta kemer bulunmadığını, kask olduğunu, etrafı daha rahat görebilmek için o gece kaskı takmadığını,

Yaklaşık 8 aydır araçta çalıştığını, özel bir eğitiminin olmadığını, daha önce kule görevi yaptığını, sonra aracı kullanmayı öğrendiğini, aracı kullanmanın zor olmadığını, otomatik vites araç kullanan herkesin kullanabileceğini,

Aracın yapısı gereği yüksek hıza müsait olmadığını, hız yapacak kadar mesafe almadıklarını, genelde sabit bekleme görevi yaptıklarını, belirsiz aralıklarla yakın mesafede gözetleme ile aracı çalıştırıp motorun yağ devir daimi ve akünün şarj olması için 3-4 dakika devriye gezdiklerini,

Araçların her sene muayenesi olduğunu ve en son 4 Nisan 2017'de muayenesinin yapıldığını,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yalnızca 2 polis memurunun bu zırhlı panzerleri kullanma eğitimi aldıklarını, onların da kendisinin kazadan sağ çıkmasına mucize olarak baktıklarını,

Aracı durdurmak için elinden gelen her şeyi yaptığını, zaten her şeyin çok kısa sürede gerçekleştiğini, aracı sertifikalı şoför kullansa da o durumda durduramayacağını düşündüğünü,

Hastaneden sonra gözaltına alındığını, gözaltı süresinin bir gün uzatıldığını akabinde mahkemeye çıkararak tutuklandığını, aynı gün açığa alındığını

Araç çalıştığında çok yüksek ses çıkardığını, kaza anında çalışmadığı için ailenin ses duymamış olabileceğini,
ifade etmiştir.

B- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

4 Mayıs 2017 tarihinde Şırnak'ın Silopi ilçesinde MHP İlçe Teşkilatını korumakla görevlendirilen zırhlı polis panzeri, 00:30 civarında devriye görevini takiben Teşkilat binası önüne park ederken, stop ederek aksamı kilitlendiğinden eğimli olan yoldan kaymış, önce bir dönemeçten geçmiş ve Mesut Yıldırım'a ait eve çarparak durmuştur. Kaza sonucunda panzer evin duvarından içeri girmiş ve odada uyumakta olan 7 yaşındaki Muhammet ve 6 yaşındaki Furkan kardeşlerin hayatlarını kaybetmelerine neden olmuştur.

Olayla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünce görevlendirilen polis başmüfettişleri incelemelerini gerçekleştirerek bölgeden ayrılmıştır. Heyetimiz inceleme döneminde henüz raporlarını tamamlamamışlardır. Yine adli soruşturma kapsamında teknik bilirkişi raporları da tamamlanmamıştır. Araçla ve kullanımıyla ilgili henüz yanıtlanamayan soru işaretlerinin söz konusu teknik bilirkişi raporları çerçevesinde yanıtlanması beklenmektedir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyeti olarak 25-26 Mayıs 2017 tarihinde Silopi ilçesinde yapılan yerinde incelemelerimiz ile Silopi Cumhuriyet Başsavcılığından temin edilen bilgi ve belgeler ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Olay Yeri:

Tarafların anlatımlarına göre olaya neden olan panzer, kazanın olduğu eve oldukça yakın bir mesafede olan MHP binasının koruması ile görevlidir. Araç son olarak saat 21.00'de devriyesini tamamlamış, ikinci devriye görevini (23.45) tamamlamasının ardından MHP binası

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

önünde park etmeye çalışırken, araç stop ettiği için freni çalışmadığından sürücü hakimiyetini kaybederek kazanın olduğu sokağa girmiştir. Bu sokak, esas olarak devriye gezilen sokak değildir. Eğimli olan bir sokağın başında bulunmaktadır. Fotoğraflarda görüleceği üzere oldukça dar olan bu sokakta aynı eve daha önce de bir aracın çarpmış olduğu bilgisi vardır. Mağdur aile, olayda bir kastın olmadığına inanmaktadır. Aldığımız bilgiler de olayda bir kasttan söz edilemeyeceğini göstermiştir.

2- Kanıtlara İlişkin Durum:

Özellikle istem dışı kaza olgusunun sağlıklı sonuçlandırılması yönünden aracın çekilmiş olması önem arz etmektedir. Aile bireyleri, aracın şüpheli tarafından çekildiğini ve Savcının aracın çekilmesine kızdığını iddia etmektedir. Şüpheli ve diğer anlatımlarına başvuru alan kişilerin ifadeleri ise, aracın çocuklar ve şoför hastaneye getirildikten ve ambulans geldikten sonra çekildiği yönünde olup farklılık arz etmektedir. Burada önemli olan, aracı kimin çektiği değil (Savcılık dosyasındaki belgelere göre aracı başka bir polis memuru çekmiştir), çekilme nedeni ile dosyada delillerin kaybolup kaybolmadığıdır. Doğal olarak bu konu, teknik bilirkişi raporları ışığında mahkemece ayrıca değerlendirilecektir.

İlçe Emniyet Müdürü, aracın geri çekilme nedeni olarak, araçta roketatar dahil ağır silahların bulunduğunu ve olayın yarattığı infialin olumsuz sonuçlar açma olasılığını ve aracın altında başkalarının olabileceğini dikkate aldıklarını belirtmiştir.

Cumhuriyet Savcısı araçtaki ağır silahlar düşünüldüğünde dikkate alınan güvenlik gerekçesinin makul olduğunu, kendisi de olsa güvenlik gerekçesi ile aynı emri vereceğini, dosyada fotoğrafların olduğunu, aracın çekilmesinin dosya kapsamında bir eksiklik oluşturmadığını, delilleri karartma gibi bir durumun olmadığını ifade etmiştir.

Olaydan hemen sonra hem Emniyet Müdürlüğü mensupları hem de nöbetçi Savcı olay yerine gelmiş ve gerekli her türlü işlemi başlatmışlardır. Savcılık soruşturması sürmekte olup bu konudaki nihai kararı yargı verecektir.

3- Olaya Karışan Panzerin Niteliği:

Bu araçların 1994 tarihinden itibaren kullanılmaları, iklimin sıcak, coğrafyanın zor olduğu bir bölgede kontrollerinin kolay olmadığı, herhangi bir yedek parça imkanının bulunmadığı, yalnızca Emniyet Müdürlüğüne bağlı olarak tamir ve bakımının gerçekleştirildiği

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

göz önüne alındığında eski araçların olası kazalara sebebiyet vermeleri ihtimalinin arttığı düşünülmektedir.

Görüşmelerimiz sırasında panzerin özellikle roket saldırılarına ve alt zeminden bombalara karşı diğer araçlardan çok daha güvenli olması, son dönem terör saldırılarında özellikle araç içinde çok fazla kolluk kuvveti kaybetmemiz nedeniyle, panzerlerin derhal kullanımdan alınması gibi bir durumun fiiliyatta mümkün olmadığı anlaşılmış olmakla birlikte, bilirkişi raporunu da takiben araçların risk değerlendirmelerinin eksiksiz yapılması, gerektiğinde araçların modernizasyonu, yeni araç temini ve kademeli olarak sadece sabit görevlerde kullanılacak şekilde kullanımdan kaldırılması dahil tüm uygun önlemlerin alınması gerekmektedir.

Aracın 2014 yılından itibaren arıza ve bakım bilgileri soruşturma dosyasında mevcut olup bu hususların etraflıca araştırılıp tartışılmasında, bu tür araçların bakımlarının ihmal edilmemesi için gereken her türlü önlemin alınmasında yurt genelinde bir daha benzer kazaların yaşanmaması adına fayda mülahaza edilmektedir.

4- Aracın Kullanımında Eğitim Sorunu:

İlçe Emniyet Müdürünün Heyetimize verdiği bilgiye göre, ilçede bulunan zırhlı panzer sayısının yarısı (2/4) kadar bu araçları kullanacak eğitimi almış personel bulunmaktadır. Eğitimsiz personelin söz konusu zırhlı panzerleri kullanmak üzere görevlendirilme nedenleri ise eğitilmiş çok sayıda personelin 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında Emniyet Genel Müdürlüğü kadrosundan ihraç edilmeleri neticesinde eğitilmiş personel açığının ortaya çıkmış olması ile bölgenin özellikle özel güvenliği gerektiren sınır ili olmasından kaynaklanmıştır.

Soruşturma dosyasında yer alan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 26 Ocak 2017 tarihli ve 7 numaralı Genelgesinin 5. maddesine göre, “*zırhlı taktik/personel taşıyıcı (Panzer, Shortland, TOMA, Cobra, Yalçın, vb) taşıtlar, özelinde eğitim almış personelce; sonradan zırhlandırılmış (zırhlı otobüs, zırhlı pickup vb.) taşıtlar ise, sınıfına uygun sürücü belgesi bulunan personel tarafından, zırhlanmadan kaynaklı teknik farklılıkları azami oranda dikkate alınmak suretiyle kullanılacaktır.*”

Bununla birlikte aynı yazı ve eklerinden, İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından 6.3.2017, 3.4.2017 ve 6.4.2017 tarihlerinde Eğitim Büro Amirliği ve Koruma Şube Müdürlüğünden üç

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kez eğitim yapılması talebinde bulunulduğu buna karşılık herhangi bir eğitim düzenlenmediği anlaşılmaktadır.

(B) sınıfı sürücü belgesi sahibi olan aracı kullanan polis memuru da olayda kullanılan panzerin otomatik vites olması ve gaz/fren mekanizmaları dışında bir sisteminin olmaması sebebiyle kullanımının çok kolay olduğunu, 8 aydır bu panzeri kullanırken herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmektedir. Yine de çatışmalarda kullanılan, zırhlı ve ağır silahlarla donatılmış bir aracın olası arıza ya da herhangi bir aksilik durumunda ancak eğitim almış personel tarafından sağlıklı idare edilebileceği düşünülmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğünün Genelgesindeki hükmün de bu doğrultuda getirildiği değerlendirilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Genelgesinde açıkça zırhlı panzerlerin *özelinde eğitim almış personelce* kullanılabileceği hükme bağlanmış olup bölgede güvenlik ve personel açığı gerekçe gösterilerek eğitimi olmayan personel bu araçlarda görevlendirilmemeli ve eğitim açıkları bir an önce kapatılmalıdır.

Genelge ve mevzuata aykırı uygulamaların terörle mücadele veren diğer il ve ilçelerimizde de gerçekleşip gerçekleşmediği denetlenmeli, personelin eksik olan eğitimleri ivedi bir şekilde giderilmeli, bu konunun illere bırakılmadan Emniyet Genel Müdürlüğünce acilen takibi sağlanmalıdır.

5- Şeffaflık, Doğru Bilginin Kaynağıdır:

Kazanın meydana gelmesindeki kusur ya da ihmalin kime/kimlere ait olduğu, Savcılık tarafından yapılan detaylı inceleme sonucunda açığa kavuşacaktır. Bu soruşturmada polis memuru ile ailenin vermiş olduğu ifadelerdeki bazı farklılıkların da adli soruşturma kapsamında aydınlatılması beklenmektedir

Komisyonumuzca, olay yerinde hayatını kaybeden çocukların hastaneye erişimi ile adli ve idari makamların işlem başlatmasına ilişkin bir gecikmeye rastlanılmamıştır. Ancak soruşturma ile ilgili bilgilerin kamuoyuyla derhal paylaşılması kamuoyunda bilgi kirliliğine yol açtığı göz ardı edilmemelidir.

Bazı basın yayın organlarında, kazanın geç saatte olması nedeniyle aracı kullanan polis memurunun alkollü olduğu, araçta birden fazla kişinin bulunduğu gibi haberler yer almıştır. Yaptığımız görüşmelerde bu iddiaları doğrulayan bir beyan ya da belgeye rastlanılmamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İlaveten hemen olay akabinde alınan kan örneklerinde, memurların alkollü olmadığı tespit edilmiştir.

Araçta iki polis memuru bulunmaktadır. Biri aracı kullanırken diğeri MHP ilçe binası önünde nöbet tutmaktadır. Diğer memurun park esnasında aracın stop ettiği ve kaymaya başladığına ilişkin ifadesi dosyadadır. Her ikisinden de kan örnekleri alınmıştır.

Adli ve idari soruşturma aynı gün başlamış olup aynı gün açığa alma işlemi gerçekleştirilmiştir. Şoför aynı gün göz altına alınmış, gözaltı süresi bir gün uzatılmış akabinde tutuklama kararı verilmiştir.

Ancak adli ve idari makamların titizlikle soruşturma yapması kadar, yapılan soruşturma hakkında kamuoyunun net olarak bilgilendirilmesi ve herhangi bir soru işaretine mahal bırakılmaması önemlidir. Soruşturma sürecinin şeffaf olması ve kamuoyu ile yeterli bilgi paylaşılması önem arz etmektedir.

6- Genel Değerlendirmeler:

Acılarını dindirmesine imkan olmasa da, Kaymakamlıkça aileye gereken yardımların yapıldığı görülmüştür. Bu konunun takibinin yapılması ve devamlılığın sağlanması önem arz etmektedir.

Gözlemlerimizde, sokaklarda çocuk sayısının çok yoğun olduğu görülmüştür. Bu durumun da değerlendirilerek, zırhlı araçlar ve hız nedeniyle yaşanan kazalarda başta çocuk ve yaşlıların hayatlarını kaybettiği düşünüldüğünde, özellikle yaşlılar, çocuklar ve engelliler gibi özel önlem alınması gereği ortaya çıkmaktadır. Yine panzerlerin devriye görevinde hız yapacak kadar yol kat etmediği iddia edilse de, vatandaşlardan gelen “panzerlerin şehir içinde hız yaptığı” konusunun da dikkate alınması, eğer yoksa bu araçlar için hız limitlerinin belirlenmesi ve özellikle meskun mahalle içinde panzerlerin azami derecede az kullanılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir

Her ne kadar zırhlı araçların şehir içi aracı olduğu ifade edilse de, bölgedeki yerleşim yerlerindeki altyapı eksiklikleri ve yapılaşmaların çarpıklığı dikkate alındığında, sokakların darlığı, pek çok yerde kaldırım dahi olmayışı ve yaya trafiğinin düzensizliği araçları şehir içi için ve özellikle de sivil vatandaşlarımız için son derece tehlikeli bir hale getirmektedir. Zırhlı araçların ne kadar zamanda bir yenilendiği ve bakımlarının yeterli periyotlarda yapılıp yapılmadığı da yine detaylı bir şekilde ve ciddiyetle araştırılmalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sınır konumunda olan ilin güvenliği için bölgenin güvenlik ihtiyaçları doğrultusunda ilçede polis sayısı ve iş yükü artırılmıştır. Görüşülen polis memurları da görev sürelerinin uzatılmasından, iş yoğunluğunun fazlalığından ve ikamet imkânlarının son derece sıkıntılı olduklarından söz etmişlerdir. Yapılan işin önemi ve stresi göz önüne alındığında, görevli polis memurlarının imkânlar ölçüsünde daha sağlıklı çalışma şartlarına kavuşturulması ile ikamet koşullarının iyileştirilerek lojman vs. ihtiyaçlarının giderilmesi yerinde olacaktır.

Son olarak parti binalarının yer seçiminde, bulunduğu mahallin de güvenliği dikkate alınarak seçilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Ayşe Acar BAŞARAN

Batman Milletvekili

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU'NA

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından oluşturulan heyetin, 4 Mayıs 2017 tarihinde Şırnak'ın Silopi ilçesinde zırhlı polis panzerinin Mesut Yıldırım'ın evine çarparak içeri girmesi ve 7 yaşındaki Muhammet ve 6 yaşındaki Furkan kardeşlerin hayatlarını kaybetmesi ile alakalı olarak 25 ile 26 Mayıs 2017 tarihlerinde yaptıkları incelemeler ve görüşmeler sonucunda hazırlanan taslak rapor hakkındaki muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Ayşe ACAR BAŞARAN

Batman Milletvekili

Şırnak'ın Silopi ilçesi, 2015 yılından 2016 yılına uzanan ve hala devam eden çatışmalı süreçte sokağa çıkma yasağı ilan edilen ve yıkıma maruz kalan sivil yerleşim alanlarından yalnızca birisidir. Şırnak Valiliği'nin 14 Aralık 2015'te Silopi'de ilan ettiği sokağa çıkma yasağının birincisi 38, ikincisi ise 19 gün devam etmiş, resmi kaynakların 20 Ocak 2016'da operasyonların bittiğini açıklamasına rağmen zaman zaman sokağa çıkma yasağı sürmüştür. Temmuz 2015'ten bu yana Silopi'de 68'den fazla yurttaş hayatını kaybetmiştir. 57 yaşındaki 11 çocuk annesi Taybet İnan'ın cenazesinin 7 gün boyunca sokakta kalması, üç Kürt siyasetçi kadın Seve Demir, Pakize Nayır ve Fatma Uyar'ın katledilmesi ve 8 mahallenin riskli alan ilan edilerek kamulaştırma adı altında evlerin yıkılması, Silopi'de yaşayan yurttaşların, devlete ve devlet görevlilerine olan güvenlerini derinden sarsmıştır. Zırhlı araçlar, Kürt illerinde 'kaza' olarak tanımlanan ve ölümle sonuçlanan vakaların onlarca nedenlerinden yalnızca biridir.

Çatışmalı ortam ile birlikte, Kürt illerinde sivil yerleşim alanlarında günlük hayatın bir parçası haline getirilen zırhlı araçlar ve kolluk güçlerinin ihmalkarlığı nedeniyle, Mardin'in Dargeçit ilçesinde 9 Şubat 2017 günü okuldan eve dönerken zırhlı aracın çarpması sonucu 7 yaşındaki Berfin Dilek; 7 Haziran 2016 günü Cizre'nin Alibey Mahallesiinde zırhlı aracın çarpmasıyla hayatını kaybeden 6 yaşındaki Bünyamin Bayram; 24 Ekim 2016 günü Cizre'nin Nuh

Mahallesinde zırhlı araç nedeniyle hayatını kaybeden Hakan Sarak; Kozluk ilçe çıkışında yol kontrolü yapan kobra tipi zırhlı aracın, geri gittiği esnada çarptığı 33 yaşındaki Kerem Aslan; Diyarbakır'ın Ofis semtinde, zırhlı aracın çarptığı Hatun Elhuman; Van'da 28 Nisan 2017 tarihinde zırhlı aracın çarptığı Sami Uçan; Tunceli'de hızlı bir şekilde giden Kobra tipi zırhlı aracın ezdiği Naciye Özdemir; Van'ın İpekyolu İlçesi'nde 24 Temmuz 2016 günü kirpi tipi zırhlı aracın çarptığı 4 yaşındaki Taha Kılıç; Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde TOMA'nın çarptığı yaşlı adam; Bitlis'te polise ait zırhlı aracın çarptığı 55 yaşındaki Talat Uçar; Van'da polis panzerinin ezdiği 12 yaşındaki A.O; Akçakale sınırında zırhlı araç ile ezilen 16 yaşındaki Hasan Bakdur; Diyarbakır'da polis panzeri tarafından ezilen 19 yaşındaki Şahin Öner; Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde çarşı merkezinde zırhlı araçtan sivillerin üzerine açılan ateş ile yaşamını yitiren Aydın Tümen, Serhat Buldan, Rahmi Sefalı ve Nejdett İşözüt; Diyarbakır'ın Lice ilçesinde askeri zırhlı aracın çarparak öldürdüğü Pakize Hazar basına yansıyan ve ölümle sonuçlanan vakalardan yalnızca birkaçıdır.

Silopi'de 6 yaşındaki Furkan ve 7 yaşındaki Muhammet kardeşlerin ölümü ile sonuçlanan zırhlı polis panzeri vakası ile kolluk güçleri ve kullanmakta oldukları araç ve silahlar nedeniyle gerçekleşen ölümler bir kez daha gündeme gelmiştir. Özellikle geçtiğimiz son üç yılda zırhlı araçlar nedeniyle yaşamını yitiren sivillerin sayısı göz önüne alındığında, bu ölümlere neden olan kolluk güçlerinin benzeri olaylara tekrar karışmaması amacıyla başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere devlet kurumlarının uygulamaya koymaktan çekindiği caydırıcı politikaların yoksunluğu, bu vakaların tekerrüre uğramasına neden olmuştur. Dahası 15 Haziran 2017 tarihinde Silopi Raporu'nu görüşmek üzere toplanan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu toplantısına katılan *Emniyet Genel Müdür Yardımcısı* Adem Çakıcı, 2 çocuğun ölümüyle sonuçlanan olaya dair soru ve endişeleri giderici açıklama yapamamıştır. Zırhlı araç sayısını bilmediğini iddia eden Çakıcı'nın, aracı süren polisin 'eğitimli olsa da o kazadan kaçınamazdı', 'araç bozuk değildi', 'aracın son periyodik bakımı ne zaman yapıldı bilmiyorum' söylemleri yetkili isimlerin bu olayın aydınlatılması yönünde yeterince çaba harcamadığı izlenimini yaratmaktadır. Çakıcı'nın araçlarda yaşanan sıkıntıları polislerin ancak kullanırken öğrendiklerini, özellikle eğimli arazide Silopi'de yaşanan olaya benzer arızaların sürekli yaşandığını, ancak yine de bu araçları kullanımdan çekmediklerini belirtmesi ise oldukça endişe vericidir. Zira bu araçların kullanımdan çekilmemesi nedeniyle yukarıda ismi belirtilen kişiler gibi birçok yurttaş yaşamını yitirmektedir. Olayın üzerinden 42 gün geçmiş olmasına rağmen bilirkişi raporu hala düzenlenmemiştir. Bilirkişi olarak seçilen kişilerin bu araçlar üzerine uzman kişiler olmaması, ortaya konacak verilerin hakikate katkıda

bulunmayacağı kaygısını uyandırmaktadır. Yurttaşların kendilerini korumakla yükümlü olan kolluk güçleri nedeniyle yaşamlarını yitirmeleri ve bu vakaların devletin yetkili kurumları tarafından layıkıyla incelenmemesi ve önlenmemesi kesinlikle kabul edilemezdir

Raporun Silopi İlçe Emniyet Müdürü Selçuk Erdoğan'ın beyanlarının yer aldığı bölümde *“Panzer ağır silahlarla dolu olduğundan herhangi bir güvenlik sıkıntısı yaşanması ya da panzerin altında başka biri olması riskine karşılık”* aracın yerinden çekildiği belirtilmektedir. Ancak aracın olay yerinden çekilmiş olması nedeniyle, olayın aracın arızalanması nedeniyle mi yoksa başka nedenlerle olup olmadığı, hız ibresinin durduğu yer, aracın durağan vaziyette mi yoksa çalışıyor olup olmadığının tespiti mümkün değildir. Aile ile yapılan görüşmede baba evde başka kimsenin olup olmadığı sorusuna *“başka kimsenin olmadığı”* cevabını vermiş, ancak buna rağmen araç olay yerinden çekilmiş, birçok hakikatin tespiti imkansız kılınmıştır.

Raporun *“Olaya Karışan Panzerin Niteliği”* bölümünde, olayın araçların eski veya arızalı olması nedeniyle gerçekleştiği intibası yaratılmaktadır. Ancak *Emniyet Genel Müdür Yardımcısı* Adem Çakıcı'nın komisyon toplantısında da belirttiği üzere aracın arızalı olduğuna dair herhangi bir veri bulunmamaktadır. *“Genel Değerlendirmeler”* bölümünde *“...sokaklarda çocuk sayısının çok yoğun olduğu görülmüştür. Bu durumun da değerlendirilerek, zırhlı araçlar ve hız nedeniyle yaşanan kazalarda başta çocuk ve yaşlıların hayatlarını kaybettiği düşünüldüğünde, özellikle yaşlılar, çocuklar ve engelliler gibi özel önlem alınması gereği ortaya çıkmaktadır”* denmektedir. Lakin zırhlı araçların karıştığı ölümler dikkate alındığında her yaş grubundan yurttaşın, zırhlı araçlar ve onları kullanan kolluk güçleri nedeniyle yaşamlarını yitirdikleri görülmektedir.

Bahsi geçen durumlarda ölümlere neden olan zırhlı araçların fiziksel durumlarının yegane neden olmadığı, eğitilmiş personellerin de eğitimsiz personeller kadar bu olaylara karıştıkları göz önüne alındığında, dikkate alınması gereken en temel ve etkili önlemin, bu araçların ve özel hareket olarak nitelendirilen kolluk güçlerinin sivil yerleşim alanlarından tümüyle çekilmesi olduğu görülmektedir.

Raporun *“Genel Değerlendirmeler”* bölümünde *“Sınır konumunda olan ilin güvenliği için bölgenin güvenlik ihtiyaçları doğrultusunda ilçede polis sayısı ve iş yükü artırılmıştır. Görüşülen polis memurları da görev sürelerinin uzatılmasından, iş yoğunluğunun fazlalığından ve ikamet imkânlarının son derece sıkıntılı olduklarından söz etmişlerdir. Yapılan işin önemi ve stresi göz önüne alındığında, görevli polis memurlarının imkânlar ölçüsünde daha sağlıklı çalışma şartlarına kavuşturulması ile ikamet koşullarının iyileştirilerek lojman vs. ihtiyaçlarının giderilmesi yerinde olacaktır”* denmektedir. Ancak

kolluk güçlerinin çalışma koşulları ve yoğunlukları, ya da ikamet sorunları iki çocuğun trajik ölümünün incelendiği bir raporun değil, bütünüyle başka bir raporun konusudur.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından oluşturulan heyetin, 4 Mayıs 2017 tarihinde Şırnak'ın Silopi ilçesinde zırhlı polis panzerinin Mesut Yıldırım'ın evine çarparak içeri girmesi ve 7 yaşındaki Muhammet ve 6 yaşındaki Furkan kardeşlerin hayatlarını kaybetmesi ile alakalı olarak 25 ile 26 Mayıs 2017 tarihlerinde yaptıkları incelemeler ve görüşmeler sonucunda hazırlanan taslak rapora genel olarak karşı olduğumu belirterek yukarıda değindiğim nedenlerle muhalefet ediyorum.

EK-9

**MUĞLA AÇIK VE E TİPİ KAPALI CEZA
İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU**

(Komisyonun 8.11.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 17 Aralık 2015 tarihli toplantısında ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu kurulmasına karar vermiştir.

Anılan Karara istinaden, 27 Ekim 2017 tarihinde Muğla Açık ve Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında incelemede bulunulmuştur. Alt Komisyon Heyeti; Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER, Ankara Milletvekili Aydın ÜNAL ve Batman Milletvekili Ayşe ACAR BAŞARAN'dan oluşmuştur. Heyete, Komisyon görevlisi Yasama Uzmanı Mesut Aydınoglu eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun 6'ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5'inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak yurt içi ve dışındaki muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktadır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının da artmasına hizmet etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

III. BAŞVURUCULAR

24'üncü Yasama Döneminde, Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 16 adet başvuru İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na iletilmiştir. Başvuruların 5'i yargı kararından şikayet, 4'ü keyfi tutum ve uygulamalarda bulunulduğu iddiası, 2'si yerinde inceleme talebi, 2'si sağlık sorunu, 2'si nakil talebi ve 1'i fiziki koşulların yetersizliği konusundadır. Anılan dönemde Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumundan gelen başvuru bulunmamaktadır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon 27.10.2017 tarihinde Muğla Açık ve ardından Muğla E Tipi Ceza İnfaz Kurumlarını ziyaret etmiştir. Her iki ceza infaz kurumunda idaresi tarafından sunulan bilgilendirmenin ardından, ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunulmuştur. İncelemeler esnasında rastgele ziyaret edilen odalardaki mahpuslarla¹ görüşülmüştür. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan incelemenin ardından Muğla Cumhuriyet Başsavcısı Necip TOPUZ ve ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısı Arif ULUSOY'un da katıldığı kısa bir değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

V. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı*; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*” ve “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*” hükümleri ile ilgili diğer mevzuatı dikkate almıştır.

¹ Kanuni bir tabir olmamakla beraber, “mahpus” kelimesi tutuklu ve hükümlü anlamlarının her ikisini de barındıran çatı bir kavram olarak Raporda kullanılmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

VI. İNCELEMELER

1. MUĞLA AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEMESİ

A. Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin Bilgilendirme

Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumu Muğla şehir merkezine 25 km uzaklıkta yer alan Çaybükü Mahallesi'nde 70.000 m²'lik alanda konuşlanmıştır.

1989 yılında Türkiye Kömür İşletmesi (TKİ)'ne bağlı idari bir bina olarak hizmete giren yapı, 2005-2007 yılları arasında Jandarma Bölük Komutanlığı olarak faaliyet göstermiş, iki yıl boş kaldıktan sonra 2009 yılında İzcilik Federasyonunca kullanılmış, aynı yıl Adalet Bakanlığı tarafından TKİ'den satın alınarak açık ceza infaz kurumu olarak hizmete açılmış ve gerekli düzenlemelerin ardından 29.03.2011 tarihi itibarı ile mahkum kabulüne başlamıştır.

Kurumda 1 müdür, 2 ikinci müdür, 1 idare memuru, 1 sayman, 61 çeşitli kademelerde infaz ve koruma görevlisi, 1 öğretmen, 1 psikolog, 1 sağlık memuru, 2 aşçı, 1 kaloriferci ve 9 diğer görevli olmak üzere toplam 81 personel görev almaktadır. Kurumda Adalet Bakanlığınca komisyon atamalı verilen norm kadroya göre 18 eksik personel bulunmaktadır. Kurum personeline tahsis edilmiş lojman bulunmamaktadır.

Kurumun fiziki yapısı bünyesinde; revir, mutfak, personel ve hükümlü yemekhanesi, hükümlü kafeteryası, cami, kütüphane, basketbol ve voleybol sahası, oyun parkı, kazan dairesi, elektrik atölyesi, konferans salonu, bakır atölyesi, SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) odası, kantin depoları, arıtma tesisi, mobilya atölyesi, demir atölyesi, ziyaretçi bekleme salonu, tarla ve sera, nizamiye, hükümlü görüş yeri, el işi atölyesi, vaiz odası, resim atölyesi, terzihane, koğuşların bulunduğu bloklar ve idari bina bulunmaktadır. İki katlı idari binanın ilk katında idari birimler bulunmakta, üst katta ise hükümlü koğuşlarının bulunduğu bloklar yer almaktadır. İdari binanın ihtiyacı karşılamaması nedeniyle yapımına başlanan 170 m²'lik ek idari binanın inşaatı devam etmektedir. Ayrıca 1 Ocak 2018'de fırın atölyesi yapımına başlanması planlanmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurumun fiziki yapısında çeşitli iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda idari bina ve koğuşların bulunduğu binanın çatısı, hükümlü yemekhanesi çatısı, hükümlü kafeteryası çatısı ve ziyaret yeri çatısı yeniden yapılmış; hükümlü kafeteryasının, yemekhanenin ve idari bina dış cephesinin boyaları; günlük sıcak su ihtiyacını karşılayan idari bina, yatakhanelerin olduğu bölümün çatısındaki güneş enerji panelleri ile yemekhane çatısında bulunan güneş enerji panelleri ve yaş sebze ile meyve, et ve diğer yiyecek ürünlerinin muhafaza edildiği soğuk hava deposu yenilenmiş ve günlük su ihtiyacını karşılayan su deposunun iç ve dış yalıtımı yapılmıştır.

Ceza İnfaz Kurumu toplam 28 koğuşun yer aldığı üç bloktan oluşmaktadır. Arttırılmış kapasitesi 389 kişi olan kurumda, 26.10.2017 tarihi itibarıyla 341 hükümlü barındırılmaktadır. Hükümlülerden 1'i terör vasıflı suç; diğer hükümlüler ise başta adam öldürme, cinsel suçlar, uyuşturucu madde ticareti ve hırsızlık olmak üzere adli suçlardan dolayı ceza infaz kurumunda bulunmaktadır.

5275 sayılı Kanun uyarınca, açık ceza infaz kurumları firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. Kurumda, nizamiyede görevli 2 infaz ve koruma memuru giriş ve çıkışları kontrol etmekte; iç güvenlikte dört vardiyalı nöbet sistemi ile güvenlik ve gözetim sağlanmaktadır. Dört tarafı iki buçuk metre yüksekliğinde tel örgü ve üzerinde dikenli tel ile çevrilmiş Kurumun güvenliği ve gözetimi için toplam 32 adet kamera bulunmakla birlikte bu sayı yetersiz kalmaktadır. Kurumdan 2017 yılında 58 hükümlü Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna iade edilmiş; 84 hükümlü ise firar etmiştir. Firarlar daha çok farklı bir suçtan yargılaması devam eden hükümlüler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kurumda ısınma, merkezi sistem kömür kazanlı kalorifer sistemi ile sağlanmakta, ancak kazan dairesi ihtiyacı karşılayamamaktadır.

Kurumun su ihtiyacı Muğla İl Özel İdaresi ile Adalet Bakanlığının ortak su getirme projesi kapsamında Gökpınar Mahallesinde yapılan artezyen kuyusundan Çaybükü Mahallesindeki ana su deposuna aktarılan suyun 7 km uzunluğunda boru yolu ile kurumdaki su deposuna aktarılması suretiyle karşılanmaktadır. Yılın sıcak aylarında ve arıza durumlarında zaman zaman su sıkıntısı yaşanabilmektedir. Hükümlülerin odalarında banyo bulunmamaktadır. Banyo ihtiyacı 20 kişi kapasiteli kurum hamamında giderilmektedir. Sıcak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

su, hükümlülerin kurum hamamında en az üç günde bir banyo yapabileceği şekilde verilmektedir. Ayrıca her sabah yaklaşık bir saat sıcak su verilmektedir. Hamamın kapasitesi kurum mevcudu düşünüldüğünde yetersiz kalmaktadır.

Kurumda yangın tertibatı olarak vanalı yangın söndürme sistemi, su musluğu, hortum ve yangın söndürme tüpleri bulunmaktadır.

Kurumun açık ceza infaz kurumu olması dolayısıyla hükümlüler ile koordinasyonun sağlanması amacıyla, kumanda merkezi nöbetçi memurlukta bulunan 8 adet hoparlörlü anons sistemi bulunmaktadır. Ancak Kurumun alanının geniş olması, tarla, sera ve atölyelerin Kurumun dışında bulunması nedeniyle anons sistemi yetersiz kalmaktadır.

Sağlık hizmetleri haftanın 2 günü kuruma gelen aile hekimi, 1 sağlık memuru ve günlük hastane sevk işlemleri ile görevli 1 infaz ve koruma memuru tarafından yerine getirilmektedir. Kurum revirinde hastaların muayeneleri ve hastane sevkleri gerçekleştirilmekte, acil durumlarda 112 acil sağlık servisi çağrılarak hastaların 35 km uzaklıkta yer alan ve bünyesinde iki adet hükümlü koğuşu bulunan Muğla Devlet Hastanesine sevkleri sağlanmaktadır. Ayrıca hastanede yatarak tedavi gören hükümlülerin gözetim, denetim sevk ve idaresi için 3 infaz ve koruma memuru nöbetleşe görev yapmaktadır.

Bir psikolog tarafından yürütülen psiko-sosyal servis faaliyetleri kapsamında hükümlülerle kuruma ilk gelişlerinde ön görüşmeler ve daha sonra başvuruları doğrultusunda bireysel görüşmeler yapılmakta; denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazını talep eden hükümlüler hakkında değerlendirme raporu düzenlenmekte ve eşe karşı işlenen suçlar gibi belirli konularda bireysel görüşmeler gerçekleştirilmektedir.

Kurumda hükümlülere yönelik çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Eğitim birimi 1 öğretmen ve 2 infaz koruma memuru ile hizmet vermektedir. Kurumda yürütülen eğitim ve iyileştirme faaliyetleri arasında temel eğitim kursları, açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi, ÖSYM sınavları, örgün yükseköğretim, din eğitimi, ahlaki gelişim ve manevi rehberlik ile değerler eğitimi yer almaktadır. Kurumda halen 17 kişi açık öğretim ortaokulunda, 33 kişi açık öğretim lisesinde, 9 kişi açık öğretim fakültesinde ve 10 kişi örgün eğitim kurumlarında eğitim görmektedir. Kurumda ayrıca hükümlülerin kullanımına açık toplam 1794 kitabın bulunduğu bir kütüphane bulunmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

5275 sayılı Kanun uyarınca açık ceza infaz kurumları hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen kurumlardır. Bu kapsamda, kurumda hükümlülerin verimli ve üretken bireyler olarak toplum yaşamına uyumlarını sağlamak ve tahliyelerinden sonra gelir getirecek bir meslek edinmelerine yardımcı olmak amacıyla iş ve meslek eğitimi kursları bünyesinde 2017 yılında arı yetiştiriciliği, bağlama eğitimi, doğalgaz yakıtlı kalorifer ateşçisi, katı yakıtlı kalorifer ateşçisi, bakır işlemeciliği, girişimcilik kursu, iş güvenliği ve işçi sağlığı kursu, organik tarım, saç sakal kesimi, sebze fidesi üretimi gibi farklı alanlarda toplam 55 kurs açılmış ve bu kurslarda başarılı olan 1437 hükümlü sertifika almaya hak kazanmıştır. Kurslar Menteşe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile iş birliği halinde düzenlenmektedir.

Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğü faaliyetleri kapsamında görevli memurlar nezaretinde sebzeçilik atölyesinde 6; Muğla açık ceza infaz kurumu kantini ve çay ocağı atölyesinde 9; Bodrum adliye kantini, çay ocağı, otopark ve fotokopi atölyelerinde 17; Muğla adliye kantini ve çay ocağı atölyesinde 10; bakır atölyesi ve Belen satış yerinde 4; mobilya atölyesinde 4; demir atölyesinde 1; inşaat atölyesinde 5; temizlik atölyesinde 28 ve terzi atölyesinde 2 hükümlü sigortalı olarak çalışmakta ve kendilerine puantaj sistemine göre aylık ödeme yapılmaktadır. Ayrıca İşyurdu Müdürlüğünün faaliyetleri sonucunda elde edilen kârdan burada çalıştırılmakta olan hükümlülere de kâr payı ödemesi yapılmaktadır.

Kurumda 1 dönümü sera olarak kullanılan yaklaşık 20 dönümlük arazide tarım yapılmaktadır. Üretilen ürünler; kurum iaşesinde kullanılmak üzere kurum mutfağında, Muğla E Tipi Ceza İnfaz Kurumunda ve adliye yemekhanesinde kullanılmakta; ayrıca kurum kantini aracılığıyla personele ve hükümlülere satışı gerçekleştirilmektedir.

Kurumda sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler kapsamında konferanslar, konser ve müzik çalışmaları, bilgi yarışmaları, münazaralar, film ve belgesel gösterimi, tören, anma ve kutlama programları düzenlenmektedir. Bu kapsamda 2017 yılında 45 konferans ve 62 sosyal ve kültürel etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Kurumda, Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında yapılan protokol kapsamında hükümlülerin dinî ve ahlakî gelişimlerini desteklemeye yönelik faaliyetler de yürütülmektedir. Bu kapsamda Muğla Müftülüğü tarafından haftanın 5 günü görevlendirilen din görevlisince yürütülen din eğitimi, ahlaki gelişim ve manevi rehberlik çalışmaları

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kapsamında koğuş dersleri yapılmakta, konferanslar düzenlenmekte; Kuran öğretimi, bilgi yarışması ve kitap okuma etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

Kurumda 2017 yılında 272 disiplin soruşturması yapılmıştır. 120 hükümlü hakkında yapılan disiplin soruşturmasında disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verilirken 152 hükümlü hakkında yapılan disiplin soruşturması neticesinde 34 hükümlüye kınama cezası, 15 hükümlüye bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, 3 hükümlüye haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, 3 hükümlüye ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, 9 hükümlüye ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası ve 88 hükümlüye hücreye koyma cezası verilmiştir.

5275 sayılı Kanunun 95'inci maddesi uyarınca, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlarla aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile üç ayda bir, yol hariç üç güne kadar izin verilebilmektedir. Bu kapsamda hükümlüler 2017 yılında 1097 defa özel izinden yararlandırılmıştır. Ayrıca 24 defa mazeret izni verilmiştir.

B. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Gözlem ve Tespitler ile Hükümlülerle Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyet; hükümlülerin barındırıldığı odalarda, atölyede, kazan dairesinde, gün içerisinde bulundukları kafeterya ile bahçede incelemeler yapmış ve hükümlülerin sorunlarını ve taleplerini dinlemiştir.

Hükümlülerin barındırıldığı odalar sadece yatakhane kısmından oluşmaktadır. Yatakların kalabalık mevcuda karşılık gelebilmesi için, odalarda 3 katlı ranzalar bulunmakta ve tavana karar uzanan ranzalar ciddi sağlık ve güvenlik riski oluşturmaktadır. Ayrıca yer yetersizliği nedeniyle ranzaların bitişik olduğu görülmüştür. Konu hakkında bilgi veren kurum yetkilileri, ek idarî binanın inşaatı tamamlandığında halen idari hizmet birimlerinin bulunduğu kısmın hükümlülere tahsis edileceğini ve odalardaki ranzaların iki kata indirileceğini belirtmişlerdir.

Bakır atölyesinde yapılan incelemede atölyenin dar bir alanda faaliyet gösterdiği gözlenmiştir. Burada çalışan hükümlüler atölye çalışmalarının gerek zaman geçirme gerekse de meslek edinme açısından yararlı olduğunu; bakır işçiliğiyle ilk kez kurumda karşılaştıklarını ve iş olanağı olduğu takdirde tahliye sonrasında da bakır işçiliği ile ilgili bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

işte çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Halk eğitim merkezinden gelen kurs eğitmeni ise atölyede çalıştığı altı yılı aşkın süre içerisinde 400'ün üzerinde kursiyer yetiştirdiğini, tahliye sonrasında bakırla ilgili iş yapan kursiyerler bulunduğunu, bakırcılık ve kalaycılığın “kaybolmaya yüz tutmuş meslek kolları” arasında yer alması nedeniyle bu alanda çalışacak kişilerin vergiden muaf tutulduğunu ve faizsiz kredi olanaklarından faydalandırıldığı söylemiştir.

Isı merkezinde (kazan dairesi) yapılan inceleme sırasında kadrolu kaloriferci; kurumda yeni ünitelerin yapılması nedeniyle kazının yetersiz kaldığını, özellikle soğuk havalarda yeterli ısınma sağlanamadığını ve sıcak suyun sınırlı verilebildiğini belirtmiştir. Kurum görevlileri ayrıca, mevcut kazanın ısınma ihtiyacını karşılayamayacağı düşünülerek inşaatı devam etmekte olan yeni hizmet binasına ek kazan yapılacağı bilgisini vermişlerdir.

Bahçede ve oturma alanında hükümlülerle ceza infaz kurumundan herhangi bir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir. Burada aktarılan hususlara ilişkin inceleme esnasında ve sonrasında kurum yetkililerinden bilgi alınmıştır.

Görüşmelerde darp, dayak, cebir, şiddet ve baskı iddiasında bulunan hükümlüye rastlanmamıştır. Kurum görevlilerinin kendilerine karşı davranış ve üsluplarının yerinde olduğunu belirtmişlerdir.

Sunulan yemeklerin iyi ve yeterli olduğu belirtilmiştir. Bazı hükümlüler sıcak suyun yeterli olduğunu belirtirken pek çok hükümlü banyo ihtiyacı için kendilerine 4 günde bir sıra geldiğinden ve günlük sıcak suyun sabah çok erken saatlerde (5:30-6:30) verilmesinden yakınmışlardır. Konunun iletildiği kurum yetkilileri kurum hamamının kapasitesinin yetersiz olduğunu, ısıtma sisteminin daha uzun süre sıcak su verilmesine olanak sağlamadığını ve banyo sıklığının artırılması için çalışma yürüttüklerini belirtmişlerdir.

Hükümlüler odaların dar olmasından ve ranzaların üç katlı ve birbiri ile bitişik olmasından yakınmışlar; ranza aralarının bitişik olması nedeniyle araya perde çekerek mahremiyetlerini sağlamaya çalıştıklarını söylemişlerdir. Kurum yetkilileri sorunun ek idarî hizmet binasının inşaatının tamamlanmasıyla azaltılabileceğini ifade etmişlerdir.

Hükümlüler ayrıca odalardan sabah 8:00'de çıkarıldıklarını, çalışan hükümlüler dışındakilerin gün boyu bekleme salonunda veya bahçede durmak zorunda kaldığını ve oda

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kapılarının 16:30'a dek açılmadığını belirterek gün içerisinde odalarını kullanma imkanı sağlanmasını talep etmişlerdir. Konu hakkında bilgi alınan kurum yetkilileri; gün içerisinde hükümlülerin kafeteryada, oturma alanında, spor sahasında, mescitte ve bahçede bulunduğunu, her gün 5 saate kadar süren çeşitli kültürel ve sosyal etkinliklere katıldıklarını, oda kapılarının yağışlı ve soğuk günlerde açıldığını, yaşlı ve sağlık sorunu bulunan hükümlülerin ise gün içerisinde odaları kullanmalarına izin verildiğini, uygulamanın Adalet Bakanlığı oluruyla çıkarılan iç yönetmelikle düzenlendiğini belirtmişlerdir.

Hükümlüler, 5275 sayılı Kanunun 95'inci maddesi uyarınca üç ayda bir, yol hariç üç güne kadar verilen özel iznin uygulanmasına ilişkin şikayetlerde bulunmuşlardır. *Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün "Özel İzin"* başlıklı 104'üncü maddesinin altıncı fıkrası uyarınca izinlerde gidilecek mesafe göz önünde bulundurularak gidiş geliş için toplam dört günü geçmemek üzere yol izni verilmektedir. Hükümlüler, bünyesinde işyurdu bulunan ceza infaz kurumlarında gidilecek mesafe dikkate alınmaksızın dört günlük yol izni kullandırıldığını, ancak kendilerine beyan ettikleri adresin uzaklığı dikkate alınarak yol izni verildiğini belirtmişlerdir. Konunu iletildiği Kurum yetkilileri; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün işyurtları olan ceza infaz kurumlarında yol izninin dört gün kullandırılması doğrultusunda yazılı talimatı bulunduğunu, diğer ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler içinse yol izninin her 300 km'lik mesafe için 1 gün olarak belirlendiği bilgisini vermişlerdir.

Hükümlüler izinlerle ilgili olarak ayrıca, kendilerine hesaplarındaki paranın sadece 300 TL'lik kısmının verilmesinden şikayet etmişlerdir. Konunun iletildiği Kurum yetkilileri Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazılı talimatı çerçevesinde hükümlülere haftalık 300 TL ödeme yapıldığını, izne çıktıkları takdirde bu miktara ilaveten haftalık ödemeni 1/3'ü oranında (100 TL) ödeme gerçekleştirildiğini, tahliye sırasında ise emanet hesabındaki paranın tamamının kendilerine ödendiğini belirtmişlerdir.

Hükümlüler izinlerle ilgili olarak son olarak hafta sonu izne ayrılmalarının mümkün olmasına rağmen izin dönüşünü mesai saatleri içerisinde gerçekleştirmek zorunda kalmaları nedeniyle izinleri eksik kullandıklarına ilişkin şikayette bulunmuşlardır. Kurum yetkilileri personel planlaması nedeniyle uygulamanın bu yönde gerçekleştirildiğini bildirmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Hükümlüler, kurumda sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğunu, doktorların hastane sevki yapmaktan imtina ettiklerini ve dış tedavisi sevklerinin uzun süre aldığını söylemişlerdir.

Hükümlüler ayrıca, bahçede bulunan ankesörlü telefonlardan gün boyu yararlanabildiklerini ve 1 saatlik ziyaret süresinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ankesörlü telefonların kurum bahçesinde açık alanda bulunmasına rağmen soğuk iklim şartlarında kullanımına ilişkin herhangi bir şikayet iletilmemiştir. Hükümlüler son olarak ücretli maç yayını aboneliğinin sağlanmasını istemişlerdir.

2. MUĞLA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEMESİ

A. Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin Bilgilendirme

Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun inşasına 6.5.1980 tarihinde başlanmış ve kurum 1986 yılında hizmete açılmıştır. Kurumun bulunduğu 20.950 m²lik alanda ceza infaz kurumu ana binası, jandarma karakolu, 3 katlı lojman, idare binası, mescit ve diğer üniteler yer almaktadır. Kurumun dış güvenliği jandarma bölük komutanlığı tarafından sağlanmaktadır.

Kurumda mahpusların barındırıldığı bölümde 13 adet 6 kişilik; 7 adet 20 kişilik; 6 adet 12 kişilik; 4 adet 10 kişilik; 3 adet 14 kişilik; ikişer adet 4, 8, 11, 13, 15, 16, 18, 21, 23 ve 24 kişilik; birer adet 1, 9, 22, 26, 32, 34, 35, 38, 41, 54 ve 80 kişilik olmak üzere olmak üzere toplam 60 oda ve 5 adet müşahede odası bulunmaktadır. Bunlardan kadın mahpusların barındırıldığı kısım; birer adet 12, 14, 16 ve 18 kişilik olmak üzere toplam 4 oda ve 1 adet 1 kişilik müşahede odasından oluşmaktadır.

Kurumun arttırılmış kapasitesi 728 kişi olmakla birlikte 27.10.2017 tarihi itibarıyla kurumda 567 tutuklu, 118 hükümlü ve 291 hükümlü olmak üzere toplam 976 kişi barındırılmaktadır. Bunlardan 64'ü kadın, 11 tanesi ise çocuktur. Annesinin yanında kalan çocuk sayısı ise 4'tür. Kurumda 2'si hükümlü, 45'i tutuklu olmak üzere 47 tane yabancı uyruklu mahpus barındırılmaktadır. Kurumda terör vasıflı suçlar nedeniyle 303 ve çıkar amaçlı suç örgütü vasıflı suçlar nedeniyle 18 kişi bulunmaktadır. Kurumda kapasitenin üstünde mahpus barındırılmasından kaynaklı sorunların önlenmesi için gerekli tedbirler alınmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurumdaki 10 koğuş yüksek güvenlikli bölüm olarak kullanılmaktadır. Bu koğuşların havalandırması herhangi bir haberleşmeyi engellemek üzere tel kafesle kapatılmış olup ortak yaşam alanı (yemekhane) ve havalandırma (bahçe) kameralarla izlenmektedir.

Kurumda 1 müdür, 3 ikinci müdür, 1 idare memuru, 151 çeşitli kademelerde infaz ve koruma görevlisi, 2 öğretmen, 1 dış doktoru, 1 sosyal çalışmacı, 2 psikolog, 3 sağlık memuru, 2 aşçı, 1 kaloriferci ve 16 diğer görevliler olmak üzere toplam 184 personel görev almaktadır.

Isınma ihtiyacı, katı yakıt fındık kömürü kullanılarak merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.

Kurumun yemek ihtiyacı, 2 aşçının görev yaptığı, 100 m² büyüklüğünde ve günlük 1.200 mahpus ve personel için üç öğün yemek çıkartılan kurum mutfağından karşılanmaktadır.

Su ihtiyacı artezyen kuyusundan karşılanmaktadır. Artezyenlerden çıkarılan sular depolarda dinlendirildikten sonra klorlanarak kullanıma hazır hale getirilmektedir. Mevcut depo durumu çerçevesinde koğuşlara dönüşümlü olarak altışar saat soğuk su verilmektedir. Sıcak su ihtiyacı ise katı yakıt fındık kömürü kullanılan kalorifer kazanından sağlanmaktadır. Sıcak suyun temininde yaz aylarında güneş enerjisi panellerinden de yararlanılmaktadır. Sıcak su haftada 2 gün üçer saat verilmektedir. Ayrıca mahpusların talepleri halinde her gün sabahları 10 dakika süreyle sıcak su sağlanmaktadır. Kuruma şehir şebekesinden su verilmesi için Muğla Büyükşehir Belediyesi ile yapılan çalışmalar devam etmektedir.

Kurumda 1 adet lağım ve atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Bu arıtma tesisinde arıtılan lağım ve atıksu, borularla Düğerek Mahallesi dere yatağına verilmektedir. Arıtma sisteminin yetersiz kalması nedeniyle, şehir şebekesi bağlandığı takdirde dahi suyun saat sınırlı olarak verilmesi gerekecektir.

Kurumun sağlık biriminde, Muğla Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 2 aile hekimi görev yapmaktadır. Doktorlardan biri haftanın 4 günü yarım gün, diğeri ise haftanın bir günü tam gün hasta kabul etmektedir. Kurumda kadrolu 1 dış hekimi bulunmakla beraber kendisinin raporlu olması nedeniyle dış tedavileri haftanın 2 günü Muğla Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinden gelen dış hekimince gerçekleştirilmektedir. Birimde ayrıca 3 sağlık memuru ile 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Aile hekimlerince haftalık ortalama 230 mahpus, dış hekimince ise ortalama 60 mahpusun muayenesi yapılmakta ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gerek görülenlerin ilgili hastanelere sevkleri sağlanmaktadır. Günde ortalama 20-30 hastanın hastane sevki gerçekleştirilmektedir. Kurum bünyesinde yataklı bir revir bulunmamaktadır.

Psiko-sosyal servis tarafından, kuruma kabul edilen mahpusların tanıma, tanıtma, yönlendirme faaliyetleri; rutin bireysel görüşmeler; görevli doktorlar ve diğer görevli personel tarafından yönlendirmesi yapılan mahpuslarla görüşmeler; aile görüşmeleri ve grup çalışmaları yürütülmektedir. Servis bünyesinde 1 psikolog, 1 sosyal çalışmacı ve birimde görevlendirilmiş 2 infaz ve koruma memuru görev almaktadır. 2017 yılında mahpuslarla 1263 bireysel görüşme gerçekleştirilmiş; 109 personel ile ARDIÇ İKM (İnfaz ve Koruma Memuru) Bilgilendirme Programı ve 31 personel ile İntihar ve Kendine Zarar Vermeyi Önleme Programı Eğitimleri yapılmış ve mahpusların aileleri ile gerek ziyaretleri öncesinde veya sonrasında yüz yüze ya da dilekçeyle başvurmaları veya ihtiyaç olması durumunda kurum telefonu kullanılarak görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, çocuk odaları 16 kez farklı tarihlerde ziyaret edilerek tespit edilen eksiklikler ve ihtiyaçlar için çalışmalar yürütülmüştür.

Kurumda eğitim faaliyetlerinin sürdürebilmesi amacıyla 2 adet derslik, 1 adet bilgisayar sınıfı, 1 adet kütüphane ile birlikte 1 adet çok amaçlı salon bulunmaktadır. Çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak bilgisayar kullanımı kursu, aşçı yardımcılığı, ahşap hediyeelik eşya yapımı, saç ve sakal kesimi, Kuran okuma, kalorifer ateşçiliği, iş ve işçi güvenliği, halk oyunları gibi kurslar açılmış ve kursların sonucunda da başarılı olanlara belgeleri verilmiştir.

Kurum kütüphanesinde 5580 kitap bulunmaktadır. Mahpuslar kütüphanede bulunan listelerden kitap seçerek dilekçe ile talep etmek suretiyle kitaplardan yararlanabilmektedirler. Bu kapsamda 2017 yılında 6989 kitap okunmuştur.

İşyurdu faaliyetleri bünyesinde; Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu Müdürlüğü, 2 adet hükümlü kantini, cilt atölyesi, fotoğraf atölyesi, terzi atölyesi, merkez çay ocağı ile nizamiye kantini işkolları ve günlük 9.000 adet 50 gramlık ekmek üretim kapasitesine sahip fırın atölyesi olmak üzere toplam 8 iş kolunda faaliyet gösterilmektedir.

Kurumda sosyal ve kültürel etkinlikler kapsamında konferanslar, bilgi yarışmaları, münazaralar, film gösterimi, müzik eğlence programları, belirli gün ve haftalara ilişkin programlar düzenlenmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Merkezi yayın sistemi bünyesinde 22 televizyon kanalı izlenebilmektedir. Ayrıca tüm oda ve koğuşlara haftada 5 gün olmak üzere psiko-sosyal servis tarafından kontrol edilmek sureti ile ortak sinema filmi yayını sunulmaktadır. Mahpusların kendi rızaları ile toplanan paralardan ücretli maç yayını aboneliği almaları da mümkündür.

Kurumda takım oyunları oynanabilecek alan ve spor salonu bulunmamaktadır. Bu nedenle sadece masa tenisi ve satranç etkinlikleri planlanıp uygulanmaktadır.

Kurumdaki mahpuslar yakınlarıyla, ayın ilk haftasında açık görüş ve ayın diğer haftalarında kapalı görüş şeklinde görüşme gerçekleştirebilmektedir.

Mahpuslar ayrıca kurum kantininden temin ettikleri telefon kartları ile kurum içerisinde bulunan 18 adet ankesörlü telefon ile belirlenen gün ve saatlerde haftalık on dakika telefon görüşmesi yapabilmektedirler. Ancak 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 6'ncı maddesinin (e) fıkrası uyarınca; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından tutuklu olanlar; olağanüstü halin devamı süresince, telefonla haberleşme hakkında onbeş günde bir on dakikayı geçmemek üzere faydalanabilmektedir.

Muğla Baro Başkanlığı ile işbirliği halinde kreş inşasına başlanmış olup kreşin kısa sürüde faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

B. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Gözlem ve Tespitler ile Mahpuslarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyet, ön bilgilendirme toplantısının ardından tutuklu çocukların barındırıldığı koğuşlarda, adli suç ve suç isnadından mahpus olan kadınların bulunduğu koğuşta, adli suç isnadından tutuklu olan erkeklerin bulunduğu koğuşta, yabancı uyruklu tutukluların bulunduğu koğuşta ve terör vasıflı suç veya suç isnadından mahpus olanların bulunduğu koğuşlarda incelemeler yapmış, mahpusların sorunlarını ve taleplerini dinlemiştir.

Tutuklu çocuklar, alt katta ortak yaşam alanı, üst katta ise yatak odalarının bulunduğu iki katlı koğuşlarda barındırılmaktadır. Ortak yaşam alanı ve bahçe kameralarla izlenmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Görüşme gerçekleştirilen çocuklar herhangi bir darp, kötü muamele ve baskıya maruz kalmadıklarını, görevlilerin kendilerine dönük tavırlarına ilişkin şikayetleri bulunmadığını belirtmişlerdir. Çocuklar beslenme, ısınma ve suyun verilmesi konusunda da herhangi bir şikayette bulunmamıştır. Çocuklar günlerini televizyon izleyerek, kitap okuyarak, çeşitli kurslara katılarak ve bahçede voleybol oynayarak geçirdiklerini söylemişlerdir. Çocukların çoğunun yakın zamanda tutuklanması nedeniyle okullarına devam etmediği öğrenilmiştir.

Kurum görevlileri, kurumun çevre illerde bünyesinde çocuk koğuşu bulunan tek ceza infaz kurumu olduğunu, çocuk mahpusluğunun uzmanlaşma gerektiren bir alan olması nedeniyle çocukların eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin yoğun olduğu, tutuklu çocuklara yaklaşım konusunda eğitim almış personelin ve sivil memurların görev aldığı ceza infaz kurumlarına nakledilmelerinin yerinde olacağı değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

Adli suçlar nedeniyle barındırılan kadınlar; koğuşta kapasitenin üstünde kişi barındırıldığını, halen 22 kişi kaldıklarını, yatakhane olarak kullanılan ikinci katın tek bir mekandan oluşması nedeniyle mahpuslar arasında zaman zaman sorun yaşanabildiğini; kurum idaresinden hem genel anlamda hem de kalabalık nedeniyle yaşanan sorunların giderilmesi konusundaki çabaları nedeniyle memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Bununla birlikte mahpus kadınlar, haftada 2 gün üçer saat süreyle verilen sıcak suyun yetersiz kaldığı, 45 dakikalık görüşme süresinin yetersiz olduğu, farklı ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin reddedildiği ve kütüphanede güncel yayınların bulunmadığı yönünde şikayetlerde bulunmuşlardır.

Kadın mahpuslar ayrıca, kantin fiyatlarının yüksek olduğunu, kozmetik ürünlerinin ve hijyenik ürünlerin sayı ve çeşit açısından yetersiz kaldığını belirtmişler ve doldurma parfüm satışı gerçekleştirilmesi talebinde bulunmuşlardır.

Adli suç isnadından tutuklu olan erkeklerin bulunduğu koğuşta yapılan incelemede ise tutuklular, yoğunluk nedeniyle üç kişinin ranza yetersizliği nedeniyle yerde yattığını belirtmişlerdir.

Tutuklular kurum görevlilerince işkence ve kötü muameleye maruz kalmadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı tutuklular infaz ve koruma görevlilerinin küfürlü hitabına maruz kaldığını belirtmiş ise de diğer tutuklulardan bu yönde bir şikâyet iletilmemiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Tutuklular verilen suyun kireçli olduğunu içinden solucan çıkabildiğini; haftada 2 gün ikiye saat verilen sıcak suyun yetersiz kaldığını; sıcak su veriliş günü ve saatinin artırılması gerektiğini belirtmişler ve acil sıcak su ihtiyacı durumunda konuyu idareye aktarmalarına rağmen olumlu cevap alamadıklarından şikayet etmişlerdir.

Tutuklular, sağlık sorunlarını görevlilere aktarmalarına rağmen revire çıkarılmadıkları, hastane sevklerinin geciktiği ve doktorların kendilerine olumsuz tavır takındıkları şikayetinde bulunmuşlardır. Sağlık sorunlarının iletildiği Muğla Cumhuriyet Başsavcısı, Muğla Devlet Hastanesinin tedavi taleplerini karşılamakta yetersiz kaldığını ve 29 Ekim 2017 tarihinde açılacak olan Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde bahsedilen sorunların yaşanmaması için gerekli girişimlerde bulunulacağını belirtmiştir.

Tutuklular ayrıca kantin fiyatlarının yüksek olduğunu ve kantinden haftada bir kez yararlandırıldıklarını söylemişlerdir. Özellikle fiyatı 3 TL olan tütün sarma için kullanılan makaronun (filtreli boş sigara tüpü) fiyatının 9 TL'ye çıkarılmasından yakınmışlardır. Kurum yetkilileri yapılan yasal düzenleme neticesinde fiyatı artan ürünün piyasada 12 TL'ye satıldığını belirtmişlerdir.

Yabancı uyrukluların barındırıldığı koğuştaki 3 tutuklu ile kurum vaizinin yardımıyla görüşülmüştür. Tutuklular birkaç gün önce kuruma geldiklerini, görevlilerin davranışlarından ve yemeklerden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Tutuklular, paraları olmadığı için temizlik malzemesi alamamaları nedeniyle banyo yapamadıklarını söylemişlerdir. Kurum yetkilileriyle görüşülerek bu tür temel insani ihtiyaçların giderilmesi hususunda hassasiyet gösterilmesi uyarısında bulunulmuş; yetkililerse tutukluların kuruma yakın zamanda giriş yaptıklarını ve ihtiyaçların karşılanacağını belirtmişlerdir.

Terör vasıflı suç veya suç isnadından mahpus olanların barındırıldığı koğuşlarda yapılan incelemelerde ise mahpuslar ceza infaz kurumunda herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadıklarını ve yemeklerin iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Mahpuslar tarafından iletilen şikayetler, psikolojik baskı ve işkenceye maruz bırakılma; cenazeye katılma izni verilmemesi; sosyal faaliyetlere ve atölye faaliyetlerine çıkarılmama; açık ceza infaz kurumuna ayrılma süresinin dolmasına rağmen açığa gönderilmeme; kuruma girişte çıplak arama yapılması; sayımların ayakta yapılması; revire

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

çıkarılmama; hastane sevklerinin gecikmesi; muayenelerin kelepçe açılmaksızın gerçekleştirilmek istenmesi; hastanedeki doktorların suç isnadına göre uygulama yapması; hastane sevki sırasında ring aracında bekletilme; koğuştan ayrılmış mahpuslarca bırakılan kitapların inceleneyeceği gerekçesiyle toplanmasına rağmen geri verilmemesi ve telefon görüşmelerinin iki haftada bir 10 dakika ile sınırlandırılması şeklindedir.

Cenazeye katılma izninin verilmediğine ilişkin şikayet konusunda Cumhuriyet Başsavcısı tarafından, söz konusu izinlerin verilebilmesi için öncelikle cenazeye katılmanın güvenlik riski taşımadığına ilişkin kolluk birimlerinden bilgi istendiği ve güvenlik sıkıntısı olmadığı bildirildiği takdirde izin verilmediği bilgisi verilmiştir.

Açığa ayrılma işleminin yapılmadığına ilişkin şikayet hakkında kurum yetkilisi, Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinin 6'ncı maddesi uyarınca, terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması şartı arandığını; Yönetmeliğin 10'uncu maddesi uyarınca kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin talepleri üzerine, koşulları taşıdıklarının anlaşılması hâlinde kurum idare ve gözlem kurulu tarafından açık kurumlara ayrılmalarına karar verildiğini belirterek açık ceza infaz kurumlarına ayrılmak için sürenin dolmasının tek başına yeterli olmadığı bilgisini vermiştir.

Kurum yetkilileri diğer şikayetlerin olağanüstü hal kararı çerçevesinde alınan tedbirler ve mevzuat çerçevesinde yapılan işlemlere ilişkin olduğunu ve ceza infaz kurumundaki uygulamalara ilişkin hususlarda infaz hakimliğine şikayet edilmesinin ve infaz hakimliği kararına karşı ağır ceza mahkemesine itiraz başvurusunda bulunmanın mümkün olduğunu belirtmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

VII. DEĞERLENDİRME VE SONUC

Ceza infaz kurumlarında yapılan gözlemler ve görüşmeler neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Görüşülen hiçbir tutuklu ve hükümlü tarafından darp, dayak, cebir ve şiddet iddiasının dile getirilmemesi memnuniyet vericidir.
2. Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumunda çok sayıda tadilat yapılmakla beraber, ısıtma sistemi ile banyo yetersizliğinin giderilmesi ve ilave ödenek çıkartılarak ek idari hizmet binası inşaatının tamamlanması suretiyle hükümlülerin barındırılmasında iyileştirme sağlanması gerekmektedir.
3. Yapılan tadilatların ihtiyacı karşılamakta yetersiz kaldığı hususu da dikkate alınarak Muğla Açık Ceza İnfaz Kurumunun uzun vadede yıkılması ve yerine modern bir ceza infaz kurumunun yapılması değerlendirilebilir.
4. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kuyu suyu yerine şehir şebekesinden su verilmesi için çalışmalar yapılması memnuniyet vericidir. Bununla birlikte mevcut drenaj sisteminin yetersizliği nedeniyle sıcak ve soğuk suyun sınırlı süreyle verilmesi zorunluluğunun ortadan kalkmayacağı belirtilmiştir. Suyun veriliş süresinin arttırılması için gerekli altyapı çalışmaları yapılmalıdır.
5. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, kadın mahpuslar için sıcak su verilen sürenin artırılması ve kantinde satılan özellikle kozmetik ürünlerinin ile hijyenik ürünlerin ihtiyaçlara cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi yerinde olacaktır.
6. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılan az sayıdaki çocuğun; kurumda çocuklar için yeterli eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin sağlanamaması dikkate alınarak eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin yoğun olduğu, tutuklu çocuklara yaklaşım konusunda eğitim almış personelin ve sivil memurların görev yaptığı ceza infaz kurumlarına nakledilmelerinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.
7. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda mahpuslarca sıklıkla dile getirilen sağlık hizmetlerine ilişkin sorunlarının giderilmesi için kurum doktoru istihdamı, farklı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

uzmanlık alanlarındaki doktorların belli aralıklarla kuruma gelmesi ve kurumun sağlık teçhizatı yönünden güçlendirilmesi üzerinde durulabilir.

8. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda sportif faaliyetler için ayrılmış açık veya kapalı bir mekân bulunmaması ıslah çalışmalarını olumsuz etkileyecek önemli bir eksikliklerdir.
9. Ülke genelinde ceza infaz kurumlarında yaşanan kalabalıklaşmanın önlenmesi açısından devam eden yeni ceza infaz kurumu inşaatı çalışmalarının hızlandırılması yerinde olacaktır.

EK-10

**İZMİR VE AYDIN İLLERİNDE BULUNAN
GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ
İNCELEMESİ RAPORU**

(Komisyonun 8.11.2017 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I.BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 17 Aralık 2015 tarihli 2'inci toplantısında, Türkiye'de geçici koruma statüsündeki bulunan Suriyeliler, uluslararası koruma başvurusu yapanlar, uluslararası koruma altında olanlar ve yasadışı göçmenlerin sorunlarına ilişkin incelemelerde bulunmak üzere Mülteci Hakları Alt Komisyonunu kurulmuştur. Alt Komisyon Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin (CPT) 16-23 Haziran 2015 tarihlerinde Türkiye'de bulunan Geri Gönderme Merkezlerinde yapmış olduğu incelemeler sonucu 17 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı Raporun gerçeği yansıtmadığını görmek amacıyla, İzmir ve Aydın'da bulunan Geri Gönderme Merkezlerinde incelemelerde bulunma kararı almıştır.

24 ve 25 Ekim 2017 tarihlerinde İzmir ve Aydın'da yapılan incelemeye, Alt Komisyon Başkanı ve Antalya Milletvekili Atay USLU, Isparta Milletvekili Sait YÜCE, Konya Milletvekili Leyla ŞAHİN USTA, Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN, ve Osmaniye Milletvekili Ruhi ERSOY katılmış; ayrıca Yasama Uzmanı Ahmet KAYMAZ Alt Komisyona eşlik etmiştir.

II.İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

İncelemenin konusunu, İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezlerinde fiziksel kapasitesinin yetersiz olduğu, bu merkezlerde kalanların havalandırma olanaklarının kısıtlı olduğu, sosyalleşme imkânlarının olmadığı, insani olmayan koşullarda yaşadıkları, avukata erişimlerinin güçleştirildiği ve merkezlerde refakatsiz çocukların kalmakta olduğu iddiası oluşturmaktadır.

III.İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

İnceleme kapsamında, İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezleri hakkındaki iddiaların gerçek olup olmadığını değerlendirmek amacıyla adı geçen merkezlere gidilmiş; yetkililerden bilgi alınmış; merkezlerin sosyal donatıları tek tek incelenmiş; merkezde kalmakta olan göçmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 24 Ekim 2017 tarihinde İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Harmandalı Geri Gönderme Merkezi, 25 Ekim 2017 tarihinde ise Aydın Geri Gönderme Merkezinde incelemelerde bulunulmuştur.

İncelemeler sırasında hem İzmir’de hem de Aydın’da illerin Valileri ve Büyükşehir Belediye Başkanları ile görüşmeler gerçekleştirilmiş; gerek Geri Gönderme Merkezleri hakkında ve gerekse il çapında yaşayan göçmenler hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.

IV.İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Alt Komisyon çalışmasında, uluslararası hukukta ve Türk hukuk mevzuatında konu ile ilgili düzenlemeler arasında bulunan Birleşmiş Milletlerin 28 Temmuz 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi, 31 Ocak 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokolü ve 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Mutabakatı ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile ilgili diğer yazılı metinleri dikkate almıştır.

V.GENEL BİLGİ

Geri Gönderme Merkezleri, idari gözetim kararı alınan yabancıların geçici olarak tutulduğu ve bu süre zarfında temel insani ihtiyaçların karşılandığı merkezlerdir. İdari gözetim tabiri, hakkında idari gözetim kararı alınan yabancıların bu merkezlerde tutulması anlamına gelmektedir.

Ülkemizdeki geri gönderme merkezlerinin tümü İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından işletilmektedir. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun (YUKK) 58’inci maddesi uyarınca, geri gönderme merkezleri İçişleri Bakanlığı tarafından işletilmekle birlikte; Bakanlığın, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirmesi mümkündür.

Türkiye’de şu anda 20 geri gönderme merkezi¹ hizmet vermekte olup, bu merkezlerin toplam kapasitesi 8.186’dır. Geri gönderme merkezlerinde sirkülasyon çok hızlı olup, merkezlerde kalan nüfus sayısı sürekli olarak değişmektedir.

¹Adana, Antalya(1), Antalya(2), Aydın, Çanakkale, Edirne, Erzurum(1), Erzurum(2), Gaziantep, Hatay, İstanbul(Silivri), İstanbul(Binkılıç), İzmir(Harmandalı), Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Muğla, Tekirdağ, Van, Van(Kurubaş) Geri Gönderme Merkezleri.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

YUKK'un 57'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, idari gözetim kararı alınabilmesi için (yabancıнын geri gönderme merkezinde tutulması için) hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıнын; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu değerlendirilen kişilerden olması gerekmektedir. Hakkında sınır dışı etme kararı olan herkes geri gönderme merkezlerinde tutulmamaktadır. Bu karar yabancıнын bulunduğu ilin valiliği tarafından alınır.

57'nci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca, *“Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.”*

Aynı kanunun 57'nci maddesinin 6'ncı fıkrası uyarınca, *“İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.”*

YUKK'un 54'üncü maddesi uyarınca aşağıdaki şartları taşıyan yabancılar sınır dışı edilir:

- 1) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler (5237 md. 59: *İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu salıverilmeden yararlandıktan ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir.*.)
- 2) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar
- 3) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar
- 4) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 5) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar
- 6) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler
- 7) İkamet izinleri iptal edilenler
- 8) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler
- 9) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler
- 10) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler
- 11) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler
- 12) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar
- 13) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar
- 14) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

YUKK'un 53'üncü maddesi uyarınca, “*Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.*

Geri gönderme merkezlerinde tutulandan avukatlık ücretini karşılayamayanlar için, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti (adli yardım) sağlanmaktadır.

VI.İNCELEMELER

24 Ekim 2017 tarihinde İzmir’de gerçekleştirilen incelemede öncelikle İzmir Valisi Erol AYYILDIZ ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz KOCAOĞLU ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sonrasında İzmir Harmandalı’nda bulunan Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Sahil Güvenlik,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Jandarma ve Emniyet yetkililerinden bilgi alınmış; Geri Gönderme Merkezi incelenerek, Merkezde kalanlarla birebir temaslar gerçekleştirilmiştir.

25 Ekim 2017 tarihinde Aydın'da gerçekleştirilen incelemede öncelikle Aydın Valisi Yavuz Selim KÖŞGER ve Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem ÇERÇİOĞLU ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sonrasında Aydın'da bulunan Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü yetkililerinden bilgi alınmış; Geri Gönderme Merkezi incelenerek, Merkezde kalanlarla birebir temaslar gerçekleştirilmiştir.

1) İzmir İncelemesi

i) İzmir Valisi ile Gerçekleştirilen Görüşme

İzmir Valisi Erol AYYILDIZ ile gerçekleştirilen görüşmede, İzmir genelinde bulunan Suriyeliler ve diğer göçmenler hakkında bilgi alınmıştır. Vali şunları ifade etmiştir:

“İzmir’de bulunan Suriyeliler ve diğer milletlerden göçmenler için ülkemiz vatandaşlarına için harcanandan daha fazla emek harcanmaktadır.

İzmir’de 175 bin kayıtlı düzensiz göçmen bulunmaktadır. İzmir’de bulunan Suriyelilerin önemli bir kısmı tarım işçisi olarak çalışmaktadır. Tarım işçisi olarak çalışanların önemli bir kısmı çadırlarda yaşamaktadır.

İzmir’de bu konuyla ilgilenen geniş bir sivil toplum yapılanması bulunmaktadır. Münhasıran Suriyeliler ve diğer göçmenler için çalışan sivil toplum örgütleri bulunmaktadır. Bunun dışında başka alanlarda çalışan sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının bir kısmını mutlaka göçmenler oluşturmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin göçmenleri sahiplenme kapasitesi çok yüksektir.

İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi oldukça modern bir yapıya sahiptir. Burada bulunan insanlar Türkiye’de yasadışı olarak bulundukları için ülkelerine geri gönderilmek üzere tutulmaktadırlar. Burada bulunan yabancıların avukatlarıyla görüşmelerinin önünde bir engel bulunmamakta olup, görüş yapılmasının idari izin prosedürüne tabi tutuluyor olması gayet normaldir.

Avrupa Birliği ve Türkiye arasında imzalanmış olan Geri Kabul Mutabakatı Yunanistan tarafından kötü niyetli olarak uygulanabilmektedir. Mutabakat uyarınca Türkiye’den Yunan adalarına yasal olmayan yollardan geçenlerin Türkiye’ye iadesi gerekmektedir. Ancak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yunanistan, adalarına Türkiye üzerinden geçmemiş göçmenleri de Türkiye’den geçmiş gibi ülkemize iade etmek istemektedir.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kurulmasından sonra, karmaşık bir yapıya sahip olan göçmen işlemleri sistematik bir hal almıştır. Geri Gönderme Merkezlerinin Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiş olması yasadışı göçmenlere ilişkin süreçlerin daha sağlıklı işlenmesini sağlamıştır.”

ii)İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı ile Gerçekleştirilen Görüşme

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz KOCAOĞLU ile gerçekleştirilen görüşmede, İzmir genelinde bulunan Suriyeliler ve diğer göçmenler hakkında bilgi alınmıştır. Belediye Başkanı şunları ifade etmiştir:

“İzmir’de 300 bin civarında Suriyeli bulunmakta olup bunların önemli bir kısmı tarım sektöründe çalışmaktadır. Yasal ve yasa dışı göçmenlere ilişkin işlemler esas olarak Valiliğin sorumluluğundadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Valilik ile koordineli bir şekilde çalışmakta olup, Valilik tarafından talep edilen hizmetleri yerine getirmeye çalışmaktadır.

Suriyeli veya diğer milletlerden olan göçmenler için Büyükşehir Belediyesi tarafından çok sayıda hizmet verilmektedir. Bunlardan bir tanesi 3000 çocuğun evlerine her gün süt dağıtılmasıdır. Gene günlük olarak sabah ve akşam sıcak yemek dağıtımından isteyen herkes faydalanabilmektedir.

İzmir’de bulunan Suriyeliler için meslek kursları açılmıştır. Ekonomik hayata entegrasyonun hedeflendiği bu kurslar sayesinde Suriyelilerin tarım işçiliği dışındaki mesleklere de yönlendirilmesi hedeflenmektedir.”

iii)İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet Yetkilileriyle Yapılan Görüşmeler ve İncelemeler

İzmir İl Göç Müdürlüğü yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İzmir’de ikamet izni ile bulunmakta olan yabancı kişi sayısı 16.205’dir. Türkiye’de kısa dönem ikamet izni ile bulunan 244.034, aile

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ikamet izni ile bulunan 63.546, öğrenci ikamet izni ile bulunan 61.116, çalışma ikamet izni ile bulunan 56.591 ve diğer ikamet izinleri ile bulunan 35.930 kişi bulunmaktadır.

Türkiye'ye düzensiz göçe en fazla kaynaklık eden ülkeler sırasıyla Suriye, Filistin, Myanmar (Burma), Afganistan, Somali, Pakistan, Bangladeş, Nijerya, Irak ve İran'dır. Türkiye'de bulunan düzensiz göçmen sayısı 1998 yılında 30 bin kişi civarındayken, Suriye iç savaşının patlak vermesi sonrasında 2016 yılında 180 bin kişiye ulaşmıştır. 2016 yılında yakalanan düzensiz göçmenlerin önemli bir kısmını Suriyeli göçmenler oluşturmakta olup, bunu sırasıyla Afganistan, Irak, Pakistan ve Gürcistan asıllı göçmenler izlemektedir. Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayısı yıllar içerisinde düzenli olarak artmaktayken, Avrupa Birliği ile varılan 18 Mart Geri Kabul Mutabakatından sonra bu sayıda ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. Türkiye'de bulunan düzensiz göçmenlerin ağırlıklı olarak Ege ve Akdeniz sahil kentlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinin, AB Katılım Öncesi Mali Programı (IPA) uyarınca, 2009 yılında yapımına başlanmış, 2014 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından devralınmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından devralınan Geri Gönderme Merkezi inşaatı 2015 yılında bitmiş ve 02.05.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Harmandalı Geri Gönderme Merkezi 1 Merkez Müdürü, 25 İl Göç Uzman Yardımcısı, 1 Psikolog / 2 Sosyal çalışmacı, 3 Mütercim, 8 Geçici Görevli personel, 4 Sağlık Görevlisi, 5 Teknik Personel, 114 Özel Güvenlik ve 24 temizlik personeli olmak üzere toplamda 186 personel ile hizmet vermektedir.

Geri Gönderme Merkezi 750 kişi kapasiteli olup, şehir merkezine uzaklığı 35 km'dir. Merkez, kapalı alan olarak 14.478 metrekare ve açık alan olarak ise 32.000 metrekareye alana sahiptir. 7 blokta toplam 126 odası bulunan merkezde, 3 idari personel odası, 1 konferans salonu, 1 toplantı salonu, 4 yemekhane, 1 spor salonu, 1 dinlenme odası, 1 kütüphane, 1 revir, 2 ibadethane, 1 sağlık bloğu, 2 çocuk oyunu odası, 1 bay/1 bayan kuaför salonu ve 1 sığınak bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Merkezde poliklinik (doktor ve hemşire odası), yabancılar için TV izleme odası, terzi odası, internet odası, her katta ise çamaşırhane ve kat depoları bulunmaktadır.

Merkezde, yabancılar tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz olarak verilmektedir. Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sağlanmaktadır. Merkezde bulunanlara; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanmaktadır. Çocukların yüksek yararlarının gözetildiği Merkezde, aileler ayrı bir blokta barındırılmaktadır. Merkezde refakatsiz çocuk bulundurulmamakta olup, refakatsiz çocuklar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı himayesine verilmektedir.

01.01.2017-31.10.2017 tarihleri arasında Geri Gönderme Merkezinde barınan yabancılara adli yardım kapsamında merkezimize gelen avukat sayısı 423'tür. Belirtilen tarihler arasında Merkezde kalmakta olan yaklaşık 2000 yabancı adli yardımdan faydalanmıştır.

İzmir'de 2017 yılında yabancıların sınır dışı etme kararlarının iptali yönünde açtıkları 75 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 60'ı İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 9 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 6 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

2017 yılında yabancıların idari gözetim kararının (Geri Gönderme Merkezine alınmaya karşı) iptali yönünde açtıkları 144 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 122'si İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 17 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 5 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

2017 yılında Merkezde 17.848 düzensiz göçmen, 275 yabancı terörist savaşçı, 1002 diğer illerden Merkeze sevk edilen göçmen, 104 cezaevinden tahliye edilen yabancı ve 617 vize/çalışma izni ihlali sebebiyle alınan göçmen hakkında işlem yapılmıştır. 2017 yılında Merkezde hakkında işlem yapılan göçmen sayısı 18.883'tür. Bu rakam, 2013 yılı için, 6.549 2014 yılı için 9.435, 2015 yılı için 36.683 ve 2016 yılı için 39.800'dir.

Merkezde bulunanların uyruk dağılımına bakıldığında en yüksek rakamı Suriyeliler oluşturmakta olup, sonrasında Afganistan'dan, Pakistan'dan, İran'dan ve Afrika ülkelerinden gelen göçmenler çoğunluktadır.²

2017 yılında Geri Gönderme Merkezine gelenlerin geldikleri ayların dağılımında Ocak ve Şubat aylarında ciddi bir artış olmuş ve bunu Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları izlemiştir.

Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde günün 24 saati sağlık görevlisi bulunmaktadır. Hafta içi mesai saatlerinde doktor bulunmakta olup, haftanın 2 günü çocuk doktoru görev yapmaktadır. Acil durumlarda gerek Merkezin araçlarıyla ve gerekse ambulans temin edilerek 7/24 hastaneye ulaşım sağlanmaktadır.

² Merkezde sirkülasyon çok fazladır. Aynı gün gelip çıkanlar olduğu gibi, daha uzun sürelerle Merkezde kalanlar da bulunmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sağlık, hijyen, beslenme ve çocukların rehabilitasyonu konularının üzerinde özenle durulmakta olup, özellikle çocukların mama, süt, meyve suyu ve çocuk bezi ihtiyaçlarının karşılanmasına azami özen gösterilmektedir.

Merkezde film seansları düzenlenmekte, haftanın belirli günleri resim yapma ve kitap boyama etkinlikleri düzenlenmekte, dini etkinlikler yapılmaktadır. Telefon görüşmelerine olanak sağlanan Merkezde, açık havada zaman geçirilmesine özen gösterilmektedir. Merkezde bulunan psikolog ve sosyal çalışma uzmanları özellikle kadınlarla ve çocuklarla düzenli faaliyetler gerçekleştirmektedirler. Merkezde Kızılay'a ait çocuk oyun alanı olarak dizayn edilmiş bir tır bulunmakta olup, çocuklara yönelik olarak fidan dikimi, uçurtma günleri düzenlenmektedir. Ayrıca halk eğitim merkezinden gelen öğretmenler tarafından çocuklara eğitim verilmekte ve sportif faaliyetlere katılmalarına özen gösterilmektedir.

İl göç müdürlüğünün görevleri arasında geri kabul işlemlerini yürütmek bulunmaktadır. 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-Avrupa Birliği Zirvesi kararları uyarınca ve 2001 yılında imzalanmış olan protokol çerçevesinde, 20 Mart 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'den Yunanistan adalarına geçen düzensiz göçmenlerin ülkemize geri dönüşleri gerçekleştirilmektedir. İzmir ili Dikili ve Çeşme Limanları, Muğla ili Güllük Limanı, Aydın ili Kuşadası Limanı geri dönüş sürecinde irtibat noktaları olarak belirlenmiştir. Geri kabul işlemleri İzmir İl Göç Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığı, İzmir İl Emniyet Müdürlüğü, İzmir İl Sağlık Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü ve Kızılay ile koordineli olarak gerçekleştirilmektedir.

İzmir Dikili ve Çeşme Deniz Limanlarından 04 Nisan 2016 tarihinden bu yana 45 geri kabul yapılmış ve toplam 1064 düzensiz göçmen teslim alınmıştır. Bu kabullerin önemli kısmını Pakistan, Afganistan ve Afrika ülkelerinin vatandaşları oluşturmuştur.

İzmir İl Sağlık Müdürlüğü yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

İzmir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Suriyeli veya Suriyeli olmayan ayrımı yapılmadan bütün göçmenlere hizmet verilmektedir. Sağlık hizmetleri, halk sağlığı merkezleri ile göçmen sağlığı merkezlerinde verilmektedir. İzmir'de Bornova, Buca, Karabağlar, Konak ve Bayraklı olmak üzere 5 göçmen sağlığı merkezi bulunmaktadır. Bayraklı 2016 yılında, diğer merkezler 2015 yılında açılmıştır. Suriyeli sağlık personelinin eğitimleri devam etmekte olup, eğitimler sonrasında bu kişilerin kendi halkına hizmet vermesinin önü açılacaktır. Göçmen sağlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

merkezleri yalnızca göçmenlere hizmet vermektedir. Henüz eğitimini tamamlayıp göçmen sağlığı merkezlerinde çalışmaya başlayan Suriyeli bulunmamaktadır.

Suriye'den başlayan göçle birlikte Suriyeli çocukların aşılınması hizmetine başlanmıştır. Bu göçle birlikte Türkiye aşı haritası bozulmaya başlamıştır. Göçmen çocukların ikinci aşılamlarına başlanmıştır. İzmir genelinde göçmen çocuklar için 2015 yılında 18.902 doz, 2016 yılında ise 35.924 doz aşılama yapılmıştır. İlk aşılamadan sonra göçmenler çocukları saklamaya başlamışlardır. Mobil aşı ekibiyle beraber tercümanın gezmemesi güven sorununa yol açmıştır.

İzmir Dikili'de bulunan göçmen kabul merkezinde 246 personel çalışmakta olup, 2016 yılında 490 göçmen ülkemize geri alınmış, 2017 yılında ise 306 göçmen ülkemize geri alınmıştır. İzmir genelinde bulunan bütün göçmenler için ambulans hizmeti verilmekte olup, hastanelere sevkleri yapılmaktadır.

İzmir'de bulunan sağlık hizmetleri yakın zamana kadar Kuzey ve Güney Hastaneler Birliği olarak ikiye ayrılmış durumdaydı. Kuzey Hastaneler Birliğinde 87.470, Güney Hastaneler Birliğinde ise 57.141 hastaya bakılmıştır. İzmir genelinde 140 bin civarında göçmen hastanelerden poliklinik hizmeti almıştır. Sağlık hizmeti alanların 55 bini hastanelerin acil servislerinden giriş yapmıştır. İzmir'de göçmenlerin doğum sayısı toplamda 5000 bebek civarında olup, 5100 kişi de çeşitli hastanelerde ameliyat edilmiştir. 2017 yılı sonuna kadar göçmelere acil ve poliklinik hizmeti kapsamında 290.128 kez sağlık hizmeti verileceği projekte edilmektedir.

Göçmenlerle ilgili olarak çalışan personele yönelik sağlık taramaları yapılmaktadır. Bu kapsamda personelin kan tahlilleri yapılmakta ve göğüs röntgeni çekilmektedir. Çalışan sağlığı korumaya çalışılmakta, bulaşıcı hastalıklar ve tüberküloza karşı önlem alınmaktadır.

Gebelik, aşı, çocuk sağlığı takibi düzenli olarak yapılmaya çalışılmaktadır. Bu uygulamaların sistematik hale getirilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

İzmir Geri Gönderme Merkezinde günde 4 saat kalan bir mobil sağlık ekibi (doktor dahil) bulunmaktadır. Ancak kısa zaman sonra bu süre uzatılacaktır. Merkezde gece sağlık görevlileri kalmaktadır.

Göç.Net sistemi ile il sağlık müdürlüklerinin entegrasyonu bulunmamaktadır. Bu entegrasyonun sağlanması durumunda hangi çocukların kaç defa aşılandığı bilgisine ulaşılabilecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İzmir İl Jandarma Komutanlığı yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

İzmir kıyılarının, Yunanistan adalarına yakın olması, kontrolü güç olan uzun kıyı şeridine sahip olması nedeniyle, İzmir yasadışı göçmenler tarafından Avrupa ülkelerine ulaşmak için geçiş güzergahı olarak kullanılmaktadır.

İzmir İl Jandarma Komutanlığının, sorumluluk sahası kuzeyden güneye kuş uçuşu 200 km, deniz sınırı 705 km, kara sınırı 450 km'dir. 63 koydan yasadışı çıkış yapılmaktadır.

İzmir'den gerçekleşen yasa dışı göçmen ticareti Yunanistan'a bağlı adalara gerçekleştirilmektedir. Midilli adası ile İzmir Dikili ilçesi arası 16 km, Sakız adası ile Çeşme ilçesi arası 7 km ve Sisam adası ile Selçuk ilçesi arası 21 km'dir. Midilli adasına Dikili, Aliaga ve Foça ilçelerinden; Sakız adasına Karaburun, Çeşme ve Urla ilçelerinden; Sisam Adasına Seferihisar, Menderes ve Selçuk ilçelerinden geçişler yapıldığı gözlemlenmektedir.

Yasa dışı göçmen ticareti yapan organizatörler, göçmenleri dolandırarak paralarına el koymakta; güvenli olmayan yöntemlerle botlara çok sayıda göçmeni bindirerek, hayatlarını tehlikeye sokmaktadırlar. Göçmenlerin yurtdışına çıkabilmek için yüksek miktarlarda ücret ödüyor olmaları, kolay para kazanma yollarını tercih eden organizatörler için cazip gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Organizatörler göçmenleri Yunanistan'a bağlı adalara geçirmek için sofistike yöntemler kullanmaktadırlar. Öncelikle, Doğu illerinden ve geçici barınma merkezlerinden gelen Suriye uyruklu şahıslar, Basmane bölgesinde Türkçe bilen Suriye uyruklu şahıslar vasıtasıyla organizatörlerle irtibata geçmektedir. Yunanistan adalarına geçmek maksadıyla organizatörlerin yönlendirdiği ve "kasa" olarak tabir edilen şahıslara 1.000 ile 2.000 dolar arasında değişen miktarda parayı teslim ederek karşılığında şifre alınmaktadırlar. Kamyon, minibüs, ticari taksi gibi araçlarla kıyılara taşınan göçmenler buradan organizatör veya aralarından seçilen birisinin kullandığı şişme bot veya teknelerle Yunanistan adalarına gönderilmektedir. Son olarak, Yunanistan adalarına ulaşan göçmen, organizatörü arayarak kendisinde bulunan şifreyi söylemekte, "kasa" tarafından ise organizatörlere söylenen şifre karşılığında para ödenmektedir.

Göçmen kaçakçılarının yöntemleri arasında, yeterli para verildiği zaman, 7 defa Yunanistan adalarına geçme hakkının verilmesi de bulunmaktadır. Bundan dolayı, göçmenler birden fazla kez yakalanmış olsa bile haklarını kaybetmemek için kaçakçının ve/veya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

organizatörlerin isimlerini vermemektedirler. Ayrıca kaçakçının ismini söyleyen göçmenin başka bir kaçakçıyla anlaşması da mümkün olmamaktadır. Lüks yatlarla yüksek ücretler karşılığında İtalya'ya göçmen kaçıran kaçakçılar da bulunmaktadır.

Son zamanlarda Türk organizatörler dışında Suriye uyruklu şahısların da kendi imkanları ile temin ettikleri araç, bot ve bot motorlarını kullanarak Yunanistan adalarına geçiş yapmakta oldukları tespit edilmiştir.

İzmir Valiliğince onaylanan protokol kapsamında, başta terör olayları, asayiş ve kaçakçılık olaylarının önlenmesi amacıyla 23 Eylül 2016 tarihinden itibaren İzmir ili genelinde 3'ü sabit (Emniyet ve Jandarma), 36'sı Emniyet bölgesi, 29'u Jandarma bölgesi olmak üzere 68 noktada 3 alternatifli yol emniyet ve kontrolleri yapılmaktadır. Sahil şeritleri önleyici devriyeler ile kontrol edilmekte; göçmen kaçakçılığı olaylarının yoğun olduğu ilçeler, yerinde alınan tedbirlere ilaveten, ihtiyaç halinde, merkezden görevlendirilen Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, İstihbarat, Komando ve diğer İlçe Jandarma Komutanlıklarından görevlendirilen Asayiş Timleri ile desteklenmektedir.

Mülki makamlar, İl Emniyet Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, MİT ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile koordineli çalışmalara devam edilmekte olup; göçmen kaçakçılığı suçunu işleyen şahıslara yönelik istihbari faaliyetler ile organizatörlere yönelik örgütlü suçlar kapsamında planlı faaliyetlere devam edilmektedir.

Göçmen kaçakçılığı olaylarını önlemeye yönelik olarak aylık ortalama 2.500 önleyici kolluk devriyesi, 1.500 yol emniyet ve kontrol devriyesi olmak üzere toplam 4.000 devriye faaliyeti icra edilmektedir. Alınan ihbarlar sonucu, teyit sonrası, süratli müdahale yapılmaktadır.

Ayrıca, göçmen kaçakçılığı olaylarında kullanılan ticari taksilerle ilgili, İzmir İl Jandarma Komutanlığının girişimleri ile Valilik koordinesinde toplantı yapılarak ticari taksi sahiplerinin ikaz edilmesi sağlanmıştır. Göçmen kaçakçılığına karışan araçlara 690 sayılı KHK gereği el konularak tespit edilen eksik hususlar neticesinde 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 4925 sayılı Karayolları Taşıma Kanununa göre para cezası kesilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İzmir genelinde gerçekleşen göçmen kaçakçılığına ilişkin istatistiki bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Yıllar	Olay Sayısı	Yakalanan Göçmen Sayısı	Yakalanan Organizatör	Tutuklanan Organizatör
2016 (1 Ocak-15 Ekim)	390	15.691	510	173
2017 (1 Ocak-15 Ekim)	244	9.450	212	112

Göçmen kaçakçılığında olay sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre %37; yakalanan organizatör sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre %58; yakalanan göçmen sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre %40; tutuklanan organizatör sayısı ise 2017 yılında 2016 yılına göre %35 oranında azalma olmuştur.

1 Ocak ile 15 Ekim 2017 tarihleri arasında yakalanan göçmenlerden 11.830'u Suriye; 7.061'i Afganistan; 297'si Irak; 202'si Pakistan; 105'i Eritre; 16'sı Kongo; 180'i ise diğer uyruklardandır.

Türk Ceza Kanununun 79'uncu maddesinde, göçmen kaçakçılığı suçunu işleyenler hakkında 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ancak organizatörler, yakalandıklarında caydırıcı bir yaptırımla karşılaşmamakta ve aynı suçu işlemeye devam etmektedirler. Cezaların daha caydırıcı hale getirilmesi gerekmektedir.

Ege Bölgesinde kıyı şeridinin uzun, girintili ve çıkıntılı olması, anayollar dışında alternatif tali ve yaya yolların bulunması bölgenin kontrolünü güçleştirmektedir. Yakalanan Suriye uyruklu göçmenlerin sınır dışı edilememesi veya geçici barınma merkezlerinde tutulamamasından dolayı serbest kalmaları kontrollerini güçleştirmekte, Yunanistan adalarına deniz yoluyla tekrar geçiş yapmak istemelerine sebep olmaktadır.

Genellikle göçmenlerin üzerinde pasaport veya herhangi bir belge bulunmaması nedeniyle, kimlikleri kendi beyanları esas alınarak tespit edilmekte, göçmenlerin her seferinde farklı isimler kullanabilmesine imkan vermekte olan bu durum, göçmenlerin arasına karışabilecek terör örgütlerine mensup kişilerin tespitini güçleştirmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yakalanan göçmenlerin uzun süre karakolda muhafazası bulaşıcı hastalık riskini artırmakta; göçmenlerin sayıca fazla olmaları durumunda, emniyet ve güvenlik açısından risk oluşturmaktadır.

Yasadışı göçmenlerin kimliklerinin doğru olarak tespiti ve kayıt altına alınabilmeleri amacıyla mobil parmak izi ve fotoğraf alma işlemlerinin İl Göç İdaresi Müdürlüklerince tek elden yerine getirilmesi gerekmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğünün göçmen kaçakçılığının yoğun olarak yaşandığı ilçelerde de (Dikili, Çeşme) teşkilatlanmasının tamamlanarak, işlemlerin yerinde ve hızlı bir şekilde tamamlanmasının sağlanması gerekmektedir.

Denizden yapılacak geçişleri azaltmak amacıyla, bot ve bot motoru satışı yapılan yerlerin ilgili birimlerce (Sanayi Ticaret İl Müdürlüğü, Belediye, Liman Başkanlığı, Kolluk) denetim altına alınarak, bot ve motorların sahte beyana dayalı kimlik bilgileri veren şahıslara satılması ile standart dışı bot üretilmesinin engellenmesi gerekmektedir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın kara teşkilatlanmasının yapılarak göçmen kaçakçılığı olaylarında adli ve idari işlemlerin kendi birimlerince yapılması, ayrıca bot sayılarının artırılarak denizden yapılan geçişlere karşı daha etkin mücadele edilmesi faydalı olacaktır.

Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığı yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

Sahil Güvenlik Komutanlığınca İzmir ilinde 2015 yılında 91.611 düzensiz göçmen yakalanırken bu sayı 2016 yılında yaklaşık %60 azalış göstermiştir. 2017 yılında ise 17.711 düzensiz göçmen yakalanmıştır. 2016 yılında azalış gösteren düzensiz göç eğilimi, 2017 yılının ilk 2 ayında da devam etmiş, önceki yıllarda olduğu gibi deniz şartlarının da elverişli olması nedeniyle yaz aylarında hafif bir artış gözlemlenmiştir. 2017 yılında Sahil Güvenlik Komutanlığı ve diğer kolluk birimlerince toplamda 23.754 göçmen yakalanmış olup; gene 2017 yılında Yunanistan tarafından yakalanan göçmen sayısı 22.515'tir. Türkiye ve Yunanistan tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayısı dengeli bir durumdadır. 2017 yılının Eylül ayında Ege Denizinde Türk ve Yunan makamlarınca yakalanan göçmen sayısı 9014 olup, Eylül ayı en fazla göçmenin yakalandığı ay olmuştur.

Midilli adası bölgesinde tespit edilen geçişlerin önlenmesi maksadıyla geçişlerin yapıldığı bölgede gündüz süresince 2 sahil güvenlik botu ile ve gece süresince 2 veya 3 sahil

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

güvenlik botu ile devriye gezilmekte; 1 karakol komutanlığı, 1 kolluk destek timi ve 2 mobil radar ile göçmen kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Sakız Adasında 2017 bahar aylarında gözlenen yüksek göçmen rakamları Haziran ayı itibari ile düşmüş Eylül ayı itibari ile tekrar yükselişe geçmiştir. Yunanistan makamlarınca 2017 yılı Ekim ayı itibari ile Sakız Adasına 5.157 göçmen geçtiği bildirilmiş, sahil güvenlik unsurlarınca 3.896 göçmen anılan bölgede yakalanmış, 1887 göçmen ise sahil güvenlik unsurlarınca çıkış hazırlığı yaparken kara üzerinde tespit edilerek emniyet ve jandarma birimlerine bildirilmesi neticesinde yakalanmıştır. Sakız Adası bölgesinde tespit edilen geçişlerin önlenmesi maksadıyla Çeşme Kanalı gündüz süresince 1 sahil güvenlik botu ile gece süresince 1 veya 2 sahil güvenlik botu, 1 kolluk destek timi ve 1 mobil radar ile göçmen kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Yunanistan makamlarınca 2017 yılı Ekim ayı itibari ile Sisam Adasına 4.611 göçmen geçtiği bildirilmiş, sahil güvenlik unsurlarınca 3.872 göçmen anılan bölgede yakalanmış, 772 göçmen ise müşterek operasyonlarla yakalanmıştır. Sisam Adası bölgesinde tespit edilen geçişlerin önlenmesi maksadıyla Sığacık, Kuşadası Körfezi ve Didim bölgesinde gündüz süresince 2 sahil güvenlik botu ile, gece süresince 2 veya 3 sahil güvenlik botu ile göçmen kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Düzensiz göçmenlerin büyük çoğunluğu Ege Denizinde yakalanmaktadır. 2015–2016 yıllarında yüzde %90'ın üzerinde olan Ege Denizi göçmen yakalamaları, 2017 yılında Marmara ve Akdeniz'de gerçekleşen düzensiz göçmen yakalamaları ile birlikte % 84'e inmiştir.

Sahil Güvenlik Komutanlığınca 2016 yılında hayatını kaybeden 192, 2017 yılında 51 düzensiz göçmen denizden alınmıştır. Denizde gerçekleşen düzensiz göç olaylarında kullanılan vasıtalar incelendiğinde lastik bot kullanımı fazla olmasına rağmen, ölümlerin %80'i devrilerek göçmenlerin içinde sıkışmalarına neden olan fiber veya ahşap teknelerde yaşanmıştır. Bu nedenle özellikle fiber ve ahşap teknelerin mümkün olduğunca kontrolünün sağlanması ve düzensiz göçmenlerin lastik botların yanı sıra bu tip teknelerle denize açılmasının önlenmesi önem arz etmektedir.

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

İzmir'de 0-5 yaş aralığında 18.826, 6-18 yaş aralığında 32.309 ve 19 yaş üstü 60.347 kişi olmak üzere kayıtlı 111.482 Suriyeli bulunmaktadır. İzmir'de 5-17 yaş arası (ÇAĞ nüfusu)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

32.309 çocuktan; 13.611'i örgün eğitime, 1326 öğrenci ise geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam etmektedir. Toplamda ise 14.937 Suriye uyruklu öğrenci eğitim ve öğretimine devam etmektedir. Okula devam etmeyen çocukların bir kısmını, ailesiyle beraber Yunanistan adalarına yahut başka ile göç etmekle beraber kayıttan düşülmeyen çocuklar oluşturmakta; bir kısmını ise çeşitli işyerinde çalışan çocuklar oluşturmaktadır.

İzmir'de bulunan Suriye uyruklu çocuklara ilişkin eğitim verileri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Öğrencinin Okuduğu Sınıf	Öğrenci Sayısı
Ana Sınıfı	404
1.Sınıf	3642
2.Sınıf	3205
3.Sınıf	2602
4.Sınıf	1695
5.Sınıf	1045
6.Sınıf	484
7.Sınıf	217
8.Sınıf	120
9.Sınıf	103
10.Sınıf	64
11.Sınıf	19
12.Sınıf	9
Toplam	13611

İzmir'de bulunan Suriye uyruklu çocuklar için 4 adet geçici eğitim merkezi hizmet vermektedir. Suriye uyruklu gönüllü eğitimciler de bu merkezlerde verilen eğitimlerde görev almaktadırlar. Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi kapsamında, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından İzmir'de 160 Sınıf Öğretmeni, 13 Türkçe Öğretmeni, 10 Türk Dili ve Edebiyatı, 8 rehberlik ve 4 Arapça Öğretmeni olmak üzere 195 sözleşmeli öğretmen bu merkezlerde çalışmaya başlamıştır. Geçici eğitim merkezlerinde Suriye müfredatı okutulmakla birlikte, haftada 15 saat Türkçe eğitim verilmektedir. Geçici eğitim merkezinde başarılı olan ve Türkçe eğitim alabilecek olan öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

okullarına alınmaktadırlar. Geçici eğitim merkezlerinde alınan diplomaların uluslararası bir geçerliliği bulunmamaktadır.

Lise çağında çok az öğrenci bulunmaktadır. Erkek çocuklar çeşitli işlerde çalışmaktalar. Kız öğrencilerin ise daha çok ev işlerinde ailelerine yardım ettikleri gözlemlenmektedir.

2)Aydın İncelemesi

i)Aydın Valisi ve Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı ile Gerçekleştirilen Görüşme

Aydın Valisi Yavuz Selim KÖŞGER ve sonrasında Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem ÇERÇİOĞLU ile gerçekleştirilen görüşmelerde, Aydın genelinde bulunan Suriyeliler ve diğer göçmenler hakkında bilgi alınmıştır. Vali ve Belediye Başkanı tarafından şunlar ifade edilmiştir:

“Aydın il merkezinde göçmen yoğunluğundan bahsetmek mümkün değildir. İl genelinde kayıtlı 8847 Suriyeli bulunmakta olup, bunların büyük çoğunluğu Didim, Kuşadası ve Nazilli’dedir. İlde yaklaşık 2000 Suriyeli çocuk eğitime devam etmektedir. Çocukların %80’i eğitime katılmakta olup, geriye kalan %20’yi de eğitime katmak için çalışmalar devam etmektedir.

Aydın’da bulunan Adnan Menderes Üniversitesinde 438 yabancı öğrenci eğitim görmektedir. Bunlardan 6’sı ön lisans, 423’ü lisans ve 9’u lisansüstü eğitim görmektedir. Bunlardan 82’si Azerbaycan, 38’i Türkmenistan, 24’ü Gana, 21’i Suriye, 19’u Kenya, 18’i Afganistan uyrukludur. Öğrencilerin 297’si erkek, 141’i kadındır.

Aydın’da özellikle Didim ilçesinde yoğun bir İngiliz nüfus bulunmaktadır. Ancak bu kişiler göçmen statüsünde olmayıp, geçerli bir ikametgaha sahip ve yerleşik kişilerdir.

Aydın Büyükşehir Belediyesi göçmen çocuklar da dahil olmak üzere okullarda 500 öğrenciye öğle yemeği yemek dağıtmaktadır. Dağıtılan bu yemeklerle beraber okullaşma oranı büyük oranda artmıştır. Aydın genelindeki sivil toplum örgütlerinin göçmenleri sahiplenme isteği yüksektir.”

ii)Aydın Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü Yetkilileriyle Yapılan Görüşmeler ve İncelemeler

Aydın Geri Gönderme Merkezinde hem Merkezde bulunanların durumuna ilişkin hem de Aydın ili genelinde yaşayan göçmenlerin durumuna ilişkin bilgi alınmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Aydın İl Göç Müdürlüğü ve Geri Gönderme Merkezi yetkililerinden edinilen bilgiler şu şekildedir:

Aydın Geri Gönderme Merkezinde temel olarak 3 grup bulunmaktadır. Bunları, yabancı terörist savaşçılar (tespiti Emniyet birimleri ve MİT tarafından yapılan), fuhuş amaçlı olarak Türkiye’de bulunanlar ve çoğunlukla da Türkiye’de yaşa dışı olarak bulunanlar ve Türkiye’den yasa dışı olarak çıkmaya çalışanlar oluşturmaktadır.

Aydın Geri Gönderme Merkezi 30 Temmuz 2013 yılında açılmış olup, toplamda 564 kişilik kapasiteye sahiptir. Kurumda Merkez Müdürü, 14 il göç uzman yardımcısı, 44 özel güvenlik personeli, 10 temizlik personeli, 3 polis memuru, mütercim, memur, sağlık personeli, 2 teknik eleman olmak üzere toplamda 77 personel çalışmaktadır. Merkezin 25 Ekim 2017 tarihi itibarıyla nüfusu 376’dır. Merkezde bulunanlardan 65 kişi yabancı terörist savaşçı kapsamında, diğer kalanlar ise düzensiz göç veya suça karışmış kişi kapsamındadır.

Merkezde barındırılan yabancılara günde 3 öğün yemek verilmektedir. Merkezde şeker hastası, kalp hastası gibi özel beslenmesi gerekenlere diyet yemekler verilmekte olup, bebekler için süt, organik mama verilmekte; çocuklar için ara öğünler çıkartılmaktadır. Emziren annelere ara öğünler düzenli olarak verilmektedir. Merkezde yabancılara verilen yemek numuneleri herhangi bir zehirlenme durumunda incelenmek üzere 72 saat boyunca muhafaza edilmektedir.

Merkezde idari gözetim altında bulunan yabancılar yasal ve insan hakları çerçevesine uygun şekilde, talepleri doğrultusunda, avukatları ile görüşme yapabilmektedir. Bunun için Merkezde özel olarak 5 adet avukat görüşme odası tahsis edilmiştir. Merkezde tebligat formu ve bilgilendirme broşürlerinde yabancılarının hakları 17 farklı dile çevrilmiştir. Göçmenlere yapılan tebligatlarda, göçmenlerin yasal konumları, geri gönderme işlemleri, kararlara itiraz, yargısal başvuru yolu, kişinin en fazla ne kadar Merkezde tutulabileceği ile Merkezin genel düzenine ilişkin kurallar hakkında bilgilendirilmeler yapılmaktadır. 2017 yılında Geri Gönderme Merkezinde toplam 145 avukat müvekkilleriyle görüşmüştür. Merkezde telefon hizmetlerine her gün belli saatler arasında erişim mümkün olup, gazetelere erişim imkânı bulunmaktadır.

Merkezde kalan yabancılar tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz olarak almaktadırlar. Aydın Geri Gönderme Merkezinde 4 adet revir bulunmaktadır. 7/24 esasına göre hizmet vermekte olan revirlerde 2017 yılında 1197 göçmen muayene olmuş, 401 göçmen ise tedavisi sağlanmak üzere hastaneye sevk edilmiştir. Acil

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hastalar Merkez araçları yahut ambulans çağrılarak hastaneye götürülmektedir. Merkez 15 günde bir dezenfekte edilmektedir.

Geri Gönderme Merkezinde 1 açık, 1 kapalı çocuk oyun alanı, 1 adet kütüphane, kantin, ibadethane, kadın faaliyet odası, televizyon odası, spor alanları ve berber bulunmaktadır. Yaz aylarında güneş enerjisi ile, kış aylarında ise kalorifer yakıtı ile sıcak su temini sağlanmaktadır.

Merkez, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Kızılay ve sivil toplum kuruluşları tarafından düzenli olarak denetlenmekte olup, hazırlanan raporlar çerçevesinde sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmaktadır.

Kurumda çalışmakta olan özel güvenlik personeline düzenli olarak öfke kontrolü, gaz kullanımı ve İnsan Hakları Bilgilendirme Eğitimi verilmektedir.

2017 yılında Merkezde işlem yapılan düzensiz göçmen sayısı 3535 olup, 908 yabancı sınır dışı edilmiştir. Merkezde refakatsiz çocuk bulunmamaktadır. Refakatsiz çocuklar ivedilikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı himayesi altında alınmaktadır. 2017 yılında Bakanlık himayesine verilen 23 çocuk bulunmaktadır.

Merkezde bulunup Göç İdaresi İl Müdürlüğü aleyhine açılan dava sayısı 2017 yılı için 96'dır. Merkezde bulunanlardan uluslararası koruma başvurusu yapan kişi sayısı 2017 yılı için 65'tir. Bu başvurulardan 23'ü Aydın Geri Gönderme Merkezinden, 42'si ise diğer illerden sevk edilenler tarafından yapılmıştır. Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların 33'ü İran, 13'ü Afganistan vatandaşıdır.

2017 yılında Aydın'dan üçüncü bir ülkeye yasal yollardan (mülteci olarak) giden Suriyeli sayısı 14'tür. Bunlardan 6'sı Kanada'ya, 4'ü Almanya'ya, 2'si Belçika'ya ve 2'si Lübnan'a gitmiştir. 2016 yılında giden ise toplamda 64 kişidir.

Aydın Geri Gönderme Merkezinde kalan 139 kişi Doğu Türkistanlı olduklarını iddia etmekle beraber, yapılan incelemeler sonucunda bu kişilerden 10'unun Rusya Federasyonu, 19'unun Tacikistan, 10'unun Özbekistan ve 2'sinin Kırgızistan vatandaşı olduğu tespit edilmiştir. Bu kişilerin uyrukları hakkında doğru bilgi vermemelerinin nedeni, Çin'e geri gönderilmeyeceklerine duydukları inançtır. Türkiye'de ülkelerine geri gönderilmemek için sistemi istismar edenler ya Suriye uyruklu oldukları yönünde ya da Doğu Türkistan uyruklu oldukları yönünde yalan beyanda bulunmaktadırlar. Bu tür yalan beyanlar genellikle yapılan mülakatlar esnasında ortaya çıkmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2016 yılında yabancıların sınır dışı etme kararlarının iptali yönünde açtıkları 19 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 11'i İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 8 dava ise henüz sonuçlanmamıştır. 2017 yılında yabancıların sınır dışı etme kararlarının iptali yönünde açtıkları 14 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 9'u İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 1 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 4 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

2016 yılında yabancıların idari gözetim kararının (Geri Gönderme Merkezine alınmaya karşı) iptali yönünde açtıkları 72 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 62'si İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 10 dava idare aleyhine sonuçlanmıştır. 2017 yılında yabancıların idari gözetim kararının (Geri Gönderme Merkezine alınmaya karşı) iptali yönünde açtıkları 125 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 117'si İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 3 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 5 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

Aydın Geri Gönderme Merkezinde işlem yapılan yabancıların en çok konuştukları diller sırasıyla Afganca, Urduca ve Arapça'dır. Bu dilleri Farsça, İngilizce ve Fransızca izlemektedir.

Türkiye'de en fazla Suriyeliyi barındıran 24'üncü il Aydın'dır. Aydın ilinde geçici koruma statüsü altında yaşayan Suriyeli sayısı 8.147 kişidir. Bunlardan %30'u ilkokul ve ortaokul mezunudur. Okuma yazma bilmeyen kişi sayısı 2009'dur. Lise ve dengi okullardan mezun olanların sayısı 888'dir. 679 lisans ve dengi, 44 yüksek lisans diploması olan Suriyeli bulunmaktadır. Adnan Menderes Üniversitesine kayıtlı 21 Suriyeli öğrenci bulunmaktadır.

Aydın'da bulunan 8147 Suriyelinin 2364'ü 18 yaş altında, 5722'si 18-65 yaş aralığında ve 61'i 65 yaşının üzerindedir. Ekim 2017 itibariyle geçici koruma statüsünde bulunan 0-2 yaş aralığında olan toplam 548 Suriyeli bebek bulunmaktadır. 2015 yılında doğan Suriye uyruklu bebeklerin sayısı 217; 2016 yılında doğan Suriye uyruklu bebeklerin sayısı 187 iken 2017 yılı Ekim ayı itibariyle yeni doğan Suriye uyruklu bebek sayısı 144 olarak kaydedilmiştir.

VII.DEĞERLENDİRME VE SONUC

24-25 Ekim 2017 tarihlerinde İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezlerinde yapılan incelemelerde Merkezlerin fiziksel durumlarının, sosyal donatılarının gayet iyi durumda olduğu müşahade edilmiş; Merkezlerde çalışan personelin alanında profesyonelleştiği gözlemlenmiştir. Merkezlerde kalan göçmenlerle yapılan ikili görüşmelerde Merkezlerin işletilmesine veya personelin kötü muamelesine dair hiçbir şikayet alınmamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezlerine yönelik olarak edinilen kanaat özet olarak aşağıdaki şekildedir:

- Merkezlerde faal durumda **yemekhane, spor salonu, dinlenme odası, kütüphane, revir, ibadethane, çocuk oyun odaları, TV izlemede odası ve kuaför salonlarının** olduğu gözlemlenmiştir.
- Merkezlerde yeterli düzeyde göç uzmanı, psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı, hukukçu ve mütercimden oluşan **uzmanların** bulunduğu tespit edilmiştir.
- Merkezlerin **sosyal donatılarının ve özel yaşam alanlarının** iyi durumda olduğu ve aktif olarak kullanıldığı müşahade edilmiştir.
- Merkezlerde yaşamakta olanlarla yapılan görüşmelerde **kötü muamele veya işkenceye dair hiçbir şikâyet gelmemiştir.**
- Merkezlerde bulunan yabancıların **acil ve temel sağlık hizmetlerinin karşılandığı**, her gün doktorun bulunduğu tespit edilmiştir.
- Üç öğün **gıda ihtiyacının karşılandığı**, kantin hizmetlerinin de verildiği izlenmiştir.
- İdari gözetim, sınır dışı hususlarındaki kararlarla birlikte tebligatın ve kanuni süreç ve haklar hususunun **17 ayrı dilde yapıldığı, avukata ulaşımın kolay ve mümkün olduğu, kararlara karşı davaların açıldığı** tespit edilmiştir.
- İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde 2017 yılı Ocak - Kasım ayları arasında **423 avukat müvekkilleriyle** görüşmüş; Aydın Geri Gönderme Merkezinde ise 2017 yılı Ocak - Kasım ayları arasında **145 avukat müvekkilleriyle** görüşmüştür.
- **Telefon hizmetlerine** her gün belli saatler arasında erişimin mümkün olduğu, gazetelere erişim imkânı verildiği görülmüştür.
- **Kadınların, erkeklerin ve ailelerin ayrı bölümlerde kaldığı tespit edilmiştir.** Çocukların yüksek yararı gözetilerek ayrı yerde barındırıldıkları, çocuklara ait eğitim, oyun alanları olduğu, bu bölümde öğretmenlerin, psikologların çalıştığı tespit edilmiştir. **Merkezlerde refakatsiz çocuk bulunmamaktadır.**
- Geri gönderme merkezlerinin Valilikçe haberli ve habersiz **denetimleri** yapılmaktadır.
- Geri gönderme merkezlerinde **açık havaya çıkma olanağı bulunmakta olup**, günde 4 saat havalandırmaya çıkmak mümkündür.
- **Sınır dışı etme ve idari gözetim kararları süreçlerinin** 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Kanununun (YUKK) 52, 53, 54, 55 ve 57'nci maddelerine uygun olduğu, geri gönderme merkezi işletmelerinde verilen hizmetlerin 6458 sayılı YUKK'un 58 ve 59'uncu maddelerine uygun olarak sağlandığı müşahade edilmiştir.

Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin Geri Gönderme Merkezleri ile ilgili raporunun hem tespit açısından hem de zamanlama açısından yanıltıcı ve önyargılı olduğu yerinde yapılan incelemede görülmüştür. 2015 yılında yapılan incelemenin raporunun 2017 yılında yayınlanması olumsuz bir algı çalışması yapılmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır.